

Vatra veche

12

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XI, nr. 12 (132) decembrie 2019 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Pictură de Florin Buciuleac

Cele 7 „porunci” ale lui Ovidiu Bojor

1. Nu fi invidios! Un filosof antic spunea că invidia roade pe invidios precum rugina roade fierul. Maxima aceasta spune tot despre efectul acestui sentiment.
2. Nu lupta neloial pentru existență! În prezent, indivizii mai puțin înzestrați intelectual îi răpun pe cei dotați superior sub aspect intelectual.
3. Nu fugi după bani! În caz contrar, vei ajunge să ai un stil de viață alert, care antrenează după sine o alimentație improvizată și vei face exces de stimulen-

te și de excitante.

4. Nu-ți schimba brusc modul de viață! Se pot produce dereglări cu repercusiuni majore asupra organismului.
5. Nu te otrăvi! Nu fuma, nu consuma alcool și evită alimentele produse prin mijloace chimice.
6. Nu te îndepărta de natură! Nesocotirea conceptelor de bază ale celor zece porunci înseamnă îndepărtarea de Creator.
7. Nu greși sub aspect etic și religios! Aceste greșeli se răsfrâng asupra noastră și ne scurtează viața.

Academicianul Ovidiu Bojor - 95

Cele 7 „porunci” ale lui Ovidiu Bojor/1
 Academicianul Ovidiu Bojor - 95, de Maria Timuc/3
 Ana Blandiana, Cununa de Aur a Poeziei, cuvânt de prezentare, de Elizabeta Șeleva/5
 Mai altfel, despre Veronica Micle, de Dumitru Hurubă/7
 Remember - 30. N. Steinhardt, de Veronica Pavel Lerner/8
 Poeme de Alexandru Jurcan/9
 Ion Vlad - 90, de Ana Pop Sârbu/9
 Corespondența lui Dimitrie Stelaru, de Gheorghe Sarău/10
 Să ne (re)amintim de Otilia Cazimir, de Dumitru Hurubă/11
 Inedit. Blestemul chinezesc, de Francisc Păcurariu/13
 Portretul unui savant (Gavril Istrate), de Mircea Daroși/14
 Asterisc. Forme fără fond, de Gheorghe Moldoveanu/15
 Pentru un studiu al ignoranței, de Ștefan Lucian Mureșanu/17
 Gugă transleită, de Mihaela Malea Stroe/19
 Poeme de Claudia Voiculescu/20
 Asterisc. Memorialistică, Jurnalul lui Petre Pandrea, de Dorin Nădrău/21
 Poeme de Dumitru Ichim/21
 E dreptul meu să știu adevărul (Francisc Păcurariu), de Melania Cuc/22
 Balada domnițelor de odinioară (François Villon), traducere de Francisc Păcurariu/23
 Cronica literară. Vârste poetice paralele (Carolina Baldea), de Cristina Sava/24
 O altă Evă (Carolina Baldea), de Răzvan Ducan/26
 Enneade sau călătorul în pustie (A.I. Brumaru), de Iulian Cătălu/27
 Fi-vom plumb (Valeria Manta Tăicuțu), de Silvia Oana Sofinetti/29
 Pastelurile de acasă (Ovidiu Oana-Părau), de A.I. Brumaru/30
 Sublim remember (Mirela Ioana Dorcescu), de Mircea Lăzărescu/31
 La umbra ta (Cristina Vasilii), de Daniel Kițu/32
 Pagini de jurnal (Onisifor Ghibu), de Geo Constantinescu/33
 Ale lumii două fețe (Gheorghe Nicolae Șincan), de Răzvan Ducan/34
 Documentele continuității. Transilvania, starea noastră de veghe, de Ioan-Aurel Pop/35
 Pagini de istorie. 1 decembrie 1918, de Gh. Nazare/36
 Vlad Vlas, un unionist înflăcărat, de Mihai Merticaru/37
 Amvon, de Gheorghe Nicolae Șincan/38
 Mihai Eminescu și Basarabia, de Gicu Manole/39
 Eminescu, acum, poem de Răzvan Ducan/39
 Convorbiri duhovnicești cu Î.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/40
 Serbarea Mănăstirii Putna, de Florin Bengean/41
 Destinul unui cărturar: Protopopul Nicolae Maneaguțiu, de Gheorghe Nicolae Șincan/42
 Veșmântul iernii, de Valeriu Tănăsă/43
 Extraterestrii printre noi. Suflarea duhului, de Răzvan Ionescu/44
 Cu brațele aripi, de Ben Todici/44
 Despre francmasonerie, de Eugen Mera/45
 Poeme de Ramona Müller/46
 Vatra veche dialog cu Gheorghe Jurcă, de Nicolae Băciut/47
 Gânduri peste hotarele vremii (Alexandru Matei), de Ilie Șandru/49
 Blocnotes. Oameni și instituții ploieștene (Emilia Lucian, Nicolae Petrescu-Redi), de Traian D. Lazăr/50
 Poeme de Florin Smarandache/51
 Ocean întors. Dreptul umblă cu capul spart, de Silvia Urdea/52
 Efigii. Ne înstrăinăm?, de Dumitru Hurubă/54
 Poeme de Tatiana Scurtu-Munteanu/55
 Starea prozei. Căminul, de Ioan Mugurel Sasu/56
 Starea prozei. Mutația genetică, de Nicolae Suciu/57
 Ochii verzi în verde-i rochie, de Valeriu Nițu/59
 Starea prozei. Lumânarea, de Ștefania Oproescu/60
 Poeme de Iulia Pațiu/61
 Starea prozei. Străinii din casa scării, de Melania Angela Cristea/62
 Catrene, de Güner Akmola/63
 Biblioteca Babel. Irène Gayraud, Monika Herceg /64
 Ocean întors. Valsul crizantemelor, de Radu Șerban/65
 Mapamond. Țara Egiptului, de Mihai Posada/67
 Biblioteca Babel. Duo Duo, Ștefan Hordur Grimson, traducere de Germain Droogenbroodt și Gabriela Căluțu Sonnenberg/68
 Tot la gura oceanului, Bay of Fundy, de Dumitru Ichim/69
 Psalm refăcut de haină, de Dumitru Ichim/69
 Ocean întors. Spectrul libertatea, de Ben Todici/70
 Poeme de Tania Nicolescu/71
 Poeme de Urfet Șachir/72
 Asterisc. Dor doruț, brăduț drăguț, de Armiana Pop/72
 In memoriam, Neculai Popa, de Nicholas Dima/74
 Șevalet. Florin Buciuileac/75
 Poeme de George Filip/75
 Pictorul Baruch Elron, de Adrian Grauenfels/76
 Argument pentru pace, de Corina Simeanu/77
 Poeme de Carolina Baldea/78
 Puncte de vedere, de Elena Agiu Neacșu/79
 Poeme de Hans Dama/80
 Poeme de Cristina Vasilii/81
 Excelsior. Orez cu lapte, de Alexandra Iancu/81
 Lumea lui Larco, de Vasile Larco/82
 De la un clasic citire, Antioh Cantemir/82
 Epigrame, de Nicolae Matcaș/83
 Curier/84

Număr ilustrat cu lucrări de Florin Buciuileac

Academicianul OVIDIU BOJOR - 95

Ovidiu Bojor (n. 1 noiembrie 1924, Reghin) este fitoterapeut român, doctor farmacist, membru de onoare al Academiei de Științe Medicale. Este deținător al titlului de Senior Honoris Causa, brevet acordat de către Forumul Președinților Patronatelor din România, și Diploma de Merit Academic, acordată de președintele Academiei Române. Ovidiu Bojor este un renumit farmacist și deopotrivă fondator al fitoterapiei moderne în România

*

Principii de viață și mari mentori spirituali

Ioan Suciu, Monseniorul Ghika, N. Steinhardt, părintele Deliman

În ciuda vremurilor vitrege în care trăia și a suferințelor care-l înconjurau din toate părțile, Ovidiu Bojor continua să învețe și să stea departe, totuși, de lumea dezlănțuită atât de distructiv. Povestea dramatică a familiei sale îl educase peste măsură, ba poate chiar îl înfricoșase. Tatăl său, intelectual al vremii și liberal, chiar avusese funcția de președinte al partidului liberal din județul Mureș, fusese arestat și-i fusese confiscată întreaga avere îndată ce au venit la putere comuniștii. Din frumoasa vilă, care fusese leagănul copilăriei lui Ovidiu Bojor la Târgu-Mureș, rămăsese doar o cameră în care avea dreptul să locuiască tatăl său.

Ioan Bojor își sfătuisese fiul să aibă niște principii de viață clare, pe care și le însușise el însuși prin experiențe dureroase. El îi spusese:

- Băiete, să nu faci politică, fiindcă se pot schimba vremurile și vei fi tratat ca un criminal, nu ca unul care și-a servit țara.

- Să nu intri în învățământ, fiindcă vei primi telefoane de la partid să-i treci pe toți neisprăviții și incapabilii și nu vei avea de ales, vei fi nevoit să-ți încalci principiile și conștiința sau, dacă nu execuți ordinele, vei fi pedepsit.

- Alege să faci în viață ceea ce-ți place mai mult fiindcă numai așa vei da randament maxim.

Ovidiu Bojor își însușise toate aceste învățături, înțelese că ele

erau extrase din experiența directă și tristă a vieții, așa că nu intrase niciodată în vreun partid, nici măcar în UTC sau în partidul muncitoresc. Aveau să treacă apoi peste el 50 de ani de comunism și să refuze orice ofertă ar fi venit de a se înregimenta. Asta îl costase mult de-a lungul timpului, uneori trecuse chiar prin momente tensionate, dar le depășise pe toate, având convingerea că alegerea lui era cea corectă și că exista o putere divină, care-l ajuta în ascuns să rămână la suprafață. De aceea continuase să învețe ce-i plăcea cu adevărat și, în ciuda dramelor care se iveau în jurul lui, să depășească dificultățile vieții cu înțelepciune, grație unui puternic instinct de conservare care-l ghida din interior.

Ovidiu a tratat mediul ostil din jurul său, adoptând comportamentul broaștei țestoase, cum îi plăcea lui să spună. La fel ca țestoasa, se ascundea în carapacea sa cu tot corpul, cu toată ființa, iar când lucrurile se mai linișteau, își scotea capul și se uita în jur. Numai asigurându-se că lumea e liniștită, broasca își scoate și piciorușele și începe să meargă mai departe. El proceda la fel ca țestoasa, poate și pentru că familia sa fusese victima unor suferințe inimaginabile, a unor pierderi irecuperabile și a unei suferințe care nu mai putea fi nicicum corectată. Înțelese din copilărie că, oricât ai fi de puternic, lumea coruptă, a cărei conștiință distructivă nu are repere morale și nici rațiune, e ca un tigrul de care trebuie să te ferești singur pentru a supraviețui. Mai bine să-l ocolești decât să te întâlnești cu el într-o confruntare directă.

El continuase să-și urmeze liderii spirituali care-i marcaseră copilăria, adolescența, apoi prima parte a tinereții, să păstreze vii în suflet învățăturile universale, puternice și adevărate pe care le pri-

mise de la ei. Înțelese devreme și destul de clar că omenirea n-a evoluat prin gloată, prin mase populare, ci prin vârfuri și de aceea ținta lui era să ajungă... în vârf, să aducă un plus de valoare și lumineze acestei lumi întunecate.

În artă, în știință, în muncă, în pictură, în literatură, în muzică, în morală, în religii au fost și sunt oameni deosebiți, înzestrați cu calități deosebite, pe care le găsim rar. Pe unii îi numim titani, pe alții genii, pe unii savanți și pe alții sfinți. Toți aceștia sunt modele, iar de asemenea modele a avut parte și Ovidiu Bojor de-a lungul vieții sale. A avut și el mentori spirituali, dar și mentori științifici sau intelectuali.

În tinerețea sa, asculta cu interes predicile părintelui Ioan Suciu, preot apropiat de vârsta lui sau așa îl percepea el, care venea la Târgu-Mureș în fiecare duminică, tocmai de la Blaj, să le țină predici tinerilor, conștient fiind că-i inspiră și le croiește o cale de viață în minte și în suflet. Părintele Ioan Suciu îl cucerise complet, se simțea covârșit de frumusețea limbajului său și avea chiar un sentiment de iubire profundă pentru el.

După instalarea partidului comunist, când biserica greco-catolică a fost desființată, părintele Suciu, episcop la vremea aceea, și alți șase episcopi au fost arestați și exterminați în temnița de la Sighet. Dar predicile părintelui Ioan Suciu au rămas în memoria lui Ovidiu Bojor de-a lungul întregii sale vieți. Nu întâmplător el este pe lista preoților martiri propuși pentru beatificare.

Părintele Ioan Suciu a spus că „Toate iubirile mari lucrează pentru ceruri” și „A iubi înseamnă a accepta să nu mori; a iubi înseamnă a intra în adevărurile vieții după voia Celui ce a creat viața și legile ei. Iubirea este o consimțire la →

MARIA TIMUC

Ovidiu Bojor, Reghin, 1 noiembrie 2019, aniversare la 95 de ani

legea fecundității. În fiecare iubire omenească zace o speranță spre veșnicie. Nicio iubire nu suportă să i se îngreșească această perspectivă. Ea nu vrea orizont în timp, aspiră la eternitate”

Cum să nu fii atras de asemenea gânduri și cum să mai treci prin viață altfel decât căutând iubirea în tot ce faci, altfel decât dedicându-te ei, așa cum – într-un fel sau altul – a făcut însuși Ovidiu Bojor.

Un alt mentor spiritual important, pe care l-a întâlnit în viața sa a fost Nicolae Steinhardt, iar un altul părintele Deliman, pe care l-a întâlnit în perioada de refugiu de la Caransebeș, între anii 1941 și 1945.

Pe Steinhardt l-a cunoscut mai întâi la Mănăstirea Sfânta Ana, Rohia din Țara Lăpușului. Acolo, înțeleptul avea o chilie în „Casa Poetului”, loc de pelerinaj astăzi pentru cei care merg la mănăstire. Steinhardt a făcut o ordine desăvârșită în Biblioteca special amenajată, care conține ediții ale unor cărți rare și o mulțime de reviste vechi de mare valoare. Ovidiu Bojor admirase tocmai munca titanică a părintelui, a învățatului Steinhardt, pe care-l citea cu inima la gură. Îl percepu pe Steinhardt ca pe un om blajin, de o înaltă spiritualitate, emanând o anume lumină, ce i se înscrisese pe chip. Îl vedea înțelept, răbdător și un om care avea o mare putere de a suporta și a accepta loviturile nedrepte cu înțelegere față de semenii.

Pe Steinhardt avusese norocul să-l întâlnească și cu un alt prilej, la Casa de Cultură din Bistrița, unde fusese invitat să susțină o conferință pe teme spirituale. Atunci avuseseră discuții mai apropiate, iar Ovidiu Bojor se simțise de-a dreptul binecuvântat să stea în preajma acestui mare înțelept, care spunea, între altele, că „Omului îi este foame de iubire și de sens” (*Jurnalul fericirii*). Tot lui îi aparține celebra sintagmă „Dăruind vei dobândi”, care a devenit titlu de carte, dar în profunzimea căreia pare să stea unul dintre sensurile profunde ale manifestării ființei umane. Ovidiu Bojor citise cu adâncă emoție *Jurnalul fericirii* al lui Steinhardt și alte scrieri ale sale, dar cel mai mult îl impresionaseră întâlnirile fizice cu

înțeleptul, care rămăseseră în inima lui ca momente frumoase, unele dintre cele mai frumoase ale vieții sale.

După anul 1947, Ovidiu Bojor l-a întâlnit pe Monseniorul Vladimir Ghika. Studenții din București își găsiseră refugiul în Capela Sacre Coeur, de lângă Statuia Aviatorilor, unde se întâlneau cu monseniorul. Discreția era obligatorie, pentru că erau filiați de securitate permanent. Se duceau doar câte doi-trei studenți acolo, fără nicio programare, și îl găseau întotdeauna pe monsenior dispus să le răspundă la orice problemă. Nu exista domeniu din știință, filozofie, istorie, geografie, botanică, artă, dogmatică sau din alte domenii la care să nu primească un răspuns.

Într-o zi, un student l-a întrebat pe Monseniorul Ghika:

- Părinte, vă rog să-mi spuneți, de ce ați trecut de la ortodoxie la catolicism?

Monseniorul l-a privit ușor amuzat, dar cu seriozitate i-a răspuns:

- Ca să devin mai bun ortodox.

În perioada aceea, Ovidiu Bojor citise toate cărțile monseniorului din scoarță în scoarță. Până la urmă, studenții au fost filiați și totul s-a dus de răpă. Monseniorul Ghika a fost ridicat de Securitate și a fost dus la Jilava. Drumul la Jilava s-a dovedit a fi fără întoarcere. Acest mare preot, mare sfânt, a fost chinuit,

schingiuit și batjocorit în pușcărie la fel ca un criminal, până în anul 1954, când a și murit din pricina torturilor la care a fost supus.

Monseniorul Ghika a fost unul dintre martirii creștinătății, beatificat de Vatican la București, în anul 2013, printr-un ceremonial impresionant, în fața a peste 2000 de intelectuali, prelați, preoți și oameni de cultură din România.

*, Monseniorul **Vladimir Ghika** (n. 25 decembrie 1873, Istanbul (vechiul Constantinopol), Imperiul Otoman - d. 16 mai 1954, Jilava, București) a fost un prinț, diplomat, scriitor, om de caritate, preot catolic român (biritual: latin și bizantin), nepotul lui Grigore Alexandru Ghika, ultimul principe al Moldovei. Tatăl lui Vladimir Ghika a fost Ioan Grigore Ghika, diplomat, ministru de externe și al apărării al României”. *

Și dacă Monseniorul, prințul, acest apostol al neamului românesc a fost marele model al tânărului Ovidiu Bojor, e de la sine înțeles că viața acestuia nu putea ieși din tiparele iubirii pentru Dumnezeu și pentru oameni. Iată ce scria Monseniorul Ghika într-o broșură cu titlul „Gânduri pentru fiecare zi”, gânduri prețioase, inspirate de Duhul Sfânt, unele dintre ele auzite de Ovidiu chiar din gura Monseniorului.

- „Când fratele tău te obidește pe nedrept, ar trebui să suferi mai mult pentru el decât pentru tine.

- Să nu uiți niciodată că cele mai frumoase zile nu sunt niciodată frumoase pentru toți!

- Ieși în întâmpinarea celui ce te evită, Dăruiește celui care nu-ți cere, Iubește-l pe cel care te respinge.

- Universul devine mai sărac prin uitarea rugăciunii. Să ne trăim rugăciunea și să ne rugăm viața.

- Simțim adesea nevoia să ne rugăm chiar în picioare fiind și să gândim în genunchi.

- Nu trebuie să ne mirăm, nici să ne plângem de nerecunoștința semenilor. Recunoștința este mai rară decât binefacerea și mai presus de ea.

- Când cineva ne dovedește recunoștința el ne dăruiește mai mult decât i-am dat.

- Cel care iubește mai mult e cel care iubește mai bine, iar cel care→

iubește mai bine este, într-un fel și de fapt, cel care iubește mai mult.

- O ispită a descurajării: „La ce mai pot fi bun?”

- Răspunsul: „În orice caz, pentru a fi mai bun”.

- Întâlnirea spirituală are loc atunci când facem din dragoste ceea ce am fi făcut din datorie.

- Oricare ar fi întâlnirea providențială care așează o trebuință în calea noastră, ea este o vizită a lui Dumnezeu care ne apare.

- Inimile curate care îl vor vedea pe Dumnezeu sunt singurele care deja în această lume văd cu adevărat lucrurile acestei lumi.

- Sunt sigur de Tine, nu sunt sigur de mine. Singurul meu mod de a fi sigur de mine este să fiu destul de sigur de Tine.

- Nu există noroi care să poată astupa strălucirea iubirii.

- Florile ajung să parfumeze însăși mâna care le strivește.

- Dumnezeu este singurul care nu uită să iubească nici în mânia sa.

- Faptele de azi nu sunt decât ideile de ieri.

- Numai Dumnezeu poate face ceva cu lacrimile omenești fără să le profaneze.

- La urma urmei, bunătatea nu e decât forma cea mai subtilă și cea mai suplă a dreptății.

- Cea mai radicală transformare a lumii ar fi poate atunci când ar dispărea nerecunoștința.*

Cu asemenea modele de viață nu te poți rătăci, așa cum nici Ovidiu Bojor, în pofida unei experiențe de viață trăită într-o lume ostilă, care și-a ucis vârful și și-a distrus seva divină, nu s-a rătăcit niciodată. Monseniorul Ghika, apostolul iubirii și martirul ei, a fost modelul pentru întreaga viață a lui Ovidiu Bojor. A fi stat în preajma acestui mare sfânt trebuie să fi fost un noroc, o decizie divină și o binecuvântare, care l-a purtat pe Ovidiu printr-o viață lungă, tumultuoasă, provocatoare și întotdeauna însoțită de marea putere a iubirii de a trece peste obstacole și a ierta deșertăciunea acestei existențe.

*Extrase din cartea *Gânduri pentru fiecare zi*, de Vladimir Ghika, pref.: pr. Ioan Ciobanu.

Broșură ce conține gânduri culese din scrierile Monseniorului Vladimir Ghika, repartizate pentru fiecare zi a anului.

Ana Blandiana, „Cununa de Aur” a poeziei

(III)

CUVÂNT DE PREZENTARE

De aceea, nu întâmplător, una dintre cele mai importante cărți ale Anei Blandiana (publicată în 2010) se intitulează *Patria mea A4*, în care apatridul pământ al nimănui al foi albe de hârtie, la fel ca și „un birou plin cu hârtii și creioane”, devine singurul pământ natal recunoscut, deși este permanent fără de odihnă.

Tocmai formatul hârtiei A4 este proclamat țară natală, locul de naștere al versului, dar de asemenea și o patrie, singurul loc de naștere autentic pe care poetul îl recunoaște ca al său propriu și căruia îi aparține cu adevărat și care o legitimează, ca cetățean al altei afilieri superioare și cu adevărat nobilă!

Un poet, cum ar fi Blandiana, se află într-un exil constant și de lungă durată, un exil de un fel care, la exterior, poate părea invizibil sau necunoscut, dar este, prin urmare, nu mai puțin tragic și incurabil și, dimpotrivă, transformat în asceză voluntară, retragere introvertită din lume, chiar viață ca o captivă în propria casă (pe care Ana a experimentat-o într-adevăr cel mai puternic și literal în timpul regimului totalitar și al supravegherii constante a poliției, de către serviciile secrete românești, peste tot, dar și în jurul casei sale).

În motivul închisorii în poeziile Blandiane există mai multe grade de intensitate și niveluri de expresie: de la referențial istoric, mitologic universal și aluziv, la genul (ca femeie, în special femeie din Balcani) înzidire și închisoare / temniță de-a lungul vieții, pe care ea apoi le dezvoltă ca o metaforă puternică care copleșeste cu pregnanță viața în România (dar, mai pe larg, și în Balcani).

Uneori parțial eroic, acest personaj și soarta Prometeului încătușat în bolta de stâncă ori bolta pedepsei în versurile Blandiane continuă în extinderi asociative și să ocupe înțelesuri stratificate ca în lăntuire tragică, istorică și metafizică a Balcanilor în sine, istoria lor, națiunea acestora, zidul, victima, dar și scrisorile (din legendă).

Ana Blandiana, în Catedrala „Sf. Sofia”, din Ohrid, citind discursul laureatului „Cununii de Aur”.

Poezia Anei Blandiana, deși este predispusă la reflecții metafizice și meditativitate, nu este deloc abstractă, seacă, sterilă și nici nu este autoconcepută, prețioasă, susceptibilă de superficialitate, ca multă din poezia contemporană, care rămâne mai ambițioasă și autopromovatoare, mai degrabă decât talentul adevărat și demn de reputația și misiunea sa!

Rămânând fidelă și în concordanță cu sensibilitatea sa inițială, poezia Anei Blandiana alimentează un dialog intertextual subtil, motivat intrinsec, cu rudele sale spirituale și poetice, atât din tradiția culturală și literară românească, cât și din cea europeană, dar și din Biblie sau poezia americană modernă.

Aici, mai presus de toate, avem în vedere marele semiexilat român și metafizician al disperării Emil Cioran și faimoasa sa expresie „oameni vegetali”, pe care Ana o dezvoltă și o transformă într-o imagine poetică extraordinară, cu un mesaj amar și autoironic pentru propria națiune și percepția obișnuită de sine a românilor ca victime pasive, mai degrabă decât ca actori în propria lor istorie. Datorită acestei metafore extraordinare de puternice și substanțial bogate ale unei națiuni vegetative (sau paradigme), poezia Anei Blandiana se deschide în cheia regională mai largă, caracteristică și aplicabilă, nu numai pentru România, ci pentru întregii Balcani, precum și pentru mentalitatea lor, care este adesea percepută și auto-îndreptătită de sindromul de înrădăcinare, dar și →

ELIZABETA ȘELEVA

În românește de Nicolae Băciut

de duritate, sacrificiu sau fatalism, înfrângere (istorică), dar și rătăcire (modernă)! Sau, mai precis, ca un vast, colectiv, de neclintit ansamblu vegetal, în cuvintele Anei: „condamnat la naștere / Făt lângă făt / O națiune întreagă / Care nu aude, nu vede, nu înțelege, / Dar continuă să se miște / Prin trupurile chinuite ale femeilor, / prin sângele mamelor / Nimeni nu a întrebat”.

Și deci, non-libertatea rămâne o marcă de durată, un atribut fatal al plantelor (metaforic vorbind despre destinul oamenilor): astfel, în poemul „Suspiciune”, subiectul liric se întreabă retoric „este floarea liberă”, indicând predeterminarea generică a timpului biologic, etapele inevitabile ale vieții, precum și determinismul existenței însuși, sub predominanța dispariției.

Poezia Anei Blandiana, de la prima lectură, te atrage irezistibil pentru că lovește în acel punct nevralgic al recunoașterii de sine în imaginile și experiențele celorlalți care așteptau să fie anunțați atât de primordial și cu putere, într-un limbaj pe care îl citești ca tipar și inscripție arhetipală proprie. Ceea ce mă fascinează personal, în calitate de cititoare a ei, în retorica și stilul Blandianei este tocmai rostirea originală, nudă, darul aforistic al temperării, echilibrării și punctării sintaxei poetice, înclinația către paradox și îndoială, de asemenea, neîngrădită în intonațiile de clișeu, de asemenea, ca deschidere a poemului, dar și a ei înseși, ceva care este o caracteristică numai a spiritelor și creatorilor rari, curajoși, extraordinari.

„Este mult mai greu să fii liber decât să nu fii”, afirmă ea într-unul din versurile sale de chestionar existențial! Sau, când mărturisește: „Visez doar la mine. / Deși sunt mai multe alte personaje / Care se sperie reciproc.” Sau, în descrierea oamenilor moderni, ca oameni morți în viață, din cauza evadării constante în „somn, în cărți, în băutură” sau, atunci când declară: „Nu e greu să pierzi / De fapt, înălțarea nu e / Decât o continuă pierdere”.

Neliniștea subiectului liric este proiectată și recunoscută peste tot în natură, cosmos, cuvânt, în special în poezia „Curriculum vitae”, care pare să descrie biografia vieții mării, dar

accentul este tocmai pe luptele sale interne (lovirile și întoarcerea de pe țarm), ura de sine a mării și incapacitatea de a se ierta, tocmai în același mod în care neliniștea poetică a Blandianei se află chiar la marginea incertitudinii, a rătăcirii, a luptei perpetue dintre sclavie și libertate, ființă și gol.

Și astfel nu există niciun sfârșit în căutarea adevărului, răspunsuri esențiale și mesaje superioare, dincolo de timp, istorie, om și Dumnezeu.

Pentru o poetă precum Ana Blandiana, scrisul este literalmente garanția ontologică a existenței, o verificare metafizică a Ființei, care suferă inevitabil de propria „boală mortală” (timpul, așa cum îl descrie Ana însăși), lupta de a face față dispariției și non-existenței. Într-unul din versurile sale concepute programatic, Blandiana va spune: „Orice nu este scris / Nu există”, în timp ce într-un alt poem, ea descrie literalmente viața ei ca un duel între cerc (ceea ce este scris) și crucea (când nu apăruse nicio înregistrare), în calendarul personal, care înregistrează inconfundabil bătaii cu nimicul și neputința creatoare! În poemul „Biografie”, situat în motivul orfean al puterii magice a artei, subiectul liric va spune următoarele: „Nu mai am dreptul să mă opresc. / Orice poem nespus, orice cuvânt negăsit / Pune în pericol universul”.

Versurile lui Blandiana sunt un subtil elogiu adus singularității, inviolabilității sacre a Unicului, persoanei întâi singular, singurătății divine, descrisă pentru prima dată ca unul dintre atributele divine, care posedă un generativ ridicat, adică potențial creator și adevărată satisfacție de sine vindecătoare.

„Mulțimea ... plină de curiozitate îmi mângâie rănilor / le infectează”,

Nicolae Băciut, Saho Blazes, Ana Blandiana, Cristina Vasiliu, ?, în Catedrala Sf. Sofia din Ohrid, după rostirea cuvântului laureatului

Ana Blandiana și directorul Festivalului. Todorche Tasevski

spune la un moment dat subiectul liric, căruia introversiunea și introspecția sunt mult mai apropiate decât zgomotul și ipocrizia multor oameni din jur. Desigur, această înclinație către intimitate, singurătate, retragere introvertită, nu are o formă neechivocă și unidirecțională - dimpotrivă, în poezia „Singur”, subiectul liric ezită dacă singurătatea este ea însăși o problemă (a cuiva, oricare) de vinovăție, adică, există vinovăție în singurătate și în ce măsură poate fi (singurătatea) fatală?

Versurile Blandianei, în special cele publicate în ultimii ani, arată un accent puternic pus pe efemeritate și dispariție, precum și pe un motiv ciudat, repetitiv al ceasului, adică ore, observate în mai multe imagini poetice orbitoare și frapante: o comparație a orelor cu bărcile de hârtie, o imagine a clepsidrei fără nisip (cu timpul scurs), ore desprinse de ceasul propriu-zis, precum și poezia „Vânătoarea în timp” - care este o luptă a subiectului liric cu taina existenței și terminarea ei în cursa sălbatică, neobosită, pentru a fura și înregistra, pe cât posibil, fluxul crud și invizibil al vieții.

Poezia are sens, în măsura în care este un dublu act al creației lui Dumnezeu! Pornind de la Biblie și concepția creștină despre Dumnezeu, Blandiana, într-una din poeziile sale, îl descrie pe Dumnezeu ca pe unul care „crede că este Cuvântul” și, prin urmare, o provocare durabilă pentru orice poet al cărui material artistic și mijloace de expresie constă din cuvinte, întotdeauna și permanent îmbibate și pătrunse de sacralitatea ființei divine.

Dar pentru Ana Blandiana, Dumnezeu care este marea sursă a tuturor, este și durere sau, așa cum o descrie ea însăși, „în eternitate animal rănit, orbit”, care susține lumea, dar care suferă, la fel ca și propriile sale creații, oamenii și întreaga lume vie pe pământ!

Mai altfel, despre

Veronica Micle (VI)

„Prinsă” în tot felul de activități, Veronica se implica din plin, ca un fel de răzbunare pentru adolescența... netrăită?, în viața extrafamilială făcându-l pe Micle însuși să recunoască, în 1870, că „*Veronica venea tot mai rar pe acasă și frecventa toate balurile din carnaval cu mare plăcere.*” Să menționăm în această ordine de idei că, în anul 1871, în Iași, începe să funcționeze *Școala de Fete* pentru care Veronica începuse să adune fonduri încă din 1867, eveniment petrecut la 26 septembrie 1871... Ea însăși declară: „*Scopul Societății este îndeplinit. Școala de meserii pentru junele fete este deschisă și funcționează... Copilele sărmene, lipsite de mijloacele vieții, vor găsi un viitor mai bun, prin întreprinderea unei meserii utile și oneste.*” Această evadare din constrângerea vieții de familie și a obligațiilor de mamă – să ne reamintim că, la vârsta de 18 ani era deja mamă a două fetițe – constituie, de fapt, întoarcere la un normal de adolescență și tinerete pe care ea nu le avusese și le trăise, cred eu, ca pe niște frustrări mult prea nedrepte și dureroase, chiar dacă n-au fost mărturisite decât târziu într-o scrisoare către Eminescu: „*Nu găsești tu cuminte, din partea mea, ca, după ce mi-am jertfit copilăria pentru această căsătorie, s-o susțin până la sfârșit, ca să pot la o ocazie să am o viață liniștită având venitul meu?*” (G. Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, Biblioteca pentru toți, Editura Minerva, 1983, p. 269). Aceasta și pentru că firea ei, romantic-umanistă a fost, după spusele unora, în continuă suferință, iar preocupările sale, chiar înainte de a-l cunoaște pe Eminescu, au dovedit din plin acest lucru, iar debutul său în anul 1872, în revista *Noul curier*, cu două scrieri în proză, în același an, în luna februarie publicând în ziarul *Uniunea Liberală* povestirea *Rendez-vous*, au contribuit substanțial la un fel de reechilibrare sufletească...

Urmează în foarte scurtă vreme un eveniment în viața personală a Veronicăi, care va schimba totalmente întregul curs al existenței

sale. La întâi martie 1872, ea pleacă la Viena pentru tratarea unei eczeme, oraș în care se va stabili pentru o jumătate de an. Acolo s-au cunoscut cu Eminescu, în 1872, la vârsta de 22 de ani, el fiind student la filozofie, iar ea, căsătorită deja de opt ani și mamă a doi copii, însă având și ea vârsta de 22 de ani. De ținut minte!, fiindcă Veronica îi scria mai târziu lui Eminescu: „*Șase luni cât am stat în capitala austriacă, mi s-a părut șase zile. Îți aduci aminte când te-am cunoscut pentru întâia oară la doamna Lowenbach, gazda mea, recomandată de Micle, care îți făcuse cunoștință tot din îndemnul meu.*”... O jumătate de an petrecută în Viena, după ce se cunoscuse cu Mihai Eminescu acolo, ne dă dezlegare spre a bănuși că nu a fost o simplă co-existență, dacă mai ținem seama și de vârsta celor doi... De altfel, din scrisoarea deja citată, se pot deduce multe, inclusiv că relația lor, fără a ține cont de piedicile morale, desigur, o luase binișor, în capitala austro-ungară, spre o prietenie ce avea să evolueze spectaculos, condimentată, în următorii 17 ani, cu multă pasiune, intrigi, despărțiri și reîmpăcări demne de telenovelele din zilele noastre, relație care, în 1879, s-a materializat, prin nașterea unui copil mort. Din păcate. Pe scurt, sau mai bine-zis sub forma unei sinteze, situația se poate circumscrie unei existențe oarecare, doar desfășurarea evenimentelor a luat o întorsătură, normală, dacă privim lucrurile strict din perspectiva unei relații sentimentale și cu totul anormală privim și analizăm lucrurile din punct de vedere al relației om-societate.

Pe această variantă dăm de... infidelitate, de imoralitate, de un anumit nivel al iresponsabilității unei femei căsătorite.

Chiar dacă povestea se petrecea în plin romantism sud-est european, dacă nu cumva ar fi de acceptat și

ceva ramificații discret balcano-orientale.

În detaliu, ițele se încurcaseră destul de bine, fiindcă este foarte greu de crezut, biologic vorbind, că trupul unei femei sănătoase, la 22 de ani, nu-și revendică anumite drepturi timp de o jumătate de an... Una peste alta, întâlnirea cu Eminescu a însemnat pentru Veronica și contactul spiritual-liric comunicat pe o frecvență pe care i-ar fi transmis-o inutil soțului său, profesorul Micle.

Cu Eminescu era totul altfel pe tărâmul poeziei, iar dovezile nu lipsesc...

Ne aflăm într-o perioadă în care creația lirică a Veronicăi începe să fie tributară unui suflu înnoit, după întâlnirea cu Eminescu la Viena, fapt relevant și în poezia *Povestea rozei*, publicată în revista *Columna lui Traian* nr. 6 din 26 noiembrie 1872, în care încep să se simtă ușurința versificării, o înseninare a temei și o argumentare mai clară a mesajului liric:

*„Dumnezeu vrând să-ncunune
De cununi această lume,
Flori cu brațul său cel sfânt
A semănat pe pământ;*

*Și menind pe fiecare
Floare mică, floare mare,
Ca să poarte-n sânul lor
Un simbol strălucitor,*

*A Rozei: Floare dalbă
Înflorind tu să fii albă,
Iar corola ta să fie
Semn de nevinovăție!*

*Dar când fu ea să-nflorească,
Sânul să și-l dezvelească
La ea omul a privit
Și ea-ndată s-a roșit...*

*Și de-atunci sub cer de stele,
Când dalbele floricele
Să-nroșesc fără de știre
Sub vicleana lui privire.”*

(George Sanda, **Veronica Micle**, Editura „Cartea Românească”, 1972, p. 33).

Cu această nouă publicare (a doua) este limpede că în viața și sufletul Veronicăi „adia” un zefir de primăvară cu „aromă” de sentimente nemaîntâlnite...

DUMITRU HURUBĂ

Remember - 30

N. Steinhardt

(29 iulie 1912- 30 martie 1989)

(XII)

Anul acesta, în decembrie 2019, se împlinesc 30 de ani de la răsturnarea regimului ceaușist în România. Din păcate, N. Steinhardt, stingându-se cu câteva luni mai devreme de evenimentele din '89, n-a apucat să le traiască. Ar fi renunțat oare Securitatea, după '89, la urmărirea lui?

Ultimul document din volumul „NICU STEINHARDT în dosarele Securității 1959-1989 (Ed Nemira 2005, pag. 384-385), numărul 100, sună în felul următor:

100.

1989 iunie 13.

Raport cu propuneri de închidere a DUI (Dosar de Urmărire Informativă) „Scriitorul” în urma decedului lui Nicu Steinhardt.

Ministerul de Interne

Departamentul Securității Statului
Securitatea Municipiului București

112/R.I./DI0001623/13.06.1989

Strict secret Ex. Unic.

Aprob (ss./indescifrabil)

Iată și câteva secvențe din acest raport:

La data de 28.07.1977, a fost luat în lucru prin DUI (Dosar de Urmărire Informativă) numitul Steinhardt Nicu-Aurel [...], fost condamnat în 1960 la 12 ani închisoare pentru uneltire contra ordinii sociale.

Baza deschiderii DUI a constituit-o faptul că sus-numitul a fost semnalat cu intenții de a redacta scrieri cu conținut ostil și relații suspecte cu persoane din străinătate.

Pe parcursul urmăririi informative s-a stabilit că Steinhardt Nicu-Aurel încerca să redacteze lucrări literare cu conținut necorespunzător sau să strecoare idei tendențioase, interpretabile, în cadrul unor articole pe care le prezenta spre publicare. O astfel de lucrare este „Jurnalul Fericirii” (cotat ulterior ca una din cele mai valoroase lucrări ale secolului 20, n.m.).[...]

A mai rezultat că cel în cauză a stabilit multiple relații cu persoane din rândul emigrației române reacționare, între care Monica

Lovinescu și Virgil Ierunca, precum și alți colaboratori ai posturilor de radio străine ostile [...]

La data de 30.03.1989, sus-numitul a decedat și a fost înmormântat în cadrul Mănăstirii Rohia din județul Maramureș. [...]

Față de cele raportate mai sus,
Propunem:

A se aproba închiderea DUI „Scriitorul”, privind pe numitul Steinhardt Nicu-Aurel și clasarea materialelor la CID (Centrul de Informare și Documentare), cu menținerea sa în evidența cartotecii general-documentare.

Numiții: Alexandru Ioan, Bulat Virgil, Dombrowschi Nina, Ierunca Virgil, Milea Mihai, Paleologu Alexandru, Saplacan Radu, Stolojan Sanda, Tomaziu George, Baciș Ștefan, care apar ca legături ale obiectivului, vor fi luați în evidența cartotecii general documentare.

Celelalte legături nu vor fi luate în evidență.

Lt.-col. Roibu Iosif

Șef Colectiv, Lt.-col. Deleanu Vasile
De acord

Șeful Serviciului Lt.-col. Anghel Ion

Așa s-a încheiat urmărirea lui Nicu, hărțuit de Securitate până la ultima suflare. M-am întrebat, citindu-i volumele de critică literară și de artă, publicate anterior în diferite reviste, unde erau „ideile tendențioase” din articolele trimise spre publicare, de care era acuzat în acest ultim raport (și nu numai).

În volumul *Incertitudini literare* (Ed Dacia, Cluj Napoca 1980) sunt cuprinse texte de o mare frumusețe,

pe care îmi place să le recitesc, pentru că ele mi-aduc aminte de Nicu, prietenul meu, care, atunci când își pleda cauza, o făcea nu numai cu farmec, dar și cu o mare exaltare intelectuală.

Articolul *Dealul universal și românesc al lui Horia Bernea* este unul dintre cele mai apropiate mie, pentru că mi-aduce aminte de câteva discuții cu Nicu despre pictura lui Horia Bernea. Ce îndrăgostit putea fi Nicu de România, de peisajele, de limba, de pictorii ei!

Cu ochiul atent al cunoscătorului, Nicu observă că dealul, în general, e unul din motivele frecvente în pictura lui Bernea. El este înfățișat în toate anotimpurile, la diverse ore din zi, sub diferite unghiuri de lumină. Nimic special, remarcă Nicu:

„Asta nu ar însemna decât variațiuni pe o temă dată, la drept vorbind nu ar fi - în cel mai bun caz - decât o virtuozitate, adică nu foarte mare lucru. De-ar fi așa, tema dealului nu l-ar caracteriza pe Horia Bernea ca pe un artist întru totul original și nu ar da pânzelor sale dreptul de a fi socotite ca aparținând domeniului înalt unde ramurile artei se unesc [...]. De fapt, spre a nu ne răătăci zăbovind pe ocolișuri și temându-ne de cuvinte, dealul la care ne referim este un univers.” (pag 201)

Și, de aici încolo, urmează minunea. Nicu studiază fenomenul în adâncime și ajunge la concluzia că dealul e „un ”model” de univers, e universal și proteic, e fără sfârșit și atemporal”.

Iar explicația dată de critic, ne clarifică totul:

„Ceea ce ar fi putut să fie monoton (ori denotând monotonie) se adevărește de o varietate înfinită, și aceasta numai pentru că artistul, având în față același deal unic și neschimbat obiect, se schimbă el, devine el altul, se transformă el de fiecare dată în Creator și (în sens elin) Poet absolut.” (pag 202)

Tonul lui Nicu devine din ce în ce mai exaltat. El susține că Dealul lui Bernea dovedește faptul că el (Dealul) este numai o părțică a unui întreg - pământul -, că un lucru poate lua, pe rând, diverse înfățișări, că pictorul (și în general artistul) are puterea de a face lucruri noi și în felul acesta dă oamenilor intuiția →

VERONICA PAVEL LERNER

Ca un clopot

Singurătatea ca un clopot de sticlă
de-acolo îți trimit semne colorate
departe ești de peșterile mele
de adevărurile unse cu mir
nu uita că te pot învinge doar
ținând o bibliotecă precum o umbrelă
tu n-ai gustat sângele cărților ucise
nici insomniile din grădina iubirilor
ne-am intersectat umbrele undeva
în nopțile fără greieri sinucigași
cu zgomot de sticlă rugătoare.

Barca

Ultima noapte în barca legată de
stâncă
sub cerul văduvit de stele

doar că stai lângă respirația mea
ca o oglindă bolnavă de lumină
clipocitul rece al apei
îți adună palmele pe fruntea mea
în depărtare moare un val auriu
cât să-ți zăresc pleoapele arse
o să urâsc dimineața coclită
când barca se va destrăma în vise
tulburi
când păsări rătăcite vor intra
în toate amintirile ca într-o biserică
părăsită.

Cărarea

Pe cărarea șerpilor
doar urme sângerii
ca o lanternă străvezie

se cerne lumina verilor trecute
mai apoi piatra cea înaltă
unde dorm vorbele noastre
trupul pădurii încordat
spre mângâieri de apus
undeva lacul în care
umbrele noastre se contopesc
ca o negură lină.

ALEXANDRU JURCAN

Ion Vlad – 90

O mărturisire inedită pentru alți colegi și confracți

Despre personalitatea
Profesorului universitar Ion Vlad
vorbesc cărțile domniei sale și munca
vrednică și comprehensivă de la orele
de curs cu foștii studenți.

Eu am să vă mărturisesc aici
ceva mai simplu : Marele Profesor
Ion Vlad s-a născut în satul Archiud,
afert comunei Teaca. A fost coleg
în clasele primare cu mama mea,
Eleonora. Mi-s prea slabe cuvintele
să vă pot mărturisi tot ce mi-a spus
mama de-a lungul vieții despre primii
ani de școală din Archiud.

Într-o iarnă geroasă, mama a
aflat, nu știu de unde, că mi-ar fi
Profesor D-l Ion Vlad. A iscodit
dumneaei Archiudul natal și s-a
lămurit că așa este. Voia cu orice preț
să-și vadă fostul coleg din Primară.
S-a „puțlit” de drum lung, mi-a adus

mie o desagă cu dungi plină de
cârnați și alte bunătăți.

Cursurile cu Prof. Ion Vlad le
aveam la etajul I. Întotdeauna stăteam
în ultima bancă. Acum, anunțată la
telefon de mama, am îndrăznit să stau
în prima bancă. Să pot ieși iute după
Profesor. Voiam să văd clar întâlnirea
mamei cu Domnul Profesor Ion Vlad.
Când a văzut-o, Profesorul s-a oprit
brusc, s-a uitat luung la mama. Au
amuțit amândoi. Dar mama, cu o
tinerețe prietenoasă pe chip, i-a zis
destul de încetișor, dar eu am auzit
„Ione, Ione, ce domn mare ai ajuns!
Mai știi că io eram mai bună ca tine
la Cetire?”

Profesorul a îmbrățișat-o.
Lumina palidă a soarelui scălda
fereastra și chipurile celor doi. Mi-am
zis în gând „Iată întâlnirea ce sfarmă
timpul în două”. A invitat-o imediat
la o masă festivă acasă la dumnealui,
alături de renumita lingvistă Carmen
Vlad, ce pregătise masa. Nu am

însoțit-o pe mama, pentru că mereu
îmi era frică de severitatea dânsului.

Spre seară, mama s-a întors cu
taxiul la Căminul Studențesc. Mi-a
spus pe nerăsuflăte cum au evocat
ograda Ludovichii, ograda de lut,
jocurile din fundul grădinii bunicii
Ludovica, unde era o apă îngustă și
pe unde mâncau cartofi dulci de apă.
Dar dulci. Apoi hoinărelile pe
dealurile școlii (era într-un Castel
școala, azi năruit), cum mânca pe
rupte la bunica fasole bătută, ciorbă
de curechi cu ciolan de porc,
strugurei din grădină, agrișe etc. Nu
mergea la culcare fără să ia cina la
bunica. Acasă doar ciugulea, spunea
dna notar.

Îi mulțumesc D-lui Profesor Ion
Vlad, pentru că ne-a dăruit multă
carte, dar și pentru această întâlnire,
ultima, cu mama mea, Eleonora !

Multă, multă sănătate să vă dea
Dumnezeu ! La mulți ani !

ANA POP SIRBU

16 noiembrie 2019, Timișoara

→noțiunii de infinit:

*Horia Bernea, stăruind asupra
dealului, n-a vrut (deșertăciune a
deșertăciunii) să arate cât de
măiestrit poate schimba, înmulți,
preface, reconstitui un lucru.*

*Conștient sau nu, voit ori
nevoit, a exemplificat „pe viu” că
infinitul ne stă la îndemână,
sălășuiește în fiecare parte, porțiune
ori pârțicică a totalului”.(pag 203)*

Mi-aduc bine aminte că, în
plimbările în care discutam despre
impreziile noastre, ale „receptorilor”
artei, Nicu afirma ideea - cu care

eram de acord, o avusesem și eu - în
care privitorul sau ascultătorul
participă la desăvârșirea creației
artistice.

*„Bucuria de a-l picta și bucuria
de a-l privi sunt și ele nemărginite
[...]. Bucuria creatorului și bucuria
privitorului sunt în constantă
creștere, participă și ele la
inepuizabilitatea nesfârșitului.” (pag
204)*

M-am oprit asupra textului de
față pentru că mă întrebam de
multe ori de ce Cezanne a pictat atât
de des imaginea lui *Mont Saint*

Victoire. Nimeni nu mi-a dat o mai
bună explicație decât cea a bunului
și neuitatului meu prieten, N.
Steinhardt.

Revenind - cu tristețe - asupra
urmăririi, o viață întreagă, a lui N.
Steinhardt de către organele
Securității, nu pot să nu remarc
cumplita nedreptate care i s-a făcut
eruditului N. Steinhardt când a fost
acuzat, în dosarul de Securitate citat
mai sus (și nu numai), de „lucrări
literare cu conținut necorespun-
zător”.

Correspondența lui Dimitrie Stelaru

(XXI)

„Dragă maestre,

Am primit scrisoarea dumneavoastră, care m-a bucurat nespun de mult. Eu vă mulțumesc încă o dată și pe această cale pentru sfaturile și indicațiile pe care mi le dați. Am abandonat piesa și chiar nuvela, deoarece mi-am dat seama că-mi mai trebuie ceva. Da, am început să citesc cu nesaț operele unor mari clasici. Am citit pînă acum: Shakespeare* „Cei doi tineri din Verona”, „Visul unei nopți de vară”, „Mult zgomot pentru nimic”, am recitat „Hamlet”, B. Shaw** „Pygmalion”, „Profesiunea doamnei Warren”, Schiller*** „Hoții”, „Don Carlos”, Wilhelm Tell. Din acestea din urmă am avut foarte mult de învățat. Îmi place la nebunie Schiller.

Însă, ce se întâmplă, dragul meu? A început în așa hal să mă obsedeze această lucrare, încît, în momentul cînd citesc vreo piesă sau altceva, îmi distrag atenția diferite scene care îmi vin în cap. Acum mă simt pur și simplu un erou al piesei. Sînt împins mereu să scriu, însă mă abțin. Tot ce am făcut pînă acum nu e bun. Am tăiat totul. Am început din nou. Acțiunea o plasez acum într-un oraș de provincie, deoarece cuvintele pe care le pun pe buzele Lalei o trădează de a fi țărancă, mai ales că am făcut-o și pe ea îndrăgostită de neamț. Mă chinui să se vadă în adîncul lor anumite situații, decît să pună spectacolul în cunoștință prin cuvinte. De data aceasta, am făcut familia lui Georgică proprietara unei fabrici mari. Aș vrea cît mai urgent să capăt o cultură și un bagaj de cunoștințe mai bogat, de aceea, uneori, ajung să citesc aproape trei piese pe zi. Prea mult m-a învăluit această piesă, de aceea trebuie să știți că mă chinui îngrozitor. Și aceasta se datorează faptului că sînt încă neputincios.

În altă ordine de idei, aflați că eu sînt tot șomer, însă - avînd îndeletnicirile de mai sus - am uitat de toate regulile vieții, mai ales că mi se acordă și înțelegere din partea cui trebuie.

Dumneavoastră ce mai faceți? La restaurant ați mai fost? Deși știu că știți prea puține despre Tr. Măgurele, spuneți-mi și mie ce mai e pe acolo. Eu nu corespund cu nimeni din acel oraș. Mai bine zis, de la nimeni nu primesc scrisori, în afară de dumneavoastră.

Vă rog să-mi puneți în plic și cîteva versuri, pe celelalte de acum le știu pe

dinafară. Vă rog să nu mă pedepsiți, nescrîndu-mi! Transmiteți-i verișoarei dumneavoastră - care nici acum nu știu cum se numește - sărutări de mîini și sănătate! Vă doresc numai bine, succese și dacă vreți și Sărbători fericite! Al dumneavoastră, **Lucică**”.

Note

1.*Dramaturgul și poetul englez William Shakespeare (ns. în [23]/ botezat în 26 aprilie 1564 la Stratford-upon-Avon, în Regatul Angliei - m. la 23 aprilie/ 3 mai 1616, tot în Stratford-upon-Avon)

2.**Scriitorul irlandez George Bernard Shaw (ns. în 26 iulie 1856, la Dublin - m. în 2 noiembrie 1950, la Ayot Saint Lawrence, în Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord).

3.***Poetul și dramaturgul german Johann Christoph Friedrich von Schiller (ns. în 10 noiembrie 1759, la Marbach am Neckar, Baden-Württemberg - m. în 9 mai 1805, la Weimar-Saxe-Weimar)

4. Această scrisoare i-a fost dăruită, în 1989, de către Anghelina (Angela) Stelaru, lui Gheorghe Sarău.

1962

Scrisoarea regizoarei Carmen Miheșcu, din București (str. Dionisie Lupu, nr. 66), redactată în 4 ianuarie 1962 (data poștei: 6 ianuarie 1962) și trimisă poetului Dimitrie Stelaru, la Turnu Măgurele (str. 1 Mai, nr. 35, data poștei: 08.01.1962).

București, 4 ianuarie 1962

„Dimitrie Stelaru, Strada 1 Mai, nr. 35, Localitatea Turnu Măgurele, Regiunea București

Dragă Mitia,

Că m-ai uitat, se vede cu ochiul liber - dar nu ai oare nici măcar remușcări? Nici un semn de viață? Ce faci? Te-ai înecat în vin la Segarcea? Te-au cucerit nuri vreunei lelițe dunărene și-ai rămas fermecat ca un gogeamite haiduc sau te-a înhățat potera?

Orice-ar fi fost, chiar de pe lumea cealaltă, tot trebuia să-mi faci vreun semn. Parcă așa ne-am înțeles.

Sau ai început să te porți ca toți bărbaii fără inimă - și-ți calci jurămintele?

Noi te-am așteptat mereu - dacă nu de Crăciun, măcar de Anul Nou - sau cel puțin - după. Poate vii de Sfîntul Ion - că tot te cheamă Dumitru.

Oricum te-ar chema - vino naibii odată că încep să mă topesc de dorul tău. Eu m-am distrus, sînd în pat cu comprese pe inimă. Poate că Dumnezeu și anul 1962 o să mă izbăvească de păcate!

Între timp - fac pe portarul la Tarom, cu toate că nici pentru asta nu mi-a ieșit încă decizia.

Urarea mea de Anul Nou este să te simți ceva mai bine decît mine. Dacă se poate cu mult mai bine - nu știu de ce m-a apucat așa o cătrăneală și au mai dat și toate bolile peste mine.

Dar să nu-ți închipui că o duc numai în junghiuri și blesteme. Așa sînt eu - tot focul mi-l vărs ție - și pe urmă mă simt mai liniștită. Egoism de femeie.

Oricum - am o cătrăneală în fundul sufletului și un gust rău în gură - mai ales că au început să mă doară și dinții de jos.

Și închipuiește-ți că în vremea asta s-a găsit un băiat de 24 de ani să se îndrăgostească de mine - Culmea! Parcă aș fi Ninon de Lenclos* sau Messalina**. Noroc că mintea mi-a rămas bine înfiptă în cap, cu toate că dinții vor să mă lase.

Și acum, procedez și eu ca povestitorii de romane foileton, cu „va urma”. Dacă vrei să afli ce s-a mai întîmplat - cine a ucis-o pe contesă, interesează-te la primul tren via Roșiori sau cel puțin la poștă.

Nu zău, Mitia, mi-e urît singură aici și mă cam demoralizez.

Cele mai frumoase urări de anul nou, mamei tale și prietenești salutări Angelei*.

Pe tine, ingratule, te salutăm.

Carmen și Mamina

Carmen Miheșcu, Strada Dionisie Lupu, nr 66, București”.

Note

1.*Scriitoarea franceză, curtează și protectoare a artelor, Ninon de Lenclos Anne, cunoscută și ca: “Ninon” de l' Enclos, “Ninon de Lenclos” sau “Ninon de Lanclos” (ns. în 10 noiembrie 1620, la Paris - m. în 17 octombrie 1705 la Paris).

2.**Valeria Messalina (scrisă și: Messallina), ns. în anul 17/ 20 d. H. la Roma - m. în anul 48 d. H. în vîrstă de 31 de ani, în Grădinile din Lucullus (Horti Lucullani, la marginea Romei). A fost a treia soție a lui Claudiu, mai mică decît el cu 30 de ani, nimfomană, desfrînată, persoană influentă și manipulatorie la curtea imperială.

3. Reiese că Stelaru deja era în relație cu viitoarea a treia lui soție, Angela = Anghelina Cioacă, din cartierul Măgurele al orașului Tr. Măgurele.

4. Anghelina (Angela) Stelaru i-a dăruit această scrisoare, în 1989, lui Gheorghe Sarău.

GHEORGHE SARĂU

Să ne mai (re)amintim de...

OTILIA CAZIMIR

12 februarie 1894 – 8 iunie 1967

(IV)

Și, totuși, pentru ca lucrurile să fie și mai clare, trebuie și este normal să precizez că, după convingerea mea, activitatea literară a Otiliei Cazimir a cunoscut trei perioade distincte, care se și pot delimita relativ concret: 1912–1937, etapa, sau perioada prieteniei cu Topîrceanu, dominată, așa zice, de un lirism mai pronunțat romantic-simbolist; urmează perioada imediată și adesea marcată de sentimentul proaspăt al pierderii omului drag, respectiv: 1937–1950, în care trebuie inclus începutul, însă, și al realismului specific noii democrații (1946); apoi, putem vorbi despre etapa perioadei 1950–1967, în care atât creația proprie cât și traducerea, preponderent din literatura rusă și sovietică, începând cu anul 1946 – probabil și ținând de... obligațiile de serviciu în calitate de colaboratoare activă a Editurii „Cartea Rusă”, după cum aminteam ceva mai înainte. Astfel, ea publică volumele: *Catinca și Catiușa, două fete din vecini* (în colaborare cu Th. Kiriacoff-Suruceanu), Editura „Cartea Rusă”, București, (1947); *Stăpânul lumii*, Editura „Cartea Rusă”, București (1947); *Alb și negru* (în colaborare cu Th. Kiriacoff-Suruceanu), Editura „Cartea Rusă”, București, 1949...

Apoi, în anul 1954, publică volumul de versuri – creație proprie – *Baba Iarna intră-n sat*, urmat de: *Poezii* (1956); *Versuri* (1957); *Poezii* (1959); *Partidului de ziua lui* (1961); *Poezii (1928-1963)* (1964); *Cele mai frumoase poezii* (1965); dar și scrieri în proză: *Prietenii mei, scriitori...*, E.S.P.L.A. (1960); *Albumul cu poze, I-II* (1957–1967); *Scrieri în proză*, Editura „Junimea” (1971–1972), 2 volume;

Însă, pentru o coerentă cronologie a operei literare, cred că este potrivit să prezint aici opera (atâta cât am eu informații despre ea): *Lumini și umbre*, Editura „Viața Românească”, Iași, 1923; *Unchiul din America* (vodevil) (1924); *Fluturi de noapte*, Editura „Cartea Românească” (1926); *Din întineric. Fapte și întâmplări adevărate*. (Din carnetul unei doctorese), Editura

„Cartea Românească” (1928); *Grădina cu amintiri. și alte schițe*, Editura „Cartea Românească” (1929); *Licurici. Cronici fantastice și umoristice*, Editura „Cartea Românească” (1930); *Cântec de comoară*, Editura „Națională” S. Ciornei, 1931; *Carte de citire pentru clasa IV-a primară*, Craiova (1937); *Jucării* (1938); *Poezii*, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II” (1939); *În târșorul dintre vii*, Editura Librăriei Universale „Alcalay” (1939); *A murit Luchi...*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă (1942); *Catinca și Catiușa, două fete din vecini* (în colaborare cu Th. Kiriacoff-Suruceanu), Editura „Cartea Rusă” (1947); *Stăpânul lumii*, Editura „Cartea Rusă” (1947); *Alb și negru* (în colaborare cu Th. Kiriacoff-Suruceanu), Editura „Cartea Rusă” (1949); *Baba Iarna intră-n sat*, Editura Tineretului (1954); *Poezii*, Fundația pentru literatură și artă (1956); *Versuri*, prefață de Constantin Ciopraga, Editura de Stat pentru Literatură și Artă (1957); *Poezii*, (1959); *Prietenii mei, scriitori...*, E.S.P.L.A. (1960); *Partidului de ziua lui* (1961); *Poezii (1928-1963)*, prefață de Constantin Ciopraga, Editura Tineretului (1964); *Cele mai frumoase poezii*, prefață de Constantin Ciopraga, Editura Tineretului (1965); *Albumul cu poze, I-II* (1957–1967); *Scrieri în proză*, Editura „Junimea” (1971–1972), 2 volume; *Inscripții pe marginea anilor*, articole, ediție îngrijită și prefață de George Sanda (1973); *Poezii*, Editura Ion Creangă (1975); *Scrieri despre teatru*, ediție îngrijită și prefață de George Sanda, Editura „Junimea” (1978); *Ariciul împărat*, Editura Ion Creangă (1985).

Este bine știut că, din 1947, an în care Otilia Cazimir a devenit colaboratoare permanentă a Editurii „Cartea Rusă”, scriitoarea a făcut numeroase traduceri, cu precădere din literatura rusă și sovietică. Și voi menționa câteva dintre titlurile cărților traduse: A.I. Kuprin, *Sulamita* (1948); Maxim Gorki, *Întreprinderile Artamonov* (1949) (în colab.); S. Marșak, *Puișorii în cușcă* (1949) (în colab.); K.A. Fedin, *O vară neobișnuită* (1950) (în colab.); A.N. Tolstoi, *Calvarul* (1954) (în colab. cu Gh. C. Stere); A.P. Gaidar, *Opere, I- III* (1955) (în colab.);

Timur și băieții lui (1955) (în colab.); *Ciuk și Ghek* (1956) (în colab.); *Școala* (1960) (în colab.)... Leonid Leonov, *Lăcustele* (1957) (în colab.); Serghei Mihalkov, *Unchiul Stiopa* (1956); Arthur Conan Doyle, *O lume dispărută* (1958) (în colab.); A.P. Cehov, *Opere*, VI, VII, XII (1957–1963) (în colab.); V.G. Korolenko, *Povestea unui contemporan* (1958) (în colab.); E. Voynich, *Tăunul*, Editura Tineretului (1961); Guy de Maupassant, *O viață* (1961); *Opere* (1966) (în colab.).

Consider că e necesară paranteza în care să subliniez că lista volumelor semnate de Otilia Cazimir, cel puțin în cazul de față, nu este exhaustivă, însă așa aminti că ea a publicat în jur de 60 de volume în totalul operei sale, ceea ce, să recunoaștem, este impresionant... Iar pentru tot ce a făcut și a creat în literatura română, a fost compensată cu premii și distincții importante, între care: **Premiul Academiei Române** (1927), **Premiul Femina** (1928), **Premiul Național pentru Literatură** (1937), **Premiul Societatea Scriitorilor Români** (1942), **Ordinul Muncii** cl. I (1954), cl. I (1964).

Opera Otiliei Cazimir a intrat în atenția criticii literare imediat după debutul său editorial. În acest sens, sunt și rămân edificatoare comentariile semnate de P. Constantinescu, I. Sadoveanu, G. Ibrăileanu, Perpessicius, T. Arghezi, G. Călinescu... În mod cu totul intenționat m-am referit doar la câteva personalități/individualități în literatura română, însă, mi se pare absolut firesc să mă opresc →

DUMITRU HURUBĂ

puțin mai mult pentru a-l cita pe G. Călinescu în calitatea sa de principal exeget al creației Otiliei Cazimir, având în vedere ale sale comentarii, care mi se par cele mai edificatoare. Așadar, marele critic, definește opera scriitoarei printr-o analiză clar-imbatabilă: „S-a subliniat prea mult influența lui Topîrceanu asupra Otiliei Cazimir (...), Încolo însă veleitatea parnasiană e părăsită cu totul în folosul celui mai nesilit lirism, în care se vădesc afinități cu Demonstene Botez, în sensul sentimentalismului și provincialismului, și cu Ion Pillat, în direcția voluptății de arome. (...) „Sunt evocate exalațiile florilor, «parfumul vag de floare ne-nflorită», «sopțușul miros de zambile», «trifoiul parfumat», plutitorul «parfum de liliac», miresmele de «galbeni trandafiri»; de «coapte potgorii», de «car cu fân», de «miriști ruginite», de «prisacă», de «scoarță aspră și masivă», de fag”.

Astfel, și argumentativ, spune Călinescu: „Simboliste sunt gările în care „nimeni nu coboară” în firgul „străin și fără nume”, necunoscute întâlnite pe un peron: «O fată cu codițe, pe peron, / Aceeași fată-n fiecare gară, / Cu aceeași carte strânsă subsuoară, / Surâde anonim și monoton.»

Nota particulară a poetei este o mare prospețime de senzații în perceperea și a înfloririi și a dezagregării. Universul e un imens fruct suav ațut viu cât și în putrefacție. «Fulgii de zăpadă cad vrăjiți...» „Viața lui obscură și timidă / Și împotriva cerului ostil / Avea căsuța asta translucidă – / Atâta de subțire și de fină / C-ar fi strivit-o-n palme un copil.»

Desigur, fructele întrupează mai bine forța de naștere cărnosă și suavă a naturii și când e vorba de a face un omagiu iubitelui și a-i oferi un spor de vitalitate, poeta îl așteaptă cu un paner cu fructe în tradiția Verlaine-Samain: «Din darurile toamnei pîrguite, / Ți-am adunat într-un paner, iubite, / Un maldăr cald de fructe-n care vara / Și-a îngropat mireasma ei postumă. / Un pumn de prune vinete, cu brumă / Ca ceața viorie, care, sara, / Coboară peste dealuri și podgorii...»

„În poama neagră umbrele-și adună / Nopți reci, brumate cu argint de lună. / În nuci, veninul soarelui de

vară / Și-a strâns parfumul umed și amar, / Ar struguri transparenți, cu boabe grele, – / Ciorchine galbene de chilimbar, – / Au adunat poleiul fin de stele... / Și toate te așteaptă în zadar Să sfășii. Crud și lacom, carnea lor Cu dinții tăi mărunți de carnivor.»

Casa copilăriei, vremea bunicilor, totul e compensat cu aceleași mijloace olfactive. Miros de gutui și mere în odaia iubirii... (...)

În **Istoria...** sa, George Călinescu afirmă: „Remarcabilă este Otilia Cazimir și în schițele în proză, mici instantanee, drame în miniatură [...], cu excepția insignifiantelor amintiri din **A murit Luchiu...**, în același spirit evocator și discret umanitar ce străbate toată proza moldovenească între Sadoveanu, Hogaș și Ionel Teodoreanu. (...) Cu acesta din urmă are comune juvenilitatea și imaginația cu ponderație: Îmi uscam la soare sandalele ude, culcată pe un covor vârgat. Spuma de dulceață, liliachie și caldă, se răcorea alături, pe farfurioara cea mică de faianță, pe marginile căruia se alungau, de când am deschis ochii în lume, trei cocoși negri cu creste de mărgean.” (G.Călinescu, în **Istoria...**, pp. 832-835)

Același critic literar scrie: „Simboliste sunt gările în care «nimeni nu coboară». Marian Popa este cel care reține „versificarea sensibilă și feminină [...] abandonată pentru versificarea realist socialistă rudimentară”.

Toți simboliztii din seria sentimentală vor cînta de altfel copilăria, cu mai multă competență, fiindcă în loc să intelectualizeze memoria, se reazemă ca și la perceperea naturii pe evocări senzoriale. Otilia Cazimir aduce gingășiile ei feminine:

«Sunt eu, fetița asta serioasă
Ce stă pe-un scăunel, cuminte,
Strângând la piept cu mâinile-
amândouă
Păpușa nouă
De care încă-mi mai aduc aminte?
(Avea rochiță albă de mătase!)...»

Întorcându-mă la începutul acestui comentariu, trebuie să remarc un amănunt foarte important și interesant privitor la scriitoarea Otilia Cazimir, și anume: ea a intrat relativ sporadic în colimatorul armatei denigratorilor, deși, să fim de acord, motive ar fi fost, cel puțin la nivelul altor scriitori români. În această

ordine de idei, reiterez, ca argument, că scriitoarea a fost o colaboratoare importantă a Editurii „Cartea Rusă” și a efectuat foarte multe traduceri din literatura rusă și sovietică în primul rând.

Iar, dacă mai adăugăm și faptul că a activat și colaborat cu creații la publicații ale... obsedantului deceniu, ar fi ceva argumente în favoarea reconsiderării și denigrării, ca să nu mai vorbim și de un volum intitulat: **Partidului, de ziua lui** (1961) – parcă pentru a nu mai fi loc de comentarii...

Și, totuși, nu! Părerea mea e că, în cazul său, s-a aplicat varianta reconsiderare-denigrare prin... omitere, scriitoarea făcând parte, din punctul de vedere al comentatorilor postdecembriști, dintr-o grupare de scriitori de eșalon doi sau chiar trei ai literaturii române.

E rău? E bine? Cert este că, prin opera sa, Otilia Cazimir va rămâne o autoare de referință din moment ce a atras atenția prin scrierile sale unor comentatori prestigioși precum: E. Lovinescu, Perpessicius, Ibrăileanu, A. Martin, G. Sandală, Al. Raicu ș. a.

În această ordine de idei, Gh. Perian lămurește bine lucrurile: „Atașamentul scriitoarei față de tradițiile poeziei românești poate fi recunoscut și în cultivarea unui lirism al senzațiilor, al contactului nemijlocit cu materia.” (în *DSR*, A-C, p. 502), dar și: „...Cazimir n-a putut rămâne cu totul în afara demersurilor inovatoare din epocă. Ecouri simboliste, de exemplu, se simt în descrierea atmosferei provinciale, a tristeților din zilele pluvioase petrecute în odaie.” (idem. p. 503)

Așadar, prin construcția acestui material, ca sinteză biobibliografică a scriitoarei Otilia Cazimir, am încercat să extrag din omitere personalitatea și individualitatea uneia dintre cele mai importante autoare a cărei activitate literară s-a întins pe mai mult de o jumătate de secol – debutul literar-revuiistic în 1912, decesul autoarei, în 1967... În orice caz, Otilia Cazimir a lăsat în urma sa o operă acoperind câteva genuri literare a cărei valoare indiscutabilă a fost apreciată și comentată de nume... grele din teoria, critica și istoria noastră literară.

Inedit

BLESTEMUL CHINEZESC

- MEMORIILE UNUI
AMBASADOR „ROȘU” -1997
(VIII)

Mă laudam însă fără vreo dovadă. Căci bieții mei strămoși s-ar putea lauda cel mult că se număra printre cei care „se trag din tăcere”. Că vor fi avut de-a lungul vremii toate motivele pentru a se număra printre „cei de pe roată” ori printre „cei răstigniți” nu încap nicio îndoială. Dar pare-mi-se că în cazul lor motivele nu s-au prea schimbat în fapte, căci n-au făcut în lungul lor șir nimic din ce-ar putea fi dovedit cu „acte în regulă” – cum se spune pe la judecătorii – căci, oricât m-am străduit în anii tinereții, n-am reușit să dau în vechile hrisoave nici măcar de pomenirea numelor lor.

Oricum am suci și răsuci lucrurile, această absență din evidențele scrise în lungul veacurilor nu poate fi socotită decât stranie. Ciudată chiar și în partea de lume pe care Fănuș Neagu (foarte mândru că se trage de acolo) a numit-o într-o povestire a sa (care a dat și titlul unui volum din 1982) Balcania, nume a cărui extindere la meleagurile mele natale este refuzată cu înverșunare de pământeni de acolo, darmite în țara Nășăudului, unde ne considerăm cu toții descendenți direcți ai lui Traian, și de unde s-au tras în tot cursul istoriei noastre nu numai poeți precum Coșbuc ori prozatori ca Rebreanu, ci și cei mai conștiințioși păstrători și descifratori de hrisoave nu numai din România, dar chiar și din răposata Împărăție habsburgică (unde era, oricum, o concurență mult mai mare) și mai ales din acea parte a sa care e alcătuită din lanțul de sate săsești care se întindea de la Rodna Veche prin Dumitra până la Bistrița și de acolo, prin Lechința, Dipșa și Teaca, până la Batoș și Reghinul Săsesc, și în care rânduielile fuseseră statornice de coloniștii aduși prin 1140 și 1150 de către Gheza al II-lea, regele Ungariei, de pe meleagurile Flandrei și ale Rinului de Jos, ca să țină în bună rânduială minele de fier și de plumb de lângă izvoarele Someșului Mare, și care au adus cu ei în ținuturile mele natale nu numai metode noi de prelucrare a fierului și de ocrotire a așezărilor prin cetăți de piatră și biserici-fortărețe (dintre care

unele mai stau de strajă și astăzi, supraviețuind nu numai marii năvăliri tătărești din 1241, dar chiar și luptelor din toamna anului 1944 când frații, veniți dinspre Rin, ai vechilor coloniști, s-au crezut datori să-și dovedească și pe aceste pământuri virtuțile militare) dar și meșteșugul de a scrie întâmplările lumii (deci și nașterile și morțile oamenilor) în groase catastife legate în piele de bou, ținute în bună rânduială. Iar cu timpul, pasiunea coloniștilor de a trece cu bună rânduială în catastife întâmplările și socotelile lor i-a molipsit și pe oamenii de alte neamuri care trăiau prin vecinătatea lor, așa că hrisoavele și evidențele românești ori ungurești de pe aceste meleaguri se întrec în exactitate și rânduială cu acelea ale vecinilor lor originari din Flandra ori de pe Rinul de Jos. Din nefericire, însă, catastifele privitoare la români (ca și la o bună parte a maghiarilor) cuprind, până prin a doua jumătate a secolului al XIX-lea, îndeosebi evidențe de familii de iobagi, de membri capabili de muncă, și de starea îndeplinirii obligațiilor lor față de stăpân. Și, ce-i drept e drept, din aceste catastife au rămas cam puține până în zilele noastre, căci istoria Ardealului fiind în bună măsură un nesfârșit șir de răscoale țărănești, răsculații, atunci când reușeau să ocupe vreun conac de nemeș, socotind că asupra lor pe care sunt siliți să le îndure izvorăsc din catastifele boierești, aruncau în foc în primul rând aceste catastife, convinși că odată cu ele au nimicit și lanțurile iobăgiei. Dar începând din secolul al XVIII-lea se înmulțesc și catastifele ținute de cărturari români treziți la mândria descendenței lor romane și pătrunși de datoria de a lăsa urmașilor dovadă despre trecerea neamului lor prin niște ani grei (căci Dumnezeu singur știe cum și de ce toți anii prin care a trecut acest neam au fost grei) ori despre oameni și fapte care i-au luminat pe-o clipită scurtă destinul. Așa că multe hrisoave și catastife românești din anii care au urmat după *Supplex libellus valachorum* și după răscoala lui Horea, și mai cu seamă după luptele purtate de Craiul Munților, Avram Iancu, în 1848-1849 cuprind îndemnări despre oameni și fapte care marchează o lentă și amplă sporire a prezenței românilor în dinamica vieții politice, intelectuale și

economice a Ardealului, lentă și puternică precum creșterea apelor mari, și din aceste puhoiae de date s-au alcătuit și se vor alcătui fără nicio îndoială și în viitor monografii pline de interes, în care apar multe nume ilustre și devenite, cel puțin pe scară regională, istorice. Din nefericire, printre aceste nume demne de cinstire apare foarte arareori și câte un Păcurar, și atunci când se mai întâmplă și această minune se dovedește, la o cercetare mai atentă, că este vorba de vreo mlădiță a veunei alte semniții de păcurar, de o ramură rătăcită pe la noi a vreunei familii din Moldova ori din Țara Crișurilor, Păcurarii de prin părțile noastre ținându-se, pare-se, cu strășnicie de coada oilor și nelăsându-se ispititi nici de mirajul cărților și nici de acela, foarte atrăgător pe vremea bunicilor și străbunicilor mei, al armelor, căci nu i-am găsit, deși am căutat cu osârdie, nici în rândurile cărturarilor și nici în acelea ale oștenilor vrednici de cinstire, singurii destul de însemnați ca să fie trecuți în hrisoave ori catastife.

Ce-i drept e drept, strămoșii mei n-au avut nici norocul de a se fi oploșit mai spre munte, așa cum s-ar fi cuvenit după rânduiala numelui lor, ci s-au așezat spre marginea acelei mări moarte de humă și argilă care se numește Câmpia Ardealului. Numită „câmpie” probabil de cineva care a privit-o din lună ori din vreo navă cosmică, de unde s-ar putea ca ea să apară plană, căci pentru măsura noastră omenească și pentru ochii noștri ea se înfățișează ca o mare frământată de valuri, ca o succesiune de dealuri rotunjite de ape și de vânturi, și de văi domoale străbătute de pâraie sărace în apă, care nu se umplu de vuietul apei decât primăvara, după topirea zăpezilor, pentru a reveni curând la somnolența lor din veac.

FRANCISC PĂCURARIU

Portretul unui savant al limbii și literaturii române

Să scrii despre Gavril Istrate, titanul Universității „Alexandru Ioan Cuza din Iași”, așa cum a fost perceput el în opinia ieșeană, nu este un lucru ușor și, mă gândesc, ca nu cumva cuvintele să fie prea sărace pentru a reliefa anvergura personalității sale. Pentru cei care l-au cunoscut în îndelungata lui carieră de profesor universitar, el a rămas în amintirea lor pentru totdeauna: lingvistul, filologul, căutătorul de sensuri ale cuvintelor, scriitorul, dar mai ales omul de un profund caracter și de o rară omenie. În trecerea anilor care s-au adunat ca un dar dumnezeiesc până la împlinirea unui secol de viață, din care mai lipseau doar trei săptămâni, Gavril Istrate a strălucit prin minunatele sale realizări pentru cunoașterea și cinstirea limbii române și a literaturii naționale din toate timpurile. Despre opera marelui erudit s-a scris și, probabil se vor mai scrie încă multe pagini, în semn de recunoștință și de apreciere a activității sale. Gavril Istrate n-a trecut neobservat prin viață. A fost audiat cu drag și mult interes de studenți la cursurile lui din amfiteatre, s-a bucurat de prietenia și de respectul colegilor săi, de prietenia unor oameni de aleasă cultură, s-a dovedit un intelectual bine pregătit profesional, a încântat auditoriul în cadrul simpozioanelor, a diverselor manifestări culturale, comemorări literare, colocvii, congrese sau întâlniri, a avut un comportament ireproșabil în relațiile sale interumane. Drumul vieții sale este luminat din interior prin realizări de ordin spiritual care au intrat în patrimoniul nostru cultural și l-au făcut un model referențial, demn de respectul contemporanilor. Atât în tinerețea lui, cât și după aceea, a simțit nevoia de a admira oamenii care au făcut ceva în cultura românească. Dar și el a fost admirat și respectat în aceeași măsură și nu întâmplător i s-au atribuit câteva supranume atât de simbolice: „Patriarh al limbii române”, „Decanul filologilor români”, „Solie din Țara lui Coșbuc”, „Arhonte al grănicerilor nășăudeni”, „Ardeleanul moldovenizat”, „Un Trandafir Imperial al Lingvisticii Românești”, „Un pilon al culturii românești” sau „Un uriaș cu fruntea-n soare”. Și toate aceste aprecieri aparțin unor oameni de aleasă cultură care l-au cunoscut, au muncit alături de el, i-au fost colaboratori, colegi sau studenți, nutrind față de el un sentiment de prietenie, de afecțiune și de mândrie. A fost un om agreabil, spune unul dintre foștii lui studenți, avea o replică promptă, nu lipsită de umor, adesea

jovial, înțelegător, chiar generos, în stare să-ți vorbească ore în șir despre marii noștri scriitori, despre cărți în general”. Înzestrat cu o memorie de invidiat, era capabil să recite sute și mii de versuri dintr-un poet sau altul și mai ales din Coșbuc, marea lui obsesie, încă din tinerețe. Făcea trimiteri de bibliografie cu paginația exactă, fără a avea în față vreo sursă de inspirație. Dacă devia de la subiect printr-o paranteză sau alta, revenea la el cu o logică de invidiat. Orice discuție o deschidea cu calm și inteligență, iar pe măsură ce înainta, își nuanța vocea pentru a da importanță subiectului. „A știut ca nimeni altul să fie omul rigorii științifice, dar și profesorul de vocație, înzestrat cu har incontestabil de a forma și modela conștiințe, și decanul intransigent chemat să organizeze și să direcționeze, dar și conducătorul stăpân pe orice situație, însă atent și grijuliu față de nevoile celor din jur, la ușa căruia găseai cuvântul cald, adevărul curat, sfatul părintesc, dar și măsura dreaptă a lucrurilor. (Mircea Prahase). Felicia Mocanu de peste Prut i se adresează în cuvinte pline de căldură sufletească: „Ne-ați fascinat cu vocea D-voastră Ștefănească, cu zâmbetul părintesc și cu potențialul deosebit de a mobiliza spre ascultare oricare auditoriu. Cu aceste calități și cu cea de genial povestitor al operelor înaintașilor noștri, într-o blândă zi de ianuarie, ați rămas în inimile cahulenilor care doresc să vă mai vadă și să vă asculte cu nesaț”. Publicistul basarabean Vasile Badiu scrie în „Glasul națiunii nr.10 din 1994, că l-a cunoscut personal la o sesiune de referate a Institutului de Filologie „Alexandru Philippide” din Iași, unde, printre vorbitori s-a evidențiat „un bătrân, înalt, uscățiv și vânjos, cu ochi albaștri, care vorbea mai mult fără text, dar cu o erudiție, cu o forță de convingere și pasiune, cum rar întâlnești. Vorbea despre Ardealul său de unde a venit cu George Coșbuc în suflet, dar la interval de timp amintea și de Basarabia și oamenii ei. Atunci vorba oratorului

căpăta o nouă căldură, căldura fratelui pe care îl doare inima pentru fratele ajuns în primejdie”. Acuratețea frazei, conținutul și profunzimea discursului și, mai ales, felul direct de adresare te captiva și te făcea un umil discipol al maestrului Limbii române literare, notează Jica Aionoaie. Avea disponibilitatea să vorbească cu ușurință și competență despre o gamă largă de domenii, dar mai ales despre patriotism și românism. Cuvintele sale erau petale ce vibrau până ce auditoriul intra în rezonanță cu mesajul literar, istoric, cultural, social, filozofic. Era metodic și exact în tot ceea ce făcea. El nu vorbea ca să se audă vorbind, el vorbea pentru oameni, el vorbea pentru că avea ceva de spus. Vorbea cu mândrie și cu respect despre graiuri și tradiție, vorbea clar și oarecum dojenitor despre prezent, vorbea cu îngăduință și cu speranță despre tineret și viitor. A fost un model de dascăl apreciat și respectat, cumpătat la vorbă și la faptă, un model de om care a trăit printre oameni și pentru oameni. Avea în el un prisos de bunătate și nu întâmplător a fost numit „Domnu’ Trandafir” al zilelor noastre. Era o plăcere să te afli în preajma lui, avea ceva care atrăgea ca un magnet. „Vorba domoală, căutătura atență, disponibilitatea dialogului, priceperea de a coborî (la propriu și la figurat) de pe podiumul catedrei și de la biroul decanului la nivelul studenților, au fost elemente care au contribuit din plin la închegarea imaginii de atunci și de mai târziu a specialistului reputat dublat de un admirabil educator” (Vasile Fluturul). A fost omagiat de fiecare dată la împlinirea unor respectabile vârste: la 65 de ani, la 70 și 75 de ani, la 80 și 85 de ani, la 90 și 95 de ani, în cadrul universității, a instituțiilor culturale din acest spațiu al spiritualității ieșene, prilej care le-a oferit posibilitatea multor oameni de seamă să-și exprime înalta lor grațitudine pentru îndelungata și laborioasa lui activitate: Acad. Cristofor I. Simionescu, George Ivănescu, membru correspondent al Academiei, prof. dr. Al. Andriescu, Alexandru Husar, Nicolae Mocanu, Vasile Țăra, Constantin Ciopraga, Petru Zugun, Constantin Popescu, Acad. Silviu Berejan (Chișineu), Nicolae Mățaș, Ioan Oprea, sau Corneliu Dimitriu, care spunea: „profesorul Gavril Istrate nu este numai un lingvist, un filolog și un îndrumător științific, ci este un om în adevăratul înțeles al cuvântului. Privind lumea cu înțelepciune, domnia sa se oprește la ceea ce poate fi durabil pentru ființa elementară care este omul: bucuria de a munci și de a cultiva floarea rară a prieteniei și a armoniei”.

MIRCEA DAROȘI

FORME FĂRĂ FOND

Am fost rugat de un doctorand să mă uit pe teza lui, pentru că, zicea el, ceva nu mai mergea, ajunsese într-un fel de fundătură. Rugămintea mi-a părut ciudată, întrucât, spre deosebire de ceea ce era cîndva, astăzi există școli doctorale la fiecare universitate care are în program studii doctorale, a căror menire e tocmai să asigure o îndrumare aplicată, mai atentă a doctoranzilor. Am acceptat gîndindu-mă la faptul că în medicină pacientul simte uneori nevoia să cunoască și alte opinii despre ceea ce îl doare și că era vorba doar despre a-mi da cu părerea, fără implicare prea importantă. Parcurgerea textului pe diagonală m-a convins că rugămintea nu era nejustificată și a trebuit să mă aplec cu mai multă atenție asupra textului primit.

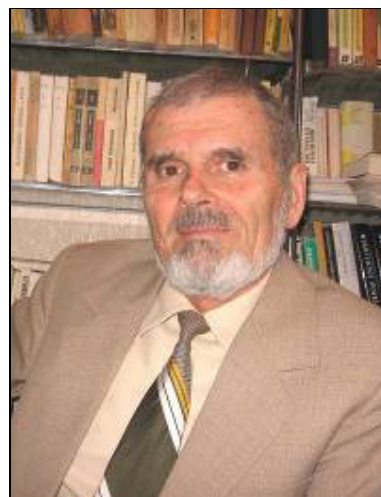
Informațiile adunate asigurau baza pentru realizarea unei lucrări care să se poată numi teză: o bună pregătire teoretică și o cunoaștere temeinică a domeniului cercetat. Dar doctorandul avusese dreptate. Ceva nu se lega. Informațiile teoretice erau prezentate pentru ele înseși, într-un capitol aparte, fără a fi valorificate în analiza și interpretarea datelor oferite de obiectul cercetat. Doctorandul făcuse ce învățase: își asigurase baza teoretică indispensabilă cercetării științifice și studiasse cu atenție obiectul supus cercetării. Numai că cele două componente rămîneau separate. Existența în cadrul lucrării a unui capitol teoretic aparte nu deranjează cînd e necesar. Obligatorie e, în schimb, valorificarea concepțiilor și a opiniilor autorizate de vreme în analizele întreprinse, folosite, atunci cînd e cazul, în fundamentarea unor soluții sau în respingerea altora, cu argumentele oferite de domeniul cercetat.

Pînă la redactarea tezei, autorul trecuse prin nenumărate porți unde trebuia să dea seamă asupra modului în care se pot valorifica informațiile acumulate. În condițiile în care mai toată lumea reclamă slaba pregătire a produsului școlii românești, e cazul să ne întrebăm de ce nu funcționează acele porți.

În învățămîntul superior, seminarul (ar trebui să!) constituie baza formării academice. Nu negăm

importanța cursurilor, indiferent de modul în care se susțin, dar informații pot primi studenții pe căile cele mai diverse, iar astăzi internetul pune la dispoziția oricui informații din cele mai diferite domenii. Doar să știi să cauți și ce să cauți! Nu negăm importanța faptului că la curs studentul este față în față cu profesorul, că modul de prezentare valorează enorm, că cel interesat poate cere lămuriri suplimentare etc., însă doar seminarul obligă la sistematizarea cunoștințelor, fie prin expunere scrisă, cea mai imperativă, fie prin expunere orală, pentru susținerea opiniilor. Experiența de aici este de cel mai mare folos pentru examene. Aici se învață ce înseamnă o intervenție, condițiile necesare, calitățile intervenției, fair-play-ul, acceptarea faptului că renunțarea nu înseamnă înfrîngere etc. Din nenorocire, programul de pregătire a studenților s-a nu numai în privința anilor de studiu (în condițiile cînd volumul informațiilor a crescut foarte mult și continuă să crească rapid!), dar și în privința numărului de ore pe săptămînă (Explicația că trebuie să li se lase suficient timp studenților pentru studiu în bibliotecă e doar explicație. Atunci de ce bibliotecile sînt închise sîmbăta și duminica?). În această reducere, cel mai mult au avut de suferit seminariile, a căror pondere în program a scăzut dramatic.

Una dintre modalitățile de asigurare a bazei pentru discuțiile din seminar o reprezentau, într-o vreme, referatele. Iar aici lucrurile stau și mai rău. Autorul referatului nu (era) este pus la curent cu condițiile pe care referatul trebuie să le respecte, de la asigurarea informației necesare, pînă la structurarea acestora. Rezultatul e(ra) un fel de însăilare, efect al tehnicii aglutinării informațiilor luate în grabă de pe internet, prin copy paste, iar prezentarea (era) este, în aceste condiții lipsită de orice interes. Pentru evitarea situației, în loc de optimizarea activității, s-a recurs la abandonarea ei, pierzîndu-se din vedere că această activitate urmărește obiective multiple. La terminarea facultății absolventul e obligat să-și facă lucrarea de licență, în care să valorifice experiența acumulată în anii de facultate. El trebuie să facă acum ceea ce nu mai făcuse. Este o explicație a faptului că mulți se văd depășiți și apelează la ajutor, adesea

plătit; imposibilitatea de a se descurca singuri. Orice lucrare de licență are un coordonator, cadru didactic, sub al cărui gir se pregătește lucrarea. Urmărită în toate etapele realizării ei, pentru a observa formarea autorului și pentru a avea siguranța că lucrarea este rodul muncii proprii, deloc redusă la punerea cap la cap a unor informații disparate culese din diferite surse, lucrarea de licență este (ar trebui să fie!) garanția că, o dată rămas singur, absolventul va face față sarcinilor de orice fel de la locul de muncă. Coordonarea se face nu doar pentru propunerea notei finale. Din păcate, în suficiente cazuri nu se întîmplă așa; notele nu au adesea legătură cu calitatea produsului apreciat. Nu numai că se admit lucrări de slabă calitate, din toate punctele de vedere, dar prin notele acordate sînt situate în categoria de excelență (nota 10) lucrări de slabă calitate. Iar comisia rareori acordă altă notă.

Stau lucrurile altfel cu disertațiile de la masterat?!

Se ajunge la doctorat, etapă de pregătire cu două componente la fel de importante: o temeinică pregătire teoretică, asupra căreia examenele din program trebuie să fie edificatoare, și cunoașterea aprofundată a domeniului de cercetare; referatele susținute, asigurînd abordări secvențiale ale temei de cercetare, viitoare secvențe ale lucrării finale, vor fi garanție a modului propriu de lucru, căci o teză trebuie să fie dovada personalității și maturității autorului. Se preîntîmpină prin aceste referate obiecții ca cea a unui doctorand suspectat de plagiat. Simpla declarație a doctorandului →

**Prof. univ. dr.
GHEORGHE MOLDOVEANU**

că își asumă responsabilitatea pentru originalitatea tezei e nesatisfăcătoare. Este foarte adevărat că multe din ideile abordate sînt înlănțuite la antecesorii; noi le valorificăm și e firesc să apară secvențe de text comune. Dar plagiatul e cu totul altceva și îl descalifică pe plagiator. Doctorat face (ar trebui să facă) doar cine crede că are ceva de spus într-un domeniu, chiar dacă acel ceva se poate limita la valorificarea informațiilor vechi pentru a pune în lumină aspecte nevăzute mai înainte, construind astfel un univers nou. Este (poate fi) partea de contribuție a tezei, căci teză înseamnă aici „demonstrarea pe bază de argumente personale a unei idei“, deosebindu-se fundamental de sensul „lucrare scrisă“, cu care sînt obișnuți elevii.

Mai e de remarcat un fapt: coordonatorului unei teze de doctorat i se cere să fi urmat programe speciale de pregătire pentru acest fel de activitate, ceea ce ar fi de natură să probeze importanța acordată de Ministerul Educației formării tinerilor prin și pentru cercetare. Numai că aceste programe nu sînt organizate de Ministerul Educației, instituția cea mai îndreptățită, ci de instituții sau fundații al căror interes este strict financiar, fără interes pentru eficiența programelor, care ar trebui urmărită prin rezultatele doctoranzilor. Faptul nu se întîmplă și nici nu e posibil căci formatorii nu au calitatea de a analiza activitatea foștilor cursanți. Se repetă, de fapt, ceea ce se întîmplă cu programele de pregătire așa-zis continuă a cadrelor didactice, care nu sînt nici organizate, nici controlate de Ministerul Educației. Finalitatea acestor programe este emiterea de certificate, obținute, de cele mai multe ori, pe bani buni, pentru a fi puse la dosar.

Ideea că tinerii de azi vor altceva decît vîrstnicii e păguboasă, pentru că e, pe atît de adevărată, pe cît de falsă. Neîndoielnic, orice altă generație are pretențiile sale, dar formarea pentru cercetare are cerințele ei, căci cercetarea nu renunță și nu poate renunța la rigorile specifice. Aș aminti aici spusele lui Alexandru Philippide, cu care nu tinerii în primul rînd ar putea să nu fie de acord, ci susținătorii ideii că tinerii de azi sînt altfel și au alte pretenții: „Tot lucrul bun se capătă cu greu. În școală nu trebuie să se gîndească învățătorul cum să amuzeze pe elevi, așa ca să li

se pară învățătura o jucărie; ci trebuie să se gîndească cum să-i deprindă mai bine cu *munca grea a științei, care nu e o jucărie, atunci cînd e într-adevăr știință, iar nu pseudoștiință* (s.n.) [...]. Nu că știința e ușoară trebuie să faci să creadă pe copil, ci din contră, că e grea, după cum și este. Cine nu poate dovedi, apuce-se de altă treabă.

Cine se tîmpește de multă carte, acela era tîmp de acasă. [Pentru știință] școala e [...] un concurs de muncă intelectuală grea, unde se selectează cei vrednici, cu minte puternică, aptă de a face știință, adevărată știință“¹.

În această rigoare se formase lingvistul ieșean și întreaga viață și-o dedicase științei. Întrebarea, firească astăzi, *Cum vă petreceți timpul liber* nu și-o puneau, pentru simplul motiv că nu aveau astfel de timp.

O anecdotă spune că, la puțin timp după ce primise un prieten în vizită, l-a întrebat dacă s-ar supăra să revină în vizită altă dată, fiind, pe moment, foarte ocupat. Răspunsul afirmativ al oaspetelui a fost urmat de întrebarea cînd ar putea să revină. Candid, lingvistul a răspuns tot cu o întrebare: *peste vreo zece ani ar fi bine?*

Refuză tinerii să consume mai mult timp pentru obținerea unor performanțe? Deloc. O probează nu numai rezultatele cu totul remarcabile ale multora dintre aceștia, ci și preocuparea celor mai mulți pentru performanțe în folosirea calculatorului sau a telefonului. Dacă acolo se poate, de ce nu s-ar putea și în alte domenii?!

Ne-am obișnuit să dăm prea des vina pe tineri pentru nereușitele lor, pentru lipsa apetitului lor pentru performanțe etc., pentru mai tot ce ține de formarea lor.

Scăpăm din vedere un fapt: ei sînt produsul unei educații, de care sînt responsabili în primul rînd educatorii, adică toți factorii implicați în acest proces. Nu mai sînt tînăr de mult și nu le iau tinerilor apărarea, dar, atîta timp cît ne vom mulțumi să considerăm că vinovați într-un proces așa de complex cum e cel al educației sînt mereu alții (vîrstnicii dau vina pe tineri, școala pe părinți și elevi, părinții pe profesori, și toată lumea pe sistem, deși toți fac parte din sistem, ca și cum școala e desprinsă de sistemul social, și cum profesorii nu sînt și ei părinți etc.), ne vom învîrți în jurul cozii.

Problema cea mai gravă o constituie nu lipsa legislației, nu lipsa metodelor, ci lipsa coordonării factorilor implicați, lipsa de răspundere a acestor factori, situație în care toate rămîn la nivelul forme, de care toată lumea are grijă. Iar boala aceasta nu e de azi, de ieri (despre formele fără fond vorbea Titu Maiorescu acum un secol și jumătate!), nu e numai pentru învățămînt. Auzit cineva despre intervenția Ministerului Educației în curmarea vreunei nereguli majore semnalate în instituțiile subordonate, pentru nerespectarea legilor, a ordinelor, a regulamentelor? Sau respectarea acestora este opțională? Ministerul se limitează la semnalarea neajunsurilor, adesea la tv., dar măsuri nu ia. Ca și parlamentarii care vociferează împotriva proastei funcționări a justiției și cu asta consideră că și-au făcut datoria, uitînd că datoria lor e să facă justiția să funcționeze după legi și norme a căror aplicare să nu lase verdictul la buna dispoziție a judecătorilor (ce fel de legi sînt acelea despre a căror dreaptă aplicare nici membrii Curții Constituționale nu cad de acord, luînd hotărîri cu 5/4?).

Că ordinele și hotărîrile Ministerului nu vor conveni nicicînd tuturor e de așteptat și criticile celor ce se vor considera nedreptățiți vor veni. Mă tem că aceasta explică atitudinea Ministerului, abandonîndu-și condiția de organizator și răspunzător al tuturor activităților din unitățile subordonate și ajungînd să creadă că e suficient să semnaleze neajunsurile. Așa cum onor Ministerul e chemat să răspundă pentru nereușitele elevilor (și ale profesorilor!) la diferite examene sau evaluări, ori de abaterile comportamentale ale unor elevi sau cadre didactice, ar fi normal să se preocupe și să răspundă de modul și măsura în care toți factorii implicați în procesul de formare a tinerilor își rezolvă sarcinile asumate prin statutul propriu. Iar pentru aceasta trebuie să cunoască mersul lucrurilor și să ia măsurile necesare cînd situația o impune. Altfel legile, hotărîrile, ordinele, regulamentele rămîn litere moarte, forme fără fond.

¹) Alexandru Philippide, *Specialistul român*, 1907, p. 83; după Cristina Irimia, Dinu Muscalu, *Profesorul nostru D. Irimia*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2018, p. 11.

PENTRU UN STUDIU ANTRO- POLOGIC AL IGNORANȚEI **FIINDULUI CELUILALT** (I)

Motto: *Singurul bine este cunoașterea, singurul rău este ignoranța.* (Socrates)

Cuvinte cheie: ignoranță, osândă, zori, văzduh, neștiut

1. Încercare de deslușire a înțelesului *ignoranței* și de replierea ei ca noțiune caracterială

Oare de ce al ignoranței *fiindului celuilalt!*, se vor întreba cei cărora titlul acestei lucrări ar putea sugera un excurs posibil în sistemul comportamental al unui individ ignorant. Fiindul este tot ceea ce comportă în gesturi *un așa* în lumea multă a lumii care se depărtează de sensul adevărat al vieții din care rămân tot mai puțini oameni:

”Luciditatea sau claritatea conștiinței reprezintă capacitatea de diferențiere în câmp a părților sale, pe care le dezvoltă în luminozitatea acestuia, inserând între părți umbre de spațiu și intervale de timp.” (Ey, 1983:139)

Sensul ignoranței, ca *repliere*, după cum l-am menționat în subtitlu, se strânge, după ce se manifestă în desfășurarea ei profană, prin suprapunerea unei idei peste o alta a cărei cauzalitate nedesăvârșită produce dezechilibrul social al ignorantului.

În toată activitatea vieții omului, se petrec două feluri de câmpuri și, a-nume, al prezentului și al prezenței. Omul e întotdeauna prezent în câmpul activității lui și își desăvârșește evoluția într-un timp nemărginit, definit ca atare tocmai pentru neputința omului de a-și limita încercările de rezolvare a unor forțări în produsul sistemic de acțiuni al planului său. Omul elevat conștientizează ca timp măsura în care cunoașterea îi deschide noi orizonturi spre care fasciculele inițiativei nu conțin în știință. Este ceea ce Martin Heidegger observa ca mod de rânduire a vieții ființei în timpul universal: ”Trebuie să-i dăm altuia ceva înapoi, ceva pe care el e îndreptățit să ni-l ceară” (Heidegger, 2003:373) și pe care numai omul elevat îl conștientizează ca om între o lume diversificată ideologic. Omul profan tinde spre forma brută a dezvoltării lui, cea materială, neperformantă și refuză să evolueze spiritual,

mărginește cu încăpățănare cunoașterea, amplificând cu ignoranță propria perturbare a sistemului său constructiv prin neștiință. Viața nu este doar o simplă formă de a trăi pentru o activitate socială, profesională sau politică, ci ea are un sens, o menire a omului care știe să se desprindă de lumea multă în care poate trăi doar pentru o zi, acel om e imaginea omului eternității. Țăranul, de oriunde în lumea aceea europeană, medita și corela munca fizică, pe care o gândea în spornicia vieții lui, a familiei sale precum și a comunității în care trăia și cealaltă viață, cea spirituală, pe care o conștientiza și încerca să o trăiască prin știință și cunoaștere. Prin cunoașterea celor două vieți, țăranul devenea ceea ce în comunitatea satului se numea *om înțelept*, vârsta venerabilă a celor mai vârstnici din sat care erau respectați și prețuiți. Acei oameni impuneau lumii satului un înalt nivel moral, cutume de la care nu aveau voie să se abată cei care doreau să facă parte din comunitatea aceea sătească. Datinile strămoșești și obiceiurile lumii tainice ale satului, care ascund în substratul lor diversități ale vieților unor oameni ce au cunoscut începutul și au evoluat în cunoaștere, stau mărturie întregii noastre evoluții însă aceste cunoașteri s-au destăinuit numai acelor oameni care și-au menținut continuitatea în cunoaștere nicidecum lumii profane diversificate pe un timp al mărginirii, unde tradiția s-a evaporat din cunoaștere în necunoaștere, sau mai bine spus din ignoranță în lipsă de înțelegere a valorilor: ”O cauză a distorsionării folclorului și valorilor lui e *comerțul cu artă populară* prin care se obțin câștiguri financiare în urma unor spectacole mediocre, cu o recuzită excesiv figurativă și falsă strălucire, a unor înregistrări de materiale sonore cu mijloace improvizate, cu interpreți care își respectă puțin statutul, au în repertoriu piese de prost gus, gândite să fie vândute la colț de stradă.” (Ispas, 2003:41)

În lumea satului românesc, ignoranța era considerată prostie în deplina definire a constituentului, o stare de fapt a neîmplinirii, a celui fiind care nu putea să își înțeleagă adevăratul rost al trecerii prin *existență*. Existența ignorantului nu era altceva decât un mod simplu de viațuire, nu de trăire, pentru că trăirea implica și participarea elevată a conștiinței în desăvârșirea putinței de a exista. Ignoranța e o lipsă a cunoașterii, cunoașterea include un lung demers în viață, în primul rând pe cel de a ști de ce trăiești. Limitarea mersului vieții pe un singur drum este conformare, iar căderea profanului, considerată limită a puterii de a gândi, e doar o percepere, o formă inferioară a cunoașterii pe care profanul nu o înțelege. În conștiința omului elevat, perceperea este un demers al evoluției și dezvoltării sale conștiente în viață pe care ignorantul nu o poate conștientiza ca urmare stării lui de infatuare. Infatuarea e produsul caracterial involuat, inconștient ce supune fiindul profan la luarea unor decizii spontane, greșite, cu urmări distrugătoare adevăratei existențe. Este necesar să subliniez, pot spune în urma unor studii și constatări, că infatuarea evoluează pe două căi: atât la omul profan prin neputința de a ști, cât și la omul intelectual însă în amândouă cazurile *fiindul* este distrus, cade permisibil situațiilor indeciziei de a cunoaște puterea rezultantei și merge, de fiecare dată, către o dorință minimală, aceea de a urmări și vedea un rezultat al unei proprii dorințe, la care nu se cunoaște reacția. În acest caz, cei doi sunt definiți ca elemente transferabile lipsei de interes față de majoritate. Există, totuși, o delimitare între cele două cazuri expuse: ignorantul e cel care își măsoară timpul, mărginindu-l în infatuare și îndoială, îngustime a stării de fapt a egoului său, pe când elevatul infatuat se măsoară cu timpul cunoașterii pe care o dorește observabilă în chiar imposibilitatea observării ei, în minimalizarea existențială a fiindurilor. Pentru el, rezultatul experimental al cunoașterii, dezvoltă tensiuni interioare care îl fac să nu mai gândească la sensul vieții ca efect al propriei evoluții.

De la constatarea omului de la sate, privitoare definirii statutului ignorantului ca *om prost*, incult și→

Prof.univ.dr.

ȘTEFAN LUCIAN MUREȘANU

conservator, timpul ne-a hotărât măsura. Aceasta pentru că exista, totuși, o diferențiere a omului neputincios exprimării gândurilor, pătruns însă de sentimentul spășirii și primirii cunoașterii în măsura în care creierul lui permitea exercitarea limitativă a procesării informațiilor, de omul definit ca ignorant. Dictionarul limbii române definește conceptul *ignorant* și situația comportamentală a individului, *ignoranță*, într-o așezare a înțelepciunii țărânului abătut de nepriceperea semenului său și de nevoile vieții, întocmai considerației comunității de la sate față de omul *de neluat în seamă*, nesocotit și nerânduit în viața socială a satului. Ignorantul sfida din neștiință, noțiunea de cunoaștere era prea îndepărtată de puterea lui de a înțelege activitatea ca fapt al vieții, ca dăruire a conceptului nobil al toleranței. În periplul consumului estetic al exprimării versului popular, poetul anonim sugera astfel urmărirea în imagini a ignorantului: "Manea, slutul/ Și urâtul:/ Manea, grosul/ Și-arăgosul" (Antologie, 1953:291). Prin însăși caracterizarea făcută acestui personaj deprimant, ne imaginăm ignoranța față de propria înfățișare, dezgustătoare, imposibilitatea acceptării gestului conciliant al cavalermului, de care Toma dă dovadă, realizând, apoi, trăsăturile caracteriale ale profanului înavuțit, infatuat și laș: "Manea stânga/ Și-ntindea/ Să ia plosca/ Și să bea,/ Iar cu dreapta/ Ce-mi făcea?/ Paloș mic că răsuca,/ Pânțele/ I-atingea,/ Mațele/ I le vârsea/ Și pe cal încăleca,/ Și fugea, nene, fugea." (Antologie, 1953:292). Ignorantul Manea, opusul voinicului Toma, ignoră propria existență, nu are limite esențiale în comportamentul dictat de o gândire îngustă, deșartă, o atitudine lașă, teama de a se lansa direct într-o confruntare pentru că nu își înțelege adevărata menire ca produs al cuplului om, continuitatea vieții. Infatuarea este o caracteristică ce împlinește în prostie ignorantul, în neștiință, iar ignoranța este deșertăciunea în cădere spre întinericul profan, o imposibilitate a înțelegerii puținilor oameni din lumea multă. Este situația penibilă a prostului de a putea să se cunoască pe el însuși însă, în derizoriu, caută să se exprime, și cauza fără cauzalitate îl doboară în neantul ignoranței. Îmi

exprim dorința, ca în câteva rânduri, să relatez o întâmplare care nu m-a uimit însă m-a făcut să-mi pun mari semne de întrebare la ce se va întâmpla cu omenirea când astfel de urmași, destul de mulți, dezinteresați de ceea ce se află împrejurul lor, vor conduce societatea omenească, administrând situațiile cu superficialitate. Într-un mijloc de transport în comun, este dorința a mea de a călători, cât mai des, în mijloacele de transport în comun, în drumurile de fiecare zi, nu atât pentru transport, cât pentru a observa lumea de mâine și atitudinile ei caracteriale. Din întâmplare, m-am așezat în fața unei tinere ale cărei picioare erau cocoțate pe marginea scaunului dinaintea ei, pe care se afla așezată o persoană cu un copil în brațe. În urma mișcărilor de tangaș ale autobuzului, vârfurile adidașilor tinerei atingeau, fără nici un fel de control al atitudinii sale, îmbrăcămintea persoanei din fața ei. Dar aceasta i se părea o mișcare normală, aș putea spune inconștientă și lipsită de sens pentru tot ceea ce însuma starea de ignoranță a călătorei, accesată nivelului ignorant, a neputinței de a discerne răul făcut altuia. Tânăra fată, în pantaloni de blugi, despicați în toate părțile, se simțea comod și, ca atare, nu o interesa faptul că putea cauza insatisfacție altei persoane. În sfârșit, după multe butonări rapide pe sofisticatul telefon mobil, pe care îl avea între degetele ei rapide în atingerea ecranului, pentru a scrie numerele cunoscuților din agenda telefonului, sună pe cineva. Din momentul acela a început dialogul: *Ce faci, de când te sun, numai știam cu cine să mai vorbesc, mă plictiseam în autobuzul ăsta. Am fost la munte și a fost bestial*. Probabil interlocutorul sau interlocutoarea au întrebat-o ce a făcut la munte, dacă s-a distrat în toată perioada, cât a stat acolo, și ce prieteni noi a mai făcut! A urmat foarte repede răspunsul tinerei care râdea fără un motiv special, poate doar dând impresia de multă veselie: *M-am distrat cu grupul de n-am mai știut de noi. A fost grozav, mă, ok de bine...* Cred că a fost întreruptă de o altă întrebare: cum v-ați distrat? Imediat a urmat și răspunsul: *Am băut și am mâncat de n-am mai știu de noi. Am dormit în aerul ăla..., ce distracție boss, poate data viitoare vii și tu, că e ok rău*. Doar auzul mi-a

fost perturbat atât de discuție, cât și de cuvintele expuse și impuse de gestul ignoranței ei față de ceilalți călători. Am auzit conținutul dialogului nu însă l-am și ascultat, în rest, ce pot să vă spun: dacă la munte au fost numai pentru atât, cu siguranță toți au fost niște ignoranți. Și asta ține de educație, de promovarea în familie a ceea ce este frumos, ce este bine și plăcut sufletului să trăiască. Prin aceasta și-au definit structura caracterială, limita posibilităților de a putea analiza propria lor existență, înțelegerea ei, la vârsta pe care o avea, în imaginea imaginii imaginate a societății, rezumată la nimicul mult al hranei. Nu știu dacă aș putea-o numi hrană. Mai bine i-aș spune o îndestulare a trupului prin ignoranță.

Ea trăia, ca toți cei care îi formau lumea, ca un conglomerat, o lipsire de sens a propriei existențe, nu ca un nivel trăibil al cunoașterii, ci trăia în acel *cerc strâmt* unde viața lor era o simplă impresie a imaginii irealului, o realitate ignorată prin propria ignoranță, o parte a unei materii moarte ca putere de conștientizare a unei acțiuni conștiente, căzută adiacent mării curbe a curcubeului care îi orbea. Erau niște *vii morți*, o pauză în acțiunea trupului inert înainte de dezintegrare. Ei nu aveau puțința să admire frumusețea culorilor acelei urme a cunoașterii angelice, pentru că nu o puteau vedea, neștiind să-și explice imaginea imaginii realizate în real și nici nu înțelegeau urma umbrei care le urmărea propriile trupuri. Oamenii împătimiți atitudinii ignoranței cad în dezgust, se doboară singuri, energia lor distruge sistemele conviețuirii armonioase și pe a lor, cu greu se echilibrează existenței pentru că nu au puterea coercitivă, *acea intensitate a câmpului magnetic la care se anulează magnetizația unui corp feromagnetic*: "Mulțimile lumii (întemeiate) sunt alcătuite, desigur, din *elemente*: dintr-o cantitate *variabilă* de elemente care se smulg fiecare nouă clipă, din neantul contradicției, evoluând nivelic și limitându-se cu fiecare nou eveniment, până la punctul final al ființei supreme (și solitare). Fiecare element se deschide spre un altul, dar nu fiecare își poate allege partenerul echivalent, nu fiecare element devenit are, în clipa alegerii competitive, șansa facerii." (Mircea, 1980:179)

La plivit, în... lanul de cuvinte (II) – **Gugăl transleit**

Pe internet găsim vrute și nevrute, informații corecte, utile, dar și duium de sminteli. Uneori râzi cu lacrimi de isprăvile lui Google, alteori ți se face negru în fața ochilor, de indignare, știind că navigația în spațiul virtual fără busola discernământului poate face victime, poate isca în mintea navigatorului credul, nepregătit, abisuri de beznă.

Tocmai când speram că doar persoane fizice, cu CNP, se pot deda la semănat buruieni în lanul limbii române, mi-a ieșit în cale un articol: „Cornel în timpul sarcinii – beneficiile și răul”. Incitant titlu, nu?! Urmau – lăsând impresia de organizare riguroasă a unui text demn de încredere – patru puncte: „1 – Proprietăți utile ale boabelor de cornel în timpul sarcinii, 2 – Contraindicații privind utilizarea lemnului de câine, 3 – Cum să mănânci dogwood fructe de pădure, 4 – Video: avantajele câinelui în nutriția clinică”.

Boabe de cornel? Lemn de câine? Nutriția clinică și avantajele câinelui? Ce să fie asta?! Toată literatura absurdului concentrată și (re)structurată în câteva rânduri postmoderne?!

Aș, organizarea riguroasă nu este decât vopseaua de pe gardul în spatele căruia pândeste... leopardul virtual gata să sfâșie carnea, să sfărâme oasele și să lipăie hulpav măduva limbii române.

Și nu, nu-i vorba nici de vreo capodoperă silhuită, neodadaistă, a fanteziei umane intrate în sevrăj. Sunt mostre din „performanțele” serviciului *gugăl transleit*, un nou și foarte puternic aliat al clanului stricătorilor de limbă.

Cornel din titlul articolului nu este, cum am fi tentați să credem, o persoană cu nume propriu, ci traducerea „gugălită” pentru coarne – fructele cornului. Cum, pesemne, cornul e *dogwood* în engleză, de acolo ne-am pricopsit cu „lemnul de câine” și cu „avantajele câinelui”, de la punctele 2 și 4. Povestea nu se termină aici. Articolul (<https://htgetrid.com/ro/kizil-vo-vremya-beremennosti-polza-i-vred/>) excelează în oferte similare: „Boabele au o [...] pastă suculentă dulce sau acru, în interiorul căreia există o piatră.”, „Ce este fructele de valoare pentru femeile aflate în poziție?”, „dog dog poate fi comparat cu dogrose”, „Cornelurile pot fi dulci sau acri, și chiar ușor de tartă [...] Puneți niște boabe pe noptieră. Mănâncă dogă fără a ieși din pat”, „să mănânci dogine”, „cornel este inclus în dieta persoanelor slab și bolnav [...] Dacă ați suferit de o boală [...] măncați cel puțin 5-6 câine de zi cu zi” etc. O să

ignorăm îndemnul din articol. N-o să mănâcăm „5-6 câine de zi cu zi”, bunii noștri prieteni patrupezi pot sta fără grijă în această privință: nu-i introducem în niciun fel de meniu!

Corolarul traducerii din obscurul laborator *gugăl transleit* apare, însă, în alt paragraf: „Din răceală. Acidul ascorbic în cârnați este mai mult decât în lămâie”. Bâjbâind ca orbetele prin hăul tolbei virtuale de cuvinte în căutarea unui echivalent în română, traducătorul recurge la o triplă, senzațională încrucișare lexicală. Combină *fructele cornului* cu *dogwood* și cu *hotdog*, obținând un soi mirobolant de fructe de pădure: *cârnați* cu mare concentrație de vitamina C. Performanță rău, ingineria genetică a traducerii! Cum să facă față unei asemenea concurențe bieții cârnăciori „fripti, lungi, aioși” împlețiți în gardurile raiului epopeic imaginat odinioară de Ion Budai-Deleanu?

Din nefericire, „Cornel în timpul sarcinii” nu reprezintă un caz izolat ori un accident. Are în vecinătatea lui internetistică sumedenie de articole sfătoase puse la dispoziția noastră (nu se știe de către cine) cu aceleași bune intenții care, zice o vorbă, pavează drumul către iad. Un iad... pentru limba română.

Astfel, se dau sfaturi bune mameilor care-și alăptează pruncii: „Este posibil să maioneze când alăptați?” (<https://htgetrid.com/ro/mozhno-li-majonez-pri-grudnom-vskarmlivanii/>). Autorul anonim presupune că alăptarea durează doi ani, timp în care maioneza (cea din comerț, cu aditivi) trebuie evitată întrucât: „Nutriționiștii nu recomandă adulților să folosească maioneză, iar mamele care alăptează sunt interzise, deoarece acest produs este mortal pentru copil. Un adult poate

scăpa de o încălcare a sistemului digestiv, mai ales după ce a consumat arsuri la stomac.”

Cum, pe durata alăptării, mamicilor le e „difícil să se abțină de la maioneză, pentru că atât de multe rețete cu utilizarea sa”, articolul le îmbărbătează: „Nu disperați, puteți oricând să o înlocuiți cu casă”. Înlocuirea maionezei (din comerț) „cu casă” are un dezavantaj – pierde termenul de garanție: „fără conservanți, luna de ou și oțet va dispărea”.

După un timp, puil de om va putea consuma și el maioneză, totuși „este mai bine să introduceți treptat în grădina dieta, deoarece bebelușul poate avea o intoleranță individuală la o anumită componentă.” Făcând abstracție de dieta introdusă „în grădina”, enunțul are logică, dar continuarea lui ia, brusc, o întorsătură sinistră: „Dacă după câteva trucuri de maioneză mama, bebelușul tău va fi bine, atunci poți să îl introduci în siguranță în dieta zilnică.” Pare scenariul unui film de groază: mama-canibal care introduce bebelușul în dieta zilnică este mai înspăimântătoare și mai rea decât cotoroașă din „Hansel și Gretel”. Aferim, *gugăl transleit*!

Alt titlu din zona crepusculară *gugăl*: „Poate marshmallow atunci când alăptează?” (<https://htgetrid.com/ro/mozhno-li-zefir-pri-grudnom-vskarmlivanii/>). Să-l ajutăm pe *gugăl* (era să zic „pe Găgă”), traducând cuvântul pe care îl crede intraductibil: *marshmallow*, adică *bezea*. Atipică, ce-i drept, făcută dintr-un fel de spumă de zahăr, dar bezea. Iată ce rețete de bezele ni se oferă: „Pectina poate fi de asemenea folosită ca fibră solubilă, în marshmallow prezența sa este vizibilă datorită unei ușoare sourness. Adăugarea de agar-agar, la rândul său, face ca marshmallow destul de dens.” E ceva neclar aici?! Poate ne lămurim dacă citim mai departe: „Proteine puțin biciuite se adaugă treptat la cartofi piure, bătând masa.” Tot neclar?! Să nu intrăm în panică și să nu abandonăm încă încercarea de a pricepe: „Pentru a forma o marshmallow, e mai convenabil să o faceți cu o seringă de →

MIHAELA MALEA STROE

Florin Buciuileac, „Exif”

patiserie. Răspândiți-vă pe o tavă. Într-o zi, când desertul este îngroșat și gata, puteți începe degustarea.” În fine, după ce bezeaua cu *proteine biciuite* e preparată, aflăm și că: „Medicii au dreptul să mănânce marshmallows în timpul alăptării, deoarece acest produs dulce se încadrează în categoria deserturilor ușoare [...]”. Prin urmare, pentru a obține iubitorii de greutate în plus de marshmallow nu amenință, cu excepția cazului, bineînțeles, să respecte măsura.” Acum e foarte clar: expresia *traduttore, traditore* își găsește, în versiunile năucitoare ale traducătorului virtual, confirmarea supremă.

Alt titlu cuceritor din lunga serie livrată nouă cu înfinită generozitate: „Este posibil să mănânci banane cu diabet?” Google ne răspunde prompt și doct la adresa <https://htgetrid.com/ro/mozhno-li-est-banany-pri-saxarnom-diabete/>:

„Compoziția calitativă vă permite să utilizați o banană în alimentația terapeutică, prezentată în încălcarea pancreasului, pancreatitei etc.”, „fructele au un GI mare, așa că mâncați-le cu diabet trebuie să fie atent.”, „Bananele pot fi consumate sub formă de pudră, ardei sau aburi.”, „Diabetul cu o formă compensată independentă de insulină a bolii poate mânca în siguranță bananele, dar nu le abuzează.”

Banane-pudră... treacă-meargă. Feliezi fin fructele, deshidratezi feliile, apoi le pisezi sau le rășnești. Dar cum pot fi „bananele cu diabet” consumate „sub formă de ardei sau aburi” – iată un mister ce depășește hotarele sistemului nostru solar și potențialul imaginarului individual sau colectiv! Este liniștitor, totuși, să aflăm că *diabetul mănâncă banane... fără să le abuzeze*.

În altă ordine de idei, dacă producătorii fac imprudența de a lăsa reclamele în seama traducerilor marca *gugă*, iată cam la ce se pot aștepta: „1 buc pește piele târșăitură pește scară perie Graters elimina rapid bucătărie Gadgets [...] evitând solzi de pește de zbor peste tot.” Sau: „Gătit instrumente din oțel inoxidabil polițist de legume varza Graters.” Sau: „Silicon gatit salata din oțel inoxidabil mâner care deservesc BBQ căpușă gătit.” Nu insist. La adresa <https://www.joom.com/ro> sunt sute de reclame în aceeași limbă dubioasă.

Campion absolut la incoerență și prostie încă din secolul al XIX-lea, Gagamiță Dandanache cel senil, incult, ramolit, confuz, iese acum pe targă din ring, înfrânt prin KO de traducătorul

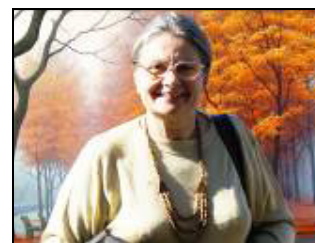
virtual. Discursurile lui dezlănate par coerente și inteligibile prin comparație cu produsele furnizate de *gugă* *transleit*. Agamiță însuși pare inofensiv, aproape înduioșător de... uman. Deși „vechiul luptător de la 48” se reîncarnează periodic în spațiul (politic) real cu bâlbâielile, confuziile, amneziile și cu viclenia lui ticăloșită cu tot, buruienile lexicale de pe tarlăua lui pot fi, cât de cât, plivite cu săpăliga ironiei.

Pe modernul, fascinantul, fantomaticul, non-umanul traducător *gugă*, neaua nu-l ninge, ironia nu-l atinge. E abstract, imun, invizibil, invincibil, incorigibil. Nici avatarul cuirasatului Potiomkin înfrățit cu drone și bombardiere apusene nu l-ar putea clinti din spațiul virtual unde se lăfăie nestingherit și de unde ne lapidează cu *pietre din corneluri*, ne împrășcă imperturbabil cu traduceri besmetice, dăunătoare și sufletului, și minții! Posibil ca și în domeniul tehnic *gugă* să ne surprindă, traducând, de pildă, *arbore cotit* prin *baobab cu serpentine*. Iar în literatură – Doamne apără!, chiar nu vreau să știu cum ar fi *Sonetele* lui Shakespeare în varianta „programată” a traducătorului virtual.

Am o bănuială soră certitudinii: că acest avorton poliglot, *gugă* *transleit*, nu discriminează. E imparțial. În pepiniera de mutanți lexico-semantică a inteligenței lui artificiale nu se ascunde un bâzduc anume față de limba română. Cred că, indiferent în ce limbă de pe planetă i s-ar cere să traducă un original, ar da dovadă de aceeași jalnic-ilară incompetență. Iar în fața unor dialecte sau a unor graiuri garnisite cu arhaisme și regionalisme sau cu expresii populare, ar fi și mai neputincios. Nu e vina lui, este a celor care l-au creat și s-au pripit să-i dea frâu liber să bântuie pe internet ca un zombi chitit să încălcească limbile într-un nou Babilon.

Cu diferența că, dacă în Babilonul biblic, încurcarea limbilor a fost lucrare divină în scopul smeririi celor prea trufași, acum e lucrătură lumească zămisliță tocmai din trufia de a demonstra ce „jucării” inteligente poate scorni omul. Rezultatul se vede în cele de mai sus.

Nu mă plâng de faptul că, cel puțin formal, oficial, a fost desființată cenzura (cea nefastă, politico-ideologică). Dar o cenzură impusă de bunul-simț ar fi imperios necesară. La granița dintre lumea reală și cea virtuală este nevoie de niște străjeri înțelepți, onești, vigilenți (descinși dintr-o lume ideală?), care să oprească traficul de prostie activă.

L-ar urmări în tănuire

Șerpi veninoși, sub desfrunzire,
Așteaptă pas greșit și-nfrânt...
O, cine îi mai dă de știre
Acelui singur pe pământ

Încorsetat ca-ntr-o zidire
Având tăcere și-n cuvânt?
Șerpi veninoși, sub desfrunzire,
Așteaptă pas greșit și-nfrânt...

El de-ar pleca într-o răznire
Cu alt veșmânt, cu alt frământ,
L-ar urmări, în tănuire,
Atrași de misteric descânt,

Șerpi veninoși, sub desfrunzire...

Ca firul ierbii sub zăpadă...

Parcă s-au dus, parc-au pierit
Izvoarele, să nu se vadă,
Doar podul stă tot neclintit
În fața vremii, ca dovadă...

Trec peste el, ca la un rit,
Cohorte, la promenadă...
Parcă s-au dus, parc-au pierit
Izvoarele, să nu se vadă...

Dar poate ele-au ațipit
Ca firul ierbii, sub zăpadă
Sau poate doar s-au adâncit
Ca vechiul cântec în baladă...

Parcă s-au dus, parc-au pierit...

Dar vine zvonul lumii-ntregi...

Auzi și vezi fărădelegi
Și-ai vrea să stai ascuns în casă
Să nu mai ști de cer, de legi,
De cele toate ce te-apasă.

Și nu mai vrei nici să dezlegi
Câte se leagă la o masă...
Auzi și vezi fărădelegi
Și-ai vrea să stai ascuns în casă...

Dar vine zvonul lumii-ntregi
Te asurzește, nu te lasă,
Și nu știi ce s-aprobi, să negi...
Mai bine bei o tămăioasă.

Auzi și vezi fărădelegi...

CLAUDIA VOICULESCU

Asterisc

Memorialistică

Jurnalele lui Petre Pandrea (1904 - 1968)

Este de notorietate că Petre Pandrea a fost una dintre cele mai controversate personalități ale vieții politice și literare românești, proscris al atâtor regimuri, încarcerat de vreo patru ori de conducătorii vremelnici ai unei „țări de curve și lichele”, după cum se exprima în repetate rânduri. Ca avocat, a pledat deseori gratuit, patetic și ofensiv, dând dovadă de o impresionantă investiție de inteligență și erudiție, în favoarea unor persoane sau organizații persecutate: 1933-1944, pentru PCR și israeliți; 1947-1948, pentru PNT; 1953-1958, pentru ordinele călugărești prigonite (periodizarea îi aparține). A fost ales post mortem membru al Academiei Române în anul 2013.

A lăsat o operă memorialistică bogată, ce se regăsește în volume care au cunoscut un mare interes din partea publicului: „Pomul vieții. Jurnal intim” (1944); „Reeducarea de la Aiud. Jurnal penitenciar 1961-1964” (2000); „Turnul de ivoriu” (2004); „Noaptea Valahiei. Jurnal intim 1952-1968” (2006). O parte din miile de pagini din jurnalele sale, confiscate de Securitate, au fost restituite familiei după un îndelungat proces de desecretizare, astfel că din anul 2000 a început să-i fie publicată și republicată opera.

Fragmente: - Stăpânit de un accentuat spirit de frondă, Petre Pandrea, considerat de mulți contemporani ca „noul Iorga” al istoriei românilor, nu se sfia să scrie că în jurul său mișună *literați dezafecți de glorie, bani și putere în stat, dornici de glorie, bani și putere: pe Est? pe Vest? Până vine Vestul, lucrează cu Estul și-l bârfesc energic. Papă banii, șoptesc, colaborează ca orice colaboraționist entuziast și așteaptă. Lume de amurg și viermi.*

- Opiniile sale, franc exprimate, l-au făcut să plătească de mai multe ori cu propria-i libertate fiecare poziționare de frondă: *Doi estropiați au răstignit țara mea: Armand Chiorul Călinescu și Ioșca Cocoșatul Chișinevski. Patru femei au fost izvoare de venin și putregai: Elena Lupescu, Mița Antonescu, Ana Pauker și Hertha Pătrășcanu. Estropiații și*

femeile ușoare nu pot conduce viața publică. Estropiații să treacă la azil și femeile ușoare în ginecee.

- În termeni plastici, deosebit de expresivi, se referă, sub pseudonimul „Gaius” cu care semna, la Petru Groza, omul care a condus primul guvern comunist din istoria românilor, deși nu a fost niciodată membru al PCR, supranumit „burghezul roșu”: *Cazul dr. Petru Groza este un magnific capitol din criza sufletească a României contemporane. Unul dintre cei mai devotați avocați ai Ardealului, un senior al soartei și al vocației, un burghez de cea mai strălucită carieră, părăsind rândurile clasei în urma unei crize spirituale, intrând*

GARA FĂRĂ ȘINE DE TREN

Am intrat în templul unui copac
și-am învățat să înfloresc,
dar să tac.

Am intrat la piatră în rărunchi
și am deprins cum să tac,
să mă înalț,
dar să stau în genunchi.

Am intrat la spic și la strugur
ucenicind tainei începută de mugur,
dar să tac, să mă înalț,
iar apoi să o-nmugur.

Cu psaltirion și țiteră
m-am întors la mine din nou
și am găsit din toate câte ceva,
dar fiecărui ecou
îi căzuse numărul de stradă
și prima literă.

GOOD BYE

De vânzare mi-e moartea,
cugetam cu mintea nătângă
de cămătar.

Când voi pleca
spre locul știut doar de tei,
toți frații mei de condei,
(oh, parcă-i și văd
cum în hohote),
în urma mea or să plângă,
dar din invidie, din fiera bătrână,
și nu a durere dând semn,
că săcătura secăturilor
intră-n literatura română
prin Magna Cum Laude freamăt
al tuturor pădurilor,
laureat al crucii de lemn!

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

benevol în rândurile pălmașilor și ale muncitorilor hunedoreni.

- Despre viața de avocat, Petre Pandrea consemnează că în barou avea colegi *lepre carieriste limbute și obraznice sau avocați-lehăi care sporovăiesc toată ziua și nu mai au timpul necesar să gândească (...)* Ca avocat, *mi-am pus pielea la saramură. Așa a fost concepția mea: un apărător este medic de leproși penali (...)* Avocatura are o etică nobilă, ca și medicina (...) *Eu joc pokerul cu cărțile pe față. Nu sufăr minciuna, șoapta și duplicitatea. N-aș fi putut să fiu polițist. Mi-am ales avocatura de bară și jurnalistică, două meserii periculoase care te obligă să umbli cu viziera ridicată.* Despre cea de-a doua conchide: *Jurnalistică nu-i muzică de acompaniament a triumfurilor efemere politice (...)* Cine are fibră de măscărici și de flautist al cezarilor nu poate face jurnalistică și nici avocatură.

- În ce privește memorialistica, domeniu în care a fost deosebit de prolific, declară: *Genul autobiografic este genul englezesc detestabil. Autobiografiile sunt greu de suportat fără artă. În Engliera, fiecare ministru, actor, deputat, diplomat, general sau amiral se simte obligat, când iese la pensie, să scrie „Memorii” și să le arunce pe piață. Materialul brut, mort și amorf, defilează, fără ordine artistică, pe hârtia care suportă, sărmana, orice (...)* Urăsc autobiografia care cade în egolatrie și ador jurnalele intime ale marilor scriitori, ale militarilor și ale omului sincer cu sine.

DORIN NĂDRĂU
(S. U. A.)

E dreptul meu să știu adevărul!

Cu un titlu de carte ce te duce cu gândul mai degrabă la aventura basmului, fantasticului cu tușe orientale, volumul *Simbad corăbierul*, ai cărui autori sunt Francisc Păcurariu și Tudor Păcuraru, este o proiecție cu locuri și oameni care au făcut Istorie, în vremea războiului-rece. Trecute prin filtrul timpului, dar fără să le deformeze în rolul lor socio-istoric, întâmplările povestite în cartea de față, conțin, în parte, pagini care au stat mult timp în dosare cu mențiunea „strict-secret”.

Simbad corăbierul este o carte structurată pe dialogul aparent lejer, dintre două persoane (personalități) care se cunosc suficient de bine pentru ca interferența dintre idei să se facă spontan, cu ușurință, dar fără să se scape din vedere momentele cheie ale „aventurilor” prin care „Simbad” - în speță, diplomatul Francisc Păcurariu, trecuse, așa cum spuneam, în plin război-rece. Dialogul dintre tată și fiu este de-o sinceritate frustă, cu nuanțe filosofice de înaltă ținută intelectuală și care contrastează (dar nu deranjează) cu perioada istorică aparent cenușie, obscură prin care trecea România.

Nu știu ca scriitorul și diplomatul de carieră Francisc Păcurariu să fi ținut un jurnal personal în anii în care a fost la „post” la o seamă de ambasade ale României, pe atunci România fiind integrată și etichetată ca componentă sigură, dură a „lagărului socialist”. Privind în urmă, cunoscând bine opera sa, personal nu cred că, înafară de însemnările de autor care au dus la scrierea celebrului roman *Labirintul*, la volumele de poezie modernă pentru timpul acela, la cartea document-istoric *Românii și ungurii, de-a lungul istoriei* etc. etc., nu știu ca Francisc Păcurariu să fi ținut un jurnal clasic. Om de cultură în adevăratul sens al cuvântului, absolvent al Facultății de Medicină din Cluj, cu ținută verticală, poliglot și având harul observației și al scrisului, și-a dedicat viața diplomației române. După toate sursele, Francisc Păcurariu a acționat mereu cu tact și profesionalism, cu talent de mediator, curajos și responsabil. A trăit momente istorice direct, pe muchie de cuțit.

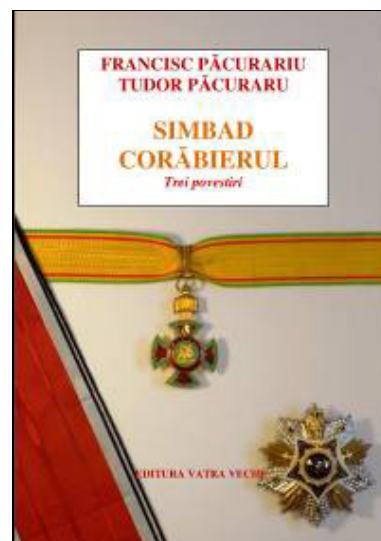
Parte din memoriile sale (scrise sau nescrise) se regăsesc aici, în volumul *Simbad corăbierul*. Sunt povestiri pe care, dacă ai prins a le citi, nu lași cartea din mână, până nu ajungi la ultima filă.

În conflictul mondial din perioada aceea, de amenințări serioase cu bomba atomică, cu escaladarea conflictului dintre Est și Vest, echilibrul negocierilor politice dintre coloșii momentului înarmați până-n dinți părea a fi imposibil de realizat. România era ca un soi de punte de legătură, de înfiripare a negocierilor diplomatice și care, până la urmă, au făcut să fie evitată o catastrofă.

Într-un conflict cum ar fi fost cel care se prefigura, nici comunismul, nici capitalismul nu ar fi avut șansă de supraviețuire. Diplomația românească, prin intervenția și relațiile umane ale câtorva diplomați, printre care și Francisc Păcurariu, a avut un rol activ, benefic, un rol ce nu poate fi contestat, indiferent de orientarea și timpul politic.

Martor direct al evenimentelor din Ungaria din anul 1956, Francisc Păcurariu „povestește” cu detașarea care se datorează trecerii timpului (de la contrarevoluția maghiară), redă întâmplările, în tușe sigure, conturând un rezumat simplu, pe înțelesul nostru, al celor care nu am avut toate informațiile „la cald” sau am primit datele distorsionate. Un rol important în derularea acestui „film” îl are și Tudor Păcuraru, care pune întrebări „incomode” sau vine cu detalii în oglindă, preluate din datele oficiale, din presa vremii. Francisc Păcurariu percutează, își amintește în detaliu fapte memorabile pentru Istoria Europei. Dar dialogul, așa cum îl citim în aceste pagini, este rezultat al memoriei fascinante a lui Tudor, care nu a lăsat ca vremea și evenimentele să-i șteargă din minte toate discuțiile pe care le-a purtat cu părintele său, pe vremea când acela mai era în viață. Tudor nu a lăsat să-i scape niciun detaliu din ceea ce Francisc Păcurariu i-a povestit cu atâtea și atâtea ocazii. A înregistrat nu doar decorul în care au avut loc întâlnirile, o grădină de vară boemă etc., dar și gesturile, starea de spirit a tatălui său, care re trăia amintirile, în confesiunea pe care i-o făcea fiului său.

Multe dintre întâmplările ale căror personaj principal sau martor la prima mână este chiar ambasadorul Francisc

Păcurariu îi sunt cunoscute fiului său, de aici și acuratețea redării.

Tudor își amintește de o întâmplare din copilărie, de pe vremea când tatăl său era la post la Ambasada României din Argentina. Aici, amintirile interferează, dau veridicitate cazului. Conflictul dintre Ambasadă și grupul de foști legionari, care se refugiaseră din România în America Latină. Să nu uităm că era imediat după Război și răzbunările de tot felul erau reale, nu filă de roman.

Subiectul acesta face obiectul următorului capitol al cărții. Povestirea are toate ingredientele pentru a fi excelentă, dar nu este doar literatură bună, este realitate. Întâmplări adevărate, cu spioni, cu ucigași de profesie, cu viața familiei Păcurariu trăită cu sufletul la gură. Francisc Păcurariu ambasadorul, conștient de rolul pe care îl avea, își făcea datoria în fața Istoriei. Spun vorbe mari? Poate sunt un pic subiectivă doar, dar nu voi intra în detalii, decupând scene demne de-a fi reținute în galeria diplomației de elită, și în care Francisc Păcurariu și-a făcut numai datoria.

Cartea de față a fost scrisă pentru a fi citită și eventual comentată, tema fiecărui capitol în parte constituind parte din eșafodajul pe care s-a ridicat, din genunchi, în picioare, România. Apoi...s-a prăbușit ca un castel din cărți de joc udate de ploaie.

Sunt aici povestiri fascinante, personaje și fapte reale care pun carne pe oasele unor vremuri de care, vrem sau nu vrem, e musai să ne amintim, asumându-ne greșile dar și →

MELANIA CUC

FRANÇOIS VILLON

Ballade des dames du temps jadis

Dites-moi où, n'en quel pays,
Est Flora la belle Romaine,
Archipiades, ni Thaïs,
Qui fut sa cousine germaine,
Écho parlant quand bruit on mène
Dessus rivière ou sur étang,
Qui beauté eut trop plus qu'humaine
Mais où sont les neiges d'antan?

Où est la très sage Héloïs,
Pour qui fut châtré et puis moine
Pierre Abelard à Saint-Denis?
Pour son amour eut cette essoine.
Semblablement, où est la reine
Qui commanda que Buridan
Fut jeté en un sac en Seine?
Mais où sont les neiges d'antan?

La reine Blanche comme lis
Qui chantait à voix de sirène,
Berthe au grand pied, Bietris, Alis,
Haremburgis qui tint le Maine,
Et Jeanne la bonne Lorraine
Qu'Anglais brûlèrent à Rouen;
Où sont-ils, où, Vierge souveraine?
Mais où sont les neiges d'antan?

Prince, n'enquerez de semaine
Où elles sont, ne de cest an,
Qu'à ce refrain ne vous remaine:
Mais où sont les neiges d'antan?

Balada domnițelor de odinioară

Cine-mi va spune tainica poveste
a umbrelor cu vremea spulberate :
Domnița din vechime unde este
ce trup de calde lunci înmiresmate?
Unde-i mândria Romei, Flora, unde

îi înflorește coapsa primăvara?
Dar zâna tristă-a sprintenelor unde?
Dar unde-i neaua de odinioară?!

Unde-s cu slova din letopisește
câte ne ies din pâcla amintirii:
Regina Blanche ori Bertha? Câte fețe
s-au șters, năluci, din zariștea privirii
Pe cea căznită de englezul gâde
pe rugul din Rouen, mai ieri, fecioară
unde-au suflat-o vânturile hâde?
Dar unde-i neaua de odinioară?!

Unde-i muieră șoldul ce-și feri
de-mbrățișări cu-atâta strășnicie
că Abelard de dor se surghiuni
castrat și mut în aspră sihăstrie?
Unde-i regina ce-și momi, să piară,
Unde ne mână trecerea avană?
Dar unde-i neaua de odinioară ?!

Traducere FRANCISC PĂCURARIU

→ reușitele, așa cum au fost, păstrând proporțiile.

De fapt, nici nu sunt „povestiri”. Sunt destăinui, sunt spovedania unui Om care nu a reușit să spună Totul în timpul vieții.

Legătura de sânge dintre cei doi coautori face ca scriitura cărții să fie mai mult decât agreabilă.

Cu un spirit de detectiv inteligent, Tudor Păcuraru pune întrebările care au menirea de-a potența destăinuirea lui Francisc Păcurariu.

Una peste alta, cartea are farmec, deși întâmplările la care se face referință sunt la limita dintre viață și moarte, personajele, politice, de la nivel înalt, din ambele tabere, capitaliști și comuniști, fac un joc nu o dată de cacealma, caută punctul slab al adversarului, lovesc sub „centură”...

În acest context istoric, de după al Doilea Război Mondial, rolul diplomatului Francisc Păcurariu este extrem de important pentru România, pentru Patrie, și nu este vorba aici despre clasa și perioada politică, comunistă, ci despre fibra Națiunii Române.

Povestirile, ca într-un tir de foc încrucișat, între cei doi, tată și fiu, chiar dacă în parte sunt rodul unui dialog din amintire, odată ce au fost adunate și publicate între două coperte, devin piese de rezistență, detalii care lipseau dintr-un puzzle pe care au încercat, și încă mai încearcă,

să-l completeze istoricii și pseudoistoricii zilei.

Cartea *Simbad corăbierul*, cu o grafică elegantă, într-o ediție îngrijită de scriitorul Nicolae Băciut (cel care semnează și Postfața), a apărut recent la Editura Vatra Veche din Târgu Mureș, ca un semnal nu doar literar, ci și politic-istoric, de restabilire a valorii umane și profesionale a unui scriitor care, deși aflat în epicentrul evenimentelor politice din perioada comunismului dur, a știut să-și păstreze verticalitatea, să-și servească Țara cu demnitate.

Scriitor de prim eșalon, diplomat impecabil, Francisc Păcurariu și-a

Francisc Păcurariu, cu marele poet spaniol Rafael Alberti,

câștigat dreptul de-a fi personalitatea al cărei centenar nu poate trece neobservat. La începutul anului 2020, se împlinesc 100 de ani de la nașterea sa.

Francisc Păcurariu își are rădăcinile la Teaca, județul Bistrița-Năsăud, peste deal de satul meu, Archiud. Teaca, satul pe care l-a nemurit în romanul său *Labirintul*.

Eu l-am văzut pe uriașul Francisc Păcurariu, pentru prima oară, în ograda părinților săi din Teaca, pe când eram prea mică pentru a descifra alfabetul și a ști ce înseamnă să fii ambasador și scriitor. În răstimp, i-am citit cărțile și m-am mândrit cu numele său.

L-am revăzut după mulți, mulți ani, în casa familiei Păcurariu din strada Heleşteu.

M-a fascinat statura, privirea cu care căuta să vadă dincolo de ceea ce afișa persoana din fața sa. Mi-a oferit, cu autograf, generos, ultimele cărți care îi apăruseră (*Românii și maghiarii, de-a lungul istoriei* și *Solstițiul de iarnă* (poezie)).

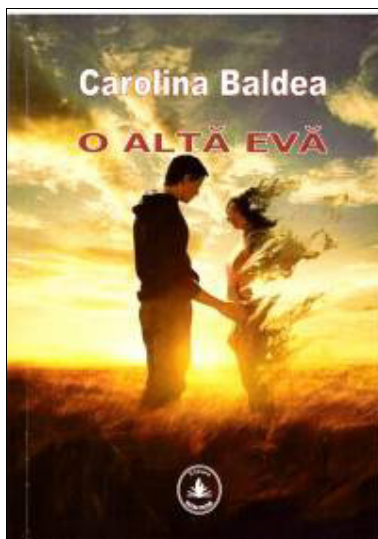
Apoi, într-o vreme, pe când mă grăbeam să ajung la redacția în care lucram (la Casa Presei din București), uneori, diminețile devreme, îl vedeam de departe pe aleile din jurul Parcului Herăstrău, cu pălărie și baston, plimbându-se gânditor.

Sunt imagini care mi-au rămas ca un semn că nimic în viață nu e întâmplător.

VÂRSTE POEMATICE PARALELE

Poezia feminină este una asumată până la a deveni conturarea unui individualism cu frisoane ale lamentației, lamentație care încearcă să dirijeze melancolii și ironii ale destinului nonconformist pe spiralele timpului efemer, vârste paralele reperabile și doar liric recuperabile. Carolina Baldea, ancorată într-un spațiu al dualului „a fi”, unde sacrul nu se vrea „trădat”, trece temperamental iubirea contemplativă într-un registru al poematului de confesie, însă nu chiar de „jurnal”, cu toate că poemele sunt datate. Discursul livresc este construit într-un „trio” existențial, girat de echilibrul Sinelui într-un „dincolo al numirii”. Urmărind țesătura poematică, aceasta devine reflectare de sine prin felul în care imersiunea eu-lui se reflectă în însăși „sfîințenia iubirii ce o ducem în noi”, cum declară poeta, la început de volum; putere a avatarului, în fidelitatea poemelor-picturale, culoarea vibrează la unison cu existența consumată în revelații inventariate cu maxim afect. Considerăm că imaginația de notație și de reflecție a poetei, în matura deschișă și hierofania cuvântului, construită echilibrat în cele trei tablouri descriptive (pe care le-am denumit) - chipul anonimului, un „eu” de împrumut și doina pribeagului - configurează, într-un limbaj al eclectismului religios, monade ale aceluiași „rug aprins al inimii”, pentru o iubire pătimășă, o spiritualitate încadrată în spațiul fezabil symphatetic „în și prin” cuvânt.

Chipul Anonimului. „Vom știți cât de mult iubim, doar atunci când vom cunoaște cât e lumesc și de unde începe sfîințenia în iubirea ce-o ducem în noi...!” E o limită a unui „depășit – atins”, o împăcare cu „plus cunoașterea” atunci când Divinul metamorfozat în cuvânt este perceput și absorbit în „inima avidă de Dumnezeu” (*Dumnezeu este materie*). Euforia este creată într-un déjà-vu tocmai pentru a-și începe Femeia-căprioară inițiaticul drum ce se vadește un dedal în ascensiunea către „un dincolo-vederii” („Femeie-căprioară privind înălțimea/ Cu ochi

de-așteptare în destinu-i proscris./ Sub umedă geană, acorduri de liră./ Cu pasul de flăcări, în valsul din vis!”). Nu căutăm răsfrângerea hierofaniei în cuvânt, subliniem doar că în simbologia predestinării, frumusețea strălucirii văzului și auzului reprezintă tocmai rezistența în fața neprevăzutului. În labirintul vizionar, misterul se reflectă în simțualitatea gândurilor ca „întoarcere din tăceri”, acolo unde „Sărutul cald, pe buzele de rouă./ Ți-aprindă maci pe margini de cărări./ Hai, fugi acum din tine și te pierde”, o „ieșire din ascundere”, pentru ca mai apoi să-și dorească un inedit al căutării „celuilalt” prin sine („Doar sufletul dezbracă-mi-l de toate/ Și caut-o acolo pe femeie...!// ...// N-o să găsești lascivă, goală, clipa/ Să te răsfețe-n visele pagâne./ Ci doar viori cu corzi de cer albastru./ Ce-abia așteaptă glasul să-ți îngâne!// Femeie sunt și din adânc de mine/ Urcă lumini în ochi să-mi strălucească./ Pe buze roșii macii mei așteaptă/ Sărutul care-i face să-nflorească!”, – *Caută-mă-n mine*).

Se poate porni într-o critică a febrilității liricului interior de la chiar întrebările poetei, „întrebări năluca, ce-și caută răspunsul”; întrebări ce se incorporează de-a dreptul într-o intimitate derivată din neputința iubirii captive („I-ai spus vreodată zilei că eu sunt strălucirea.../ Că sunt secunda vieții ce timpul ți-l răsfire...?// M-ai legănat cu-n zâmbet și ți-ai șoptit...mi-e dor?...?// Și să-mi zâmbești departe...știind că m-ai visat...?” – *Întrebări*). În tot acest univers contemplativ, mitulul

„zburătorului”, cu *ochi de cer*, funcționează în timp și spațiu ca soluție perfectă („Ochii tăi albaștri din cer veniți, iubite./ Întinderi pământene în mine răscolesc.../ (...)/ Degeaba-mi plec privirea, degeaba închid ochii./ Îmi simt cum se strecoară în tainice unghere.../ (...)/ Trimite-ți iar, iubite, ochii-napoi în ceruri./ Să nu mai ardă-n mine cu flacără albastră.../ (...)/ Dar nu uita, spre mine, deschide o fereastră!”). Într-o estetică a poeziei, metafizica ființială de „urcare” și „coborâre”, ce altceva ar putea provoca decât acea stare de beautitudine, o transgresare prin rugăciunea închinării la ceea ce însemnă mai mult decât o „înțelegere a înțelegerii” („Tu ești genunchiul meu ce-l plec lă-nchinăciune./ Ești ochiul de sub geană, înrourat în lacrimi.../ (...)/ Mi-ești palme-împreunate, ce-n patosul credinței!”); condiționată de dualul existențial, poeta riscă în parcursul spiritualității și străbate „vămile” impulsurilor iremisibile („M-aș pierde-n întuneric, fiind oarbă pentru doi!// De n-aș pleca genunchii și nu mi-ar plânge ochii./ Tu n-ai mai fi în mine, eu nu te-aș mai iubi...!” – *Ești ruga mea*). Peste toate, să zicem, arhetipul „tăcerii și umbrei”, un alt fel de percepție a Marelui Orb, paradoxal, naște alchimia din *poemul iubirii* („De ce-ai strivi în tine și mugur și lumină./ Azur și iarbă verde și ploaie ce învie./ Când toate sunt iubirea, cu vraja ei ce-mbată./ Poem pe-o filă albă, ce-așteaptă să se scrie...?!”). O incredibilă întâlnire, pentru a se naște într-o nemurire, face posibilă ipostaza ființialității, aceea a răstignirii din iubire pentru iubire („O cruce-s eu și tu o altă cruce./ Doi răstigniți pe-aceiași cruce grea./ Ciopliți din lemnul sacru al iubirii./ În noaptea-n care a căzut o stea!// Am răsărit pe-o culme-ntunecată/ Lipsiți de brațe și cu ochii goi.../ (...)/ Ucide-n noi și-n răsufarea rără/ Puținul timp ce nici nu l-am avut...!” – *Răstigniți în noi*). Poeta știe că doar timpul „havuz” ar putea împlini promisiuni născute-n taina sufletului ca ascensiuni spre valori înalte dintr-un „alt” orizont („Ținutul acesta de taină/ Neatins de noroi și minciuni./ Ne cheamă-n povestea de iarnă/ Să ne facă mai darnici, mai buni!” – *Poveste de iarnă*). Nu știm dacă melancoliile Carolinei Baldea→

CRISTINA SAVA

însurează un calcul al distanțelor dintr-un ireal sfidător, dar ele devin iluminări de ninsori cu albastru terapeutic („Ninge ca-n poveste, ninge cu albastru/ Și cu neaua sfântă...ochii tăi mă ning!”); o polifonie a interiorității irumpe *de dor* într-un declamativ amplificat de senzualitate și „în-dor-ostenire” („Ninge în trup/ Răscolind a dor,/ Ochiul albastru/ Cheamă în zare,/ Mâna ce pune/ Lumină-n cuvânt/ Lasă-n cărare/ Al dorului cânt.”); nararea unui posibil real devine *balsam* pentru stări concretiv explicative („În clipa-n care tu m-ai strâns în brațe,/ A-ncremenit secunda-n mersul său,/ În mugureau în trup, pe rând, fiorii/ Și mă-nfloareu senin, dumnezeiesc,/ Și-atât de sfânt m-ai răvășit în mine,/ Că mă-ntrebam...oare-am murit...? trăiesc...?). E de recunoscut că ireversibilitate în timp și spațiu există doar în marile iubiri ne-atinse de ironia unui destin împotrivor; acolo corporalitatea cuvintelor ia locul fulgurațiilor clipei; cu nonșalanță, într-un imaginar biografic sau nu, este introdus în scenă *anonimul* („cu praf de stele-n palme/ Trecând pe drumu-i nevăgat în seamă,/ Pe file doar, o urmă aurie,/ În rest trăiri, neliniște și teamă...!// Fărămițat în slove pe-o hîrtie/ Atâtor ochi străini te-ai făcut parte,/ Dar câți, trecând dincolo de cuvinte,/ Te-au „dezlegat” pe filele din carte...?// (...)// Un anonim cu praf de stele-n palme,/ Suflet-călimară revărsând cuvinte,/ C-ai lăsat și tu urme pe-o hîrtie,/ Cineva, cândva, își aduce-amine...?”). Pare un portret zugrăvit în manieră sceptică, și asta pentru că memoria este asediată de aduceri aminte suficient de răscolitoare („Tu n-ai intrat tiptil la mine-n suflet/ Precum un fur la adăpostul nopții/ Și n-ai tivit cu flori de jar cărare/ Să-mi ardă tălpile pe drumul sorții...!// (...)// Tu n-ai intrat nicidecum la mine-n suflet,/ Ai fost mereu acolo, ca-ntr-un vis,/ Și astăzi doar, când m-ai atins în mine,/ M-ai răscolit și-n mine te-am închis!” – *Tu nu*). Într-un liric revelatoriu, cu accente bachelardiane, apa și visele par a se întregi în psihanaliza unei dialectici a întregului; poeta încearcă o aproximare a fiorului ce desparte realul de ireal în metafore de idei surprinzătoare („Dacă-ai ales să pleci la ceas târziu din noapte,/ Să nu îmi ceri săruturile înapoi,/ Că o să smulgi,

hain, din mine și toți macii/ Ce-au răsărit și-au înflorit din amândoi!// (...)// Sărutul ce-împărteam, sărut de apă vie./ Creștea în noapte macii și-i culegeam în zori!// Lasă floarea roșie să ardă viu în mine/ Și, până o să revii, să ardă pentru doi./ Căci vor rămâne altfel, din florile iubirii./ Petale vestejite.. ce-or aminti de noi...!” – *Sărut de apă vie*). Prinsă între iluzie și deziluzie, se pare că deceptivitatea ar putea fi un sfetnic al entuziasmului pierdut („Învață-mă cum să trăiesc fără tine/ Și cum să nu mor dacă-n două mă rup./ Să nu mai simt vântul ce aspru îmi bate/ În locul unde nu-i jumătatea de trup!// (...)// Cum să mai rîd cu o jumătate de gură/ Și larg să mai văd dacă-un ochi îmi lipsește!// (...)// Cum să străbat calea doar cu un picior/ Și să merg cu el de parcă-aș avea două...? – *Jumătate*). Carolina Baldea caută recuperarea cuvântului prin cuvânt („Mi-e dor de tine ca de un poem/ Ce-l simți acut și-l ai mereu în minte./ Dar n-ai găsit încă metafore/ Prin care să-l exprimi și în cuvinte!// (...)// Mi-e dor de tine ca de un poem/ Ce-l ai mereu în suflet și în gânduri/ Și vrei atât de mult să-i dai viață/ Prin litere de foc să ardă-n rânduri!” – *Poem de dor*). Un romantism atins de „ceea ce se ascunde vederii” – *palmă cu apă vie* – din care „S-au ridicat albi porumbei/ Și când m-ai sărutat pe buze/ M-am înălțat și eu cu ei!” conjugă sensibilitatea participativă pentru „o altă Evă” care poate re-scrie „matricea lumii” cu înfiorări păgâne - poemul „ce numai tu-l înțelegeai/ Lăsând răspunsul să-l îngâne!”.

Un „Eu” de împrumut. Poezia feminină, de regulă, este produsul unor trăiri conflictuale fundamentate pe dorințe, mai mult sau mai puțin reprimare în incapacitatea „celuilalt” de abandonare sau indeterminare a meandrelor iubirii, drept pentru care poeta își dorește un voit „blocaj” de *zbor și lumină*, cu un scop conștientizat și conștientizabil („Mai lasă-mă să stau în tine./ Să mai rămân cu tine-n noi./ Ne umple zborul și lumina/ Adânc, ceresc, pe amândoi!”); e aici „un mai mult” al dorinței, un joc al dedublării, *nicând târziu* pentru iubire („și să valsezi pe-o muzică celestă/ La pieptul celui drag, pe care îl iubești”). Suflul elegiac este tensionat de/prin „absența prezentă” a unei iubiri (probabil) ne-

consumate, atâta vreme cât eul confesiv se declară în simplitatea unui recuperări a timpului târziu (*Te-aș fi iubit* cu ne-împlinirea/ Atâtor vise nevisate./ Cu cântec, lacrimă și tremur/ Și cu sfințenia din păcate!// N-ai înțeles...și doar tăcerea/ Mi-a fost răspunsul ce dăramă/ În visul meu, castele-albastre./ Și-apoi pe rând mi le fărâma...”). Patosul declamativ e immanent legat de stările în contrapunct; fățiș, „femeia – Evă”, într-o reușită inversiune, și-ar găsi liniștea dacă Providența, implorată, s-ar lăsa convinsă și i-ar da «măcar o jumătate/ Dacă poți și mai mult nu-i./ Dar să fie, te rog, Doamne./ Bucată din coasta „lui”»!

Se apelează la destul de multe *Semne de-ntrebare* (de dragoste, desigur) pentru, să zicem, acel „mise-en-scène”, măcar noțional, prin care lectorul fidel să participe direct la picto-lirismul de expresie al poetei („Pân’ la a fi, oare-am fost iarbă./ Fir numai sau rădăcină...?/ Pământ negru, abur moale./ Zori, ce zilei i se-nchină...?/ Le-am primit pe toate-n mine./ Sunt un tot din fiecare./ Cum, de unde și de ce/ Rămân semne de-ntrebare...”). Contopire sau nu cu stihiale reverii, Carolina Baldea este pe rând *crisalidă* („Sub largi privirile lui Platon./ Îngăduie-mi să te ador./ Căci doar așa putea-voi scrie/ Poeme-n care ard și mor...!”), *condamnată la iubire* („Ia-mi anii de pe cale, mi-i zăvorește-n clipe./ În piept îmi toarnă jarul ce-ngheață căi lactee./ Dar nu-mi lua fiorul ce-nvie când ucide./ Nici iadul, nici sfințenia care mă fac femeie!”), „Eu” de împrumut („În care trup să mă ascund de mine./ Pe ce aripă gândurile-mi zboară, / Unde găsesc un „eu” de împrumut/ Pe care clipa asta să nu-l doară...?”), *acel copil descult*, ori *femeie-destin* („Femeie-nlănțuită în propriul destin./ Verigă de viață între două vieți./ Tu ieri ai primit-o, dar mâine o s-o dai./ Un lanț nesfârșit sângerând în peceți!”). Inevitabil, din lacrimi de iubire pătimașă („Până la lacrimi dorul tău mă pierde./ Până la lacrimi iubirea m-atinge./ Cu freamăt și cânt, cu zbor și visare/ Mă răscolește și-n mine învinge!”), se trece într-un „altfel” de registru, născut dintr-un „prea-plin” al celui cu care ar putea împlini „totul în toate” („În ochi mi se zbate o toamnă târzie/ Și frunza ce cade în iris mă doare./ Mă strigă vara dintr-o altă lumină/ Și raza caldă→

dintr-un altfel de soare, // Un altfel de-albastru îmi tulbură ochii / Și-o altfel de ziuă m-adoarme devreme, / La geam înspre iarnă mă șuieră vântul / Și-o altfel de ploaie mi-e rece când geme..."). Nu mâhnirea și nici „neîmplinirea”, ci doar durerea în „iertare” devine virtute a unui timp în care iubind cu ură se atinge sacrificiul „dumnezeiesc”; într-un moment de identificare a semnificativului cu semnificatul, a moment al jertfirii de sine, existențialul se plămăiește dual („Iubire, ură, aprig se-ntretaie / Și uit să mor și mă trezesc trăind / Și-n focul ce ucide și învie / Mereu urăsc atât de mult... iubind!”), devenind aceleași inimi - „Still Life On Fire”. Cum e și de așteptat, Carolina Baldea nu întârzie să aducă filonul poeziciei sale la sensul dizolvării în forma (și numai în forma) internă a chintesenței poemului, producând emoție și voluptate senzorială („E-un târziu de noiembrie, iubite, / Când ploile sure ochii-mi rănesc / Și mă-ntreb căutându-mă-n noi / De mai știu sau mai pot să iubesc...?”); *păcat ceresc* sau nu, erosul, fie și al unei toamne de „noiembrie”, ce ar putea fi ? oglindire a trăirilor unor „vârste poetice paralele” într-un loc privilegiat al revelatului; „loc deschis” manifestării imaginative („Ca o litanie cântată de veacuri / Ne unduie-n vine cerescul păcat, / Suntem lumina din noaptea dorinței / Și îngerii albi ce prin iad au călcat!”) și totuși, „loc golit” de propria-i răsfrângere. Un traseu al stărilor interioare, un traseu dinspre viață spre poezie și invers, o mereu introspecție cognitivă și senzorială în imaginativul cuvintelor care fie se deosebește, fie constrâng permisibilul schimb liber de reactivitate în fața misiunii metatextuale.

Sinceritatea sentimentalismului, așa cum îl cultivă Carolina Baldea, îl considerăm reflexia „în oglindă” a traseului unui lăuntru în complexitatea unei alchimii „date”. „O altă Evă” - elegie a iubirii, cu bucurii ce se nasc din înfrustrările trecătoare, pentru „un loc locuit” de visări și așteptare; sensibilitate a unui vizionarism direct proporțional cu intensitatea trăirilor manifestate într-o realitate imediată și, de ce nu, comună „Eve-lor”.

**Carolina Baldea, „O altă Evă”,
Ed. Vatra veche, Tg.Mureș, 2019**

O ALTĂ EVĂ

„O altă Evă” nu este în gândirea Carolinei Baldea un deziderat, ci este o certitudine. În aceste condiții, aceasta știe cine este Adam, chiar dacă acesta are alt nume, și mai știe și când l-a ispitit să muște din mărul cunoașterii, când s-a născut viermele iubirii. Mă veți întreba de ce am folosit expresia „viermele iubirii”, când se știe că asocierea cu un vierme are o conotație negativă. Perfect de acord, dar ce preferați, un măr frumos, umflat cu pompa, chimizat și ionizat, cu o crustă de soluție „protectoare” pe deasupra, sau un măr sănătos, unde viermele e semn că mărul nu este „de plastic”, ci este așa cum l-a făcut mama-natură? Ce vreți să faceți cu mărul, să-l mâncați sau să faceți fotografii? Așadar, îmi asum expresia „viermele iubirii”. Spun și trec mai departe.

Această „O altă Evă” îi dedică acestui „un alt Adam” o carte de versuri, cu iubirea ca vioară întâi, doi și trei. Iubirea acesteia merge până acolo încât vrea să-și particularizeze însăși devenirea, ca Evă, și „coasta lui Adam” să fie înlocuită, în cazul ei, cu coasta „lui”, pentru a rescrie „matricea lumii”. De altfel, poemul „O altă Evă” dă și titlul cărții, în jurul acestui poem gravitând mai toate poemele din capitolul întâi, unde predomină, ca modalități de (auto)-cunoaștere și exprimare: introspecția, interogația sau chiar invocația.

Se confesează poeta: „Doamne, îndrăznesc să-ți cer, / E o rugă, nu-i favoare, / Fă-mă iarăși lut și apă, / Căci trupul ce-l am mă doare! // Mai creează-mă o dată, / Dar mă lasă să-mi aleg / Coasta ce-mi va fi sămânța / Din care-o să mă culeg! // Dă-mi măcar o jumătate / Dacă poți și mai mult nu-i, / Dar să fie, te rog, Doamne, / Bucată din coasta „lui”! // Ca să-l am mereu în mine / Și să-mi curgă, viu, prin sânge, / Rescriind matricea lumii, / Evă, ochi ce nu mai plâng...” (O altă Evă).

Poetul național, Adrian Păunescu spunea: „Două lucruri sunt imposibile: a vedea cu ochii pe Dumnezeu și a povesti dragostea”. Carolina Baldea face parte din tabloul dragostei, introducându-se în acesta cu de la sine putere, fiind deopotrivă personaj și beneficiar. Ea își dă frâu liber simțurilor, inclusiv de a înțelege că în haloul iubirii timpul și spațiul își

modifică coordonatele, fiind dimensiuni fluibile. Și totuși, lumea astfel distorsionată îi vine „mănușă” pe sufletul „nemângâiet”, dornic de protecția iubirii: „În clipa-n care tu m-ai strâns în brațe / A-ncremenit secunda-n mersul său, / Nu mai aveam pământ sub tălpi, doar cerul, / Acolo mă-nălțase pieptul tău! // Erai balsam și binecuvântare / Iar eu pluteam ușoară ca un fulg / Și îmi doream...nimic să nu mă facă, / De-acolo vreodată să mă smulg! // Înmugureau în trup, pe rând, fiorii / Și mă-nfloreau senin, dumnezeiesc / Și-atât de sfânt m-ai răvășit în mine, / Că mă-ntrebam...oare-am murit...? Trăiesc...? // Când m-am desprins de cer, ochii... „acea” / Cald mă priveau și îngăduitor / Și am știut că Dumnezeu, zâmbindu-mi, / A răscolit ceresc și-adâncul lor...!” (Balsam).

Când citesc cărți de poezie, am obiceiul de a-mi nota titlurile poemelor care mi-au plăcut, au forțat și spun ceva și chiar de a mi le clasifica, pe o scară proprie de înțelegere. La Carolina Baldea am procedat la fel, ca să constat într-un final că, având puține excepții, mi-am notat cam toate titlurile din prima parte a cărții: **Sânge de zale rupte, Iubind cu ură, Te-aș fi iubit, Zbor și lumina, Jumătate, Nici când bătaia de aripă, Poem de dor** (de asemenea foarte bun), **Întrebări, Cine sunt eu? Tu nu, Balsam, Crisalidă, Ninge cu albastru, Condamnată la iubire, Poemul iubirii, Ești rugăciunea mea** etc., ceea ce înseamnă că autoarea se autocenzurează cu atenție, puține poezii scăpând exigenței acesteia. Nota bene! Tot acest capitol se subordonează unui crez, scris de Carolina Baldea cu majuscule: „**Vom ști cât de mult iubim, doar atunci când vom cunoaște cât e lumesc și de unde începe sfințenia în iubirea ce-o ducem în noi....!**”.

În capitolul al doilea, subsumat moto-ului „Palmele împreunate a rugă, niciodată nu vor rămâne fără răspuns”, sunt poeme dedicate Prea Înaltului, remarcând și aici o serie de poeme, precum: **Când am să plec, Cruce grea din lemn-de-piatră, Colindul bunului creștin, La icoana mâni**.

Pentru Carolina Baldea, Dumnezeu e așa cum spunea cineva „**sua tuturor lucrurilor trecute,**→

RĂZVAN DUCAN

prezente și viitoare”. Manifestă în „fața” acestuia un munte de pioșenie, pentru îngăduința de a fi, într-o astfel de lume. Este de asemenea pătrunsă de ideea că totul se-ntâmplă ca o voie a acestuia, inclusiv viața și moartea ei. Am să redau „ad literam” o poezie, în ideea că doar redată în întregime, și nu doar un fragment, pot să transmit mai departe cititorului de cronică, ideea și emoția transmisă de poetă. Este un serviciu făcut acesteia, până la urmă, așa cum poate fi și un deserviciu, în condițiile în care poezia nu convinge.

Așadar: „*M-am pierdut de mine, Doamne,/ Umbra-ncet și ea îmi piere./ Bat din aripi dar n-am cerul,/ Sorb din zori, noaptea mă cere.../ Nici nu știu dacă vreodată/ M-am născut sau sunt părere.../ Trup de colb ce vântu-l duce/ Și în patru zări îl piere!// Mai am chip și mai am nume./ Ziua asta-mi este dată.../ Ochiul meu mai poate face/ Inima-n culori să bată...// Pânză de paianjen, podul, / Talpa întinată-o ține.../ Ochi închiși, cărare oarbă./ Eu trec apa...? Ea pe mine...?// Mă adună Doamne-n palme/ De trup umbra iar mi-o leagă./ Rugăciunea de genunchi/Și din mine mă dezleagă!*” (Talpa întinată).

Capitolul al treilea e prefigurat, ca teme abordate, încă din moto-ul lui: „Neatins să ne păstrăm sufletul, doar acolo mai zburdăm în trup de copil, acolo suntem mereu acasă cu cei dragi, cu primăveri și toamne, cu iarbă și flori, cu doină, cu vise...și sfîntenie...!”, adică despre sat, în anotimpurile sale, despre înstrăinarea de sat, despre **Verde viu, Gustul pâinii, Pahar cu vin, Sămânță, Fir de iarbă, Anotimpuri năuce**, dar și despre **Flăcări la Râmeț** (ca urmare a recentului incendiu de la mănăstire), **La Alba Iulia – tricolor** sau **Imnul teiușanului**.

Sunt poezii despre înconjur, dar și despre locuri cu nume proprii, privity unele prin prisme conjuncturale.

Așadar: „*Sunt flamură ce ard în trei culori/ Pe sfânta Catedrală - a Reîntregirii./ De-un veac veghez cu ochii-n patru zări./ De-un veac țin strâns verigile unirii!// Sabie mă fac atunci când e nevoie/ Și piept și glonț și pavăză și tun/ Și de-i mișcă piatra la hotare./ Goarnă mă fac și deșteptarea sun!// În sânge m-am scldat pe câmp de luptă./ Cu el m-am scurs în milenara glie./ În lanul*

copt am răsărit cu macii/ Și pâine m-am făcut și apă vie!// Pe umeri mai apoi, mi-am pus albastrul/ Din cer bucată de nemărginire/ Și stau pe Catedrala - Încoronării/ Simbol de libertate și unire!” (**La Alba Iulia - tricolorul**).

Am remarcat, printre altele, fantezia autoarea care încearcă să fugă de banal și de „drumuri bătătorite”, cu expresiile aferente, reinventând direcții de abordare, expunând poetic noi viziuni. Cartea este a unei poete adevărate, care nu mimează poezia, ci o trăiește scriind la grade de incandescență.

Spune Carolina Baldea, pe coperta a IV-a a cărții, într-un vers, parte dintr-un poem: „*Doamne, îndrăznesc să-ți cer./ E o rugă, nu-i favoare./ Fă-mă iarăși lut și apă./ Căci trupul ce-l am mă doare!*”.

O doare frumos sufletul, fiindcă e un poet ales nu făcut, care îngenunchează în fața versurilor, ca într-o biserică. Este adevărată Carolina Baldea! Și mai e și poeta Teiușului! Poate singura! Să nu uitați acest lucru!

Enneade sau Călătorul în pustie?

Pustia și călătorul este un volum care reunește poeme scrise de eseistul și filozoful A.I. Brumar în perioada 1969-1974 și apărut foarte recent la Editura „Vatra veche” din Târgu Mureș (2019) sub îngrijirea eruditului scriitor Nicolae Băciut. Poeziile sunt în mare parte filosofice, elegiace, cvasi-religioase și mitologizante, ca o prelungire a eseurilor și filosofiei lui A. I. Brumar, în care acesta a crezut

că a văzut însuși sufletul cuvântului, după ce un Camil Petrescu a crezut că a văzut Idei și par a fi influențate mai degrabă de poezia ermetică a unor Mallarmé, Montale și Ion Barbu (în volumul brumarian este parodiat postmodern celerbul poem barbian *După melci!*) decât de estetica generațiilor 1960 și 1970. De altfel, și Brumar vede Idei, ajungând la convingerea că numai Ideea stă ca o lumânare eternă la căpătâiul mort peste care se lasă o „pace augustă”, aceasta după ce frumusețea lumii sau a persoanei iubite s-a cam dus, s-a cam stins. Caracteristica filosofică și elegiac-ermetică a volumului brumarian se evidențiază în primul rând în cele două poeme inspirate de filosofia lui Plotin, „Enneada I” și „Enneada II”, gândire descrisă, definită printr-un limbaj eliptic (ca și aproape toate poeziile lui Brumar) și obscur, cu formulări „tatonante”, ce expun paradoxal-zenian în stil sau chip „non-sistematic” o filosofie foarte sistematică. În centrul *Enneadelor* plotiniene se află doctrina sau concepția celor trei (3) ipostaze ori realități, acestea fiind, în ordinea crescătoare a unității, realității și valorii, *Sufletul*, *Nous-ul* (sau Inteligența ori Intelectul) și inefabilul principiu prim pe care Plotin îl numește *Unu* sau *Binele*.

În poemul „Enneada I”, Aurel Ion Brumar se interoghează cum se poate trăi fără timp „în bucurie deplină fără cuvânt”, căci fără timp (într-o existență, într-un spațiu sau tărâm), ziua și noaptea se surpă, se suprimă, dezintegrează de atâtea liniște și tăcere. Dar, eul liric a văzut în întinsa pustie, aceasta fiind unul dintre cei doi piloni lirico-filosofici ai volumului *Pustia și călătorul*, „un început tainic, nins, ciudat, inegal”. Autorul își contemplă, nu numai „Timpul, ci și Viața, care-i trece, nemaipucând nici să-și aprindă o lumânare rece în noaptea dezintegrantă, în cea beznă strânsă-n el, unde apune în tăcere gândul de început care piere și el. Poetul mai observă melancolico-stenahoric cum viața care-i trece nemi-loasă, nu mai are Timp nici măcar să-l binecuvânteze pe Dumnezeu, neavând niciodată timp și vreme pentru el. În altă ordine de idei, în cel spațiu fără timp, în ziua și noaptea care se demantelează, omul va trebui să ajungă la Cunoaștere, adică păstrarea în→

IULIAN CĂTĂLUI

adevărul său a celui incalculabil, după unul dintre filozofii preferați ai lui A.I. Brumaru, germanul Martin Heidegger (din volumul *Timpul imaginii lumii*), ce îi este accesibilă omului numai prin „întrebările și formele creatoare ale unei reflecții autentice”, cunoaștere ce transferă omul viitorului în acel „spațiu intermediar”, în care el aparține ființei și totuși „rămâne în ființare” un străin. Preromanticului poet-filozof Hölderlin, dar nu cel din *Moartea lui Empedocle*, ci din poemul său „Către germani”, în care se face vorbire tot despre Timp (*Strâns mărginit este timpul vieții noastre*) și sufletul care se zbate în voioșie deplină „fără cuvânt”, acest fapt îi era mai mult decât cunoscut.

În „Enneada II”, poetul-filozof se substituie, parcă, însuși Cuvântului („Dacă este cuvânt să fiu eu”) încercând să dea la o parte ce nu este Lucru și „dreapta care implică identitatea” și men(ține) încordat-încorsetată ființa umană în „sunetul de stingere a cuvintelor” ca pe un păcat cvasi-capital. La Plotin, ne amintim că Sufletul derivă, provine din Inteligență iar aceasta din Unu și că a contempla însemnând pentru acest filozof, cum a însemnat și pentru un Aristotel, a primi forma obiectului contemplat; ea devine astfel „o imagine – imperfectă – a ipostazei din care derivă, absorbind vitalitate de la aceasta” și fiind capabilă să genereze reflexe spontane fulgerătoare proprii.

Făptura sau ființa umană este, atât la Plotin cât și la Brumaru, microcosmosuri, ce se manifestă activ față de nivelurile Naturii, Sufletului și Inteligenței transcendente; ce anume devine fiecare om depinde de nivelul spre care își îndreaptă conștiința sau conștiința. La Plotin (vezi *Enneade III-V*, București, Editura IRI, 2005, pp. 167-168), eternitatea și timpul se deosebesc, prima raportându-se la natura veșnică, pe când timpul se referă la ceea ce devine și la universul sensibil. Tot pentru Plotin, ființa este devenire (probabil de aici s-a „inspirat” și Noica în cartea sa *Devenirea întru ființă*, pe lângă Hegel și Heidegger) și nu este niciodată ființă reală.

Titlul volumului, și nu numai, face trimitere la *Psalmul biblic 23*, tema sau înțelesul fiind aceea că între cruce și slavă este pustietatea, iar partea credincioșilor și calea lor

fericită în această pustie. Din conținutul lui putem desprinde, deși descrie „calea prin pustie”, că nu e vorba de niciun oftat ori nicio jale, sufletul îndeptându-și privirea numai spre El, spre Acela care este Domnul sufletului (și acesta transpare în mare parte în cartea lui A.I. Brumaru). Ideea acestui Psalm dar și a volumului *Pustia și călătorul* ar fi că mai întâi trebuie să ne știm mântuiți prin puterea morții și Învierii, moartea fiind tema literară și filosofică esențială a cărții aibrumariene, totuși, Învierea Domnului Isus Hristos, pentru a realiza mărturia unui cuget curat și fără de prihană prin botez și a aduce „o adorare plăcută Lui” și foarte bine pricepută și înțeleasă de noi, muritorii de rând. Alături de moarte, iubire și altele, există în *Pustia și călătorul* și tema singurătății omului, începând cu primul poem, „Ca o lumânare”: „*În ochi de pasere stă/ la ceasul de singurătate/ floarea trupului tău de aur*”. Și pustiul sau pustia este legat de tema singurătății, la urma urmei, astfel, în poemul „Sângele meu”, în care eul poetic nu poate ajunge la trupul iubitei nici măcar în condiția eternității pe pământ.

Filonul filosofic al volumului se poate observa și în poezia „Monadă” (trimitere atât la Pitagora și a sa idee că monada este principiu, esență a lucrurilor, deoarece „orice lucru este unu, este o unitate”, cât și la un Leibniz (care considera că un lucru este din punct de vedere metafizic reducibil la o substanță simplă, iar atunci când ne referim la monade trebuie să avem în vedere că acestea reprezintă „substanțe simple, care nu se nasc și nu pier, autonomia lor fiind totală” și sunt indestructibile, deoarece sunt o „ogîndire a universului. Filosoful german susține că „monas monadorum” este ființă inteligibilă, cea care poate fi gândită, dar nu poate fi reprezentată) apare celălalt pilon liric și filosofic al volumului, pustia, în care poetul ne amintește să nu uităm într-o „monadă eternă” ființa petrecută a „logosului sacru, ce viețuia pereche” în viața sa. Rezultă că acea ființă deghizată în monadă despre care vorbea Leibniz ar fi însuși divinitatea, Dumnezeu, cel ce creează, aneantizează, Dumnezeu fiind originea esențelor.

O altă imagine-simbol a volumului este cea a Turnului Babel

alcătuit, făcut, la Brumaru, în poezia „Noaptea de Rozavlea”, din „cuvinte-femei”, turn creat, rezultat din haos de „șerpilor certitudini ale începutului lumii” și închipuirea din primele coapse, basculând femei peste femei ca un „turn de coapse în bătaia vântului purtător de semințe”, totuși, „turn neînțeles în limbile lumii”. În final, Turnul Babel coboară în noi înșine, în „noaptea de Rozavlea” (*pour les connaisseurs*, Rozavlea este nu numai satul de reședință al comunei cu același nume din județul Maramureș și capitală voievodală în 1355, când voievod de Maramureș era Ioan, fiul lui Iuga; Villa Iohannis Woyvode „Curtea voievodului Ioan”, prima atestare documentară fiind 1373 sub denumirea: „villa Iohannis Woywode”. Etimologia numelui localității: din supranumele rom. Grovazu < adj. grozav „puternic, violent, mare” > sub influența ucr. Hrozavu > adj. pos. Hrozavja > Hrozavlea > prin afereză Rozavlea, ci și satul autorului cărții de față, A.I. Brumaru!), mai ales atunci când ni se face teamă. Se cunoaște că Babel era un oraș unde întreaga omenire era unită, toți oamenii vorbind o singură limbă și migrând dinspre răsărit; era orașul regelui Nimrod, și primul oraș edificat după terifiantul Potop. Oamenii au decis ca orașul lor să aibă un turn atât de mare încât vârful său „să ajungă la cer”. Însă, după cum scrie în *Biblie*, Turnul Babel nu era construit pentru a aduce slavă lui Dumnezeu, ci era dedicat unei religii false, cu scopul de a aduce faima constructorilor lui (vezi *Geneza* 11:4). Și atunci, Dumnezeu, văzând că oamenii în trufia lor indestructibilă păcătuiau împotriva lui, le-a *încurcat limbile* și a împrăștiat oamenii pe tot Pământul.

Pare paradoxal, dar sentimentul morții sau al finitudinii plutește amenințător deasupra întregului volum *Pustia și călătorul*, și chiar îl domină, deși autorul a scris poeziile din carte la tinerete, în perioada 1969-1974. De exemplu, poemul scurt „Aș putea”, în care alter ego-ul vocii auctoriale își închipuie că ar putea muri, lumea fiind plină de tăcerea sau liniștea morții și așteptând „ochiul molatec al zeului”. În poezia „Rânduri de autobiografie”, prezintă și pe coperta a patra a volumului brumarian, în care poetul-autor se autoimaginează și consideră ca un→

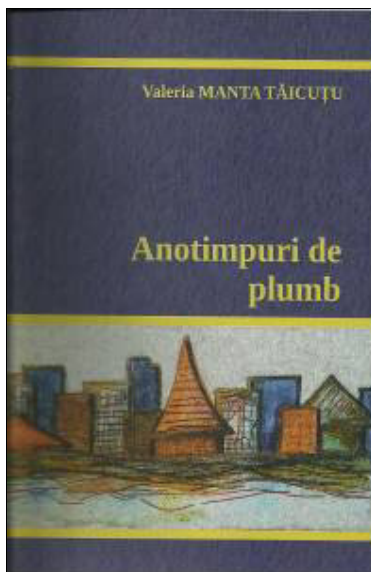
fel de apă în care „ard doar pietrele la fund” sau ca o apă din care nu bea nimeni și în care viața și moartea „sed ostenite”, cea de-a doua fiind asemănată cu un „ochi de pește”, peștele reprezentând, printre altele, simbolul creștinismului, semnul lui fiind folosit în epoca antică de către creștini pentru a se recunoaște între ei, pentru ca în scurtul poem „Nufăr”, moartea să crească și înflorească ca un nufăr în interiorul eului liric, fiind foarte sigură de petalele sale.

Pustia și călătorul este un volum de poezii fascinant despre dragoste, singurătate, vidul din noi și moarte, dar și despre credință și universul „zbuciumatburător” și interior al creatorului de literatură valoroasă.

Fi-vom plumb

E foarte ușor să pici în desuet când vorbești despre natură. La VMT, însă, natura este doar un pretext pentru a descrie împietrirea omului și pierderea lui Dumnezeu. Peisajul este, mai degrabă, citadin, iar anotimpurile sunt stări, etape, emoții. Cel mai recent volum de poezii al Valeriei Manta Tăicuțu, intitulat *Anotimpuri de plumb* (editura Editgraph, Buzău, 2019), poartă cititorul prin anul vieții, repetitiv, deși ordinea anotimpurilor nu este cea obișnuită sau, poate, tocmai de aceea.

Primăvara are picioare de plumb, fixate în „carnea orașului orb”, din care sacralitatea nu a dispărut, ci este încuiată împreună cu lacrimile în clopotele bisericilor „înfipite în cer” („chiar dacă”). Se cere evadarea din oraș, spațiile închise ar trebui uitate, pentru că acolo nu se poate zbura, acolo nu poți deveni fluture. „Primăvara intră-n oraș ca un glonț în inimă” în timpul unui război cu timpul și, ca în pictura suprarealistă, omul redevine esență: „măinile se schimbă/ în rădăcini, ochii în pietre și sângele în apă/ de mari adâncimi”; când „inima împușcată bătrânește de primăvară/ va începe să bată a plumb și-a verde crud, verde crud...”, atunci va începe „somnul alchimic” („oglindire-n adânc”). Soarele s-a saturat de rugăciuni și privește pământul cu ochiul bolnav de cataractă, așteptând să răsăre florile, „corăbioare de zahăr în mâna pufoasă a Maicii” („ochiul de sus”). Pe parcurs, sacralitatea dispare,

oamenii credinței sunt „cohorte de corbi în sutane lucioase”, iar blestemul pierderii lui Dumnezeu vine din „neuitarea păcatului/ de a trece prin guri tinere de lup toată mirarea,/ și foamea, și arșița pântecului nicidecum domolită” („altă lumină”). VMT caută inspirația, însă „văzduhul e negru de corbi”, în timp ce „spre poem, nici o fâlfâire de aripi”, ci doar o senzație de dor („moarte mereu amânată”). Degeaba „ne presărăm cenușă în păr”, căci „clopotele sună a mustrare”, ca răspuns la fragilitatea conștiinței umane („penitență”). Sarcasmul traversează textele poetice, condamnăm superficialitatea maimarilor, a celor care coordonează „hienele în bleu-gendarme”, care poartă „torțe cu câte trei trandafiri” și care calcă în picioare semnele normalității și ale democrației, sugerate, discret, prin ghiociei și prin „traficanții de ghiociei” („patriotică”). Imaginea primăverii de plumb o compun crengile „răstignite pe stîngii de lemn”, „cucuvelele din podul depozitului de peste drum”, transformate în „figurine de sticlă”, sau limacșii care lasă „urmă argintie” – lacrimă sau sevă de crin. „Acasă e locul din care nu poți pleca nici în viață, nici în moarte, nici în blestem” („acasă”). Plumbul se va acoperi de verdele curs din semințele purtate în cioc de vrăbii, creându-se imaginea aproape apocaliptică a orașelor înghițite de iarbă („spre apocalipsă”). „Martie vine sfios, ca orice orfan cu haine de împrumut”, încercând să alunge iarna care nu se lasă dusă („noaptea cea mare”). Primăvara

devine un anotimp „ca o pedeapsă nemeritată”, în care verbele „să dormi, să visezi, să strângi, să sperii, să rezisti” sunt fără sens („somm”), iar „noi stăm liniștiți, dezmațul din natură trece pe lângă noi/ precum știrile de la televizor, cu morți, răniți,/ violuri și tâlhării la cel mai înalt nivel al nerușinării patriotice” („decor”).

După primăvară, vine toamna, o „toamnă într-o cușcă de plumb, cu zborul închis la poruncă”. Tabloul apocaliptic continuă cu toți cororii care țipau spre dimineața a deznădejde”. Omul se strânge în sine să sub formă de fetus, ținând „frica în brațe ca pe o mamă”, pentru a nu i se mai schimba sensul de curgere a sângelui” („ploaie acidă”). Poeta rămâne în tăcere sub măcelul creat de ploaie printre frunze („boală și somm”), se lasă înfășurată de ceața adormitoare și așteaptă să-i crească „ochi pe degetele care vor să scrie/ să vadă poemul moale și dulce la pipăit” („simțuri”). Lipsa de speranță o face să renunțe la culori și atunci „e ca și când ai intra/ într-o biserică neterminată” („așteptare”). Pentru a putea scrie, „trebuie să-ți lepezi ochiul de sticlă” („trece-re”). „Toamna se mută greoi în iarnă,/ sub cerul încă sfâșiat de aripi și țipe-te” și, ca în săptămâna mare, „treceam îngenunchați pe sub poalele toamnei” spre „zăpada murdară” (cucer-nicie”). Într-un „octombrie târziu”, un trandafir „înflorește prăfuit” în mijlocul unui oraș care miroase a „benzină,/ shaorme și tristeți fără sfârșit” („octombrie târziu”). Disperarea duce la rugăciunea către sfinți mutați în alt cer („ceață și sticlă”), către un Dumnezeu ale cărui raze „au rămas după gratii de plumb”, căruia i se cere să trimită „un înger în țipătul dinaintea dimineții/ să scrie pe umbră cuvinte cu sens” („umbra rugăciunii”).

În iarna care îngheață orașul pustiu, VMT scrie pe întuneric, visează că scrie „și scrisul devine crivăț și ger” („păsări și somm”), apoi „februarie își numără morții la semafor”, iar „mirosul de frig și de moarte trece de pe-o stradă pe alta,/ cu alaiul maidanezilor supraviețuitori,/ cu sticlă în ochii cei orbi și flămânzi” („alt început”). „Rugăciunea nu mai are înălțime,/ se târăște prin zăpadă, o zboară crivățul/ de la o biserică la alta”, în timp ce poetul „morții și al nimicului” se străduiește să adune cuvintele →

SILVIA-IOANA SOFINETI

fără sens („valea crucii”) și se găsește în imposibilitatea de a se mai ruga („rugăciune, de fapt”).

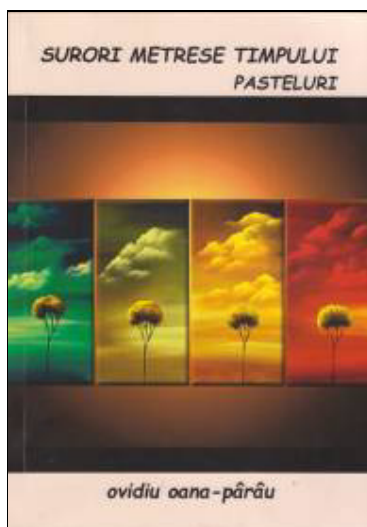
„Vara turnată în plumb” încheie volumul anotimpurilor, așezate subiectiv și necronologic. Vara nu poate fi decât după iarnă, înghețul devine lichefiere, putrezire: „căldura crește umedă și pletoasă,/ cu noaptea nepieptănată în ghearele ei” și nu-ți poți trata depresia nici măcar în colțul în care te-ai ghemuit („în colț”). Puțina speranță rămasă începe să dispară în nopți, podurile sunt doar cu sens unic, „lumea din urmă rămâne ca un dans/ al batistelor albe”, „în față e doar o pădure bătrână, cu amintiri/ și iubiri și ochi de bufniță în scorburii” („din margine”). Gârla verii, cu „răchite pe mal”, devine prilej de rememorare a copilăriei și a adolescenței în care „am recitat din Bacovia/ și-am plâns, și-am murit”. Acum, VMT nu mai vrea „nici naștere,/ nici renaștere, nici înviere,/ ci doar risipirea întregului, integrarea fărâmelor/ în alt ritm, departe de strigătele din lume/ sau din inversul ei” („retorică”). Lumea este crudă și coruptă, timpul e mort și „valorile-s rupte” („antisonet”), totul este cuprins de o vară „tot mai fierbinte, tot mai stăpână/ peste cer, ape și pământ,/ tot mai singură într-un coșmar fără sfârșit” („marină”). Confidentul poetei este caprifoiul, cel care ascultă toate poveștile, „toate căderile și mărirea din orașul orb” de sub cerul de iunie „atât de copilăros, atât de bătrân, atât de înalt” („verde-albăstrui”). Încă mai suntem supravegheați de „ochiul rămas în urmă al lui Dumnezeu”, deși „smoala curge pe străzi,/ ecranează privirea spre alt orizont,/ năclăiește obiectele și ființele devenite obiecte” peste care trec mașinile second hand ale turnătorilor de asfalt.

Dumnezeirea se vede în mâinile „blajine/ și parfumate” ale caprifoiului, care ne învață să murim („mâini parfumate”).

Anotimpuri de plumb este un volum din care răzbat scrâșnetul dinților, rictusul în fața unei realități crâncene și căutarea unui Dumnezeu salvator, care refuză venirea sau care, poate, a venit, dar este anulat de ipocrizia celor care ar trebui să-l slăvească.

Nu este un volum de poezie religioasă, ci un volum al revoltei supuse amenințării de (îm)plumbuire.

PASTELURILE DE ACASĂ

Alcătuia în cicluri tematice (vezi **Historiarum – Metamorfozele, Apa vie, Atlasspiritus**, apoi **Doina, Dorul, Dumnezeu** ș.a.), într-o, aș spune, deosebită fervență scriiturală, lirica (s-o numim așa, deși predominanța eposului e mai peste tot vădită, nu mai pun aci la socoteală și alte adiacențe) făgărășeanului Ovidiu Oana-Pârâu demonstrează o ambiție, de nu de-aia o irepresibilă chemare sistemică. Între contemporanii autorului, am mai remarcat această atracție și provocare totdeauna la singularul Dumitru Găleşanu, care a inițiat și realizat din vreo zece tomuri un corpus lirico-metafizic rar, dacă nu unic în literatura noastră de azi. Din cele trei cărți pe care Ovidiu Oana mi le-a trimis, mă opresc, totuși, în recenzia de față numai la volumul **Surori metrese timpului** (un titlu cam riscant după părerea mea) care poartă mai mult (pe lângă intarsiile cărturărești, adesea de o insolită erudiție) semnele unui lirism genuin; în care, ca să spun așa, literaritatea topește noționalul, dizolvă conceptele, lăsând prin urmare neconstrânse cântul, rostirea aceea limpidă matinală, cu alte cuvinte naturalețea neîmpiedicată („Se risipesc trecuturile-n aer,/ Mânate către cer de gospodari/ Miroase fumul desfăcut din caier/A curățenie prin ruguri mari./Și-l poartă vântul înspre zări, departe./Vestind poruncă noul început./Aduc obol frunzișurile moarte/La patul primăverii nenăscut./ Rămâne numai grebla spre

odihnă./Făcându-i loc răsadului în straturi./Semănătorul nu-și găsește tihnă./Cât timp nu pleacă rodul spre înalturi./Răgazu-i doar un ceas, cât vin din ceruri/Grăbiții stropi, să fie sfânt mir vieții./ Pământul cald, descătușat de geruri./Respiră calm sub cerul dimineții” (**Se risipesc trecuturile-n aer**).

Subtilul ne indică speța scriiturii, **Pasteluri**, deși acestea nu sunt totdeauna fidele canonului, adăugând meditația, căderea nostalgică. După G.Călinescu, care a analizat stăruitor specia în opera întinsă a lui V. Alecsandri, pastelul s-ar întemeia pe horaianul, latinescul *otium* – vremuri vasăzică ale destinderii, ale tihnei -, care deschide insul spre contemplație: vom avea adică aci un lirism al reclusiunii și intimității; precum la poetul nostru o alunecare melancolică și madrigalescă în feeriile rurale și gospodărești („Pe malurile iazului, la moară./O salcie, sfios plecată./A apeii față o-nfioară./În verde toată, îmbrăcată./Surâde gârla alintată/Și susură răspuns de drag./Sărută salcia deodată/Și se prăvale peste prag// Purtând la vale bucuria/ Redefinirii de pe maluri./Ea cântă lumii feeria/ În tonuri dulci de madrigaluri” (**Pe malul iazului, la moară**).

În cea mai mare parte a volumului intimismul nu ar fi, prin urmare, identic unei introversiuni inconvertibilă, acela, cum se vede deîndată, nu ignoră *plein-air*-ismul, poetul e aci aidoma pictorului cu șevaletul sub soare, pictând norii atârnați de cer și „ferestruicile” lăsate de raze pe iarba udă; versuri, ca și mai sus, ce impresionează printr-o frumoasă cadență („Jupoane de nori stau de cer atârinate./Lăsând ferestruici pentru raze de soare/Să cadă-n poieni ici și colo pătate./De neaua ce moare sub lina dogoare./Pe boltă se mișcă picturi fascinante./În tonuri de gri, și de alb, și de-azur./Pe dealuri și șes se impun dominante./Albeața din flori și crud-verde în jur./Frunzișuri adie de vânturi iscate./În aer se-ntinde a serii răcoare./Jupoane de nori stau de cer atârinate./Pătând pe alocuri apusul de soare”). (**Prier**).

Sentimentul naturii e, la Ovidiu Oana-Pârâu, o neconținută prezență, nu lipsesc, iată, suavitățile, încântările, poetul, se remarcă deîndată, e un meșteșugar instruit, nu-i scapă nicio naivitate; ideistica, nelipsind (căci→

A.I. BRUMARU

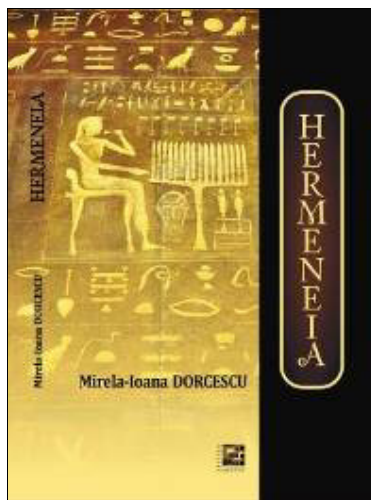
peisajul, vorba aceea, nu are preț artistic în sine), e mai peste tot muzicală. Interiorizate, vedutele (ingenios zugrăvite și asamblate) sunt, cu alte cuvinte, puse să cânte, să poetizeze în rostiri frumoase, deja elegante („e timp de splendide culori/când vântu-și cată drum prin nori/e drumul lui al vântului/dar e și-al meu și-al dorului/eu rătăcesc, vântul adie/în depărtări dorul îmbie/azi toamna scade în frunzare/înruginand dulcea chemare//când te ajunge adierea/și te alintă mângâierea/în ochi ard splendide culori/iar vântu-și cată drum prin nori”). **(e timp de splendide culori)**. Farmecul se împletește frecvent cu subtilitatea în transcrierea pe o partiție metaforică a, ca să zic așa, înfățișărilor fenomenale. Precum în aceste minunate catrene: „pe firmament stau pleoapele de nori/peste natură doar întredeschise/arar scăpate energii din sori/crestează din înalt lumini din vise/în codri luminișurile-mi par/încremeniri de galben-roșu-verde/amestecări nebune ce dispar/și-n arămiul toamnei se vor pierde” **(pe firmament stau pleoapele de nori)**.

SUBLIM REMEMBER

(La o lansare de carte: „Hermeneia” de Mirela-Ioana Dorcescu)

Vineri, 5 aprilie 2019, am urcat, direct din viața cotidiană, în Sala de cenanu a Filialei din Timișoara a Uniunii Scriitorilor și a revistei „Orizont”, unde s-a lansat cartea *Hermeneia* a Doamnei Mirela-Ioana Dorcescu. La prezidiu, alături de Cornel Ungureanu, stăteau soții Foartă și soții Dorcescu, astfel încât am avut, în fața mea, doi dintre cei mai de seamă poeți ai României. Într-o ambianță de emoționantă prietenie, s-a vorbit despre cariera și lucrările Doamnei Mirela-Ioana Dorcescu – de la cercetarea lingvistico-poetică, la roman și eseistică – și despre originala lucrare ce se lansa. Ajuns acasă, m-am retras în una din chiliile locuinței mele și am început să parcurg cele trei cărți, pe care soții Dorcescu mi le-au înmănat când am ajuns, intrând, acum, prin lectura lor, într-o mirifică lume.

Prima carte parcursă a fost, desigur, *Hermeneia*, care e închinată,

în întreaga ei substanță, Poetului Eugen Dorcescu și împlinitei relații a acestuia cu autoarea. Cel dintâi capitol pleacă de la un mai vechi eseu al Poetului despre *secțiunea de aur* în poezie. Autoarea analizează, din această perspectivă, o serie de texte ale lui Eminescu, Blaga și ale altor poeți români, în final și câteva ale lui Șerban Foartă, dar mai ales, ale lui Eugen Dorcescu. Cei doi, pe care, mai devreme, îi întâlnisem, la „Orizont”, în carne și oase, erau acum invocați ca voci, ca duhuri creatoare de artă poetică majoră. Cel care ne recitase, cu câteva ore în urmă, poezia sa *În tăcere* (Eugen Dorcescu), devenea, în paginile cărții ce o citeam, cauza formală și finală a unor structuri poetice de o frumusețe trans-temporală. În capitolul următor, Mirela-Ioana Dorcescu se concentrează pe această voce, inserând în text o suită de studii redactate în ultimii ani asupra poeziei sale. Se începe cu anul 2015 și culegerea *Nirvana. Cea mai frumoasă poezie*. Registrul abordării e acum altul, neocolindu-se conjecturile existențiale nemijlocite, ca, de exemplu, fericirea și apoi drama finală a cuplului Olimpia-Octavia Berca – Eugen Dorcescu, context lumesc din care a izvorât extraordinara poezie a volumului menționat. Urmează alte studii succesive, centrate, în mare măsură, pe identitatea arhetipală a Poetului, care, „în metatextul poeziei se comentează pe el însuși”: *Lupul* (2016), *Râul* (2018), *Drumul* (2019). Studiul *Rimele rare* (2017) subliniază orizontul transcendent ce dimensionează trăirile și lirismul Poetului. Trecând mai departe, paginile ne mută într-un cu totul alt

registru, într-o atmosferă de jurnal, cronică, sau chiar reportaj. Citesc, astfel, secvențe narative din aceeași perioadă, 2017-2019, în care autoarea apare, împreună cu Poetul Eugen Dorcescu, în situații precizate în timp, printre rude, prieteni, cunoștințe, de data aceasta în calitate de soție a sa, participând la evenimente bine determinate. Astfel, de pildă, plecând de la Carani, se ajunge la o vizită făcută la cripta fostului Mitropolit Vasile Lazarescu, despre care autoarea, nepoată a ierarhului, scrisese un roman; apoi, un drum la Bozovici, cu ocazia lansării unui volum de poezie... participarea la Festivalul de poezie de la Uzdin, unde Eugen Dorcescu a primit Marele Premiu „Sfântul Gheorghe”... o lansare de carte (romanul *Celesta* al Doamnei Mirela-Ioana Dorcescu) în Biserica din Piața Dacia... secvențe dintr-un Revelion petrecut împreună cu familia Foartă... momente din anul aniversar 2017 etc. Viața cotidiană se desfășoară calm, decantând buna așezare a noului cuplu printre cunoștințe și oamenii de cultură ai locului... printre oameni ai Bisericii... etc. Duhul creator de artă majoră, Poetul cu identitate arhetipală, e, aici, în circumstanțele evocate, printre noi, un om ca toți oamenii... Dar, când ia, public, cuvântul, pe o temă, spusele sale se încarcă de gravitate... În final, autoarea punctează încă o ipostază a existenței umane, cea din *efigie*. Sunt invocate, pe scurt, câteva personalități plecate dintre noi, de la Catedra de specialitate a Universității de Vest: doamna Profesor Comloșan, apoi Corina Sein, Vali (Bobina Vucovan). Am închis cartea. În cele din urmă, stai și te gândești: „Omul!”... Nu se încheie prin ceea ce trăiește și face, mai ales dacă are un har aparte și o existență marcată de patos spiritual... iradiază în poveștile și comentariile despre el... plutește întru Logos...

Am luat și cea de-a doua carte primită, *Elegiile de la Carani* de Eugen Dorcescu (2017). Ca un lector ce s-a atașat de volumul *Nirvana. Cea mai frumoasă poezie* (2015), am receptat miracolul prin care un muritor, ce-și împlinește, până la capăt, suferința pierderii, poate ajunge la o –poate nesperată – renaștere. Primul grupaj de poezii →

**Prof. univ. dr.
MIRCEA LĂZĂRESCU**

din volum, fiecare având un titlu, se încheie, semnificativ, cu o paradigmatică *Triadă*, în care găsim, de la început, versurile reper: „În orice loc și clipă, eram trei:/ Eu, El Shaddai și amintirea Ei”, pentru a se încheia cu strofa: „În sufletu-mi de-azur, veghează trei:/ Tu, El Shaddai și amintirea Ei”: cu completarea de la mijloc: „Pe tine, oare cine te-a trimis?/Ea?El Shaddai? Sau propriu-mi abis?”.....Cât privește *Elegiile* propriu-zise, putem citi în 2: „O, nu!/ Lumea începe, se/reîncepe,/ da, reînvie,/ vai, ce miracol”...iar în ultima elegie (17): „...Universul real/și caută drum/și-nlătură/universul/himERIC...” Ca și restul poeziilor lui Eugen Dorcescu, și acestea sunt miraculoase... și de o profundă sinceritate. Cele scrise până la vârsta de 75 ani dau greutate și solemnitate recentelor elegii. Iată, e posibilă o dragoste autentică și profundă la această vârstă postmatură... pe fundalul unei existențe ce a fost plină de înfrâncare și aspirații supreme... după istoria unei iubiri autentice, dusă până la capăt, în fața urnei funerare... În atmosfera profunzimilor spirituale, e posibil gestul Păsării Phoenix. Cel de-al treilea volum primit, *Marea cea mare/ Por el gran mar*, aparținându-i marelui poet spaniol Andrés Sánchez Robayna (și tradus din castiliană de Mirela-Ioana Dorcescu) mi s-a părut un poem de largă respirație... sau, mai bine zis, în preajma căruia poți respira în voie... și care se joacă „între amintire și prezență”... „în lumina reverberantă a timpului”. Nu pământul, ci marea e acum cea „din care am venit și la care ne vom întoarce... sub arcadele celeste, prin marea cea mare a timpului”. Acestea sunt ultimele cuvinte ale poemei traduse. E de înțeles, atunci, că înfrâncarea telurică a lupului – cavalier și trubadur – , arhetip al Poetului Eugen Dorcescu, se simte aproape de liniștea acestei poezii, într-un moment când redescoperă seninătatea... alături de cea care traduce poemul. Am închis și ultima carte. Era seară. M-am întins și mi le-am pus pe toate trei pe piept. Se încheia o zi. Ce zi! Ce minunată zi! Era o liniște aparte. Ce liniște! Ca octogenar, care, în viața sa, a trăit și a văzut multe, parcă m-aș fi cufundat în pacea fabuloaselor adâncuri ale Mării celei mari.

La umbra ta

Noua călătorie poetică a Cristinei Vasiliu dezvăluie doi poli de atracție: **tentația oniricului și frenezia vitalismului**, care, de multe ori, se întrepătrund între versurile delicate ale textelor sale.

Titluri precum *Vis*, *Fără de hartă* sau *Umbra* dezvăluie un topos prin care totul plutește într-o somnolență fumegoasă: „Derivă de vis – / Misterios tărâm în care totul dispare./ În acorduri fluide,/ Vestalele levitează cu torțele semistînse,/ Fumegând spre țărnul nedeslușit...” (*Vis*)

Alteori, eul fulgurant al adolescentin adoră o retragere într-un *castel de vise*, ce devine un labirint al căutării de sine și nu în cele din urmă un *castel de semne*, o enigmă permanent cercetată, redescoperită, o terra incognita mereu fascinantă.

Discursul liric atinge cu îndrăzneală și motivul romantic al *umbrei*. Semnul dublului devine, îndrăzneț, o enigmă personală într-o questă mereu înnoită:

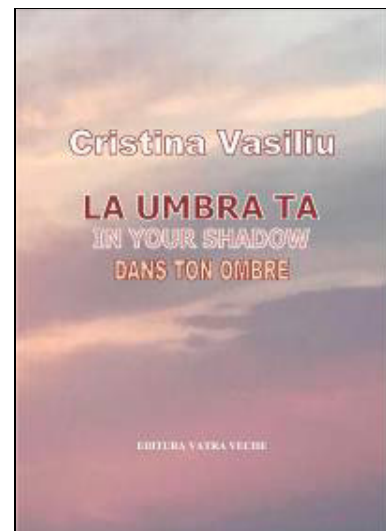
*Umbra din clipă
E chiar timpul albastru,
E visul de rouă
Legănat de secundă.(Umbra)*

Există, pe de o parte, o evanescență a percepției mundanului, o topire molcomă în desenul suav al interstițiilor timpului, iar, pe de altă parte, tentația dedublării metamorfozate-n sete de contopire cu misterele regnurilor. Umbra nu trădează sufletul cercetător și iubitor de puritate, ea devine pecete a solitudinii modelării cuvântului, *copacul de ceară/ Modelat de cuvinte*.

O Ars poetica inedită, *Cuvinte încrucișate*, dă seama de reperul central în privința acestor texte: *Recreez o lume albă, imaculată*. Trimiterea către toposul angelic este vizibilă. În acest punct, inefabilul se înrudește cu dimensiunea onirică.

Visătoreala Cristinei, dacă îmi este permis să scriu astfel, se cuminecă din acribia setei de puritate, un fel de încăpățănare naivă de-a se drăgălăși cu soarele printre coloanele albe de lună.

Tensiunea vitalismului, alteori, se regăsește în căutarea frenetică a simbolului vieții prin excelență, VERDELE.

Trupescul, corporalul este irizat când de *culorile ploilor*, când de *așternutul de ceruri*. Ispita metamorfică se regăsește într-o ludică destindere a vocabulelor ce, uneori, șchioapătă adolescentin.

În *Nemurire*, o structură anaforică se centrează pe imperativul *Zâmbește!*:

*Zâmbește!
Zâmbește-i lunii,
Felinarului nocturn,
Ce ne leagănă-n himera selenară!
Zâmbește-i Soarelui tăcut,
Ce încălzește suflete sihaistre,
Zâmbește-i ierbii, înmiresmată arhitectură,
(Nemurire)*

Eul se cuminecă astfel în marile mistere ale lumii, luna, soarele, iarba (*în miresmată arhitectură*). Ferestrele devin, firesc, semne ale deschiderii, ale decorporalizării, ale dezamăgirii, o transformare subiacentă a angoasei, care este orice labirint:

*Mă lepăd de ieri, de păpuși de cârpe,
Pentru-un labirintic mâine devenit pastel,
Pe ferestre-nghețate de un azi efemer!* (*Ferestre*)

Pădurea de rouă îmbină cele două dimensiuni, oniricul și vitalismul naturist. Visul de-a primăvara se naște labirint vegetal din care eul nu mai vrea să evadeze.

Cred că poezia Cristinei dezvoltă o triadă spirituală:

1. un naturism suav, dar viguros;
2. o vitalitate debordantă;
3. o neconținută nevoie de puritate.

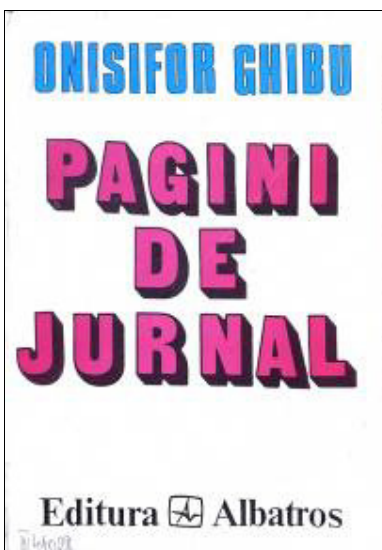
Dincolo de Vers, pulsează o fascinantă poezie a unui suflet îndumnezeit...

DANIEL KIȚU

Pagini de jurnal

Jurnalul lui Onisifor Ghibu, vol. I (Editura Albatros, București, 1996) cuprinde însemnările autorului din anii 1935-1963. Profesorul, pedagogul, filosoful, cercetătorul, militantul politic pentru integrarea Transilvaniei și Basarabiei în Patria Mamă după războiul de întregire (1916-1918) oferă prin această carte imaginea unei epoci în care el însuși a acționat cu o impresionantă forță activă și intransigentă atitudine patriotică și morală, dar mai ales pe cea a familistului Onisifor Ghibu, a omului care cobora din arenele acțiunii, se desprindea cu greu de la masa de scris unde a realizat o operă științifică impresionantă și se bucura de căldura familială, de afecțiunea mereu vie a copiilor și nepoților săi. *Jurnalul* însuși l-a denumit cu mândrie *Cronica Stanei noastre*, Stana fiind o mică localitate din Ardeal, aflată pe drumul dintre Cluj și Oradea, de lângă Ciucea nașului și prietenului său, Octavian Goga, unde autorul și-a cumpărat o casă, alături de care și-a durat o frumoasă gospodărie în care se retrăgea împreună cu familia și se simțea fericit.

Notează Onisifor Ghibu chiar de la primele rânduri ale însemnărilor din 5 august 1935: „Vom fixa aici, pe scurt, ceea ce mi se pare interesant de știut pentru copiii mei și pentru prietenii pe care îi va interesa vreodată viața acestui colțisor, în care eu m-am simțit atât de fericit și în care și ei vor fi avut clipe de mulțumire sufletească.” (Onisifor Ghibu, *Pagini de jurnal*, Ed. Albatros, București, 1966, p. 17). E vorba, prin urmare, de aplecarea peste chemarea hârtiei albe spre a nota și a retrăi aceste clipe mult prea repede trecătoare, nu pentru publicare, deci nu pentru a se adresa viitorului, ci simplu, celor dragi, celor cu care împărtășea aceste rare bucurii. Aici el se întâlnea cu natura binecuvântată, cu oamenii simpli, cu pacea, cu liniștea cosmică. Aici el intervenea ca un țăran gospodar, planta pomi, strângea și comercializa fân, îi dădea gospodăriei greutatea economică a celui pe veci înfrățit cu dificultățile, dar și bunătatea pământul românesc. Aici el se simțea împlinit. Când trebuia să părăsească acest colț de rai Onisifor Ghibu trebuia să facă față dincolo de îndatoririle obștești și naționale, nesfârșitelor procese ale

iredentiștilor catolici sau reformați maghiari, care după despăgubirile românești de după război, încercau să răpescă cât mai mult și cât mai nedrept din ceea ce nu li se mai cuvenea. Iar marele savant și patriot român dovedea cu mijloace științifice și probatorii inexpugnabile că lăcomia celor îndrituiți să apere dreptatea și legea divină, se lăsau furați de sentimente josnice de răzbunare și de ură iredentistă, era departe de adevăr.

Dar când Europa se cutremură de mișcările revanșarde, perpétrate de Germania hitleristă și Italia fascistă sau de Imperiul Roșu de la Răsărit, iredentismul maghiar se manifestă fățiș, iar ca urmare a cedării rușinoase a Nordului Ardealului de către politicienii noștri lași, însuși paradisul din Stana al familiei Ghibu refugiate spre Sibiu cade pradă umilinței hortiste. Gospodăria a fost devastată iar casa transformată în grajd pentru vite. Până aici se cobora ura și neomenia celor favorizați de circumstanțiale erori istorice!

Dar marele patriot avea să cunoască umilința cea mai mare după ocuparea întregii țări de către sovietici, când a fost primul profesor al Universității din Cluj epurat de noul regim și închis pentru 222 de zile în lagărul de la Caracal, în mod arbitrar, fără judecată. Asta, desigur, pentru că militantul ardelean a adus pentru prima oară la Chișinău o tipografie cu litere latine (în 1917), a tipărit primul ziar din Basarabia cu literele strămoșilor noștri și a reorganizat învățământul în limba română în provincia recent integrată României Mari. Iar marionetele moscovite proțâpate în fruntea României ciuntite de după cel de-al doilea

război au îndeplinit cu josnică slugărnice poruncile cuceritorilor. Iar el avut un cuvânt greu de spus și pentru aceștia. Și le spune cu toată forța de patriot care nu se teme de nimeni și de nimic: „Voi înșivă, Prezidiu și Guvern, nu sunteți decât niște ficțiuni fără nicio autoritate și putere; niște instrumente neputincioase în mâini străine cărora le-ați îngăduit să pună stăpânire nelimitată pe țară și popor cu tot ce au ele” (op. cit, p. 205). Însuși Petru Groza, coleg și prieten cu autorul, primindu-l într-o audiență, îi răspunde marelui patriot: „Nu importă mizeriile clipei: răsturnări, închisori, evacuări, importantă e singură finalitatea și aceasta la noi e bună. Și eu îmi țin nasul astupat ca să nu mă înăbușe putoarea cauzată de c...t, dar operația e necesară și binefăcătoare” (p. 218). Autorul *Jurnalului* îi reproduce cuvintele absurde fără să intervină. Sunt cuvinte nerumegate, cuvinte de conjunctură pentru un burghez coctat în vârfurile puterii bolșevice, doar din interese pur conjuncturale. E vorba de suficiența de sine a unui fost politician democrat mulțumindu-se în mod grobian cu propria găunoșenie morală pentru a accede într-o funcție de simplu trădător oportunist, ba chiar fălindu-se cu aceasta. Refugiul său ca fost om de acțiune politică în utopia bolșevică a „finalității” fericite a popoarelor, construită pe mormane de crime și fărădelegi, doar pentru a avea o funcție și nesfârșite privilegii în Statul Român ocupat, constituie de fapt o imensă josnicie.

Pe când autorul, proscris, doar pentru că a fost unul din făuritorii României Mari, luptătorul nestăvilit pentru apărarea fără istov a interesului național, creatorul școlii românești moderne era închis, hărțuit, copiii și ginerii prigonii, cu greu a obținut în final o pensie de subzistență. Dar nu a încetat să scrie. Multe din manuscrisele sale nu au fost nici până acum tipărite. Că nici azi nu este loc pentru valori patriotice și de interes național.

Iată ce scria în 1956, Onisifor Ghibu, într-un memoriu adresat direct lui N. Hrusciiov și N. Bulganin, pentru care a primit din partea marionetelor bolșevice din România încă doi ani de temniță grea, citându-l pe Karl Marx dintr-un manifest din 1864: „Numai o Rusie liberă, care nu va avea nevoie nici să asuprească pe polonezi, finlandezi, nemți, armeni →

GEO CONSTANTINESCU

Ale lumii două fețe

Încep „ex abrupto” cu o constatare. Părintele dr. Gheorghe Nicolae Șincan e un moralist de forță excepțională, care și-a găsit câteva mijloace literare prin care încearcă, pe calea pașnică a exemplelor pozitive, în antiteză cu cele negative, să îndrepte lumea căreia i-a fost dat să o trăiască, la un timp al bulversărilor de toate felurile. E o încercare temerară, mai ales într-o lume care crede că știe tot și toate și nu mai are nevoie de dascăli sau îndrumători, indiferent de experiența și competența acestora. Desigur, scara valorilor umane nu mai este aceeași ca acum 30-40 de ani, ca să nu mai spun că este de-a dreptul inversată, și nu neapărat într-un sens pozitiv. În această privință, Gheorghe Nicolae Șincan e unul dintre ultimii „mohicani” care încearcă „marea cu degetul”, adică îndreptarea umanului din noi, dezumanizat de invidie, ură, avaricie, apelând la conștiință, credință și bun simț. Dincolo de morala unei conduite, apelul său e și o reîntoarcere la morala creștină, pierdută de multe ori în pragmatismul vieții. De aceea, cartea se adresează creierului, inimii și sufletului, deopotrivă, însă numai pentru cei care au cât de cât un dram de bun simț și un reper comportamental, unde adevărul și calea dreaptă sunt borne de căpătâi. Pentru restul, probabil, citirea acestei cărți nu are

→

Pagini de jurnal

și alte popoare mai mici, nici să ațâțe permanent una contra alteia Franța și Germania va oferi Europei contemporane posibilitatea de a respira în libertate, de a scăpa de mizeria războaielor”. Cuvinte profetice, într-adevăr, ale inspiratorului utopiei societății fericii universale! Dar trecute la index de corifeii sângeroși ai panslavismului roșu. Și cât de actuale și astăzi!

Prin urmare, *Paginile de Jurnal* ale lui Onisifor Ghibu, deși fără ecourile binemeritate în anul apariției constituie un document uman sufletesc al unui om care nu s-a lăsat copleșit de relele istoriei ci a luptat pentru dreapta ei devenire, și tocmai prin aceasta un document etic și estetic de primă importanță în aceste vremuri de soluție morală și urățenie spirituală cvasitotală a trăinicieii valorilor naționale.

niciun efect, aceștia trecând prin cuprinsul acesteia precum „gâsca prin apă”.

Însuși autorul o mărturisește în pagina de gardă ce fel de carte este și cum a luat ființă, din „risipire”: *”pilde, parabole și povestiri publicate pe o pagină de facebook și în revistele Vatra veche, Flacăra lui Adrian Păunescu, Lumina, Orizont, Cadran - jurnal mureșean, între 2 octombrie 2018- 28 februarie 2019”*. Deci e o carte foarte proaspătă, caldă chiar!

Pilda e, conform definiției, o „producție literară cu caracter religios sau moralizator, cu o structură apropiată de fabulă”, iar parabola „o povestire alegorică cu un cuprins religios sau moral”. La rândul ei, povestirea este o „specie epică de dimensiuni relativ reduse, în care narațiunea se centrează pe întâmplări relatate din perspective unui participant, într-o pronunțată notă de oralitate”, de obicei lirică, continuu eu.

Autorul apelează la aceste genuri literare pentru a arăta **Ale lumii două fețe** (Ed. Vatra veche, 2019), diametral opuse, care conviețuiesc, fiindcă nu au altă soluție și care, în mentalul și sufletul omului poartă o crâncenă bătlie pentru întâietate. Chiar autorul o spune: *”În viață, cunoști asemenea oameni pe care îi ridici, îi cureți, îi prezinți în fața lumii foarte lucioși și cu o poziție social bună, dar, ei rămân aceiași oameni, fără valoare și ba mai mult, <cu două fețe>”*. De fapt, cu o multitudine de fețe, pe care părintele Șincan caută să le arate, în povestioare auzite sau inventate, de auzit și de luat aminte, pentru cei cu vârste între 6 și 90 de ani.

Sunt peste 80 de povestioare, de aproape o pagină fiecare, care pot fi spuse la gura sobei sau în biserică, și probabil unele au și fost spuse, părintele cărturar Gheorghe Nicolae Șincan fiind preot ortodox, acum pensionar, fost și Protopop al municipiului Tg.Mureș. A fost și este un preot exemplar, din toate punctele de vedere. Harul de scriitor îi dă strălucire aurei de preot „cu crucea-n frunte, că oastea e creștină”, credință creștină de care nu s-a lepădat niciodată și nici nu se va lepăda, fiindcă părintele Gheorghe Nicolae Șincan îl are pe Dumnezeu în suflet legat ombilical de ACESTA!

Este o carte deosebit de frumoasă, cu pilde, parabole și povestioare ce pot fi citite, câte una, și în școli, la fiecare oră de religie. Aviz celor îndreptățiți să asculte acest mic sfat.

Sunt foarte multe povestioare de dat exemplu. Mă opresc la una, ultima din carte, pe care o redau ad litteram, pentru a bucura sufletul și mintea și pentru a stârni interesul pentru această carte de...recitare: *”Odată, un fermier și-a dat seama că și-a pierdut ceasul în fân. Nu era un ceas oarecare, pentru fermier avea o valoare sentimentală. După o lungă căutare prin hambarul cu fân, el a renunțat. Afară era un grup de copii. S-a îndreptat către ei și le-a spus că, cel care va găsi ceasul va primi un premiu deosebit. Auzind asta, copiii s-au dus în hambar și au început să caute peste tot. Când toți erau pe punctual de a renunța, un copil a venit la fermier și...l-a rugat să îl lase singur în hambar pentru a căuta ceasul. După un timp, băiatul s-a întors la fermier cu ceasul în mână. Fermierul a rămas uimit și l-a întrebat: - Cum ai reușit să-l găsești? Eu și ceilalți copii îl căutam de foarte mult timp. Băiatul i-a răspuns: - Nu am făcut nimic special. M-am așezat și am început să ascult. În liniște, am auzit clinchetul acelor de ceas, iar apoi am mers în direcția indicată de sunet. Liniștea stă oricând la dispoziția ta. Bucură-te de câteva clipe de liniște pe care să ți le acorzi zilnic. O minte liniștită poate gândi, evalua și lua decizii mai ușor decât una agitată”* (**Cât de benefică este liniștea**).

Concluzia acestei povestiri este că lumea vorbește prea mult, uitând să mai și asculte. De aceea, vă rog să mă ascultați: - Citiți această carte!

RĂZVAN DUCAN

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

Transilvania, starea noastră de veghe

(XXXI)

Câte ceva despre români și maghiari în trecut...

Dincolo de dispute, prezente mereu între cele două popoare, viața a decurs normal. Între secolele XI-XIII, după cucerirea Banatului și părților vestice (numite ulterior Partium), Transilvania a devenit provincie (voievodat) a Regatului Ungariei, până la destrămarea acestuia, sub loviturile otomanilor, în 1541. Primele mențiuni scrise despre români nu-i pomenesc pe aceștia decât în postura de victime cărora li se răpește ceva sau de condamnați pentru „fărădelegi”. Deși au fost acceptați o vreme în structurile puterii (ca participanți la adunările țării), alături de nobili, de sași și secui, românii au fost tratați, în general, ca popor cucerit cu sabia și supus. Discriminarea a fost inițial socială și confesională (nimeni nu putea stăpâni pământ fără act scris de donație regală; numai catolicii puteau fi nobili adevărați), dar, din secolul al XV-lea, românii (ortodocși) au ajuns să fie asupriți și sub aspect etnic, iar această asuprire etnică s-a accentuat apoi mereu. Discriminarea a generat reacții de apărare, uneori violente, încercări de reluare a bunurilor răpite, crotopiri de hotare abuzive, incendieri etc., încât românii apar înaintea legii celei noi ca „răufăcători”. Acei posesori români de sate (puțini ca număr) care s-au pus în slujba regalității și au reușit să aibă documente pentru pământurile lor au ajuns nobili, unii au trecut chiar la catolicism și au ocupat funcții importante în comitate, în voievodat și în regat. Este cunoscut exemplul lui Iancu de Hunedoara, al cărui fiu (Matia Corvin) a devenit chiar rege al Ungariei. Aceștia s-au desprins din sânul neamului lor. Între 1541 și 1688, Transilvania (unită cu părțile vestice) a fost principat autonom sub suzeranitatea Porții otomane. Acum, discriminarea românilor a fost consfințită prin documente cu putere de lege. Țara a fost condusă de trei națiuni (ungurii, sașii și secuii) și

patru confesiuni (calvină, luterană, unitariană și catolică). Românii ortodocși – majoritatea populației – nu se regăsesc nicăieri în eșichierul puterii, ei fiind considerați răbdați (acceptați) în țară „până va dura bunul plac al principilor și cetățenilor”. La 1599-1601, Mihai Viteazul – singurul principe care a condus Transilvania în nume românesc – a încercat să-i ridice pe români la egalitate cu națiunile și religiile privilegiate, dar fără succes. Din 1688 până la 1918, Transilvania a fost – sub forme diferite – parte a puterii Habsburgilor și în tot acest timp (aproape două secole și jumătate) discriminarea s-a adâncit, încât românii și-au organizat o mișcare de emancipare națională, ca și celelalte popoare asuprite din imperiul austriac și apoi din dubla monarhie. Chiar și unirea cu Biserica Romei (1697-1701) a fost privită de români ca o formă de emancipare, de accedere spre egalitate cu națiunile privilegiate, adică spre demnitate. Dar nu a fost așa. Astfel, secole la rând – pentru unele zone aproape un mileniu –, românii veniți în contact cu ungurii au fost tratați ca supuși, nedemni de a fi cetățeni cu drepturi depline, fără școli susținute de stat, fără drept de a clădi biserici în orașe și de a ocupa funcții publice etc. Singurele lor „drepturi” erau munca tăcută și fără de odihnă, plata dărilor către stat (rege), nobili și (uneori) biserica catolică și serviciul militar. Astfel, românii erau principalii purtători ai sarcinilor publice (adică ei întrețineau statul, societatea), dar erau socotiți locuitori de mână a doua, cu drepturi limitate.

Discriminarea i-a adus în situația de a fi un popor fără elite (cu excepția preoților, aflați și ei în situația materială a țăranilor iobagi), fără știință de carte (frecventau, unii, doar școlile confesionale) și, mai ales, fără averi, adică fără baza materială a puterii. Toate acestea au creat în rândul românilor o mentalitate de supuși sau de slugi, iar în rândul maghiarilor (cărora li s-au adăugat, din secolul al XIX-lea, și secuii) o mentalitate de stăpâni sau de dominatori. La începutul secolului al XX-lea, dacă este să facem un soi de bilanț, poporul român era cel din urmă dintre popoarele de bază ale Transilvaniei: era, categoric, cel mai

numeros (două treimi din toată populația), cel mai sărac, cel mai puțin instruit, cel mai disprețuit etc. Firește, stăpânii afirmau că totul se datora inferiorității ancestrale și intrinseci a „valahilor”, dar judecătorii imparțiali – și erau de-acum destui – puneau în lumină discriminarea multiseculară, care-i ținuse pe români în înapoiere. Când ți se inoculează timp de generații întreaga idee că ești incapabil, leneș și prost, începi să crezi și tu acest lucru și să te porți ca atare...

După 1918, lucrurile s-au inversat din multe puncte de vedere: Transilvania, conform deciziei majorității populației (două treimi dintre locuitori) luată la 1 Decembrie 1918 și confirmării marilor puteri (la Conferința păcii de la Paris, din 1919-1920), a devenit parte integrantă a Regatului României, românii au ajuns stăpâni, iar maghiarii au devenit, pentru prima oară în istoria lor, minoritate națională și religioasă. România s-a angajat să respecte, la insistențele marilor puteri și conform unor angajamente luate de participanții la Marea Adunarea Națională de la Alba Iulia, un cod al drepturilor minorităților, pe care le-a prevăzut în mare măsură și în Constituția din 1923.

Firește, ca întotdeauna, de la litera legii până la aplicarea ei este o diferență. Au fost și români destui care au considerat că venise momentul istoric mult așteptat de a se răzbuna pe secolele de umilințe, de bătaie, de privări de libertate și de bunuri, de dispreț și batjocură. Natural, aceștia (chiar dacă unii suferiseră ei înșiși înainte de 1918), neputându-se răzbuna pe vinovații de odinioară, își vărsau năduful pe urmașii celor de demult, care nu aveau nicio vină!

Acad. IOAN AUREL POP

1 DECEMBRIE 1918 -

O ZI CÂT ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

Starea de spirit și condițiile social-economice din Transilvania anulului 1918 anunțau că „înfăptuirea întregirii neamului românesc e pe cale de a se îndeplini”. În toamna aceluiași an, fruntașii mișcării naționale a românilor transilvăneni promovează ideea convocării unei Adunări Naționale, care să constituie expresia voinței de unire a Transilvaniei cu România. La 3 octombrie 1918 se constituia la Paris Consiliul Național pentru Unitatea Românilor, din care făceau parte, printre alții, Take Ionescu, Vasile Lucaciu, Octavian Goga, organism care exprima conștiința unanimă a românilor transilvăneni aflați sub jugul monarhiei austro-ungare.

Speranțele liderilor luptei naționale a românilor transilvăneni au fost răsplătite de manifestările de solidaritate dovedite de Puterile Aliate. Astfel, ministrul de externe francez, în numele Guvernului Republicii Franceze, asigura Consiliul Național pentru Unitatea Românilor că „poate conta pe deplinul ei concurs”, iar guvernul britanic, prin ministrul său de externe care, apreciind Consiliul... drept „singurul organism care poate reprezenta în acest moment întreaga națiune română, îl înștiința pe Take Ionescu, președintele Consiliului..., la 11 noiembrie 1918, că „voi fi deosebit de mulțumit că intru în relații cu un organism care reprezintă opinia publică românească și care s-a constituit sub președinția unui om care nu și-a pierdut niciodată încrederea în apărarea fundamentală a aspirațiilor juste ale poporului român”. Nici guvernul italian nu era mai prejos, acesta angajându-se să dea „întregul său sprijin pentru dobândirea și garantarea drepturilor politice și teritoriale ale poporului și națiunii române”.

Către sfârșitul anului 1918 lupta națională a românilor transilvăneni a intrat într-o fază decisivă. La 31 octombrie s-a constituit, la Arad, Consiliul Național Român Central, drept „unicul for care reprezenta voința poporului român”, format din câte șase reprezentanți ai Partidului Național Român și ai Partidului Social-Democrat. Pe întregul teritoriu al Transilvaniei s-au format consilii

regionale locale și gărzii naționale. Starea de spirit națională era una foarte puternică, aveau loc manifestări naționale - culturale, politice, sindicale - în favoarea dreptului la autodeterminare a popoarelor.

Marea Adunare Națională, simbol al afirmării hotărâtoare a poporului de a-și decide singur soarta, a fost convocată pentru ziua de 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia. Consiliul Național Român din Orăștie făcând cunoscută ziarului „Libertatea” data convocării Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, declara: „Această adunare e chemată să hotărască asupra sortii neamului românesc și să exprime voința nestrămutată a națiunii române, care pretinde sus și tare unirea națională”. În asemenea împrejurări este semnificativ și vibrantul apel adresat femeilor române de către Elena Pop: „Până unde străbate graiul nostru dulce, românii din patru unghiuri vor veni cu toții, invocând cerul și pământul ca mărturie să le fie jurinței lor solemne. Grăbiți-vă!” La 20 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central lansează manifestul-protest „Către popoarele lumii”, care reprezintă, pe de o parte, un puternic act acuzator al politicii duse de „guvernul opresor”, dar și de exprimare fără echivoc a drepturilor inalienabile ale românilor transilvăneni de a-și hotărî destinele conform propriilor interese, pe de altă parte.

Voința de unitate națională și statală grăbea marele plebiscit național de la Alba Iulia. În editorialul „La Alba Iulia”, ziarul „Adevărul” scria: „Naiunea română, care veacuri de-a rândul a suportat jugul robiei naționale, voiește acum să devină cu desăvârșire liberă și să se contopească într-un singur stat național. Românii din Transilvania și din Ungaria, fără deosebire de clasă, voiesc să se unească cu frații lor de peste munți...” De asemenea, ziarul „Unirea” din 28 noiembrie 1918, în apelul intitulat „Venii la Alba Iulia”, scria, printre altele: „Venii cu toții la Marea Adunare

Națională care se va tine la 1 decembrie în Bălgradul lui Mihai Viteazul. Venii cu miile și cu zecile de mii. Lăsați pe o zi grijile voastre acasă căci în această zi vom pune temeliala unui viitor bun și fericit pentru întreg neamul nostru românesc... Venii și jurați că nedespărțiți vom fi și uniți rămânem de aici înainte cu frații noștri de pe tot cuprinsul pământului românesc...” De fapt, încă din ziua de 27 noiembrie la Alba Iulia sosesc neîntrerupt delegații pentru Marea Adunare Națională. Trenurile erau împodobite cu mlădițe verzi de brad și cu drapele naționale. Pe întreg parcursul drumului spre Alba Iulia nu conțineau chiotele de bucurie și cântecele patriotice *Deșteaptă-te române!*, *Pel nostru steag e scris unire*, *Treceți batalioane*, *Hora Unirii*, *Ardealul ne cheamă* etc.

La Alba Iulia au sosit 1228 de delegați, aleși atât în circumscripțiile electorale din toate județele Transilvaniei, cât și delegați ai tuturor organizațiilor politice, economice, culturale, religioase, militare și sportive românești de pe întreg teritoriul Transilvaniei. Erau la Alba Iulia corifeii luptei naționale a românilor transilvăneni: Gheorghe Pop de Băsești, Ștefan Cicio-Pop, Vasile Goldiș, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voievod, Aurel Lazăr, Ioan Suciu, Teodor Mihali, Silviu Dragomir, Iosif Jumanca, Ion Fluieraș, episcopul ortodox Ilie Cristea și cel catolic, Iuliu Hossu, Emil Isac, dr. Petru Groza ș.a. În dimineața zilei de 1 decembrie 1918, zi de iarnă, deși cădeau fulgi de zăpadă, orașul Alba Iulia, de la gară până în vârful Cetății, era tixit de mulțime, au relatat martorii oculari. Soseau mereu trenuri încărcate cu țărani și șoselele erau împânzite de căruțe, călăreți și pietoni.

Cei 1228 de delegați întruniți în Catedrala de la Alba Iulia, constituiți în Adunarea Națională reprezentativă a românilor transilvăneni au adoptat în unanimitate Declarația de Unire cu Țara - în nouă puncte -, prezentată de Vasile Goldiș. Primul articol are următorul conținut: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 1 decembrie 1918, demonstrează unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dănsii cu România...”. Printre cei →

Prof. GH. NAZARE

care au luat cuvântul pe marginea Declarației de Unire au fost Iuliu Maniu, din partea Partidului Național Român, și Iosif Jumanca, din partea Partidului Social Democrat.

Vestea adoptării Declarației a declanșat un entuziasm fără margini în rândul celor peste 100.000 de români adunați pe Platoul din jurul Catedralei, veniți din toate colțurile Transilvaniei. Se înfăptuia, astfel, visul de veacuri al unui popor, UNIREA într-un singur stat.

Mărețul act național din 1 decembrie 1918 era primit cu entuziasm și de gălățeni, fapt exprimat de ziarul „Galații noi”, în articolul „Alba Iulia”: „Unirea stă în fața noastră, cea mai frumoasă, cea mai mândră dintre uniri, cea mai duioasă Unire pe care vreun neam vreodată a realizat-o în decursul secolelor, o Unire așezată pe temelia sângelui românesc, cald și generos, care a spălat rănile neamului pe care i le făcuseră lanțurile robiei străine”.

Unirea Transilvaniei cu România încheia, de fapt, procesul prin care, în același an, 1918, și basarabienii și bucovinenii reveneau la patria mamă.

S-a constituit o Delegație specială formată din Ilie Cristea, Iuliu Hossu, Alexandru Vaida-Voievod și Vasile Goldiș, delegație însărcinată să prezinte regelui Ferdinand actul unirii, reprezentanță care a avut o primire sărbătorească în București, în zilele de 12 și 13 decembrie. În cuvântul rostit la palatul regal, Vasile Goldiș a spus: „Românii din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918, au decretat unirea lor și a acestor teritorii cu regatul român. Prin această unire, după cea a Basarabiei, apoi a Bucovinei, s-a împlinit visul de o mie de ani a Neamului românesc: unirea într-un singur stat a tuturor Românilor. Această unire este o pretențiune a istoriei și o cerință a civilizației românești”. După ce Alexandru Vaida-Voievod a predat regelui actul Unirii, acesta a spus: În numele românilor din Vechiul Regat, din Basarabia și din Bucovina, astăzi uniți, cu profundă recunoștință primesc hotărârea fraților noștri de peste Carpați, de a săvârși Unitatea Națională a tuturor românilor”. Se împlinea dezideratul secular al Neamului Românesc, UNIREA.

Încheiem rândurile noastre evocatoare prin prezentarea gândului u-

nuia dintre participanții la eveniment, episcopul ortodox Ilie Cristea, devenit, în anul 1925, primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române cu numele de Miron Cristea, exprimat în acele momente incandescente: „Gene-rațiile care au să vie după noi vor pricepe ele oare agitația înălțătoare a acestor zile istorice? Oricât de fidel au să vorbească cronicile zilelor noastre, nu vor putea reda niciodată tot entuziasmul de care era cuprinsă toată românimea. Trăim clipe care ni se par perle și am vrea să le eternizăm pentru toate timpurile ce au să vie...”

Pricepem, oare, astăzi, la 101 de ani de atunci, vibrația înălțătoare a acelor zile istorice? Las fiecărui român libertatea să reflecteze. Personal, cred că nu!

VLAD VLAS - UN UNIONIST ÎNFLĂCĂRAT

Scriitorul basarabean Vlad Vlas, stabilit de o bună bucată de vreme la Piatra-Neamț, a debutat cu un volum emblematic de publicistică intitulat „Basarabia ACUM (Adormită, Ciuită, Umilită, Mințită)”, titlu care reprezintă un fel de umbrelă sub care se desfășoară acțiunea celor 6 romane de mare forță expresivă care vor urma. Cel mai recent dintre acestea, „La 100, fără UNIRE, refugiați în speranțe destrămate”, ajuns deja la a treia ediție, în 2018, o apariție editorială de tot interesul, are un motto semnificativ: „Lipsa Unirii și a iubirii de neam este un handicap cumplit. Noi, românii, suntem ca malurile Prutului : când ne apropiem, mai mult ne depărtăm!”.

Vlad Vlas scrie cu multă dezinvoltură despre dragostea față de femeia

iubită, despre prietenie, dușmănie, trădare, nerecunoștință, invidie, ură, vanitate, discordie, soartă, artă, ratare, adevăr, minciună, intrigă, prostie, indolență, lipsă de civism, singurătate, îngâmfare, răutate, duplicitate, învrăjbire ș.a., dar ceea ce străbate ca un fir roșu întreaga carte este dragostea înflăcărată față de România și dorința nestrămutată de întregire a celor două țări românești. Ireproșabil și autentic este sentimentul care generează tonul dominant al relatării, fie că este vorba despre dezvăluirea unor nefericiri personale, fie că se pierde într-o disperare resemnată, într-un coșmar al istoriei din care nu poate exista nici măcar speranța unei evadări. Este o carte scrisă cu naturalețe și sinceritate, într-un limbaj spontan, un roman autobiografic, o radiografie a patologiei puterii postdecembriste.

Dotat cu har real de povestitor, combativ, revendicativ, cu fibră de polemist probând un metabolism cultural normal și risipă de inteligență, Vlad Vlas scrie în răspăr, pune întrebări și dă răspunsuri care dovedesc îngrijorare pentru soarta României, bătând spre viitor sau glorificând trecutul, pentru a critica mai apăsător prezentul decăzut.

Model de scriitor-cetățean care și-a sacrificat prietenii și liniștea existențială pentru adevăr, dreptate și ideea înălțătoare care îl animă, Vlad Vlas este un patriot în adevăratul înțeles al cuvântului care realizează o radiografie necruțătoare a patologiei puterii postdecembriste preocupată doar de căpățuirea personală. Chiar din prima pagină, Teodor Velicu, personajul principal al romanului, afirmă: „eu mai cred, ca un naiv ce sunt, în (Re)Întregire. Mi-e dor de Unire ca de mersul meu zilnic pe jos sau pe bicicleta mea obosită ca și mine”. În cuda afirmației de mai sus, el se dovedește un neobosit, vehement și necruțător acuzator al politicianilor din cele două țări românești: „Cum să dau credit nulițărilor de la cârma celor două țări românești, care construiesc vămi în loc de poduri?” sau „De unde stabilitate și normalitate în două case de nebuni despărțite de un râu din interiorul aceleiași națiuni blestamate?”.

O diatribă necruțătoare lansează la adresa președintelui Republicii ,→

MIHAI MERTICARU

Moldova: „A venit în fruntea României mici/ un pitic de Licurici/ agramat românofob și trădător/ calificat drept coadă de topor./ În moldoveneasca-i spartă, / el este virgula menită să despartă, / în neștire și cu nesimțire, / subiectul Basarabia de predicatul : vrea Unire”sau „Falsul președinte Dodon (poreclit de băștinași *șoșon*) ține cu dinții de (in)dependența Basarabiei de Moscova. Iar pupincuriștii din teritoriu atârnă pe toate gardurile fizionomia lui planturoasă cu următoarea inscripție strigătoare la cer : Un președinte puternic, un stat puternic! Nicăieri în lume n-am întâlnit un astfel de model psihopatologic care invadează spațiul gândurilor și al aspirațiilor basarabene”.

Autorul apelează adesea la ajutorul marilor spirite tutelare : „Vizionarul Eminescu vorbește în publicistica sa despre veacuri de dezbinare neîntreruptă care a dus poporul român la slăbiciune, la rușine . Astfel, prin dezbinare, se prăbușesc, rând pe rând, marile idealuri naționale, iar națiunea se ofilește”.

Nu sunt cruțați nici politicienii din dreapta Prutului, „ gașca de tâlhari în frunte cu Dragnea, Tăriceanu și Viorica Dăncilă. Când îi văd, mă ia cu ametele și crampe la stomac”. Îmbogățirea peste noapte și fuga de răspundere în fața justiției sunt principalele lor preocupări. Își amintesc de unire atunci când trebuie să facă zid în jurul unui infractor pentru a nu i se ridica imunitatea: „, UNIREA la români stă scisă doar pe etichetele de țuică. Nu-i decât o scrânteală la fel de crâncenă ca și irealitatea reală sau imorală...Halal popor fără contur moral și istoric, despărțit de un râu și un râu național, în două state autiste”.

Autorul este convins că nu numai politicienii sunt vinovați pentru impasul în care se află cele două țări, ci și fiecare individ în parte, dihonnia ca-

re domnește între aceștia. Prototipul acestora este Omul Negru numit și Nică(de la nimică), un personaj toxic, un pupincurist preocupat doar de chiverniseală și intrigi. În contrast cu acesta, apare personajul-liant al romanului, Mitu, un însingurat căruia nu-i rămâne decât refugiul sistematic în ficțiunile sale, singurul lui defect fiind acela că trece totul prin filtrul unei lucidități chinuitoare. În afară de aceste două personaje, căroră li se adugă Iuniana, soția lui Teodor Velicu, autorul nu construiește alte personaje memorabile, dar deține secretele construirii unei narațiuni ample, ale dozării efectelor și creării suspansului, ceea ce conferă naturalețe și viabilitate acestei cărți.

Tonul se luminează și cuvântul se îndulcește atunci când sunt evocați marii luptători pentru unirea din 1918. Unul dintre aceștia este Vasile Stroiescu, un adevărat Mecena care și-a donat întreaga avere în sprijinul mărețului act al unirii: „, Era frumos ca un zeu, nu numai la chip, ci și la suflet. Învățat cu desăvârșire, vorbea perfect limbile slave, germana, franceza, engleza și italiana, spune despre el marele Iorga”. Într-o mică paranteză, i-aș sugera autorului, în eventualitatea apariției celei de-a patra ediții a romanului, să-l includă în roman și pe Iuliu Maniu care nu este cu nimic mai prejos decât Vasile Stroiescu.

O idee călăuzitoare a acestei cărți este aceea că puterea răstoarnă sistemul de valori, schimbă oamenii, inhibă memoria. Autorul se dovedește un prozator de mare vitalitate, care știe să pună în ecuații epice tensionate noțiuni ca destinul, (ne)solidaritatea, hibernarea spiritului într-un timp ieșit din normalitate, degradarea ființei umane într-o lume în care totul se vinde și se cumpără. El crede în misiunea sublimă a artei susținute de mesajul ei moral, național și civic.

Deși este convins că trăim într-o lume a încrengăturilor lașe și condamnabile, Vlad Vlas își încheie romanul într-o notă optimistă: „Și, totuși, mai cred în destinul colectiv, pe care-l avem de împlinit, rezistând”.

Dovedind profesionalism și originalitate, Vlad Vlas ni se dezvăluie ca un scriitor realmente înzestrat cu disponibilitate exemplară pentru narațiune, care știe să ridice amănuntul la nivel de semnificație majoră.

Amvon

CUM RĂSPUNDE UNEORI DUMNEZEU LA RUGĂCIUNI

Sfântul Augustin, i-a spus o povestire înțeleaptă și minunată, unui bărbat care l-a înfruntat cu privire la logica cerului.

-De ce nu mă face Dumnezeu om bogat? M-am rugat de nenumarate ori pentru bani și Dumnezeu nu-mi răspunde la rugăciuni.

Sfântul Augustin l-a întrebat, ce ar face dacă ar deveni bogat. Bărbatul a răspuns:

-Aș avea pământ și aș avea oameni care să lucreze pentru mine.

Eu aș fi cel care conduce.

-Și cum e viața ta de om sărac?, l-a întrebat Sfântul Augustin.

-Am familia mea. Am prietenii mei. Muncim cu toții din greu. Dar toți suntem săraci.

-Păi, pot înțelege de ce Dumnezeu ți-a răspuns la rugăciuni, cu o înțelepciune atât de mare, i-a spus Sfântul Augustin.

-Păi, Dumnezeu nu mi-a răspuns deloc la rugăciuni. Sunt în continuare un om sărac!

-Nicidecum, i-a spus Sfântul. Ești un om foarte bogat. Doar că, Dumnezeu nu ți-a dăruit aur. Dar, refuzând să-ți dea aur, El te-a împiedicat să devii lacom, abuziv și arogant.

De ce ți-ar da Dumnezeu ceva care să te ajute să le faci rău oamenilor pe care îi iubești? Refuzând să-ți dea aur, și numai aur, Dumnezeu ți-a îngăduit să fii bogat în suflet. Ești bun, generos, iubitor și iubit.

Bărbatul s-a uitat la Sfântul Augustin, apoi a început să plângă!

**Pr. GHEORGHE NICOLAE
ȘINCAN**

România își cucerește Independența

„Iată ce zice Miron Costin...”

În al patrulea episod dedicat Basarabiei, Eminescu se ocupă de evoluția acestui teritoriu românesc pe parcursul secolului „al șaptesprezecelea”¹. Poetul național își lămurește cititorii notând cum că „Buceag, în limba tătărească, după D. Cantemir, va să zică unghi, un colț de pământ”². Același Cantemir, pe care marele gazetar îl citează iarăși, scria că „roirea tătarilor înspre țara Moldovei”³ a început „cam pe la 1568”⁴. Însuși Cantemir era la origine „din cea mai însemnată familie a tătarilor nohai”⁵. Tătarii se ocupau cu crescutul „turmelor de cai și cu prădatul”⁶, nici într-un caz „cu plugăria”⁷. Nu locuiau în sate, pe care nici nu le aveau, ci „numai în târguri”⁸, se hrăneau cu „lapte de iapă și nu era nici una din țările învecinate cu care să nu aibă bucluc”⁹.

Amintește, mai departe, de Ieremia Movilă care, „la începutul veacului al șaptesprezecelea”¹⁰ dăruiește unui han tătar „din Crîm șapte sate din Buceag să-i fie cîșle, adică de păscut”¹¹. Ieremia Movilă a făcut darul pentru a-i împăca pe tătari cu Polonia „căci Ieremia avea nevoie de prietenia Poloniei și de mijlocirea hanului tătăresc pe lângă Poartă”¹². Toți cronicarii noștri, sublinia genialul gazetar, au trăit în veacul XVII, și toți „cunoșteau istoria tătarilor”¹³ în Basarabia. La 1637 „ei nu mai erau în Buceag, ca urmare a unui tratat între Polonia și hanul de Crîm”¹⁴.

Oferă cititorilor, mai departe, un substanțial citat din Cronica lui Miron Costin din care cititorii află că, tot la 1637, hanul Cantemir a părăsit Crimeea și s-a așezat „iar în Buceag”¹⁵, fapt cu care Polonia nu a fost de acord. La porunca turcilor, tătarii sunt izgoniți din Buceag de către Vasile Lupu și Matei Basarab, iar tătarii după multe stăruințe i-au convins pe polonezi să le dea voie să se așeze „spre Nipru între Krilav și între Kodin”¹⁶.

Peste un secol, tătarii revin un Buceag „cerînd acum loc de la

moldoveni”¹⁷, care, mai mult de nevoie „le măsurară un petec de pământ de 32 de ceasuri lungime și două lățime”¹⁸, pământ pentru care tătarii s-au obligat să plătească arendă, să nu depășească limitele teritoriului concesionat, iar dacă părălăbii moldoveni i-ar fi somat „să se retragă”¹⁹ dacă depășeau limita, s-o facă „fără a face bucluc”²⁰.

A scrie despre acești tătari cum că ar fi „posesori legitimi ai Basarabiei”²¹ i se pare lui Eminescu „cel puțin curios”²², cum la fel de „curioasă este teoria cum că Basarabia s-a cucerit de Rusia de la turci și de la tătari”²³.

Pământul, teritoriul pe care locuiau tătarii în Moldova „le era dat în arendă pentru care plăteau locul”²⁴. Ei erau niște străini „pe pământ moldovenesc”²⁵, neavând drept de proprietate asupra pământului deoarece „nu aveau capacitatea juridică de a o avea”²⁶.

În continuare, Mihai Eminescu, oferă cititorilor spre a dovedi că în acele timpuri trăiau în Basarabia (aici poetul are în vedere doar sudul acestei provincii – n. ns.), „existența parohiei Brăila”²⁷ pe care turcii l-au „prefăcut în Ibrăila”²⁸.

Episcopul de Brăila administra religios toate ținuturile stăpânite de Mircea cel Bătrân „de pe malul drept

al Dunării”²⁹, „atîrnătoare direct de patriarhul de Constantinopol”³⁰. La fel, toate așezările românești „dintre Nistru și Bug”³¹ se țineau de episcopia Hușilor. Cum se face, schimbă tonul marele gazetar Eminescu, că „tătarii d-lui X”³² aveau nevoie de prelați și domni români care le zidește biserici, de „cărți românești și de mitropolie și mitropolit...”³³.

Realitatea istorică a acestui veac era aceea că tătarilor „le trebuia pășune pentru cai”, iar moldovenilor „popor statornicit de veacuri și creștin, le trebuiau biserici, cărți, mitropolit”³⁴.

Eminescu mulțumește „bisericii noastre care, prin dumnezeiasca liniște pe care a avut-o în vremile cele mai tulburate”³⁵ ne-a păstrat, prin consemnările sale, „acest argument zdrobitor”³⁶ ce face de rușine „orice subtilitate diplomatică”³⁷.

GICU MANOLE

Eminescu, acum

Bronzat de timp ne privește din bronz

Și împietrit ne privește din piatră,
Din miile de ipostaze ne privește,
Dar are o privire-nlăcrimată.

De parcă n-am fi vrut să se ajungă la el,

L-am ridicat pe socluri, mai sus de dălți,

L-am făcut prizonier în bibliotecă,
După gratiile de praf de pe cărți.

L-am îmbrobodit în stereotipuri,
Crezând că astfel îi perpetuăm veșnicia,

Dar îl reamoram, repetat și mereu,
Când „uităm” să-i citim poezia !

RAZVAN DUCAN

NOTE

- ¹Ibidem ²Ibidem. ³ Ibidem. ⁴ Ibidem. ⁵ Ibidem. ⁶ Ibidem. ⁷ Ibidem. ⁸ Ibidem. ⁹ Ibidem. ¹⁰ Ibidem. ¹¹ Ibidem. ¹² Ibidem. ¹³ Ibidem. ¹⁴ Ibidem. ¹⁵ Ibidem. ¹⁶ Ibidem. ¹⁷ Ibidem. ¹⁸ Ibidem. ¹⁹ Ibidem. ²⁰ Ibidem. ²¹ Ibidem. ²² Ibidem. ²³ Ibidem. ²⁴ Ibidem. ²⁵ Ibidem. ²⁶ Ibidem. ²⁷ Ibidem. ²⁸ Ibidem. ²⁹ Ibidem. ³⁰ Ibidem. ³¹ Ibidem. ³² Ibidem. ³³ Ibidem. ³⁴ Ibidem. ³⁵ Ibidem. ³⁶ Ibidem. ³⁷ Ibidem. ³⁸ Ibidem. ³⁹ Ibidem. ⁴⁰ Ibidem. ⁴¹ Ibidem. ⁴² Ibidem. ⁴³ Ibidem. ⁴⁴ Ibidem. ⁴⁵ Ibidem. ⁴⁶ Ibidem. ⁴⁷ Ibidem. ⁴⁸ Ibidem. ⁴⁹ Ibidem. ⁵⁰ Ibidem. ⁵¹ Ibidem. ⁵² Ibidem. ⁵³ Ibidem. ⁵⁴ Ibidem. ⁵⁵ Ibidem. ⁵⁶ Ibidem. ⁵⁷ Ibidem. ⁵⁸ Ibidem. ⁵⁹ Ibidem. ⁶⁰ Ibidem. ⁶¹ Ibidem. ⁶² Ibidem. ⁶³ Ibidem. ⁶⁴ Ibidem. ⁶⁵ Ibidem. ⁶⁶ Ibidem. ⁶⁷ Ibidem. ⁶⁸ Ibidem. ⁶⁹ Ibidem. ⁷⁰ Ibidem. ⁷¹ Ibidem. ⁷² Ibidem. ⁷³ Ibidem. ⁷⁴ Ibidem. ⁷⁵ Ibidem. ⁷⁶ Ibidem. ⁷⁷ Ibidem. ⁷⁸ Ibidem. ⁷⁹ Ibidem. ⁸⁰ Ibidem. ⁸¹ Ibidem. ⁸² Ibidem. ⁸³ Ibidem. ⁸⁴ Ibidem. ⁸⁵ Ibidem. ⁸⁶ Ibidem. ⁸⁷ Ibidem. ⁸⁸ Ibidem. ⁸⁹ Ibidem. ⁹⁰ Ibidem. ⁹¹ Ibidem. ⁹² Ibidem. ⁹³ Ibidem. ⁹⁴ Ibidem. ⁹⁵ Ibidem. ⁹⁶ Ibidem. ⁹⁷ Ibidem. ⁹⁸ Ibidem. ⁹⁹ Ibidem. ¹⁰⁰ Ibidem.

Ioan al Banatului

„Să faci bine în viață, că te răsplătește Dumnezeu!”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, de multe ori ați mărturisit că nimeni din cei ce vin la sfânta biserică nu pleacă cu sufletul gol, deoarece de fiecare dată când participăm la o sfântă liturghie ne împărtășim din cuvântul lui Dumnezeu. Vă propun să discutăm în continuare despre pericopa evanghelică ce are în centrul ei o slugă, mai precis despre vindecarea slugii sutașului (Matei 8, 5-13). Sfântul Evanghelist Matei ne relatează o întâlnire impresionantă, de acum două mii de ani, pe care a avut-o Hristos Domnul cu un ofițer roman. Desigur este un moment cu totul deosebit din viața Mântuitorului nostru Iisus Hristos și a unei slugi, a unui sclav. Vă rog ..

Î.P.S. Ioan: Minunea vindecării slugii sutașului s-a petrecut în Capernaum, o veche cetate din lumea antică, consemnată în istoriile antice, așezată pe malul Mării Ghenizaretului, în nordul Țării Sfinte. Cetatea aceasta era așezată pe un drum important comercial. Caravanele cu mărfuri din nordul Africii treceau prin cetatea Capernaum și după ocupația romană din anul 66 î.H. Prin urmare, cu aproape o sută de ani înainte de nașterea lui Hristos, romanii se aflau în această cetate, controlând, într-un fel, circulația mărfurilor și caravelor ce veneau din Africa de nord, până în Extremul Orient. Numele localității Capernaum – Caparnaum este de origine aramaică, un cuvânt compus din capar ce înseamnă sat și Naum, numele propriu, probabil, al profetului Naum, deci, s-ar traduce în limba română satul lui Naum. Acolo, se afla o garnizoană militară romană, cu o sută de ostași, pentru că cel care intervine la Mântuitorul, ca să-i vindece sluga, este consemnat de evangheliști sub numele de sutaș, adică comanda o sută de sutași.

Știți cum evanghelia spune că avea o slugă bolnavă și-I cere lui Iisus să-i vindece sluga, dar numai prin cuvânt. Ați văzut de atâtea ori cum Mântuitorul pune mâna pe un bolnav, când face tină și unge ochii unui orb, altă dată, doar prin cuvânt, astâmpără furtuna mării. Face atâtea minuni doar prin cuvânt. Sutașul

acesta Îi spune că numai prin cuvânt să zică să se facă sluga lui sănătoasă, căci el nu este vrednic ca să intre în casa sa. Acum aspectul acesta pe care-l spune că „*nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu*” (Matei 8, 8) comportă două elemente. Se știa că în tradiția iudaică, iudeii nu intrau în casele păgânilor și probabil că sutașul n-ar fi vrut să-L pună într-o situație delicată pe Mântuitorul, să fie arătat cu degetul, cum spunem noi, în popor, de ceilalți: *iată un galileean al nostru a intrat la un păgân!* Atunci probabil că, într-un sens, a vrut să-L protejeze, dar în sensul duhovnicesc desigur că sutașul se simțea un om păcătos. Își simțea păcatele pe care le-a săvârșit. Gândiți-vă că acest ofițer roman, în bălăile pe care le-a purtat, probabil că a ucis și oameni și firește că și din motivul acesta și-a recunoscut starea lui că a păcătuit mult și că nu este vrednic să intre în casa lui un sfânt, adică un om deosebit, cum Îl considerau aceia pe Mântuitorul în vremea aceea.

L.C.: Dar, Înaltpreasfințite Părinte, rămâne întrebarea – de ce a vindecat Iisus pe sluga sutașului roman? Aflăm din pericopa evanghelică că Mântuitorul a văzut la el virtuți foarte importante: *credința* acestuia, deși era de neam păgân; *dragostea* sutașului pentru subalternii lui; *nădejdea* pusă în Mântuitorul - se roagă nu pentru el, ci pentru cei din jurul lui, apoi *smerenia*: „*Doamne, nu sunt vrednic.*”

Î.P.S. Ioan: Cheia acestei minuni o găsim la Evanghelistul Luca. Și el ne relatează în evanghelia sa această minune. Ce ne spune în plus? La capitolul șapte se mai dau niște amănunte. Am mai discutat despre Sf. Evanghelist Luca, ce fost-a doctor. Și Sf. Ev. Luca spune că sluga era pe moarte. Deci nu era așa că nu se simțea bine, că-l bătuse vântul. Ce ne mai relatează apoi Sf. Ev. Luca? Spune că un grup de bărbați iudei s-au dus la Mântuitorul. I-a rugat sutașul care n-a îndrăznit el, fiind de alt neam, fiind păgân, n-a îndrăznit să meargă la Mântuitorul să-I ceară să-I vindece sluga și i-a trimis pe câțiva

bărbați iudei: *mergeți la Învățătorul acesta, la profetul acesta, la omul acesta! că încă nu știa bine cine este Iisus, să-mi vindece sluga.*

Și s-au dus acești bărbați iudei la Hristos și I-a spus Mântuitorului despre sluga ce era pe moarte. Dar ce I-au mai spus lui Hristos? I-au spus: *vrednic e omul acesta să-i faci lui aceasta pentru că el ne-a zidit nouă sinagogă.* Auziți ce-a făcut sutașul acesta?!

În perioada cât el a fost conducătorul acestei grupe romane, s-a atașat de comunitatea iudaică de acolo și le-a făcut o sinagogă, adică pe graiul nostru, le-a făcut o biserică. Lucrul acesta a însemnat foarte mult înaintea lui Hristos, când I-au spus că acest bărbat vrednic e, „*căci iubește neamul nostru și ne-a zidit o sinagogă*”.

Iată un ostaș roman, păgân, le-a făcut iudeilor din Capernaum o sinagogă mai mare decât o biserică obișnuită. Eu am fost acolo și am văzut. *Iată ce înseamnă să faci bine în viață, căci te răsplătește Dumnezeu.* Deci de data aceasta putem spune că, pe de o parte, Hristos a venit să-i vindece pe toți cei bolnavi, să-i mângâie pe toți cei necăjiți, dar și să răsplătească celor care-L cinstesc pe Dumnezeu. Iată pe slugă a vindecat-o, iar pe sutaș l-a răsplătit pentru că le-a zidit o sinagogă iudeilor din Capernaum. De aceea și eu pe unde mă duc și văd câte un primar că vine la sfânta biserică, îi mulțumesc pentru că ajută comunitatea la ridicarea unei biserici. Așa cum Mântuitorul l-a răsplătit pe acest sutaș, le va răsplăti tuturor celor care sunt astăzi în administrația de stat și ajută comunitățile să ridice, să zidească, să repare câte o biserică pentru comunitățile lor, căci nu vor rămâne nerăsplățiți nici în viața aceasta, nici în cealaltă.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, expresia *nu sunt vrednic* sau *nu sunt vrednică* se regăsește în rugăciuni. Desigur există o legătură.

Î.P.S. Ioan: Câți dintre noi atunci când ne punem în genunchi și cerem de la Dumnezeu să ne dea ceva, zicem: Doamne, eu nu sunt vrednic de ceea ce-ți cer? Câte nu-i cere omul lui Dumnezeu în viața aceasta!

De câte ori zicem: Doamne, eu îți cer să-mi dai, iarna, încălzire, să ne dai sănătate, să ai grijă de copiii →

A consemnat

LUMINIȚA CORNEA

Serbarea Mănăstirii Putna,

la patru secole de la zidirea ei

În cursul glorioasei domnii de 47 de ani a sfântului voievod Ștefan cel Mare (1457-1504), viața bisericească a luat un avânt deosebit, așa cum nu cunoscuse nici în timpul înaintașului său în scaun, Alexandru cel Bun. Prezent printr-o activitate susținută în toate domeniile vieții publice, Ștefan cel Mare nu putea să lipsească nici din viața bisericească a țării sale. În cursul aceleiași lungi și glorioase domnii a luat o dezvoltare deosebită arta și cultura bisericească. Este lucru cunoscut că puțini dintre domnii țărilor române au ridicat atâtea locașuri de închinare ca Ștefan cel Mare. Tradiția spune că după fiecare luptă el înălța, ca amintire și mulțumită a biruștelor sale, o biserică sau o mănăstire, unele zidite din temelie, altele numai reînnoite sau adăugite. În aceste locuri sfinte s-au copiat apoi numeroase cărți de slujbă, s-au zugrăvit icoane, s-au lucrat felurite odoare bisericești.

Între mănăstirile și bisericile ctitorite și înzestrate în întregime de strălucitul domn moldovean, pe primul loc se situează mănăstirea Putna, cu hramul Adormirea Maicii Domnului. Zidirea ei a început la un an după cucerirea cetății Chilia, în vara anului 1466 (4 iulie după versiunea întâi a *Letopiseșului de la Putna* și 10 iulie după versiunea a doua și după *Cronica zisă moldo-polonă*). Lucrările de construcție au durat patru ani, timp în care această măreață operă arhitectonică a fost dusă la bun sfârșit.

Luceafărul poeziei românești, animat de puternicele sale simțăminte patriotice, împreună cu Pamfil Dan, adresează prin presă un apel tineretului român de pretutindeni. Acesta era chemat la 3/15 august

1871, cu prilejul hramului mănăstirii, la mormântul lui Ștefan cel Mare de la Putna, pentru a sărbători patru sute de ani de la zidirea ei. Aici vine și el însoțit de Ioan Slavici și găzduiesc în Rădăuți, la protopopul Ioan Mândrilă. Serbările s-au desfășurat cu deosebit fast și cu adâncă rezonanță în sufletele tuturor românilor, mai ales că mormântul neînfricacului luptător pentru libertatea Moldovei se afla în captivitate. Cu prilejul acesta, studentul de atunci, A.D. Xenopol, viitorul mare profesor, istoric român și filosof al istoriei, a rostit o remarcabilă *Cuvântare festivă la serbarea națională pe mormântul lui Ștefan cel Mare*, apreciată în mod deosebit și de viitorul său student și savant de renume mondial, de mai târziu, Nicolae Iorga. Din ferici, aceasta o putem parcurge nemijlocit, spre a intuit ideile și sentimentele generoase ce o străbat, pentru viitorul poporului român.

Astfel, pornind de la ideea că «bărbatul care reușește să adune, după patru sute de ani, la mormântul său, reprezentanți din toate țările unde trăiesc români este încă destul de puternic», se ajunge la enumerarea țărilor înalte ale românilor formulate cuminte, la sugerarea modalității și mijloacelor împlinirii lor, astfel ca toți «împreună... să înlesnească înrădăcinarea credințelor, năzuințelor și speranțelor noastre comune în unul și același viitor și să asigure împlinirea acestui viitor însuși». În continuare, se scot învățămintele din viața lui Ștefan cel Mare, care pot duce la împlinirea

eminentelor idealuri generale ale sufletului românesc, în care acesta se implică de la sine. Remarcabilul discurs se încheie cu o invocatie ca «umbra măreață a lui Ștefan cel Mare» să se coboare și să ocrotească împlinirea și doririle acestui popor «ce năzuiește către nemurire».

Sărbătorile de la Putna au luminat și însuflețit mii și mii de români, întărindu-i pentru evenimentele istorice deosebite care au urmat. Iată deci că Ștefan cel Mare, și după moarte, a urmărit și a redeșteptat idealurile de neatarnare (1877) și unitate națională ale tuturor românilor (1916-1919).

La hramurile Putnei, mulțimi întregi de credincioși, de pretutindeni, se închină și astăzi cucernic în fața mormântului ctitorului, făcând metanii adânci, iar unii îi și sărută lespezea rece. Cu toții se simt acolo ca și în fața sufletului său întreg și drept, îi ascultă mesajul netrecător, în cea mai curată evlavie, revenind apoi la casele lor împăcați. La mormântul lui Ștefan de la Putna osârdnicilor sale strădanii, arde fără încetare candela pe care i-au aprins-o urmașii. Mai vărtos strălucește mereu pe firmamentul simțirii și conștiinței românești ca steaua polară care nu apune niciodată și-i poate astfel călăuzi pe toți cei ce străbat marea acestei lumi. Un personal sărguincios și devotat, în frunte cu starețul, împlinește toate rânduielile stabilite de marele voievod, încă fiind în viață, și tot ce cred ei că i se mai cuvine. Înălții Ierarhi ai Moldovei, din vremea din urmă, Iustin, Teoctist, Daniel și Teofan au pus și continuă, cu deosebită râvnă, să pună în valoare cuviincioasă toată imensa lui moștenire. Și nu numai la acestea se rezumă cultul care i se aduce constant lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

FLORIN BENGHEAN

→Convorbiri

mei, dar uităm să spunem, la începutul sau la sfârșitul rugăciunii, *Doa-ne, eu îți cer, dar nu cred că sunt vrednic de darul pe care-l cer!* De aceea ar fi bine să adăugăm rugăciunilor noastre cuvintele acestea: *Doamne, eu nu sunt vrednic de darurile pe care mi le-ai dat.* Mai avem o nuanță foarte interesantă aici, anume aceea a mijlocirii către Dumnezeu. Știți că noi, ortodocși, suntem cam puși la zid

de către anumite persoane că îi rugăm pe sfinți să mijlocească pentru noi înaintea Prea Sfintei Treime Dumnezeu. Iată că nu este adevărat ceea ce spun ei, pentru că vedem și din contextul acestei evanghelii cum câțiva bărbați s-au dus să mijlocească pentru acel bolnav, pentru sutaș, înaintea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. De aceea vă îndemn să cereți și mijlocirea sfinților atunci când vă rugați lui Hristos, lui Dumnezeu, să

vă aducă cele cerute. Bindecuvântat să fie Dumnezeu că a primit-o pe Maica Domnului să fie și ea mijlocitoare către Dumnezeu, pentru noi! S-o rugăm pe Maica Domnului și pe toți sfinții bineplăcuți Lui să mijlocească către Prea Sfânta Treime Dumnezeu pentru noi în viața aceasta.

Puneți rugăciunile în brațele sfinților să le ducă înaintea Mântuitorului nostru Iisus Hristos și înaintea Prea Sfintei Treimi Dumnezeu.

Protopopul Nicolae Maneguțiu

(III)

Intrigat de lipsa de moralitate a unor reprezentanți ai autorităților superioare bisericești, în anul 1902, la Tipografia W. Krafft din Sibiu, Nicolae Măneaguțiu publică: *Almanachul Sf-lui Nicolae. Trăsuri critice de pe viața Românilor ardeleni*, în care arată rolul major și providențial al marelui mitropolit Andrei Șaguna în viața bisericească și românească din Transilvania, și combate „decăderea” de după Șaguna. Lucrarea face o critică aspră preoților neonești, ipocriți, lipsiți de interes pentru ridicarea culturală și morală a concetățenilor lor și dezvăluie abaterile săvârșite de unii reprezentanți ai Consistoriului arhidiecezan.

De bună seamă, această lucrare n-a fost bine primită de mai marii săi, care s-au crezut vizați și l-au suspendat provizoriu din funcție și apoi l-au alungat din eparhie.

În același timp, Nicolae Maneguțiu este reclamat forurilor superioare bisericești din Sibiu, de preotul Ioan Runcan, episcopul Georgiu Dandarău și Petru Cupta din Sângiorgiu de Mureș, pentru „agitațiuni între parohieni”, abuzuri și atitudini necuvincioase săvârșite în această parohie. Întrucât intră în conflict cu Mitropolia Ardealului referitor la modul în care s-au administrat fondurile de 4.000 fi. ale fundației înființate în 1880 de protopopul Partenie Trombitaș, este „amovat”, destituit, în 1902 din postul de paroh și protopresbiter al tractului Mureș-Oșorheiu, și începe un proces îndelungat cu Consistoriul de la Sibiu, care nu-i va aduce însă satisfacție.¹

Destituit din slujbă fără respectarea unor proceduri legale, Nicolae Maneguțiu a fost alungat abuziv în anul 1902 și n-a mai fost reprimat niciodată. Va începe un proces care va dura un deceniu, dar care, cu toată dreptatea pe care o avea, nu-i va aduce reintegrarea. În aceste condiții, Maneguțiu se va dedica tot mai mult scrisului, luptând

atât pe tărâm ideologic, cât și național împotriva abuzurilor, pentru adevăr și dreptate, pentru luminarea oamenilor simpli.

În Bucureștiul ocupat de germani, Nicolae Maneguțiu scrie o nouă carte rămasă în manuscris: *Scrieri de folos și scrieri de clacă*, în care dezvăluie suferințele țării ocupate, deznădejdea ce-i cuprindea pe oameni, moravurile unora din cei rămași în Capitală, acțiunea subversivă a altora, care se puseseră în slujba dușmanului, oneroasa pace de la Bufta, apoi eroismul soldaților români de la Mărăști și Mărășești și întreaga desfășurare ulterioară a evenimentelor până la victoria finală².

În 1916, Maneguțiu se găsea tot în București, lupta pentru intrarea României în război, pentru întregirea țării și desăvârșirea unirii tuturor romanilor. Aici scrie și tipărește: *Răzbelul salvator*, în care arată necesitatea luptei pentru unire și își definește ideile privind viitoarea Românie. Autorul anticipează unirea românilor ca urmare a războiului „sfânt și salvator”. În încheiere sugerează idei cu privire la organizarea unui stat democratic și modern, toate dovedind un zăbucum și un entuziasm puțin obișnuit. Cartea a fost confiscată de autoritățile de atunci doar câteva exemplare ajugând în circulație.

Ar trebui amintită din aceeași perioadă și interesanta lucrare intitulată *Felicia* (în limba germană) în care schițează modelul utopic al unui stat fericit, adversar al fariseismului și al ignoranței.

De asemenea, Nicolae Maneguțiu a mai lăsat pe lângă cărțile menționate, și alte lucrări, editate sau inedite, care se găsesc în fondul bibliotecii ASTRA. Noi cercetări documentare le vor scoate desigur la iveală, îmbogățind alte aspecte pentru biografia și bibliografia protopopului, confirmând și clarificând multe dintre necunoscutele actuale. Multe vor rămâne, cu probabilitate, pentru totdeauna în întuneric...

După război, cu adâncul regret că nu și-a împlinit o operă pe măsura capacității lui și a bogatelor sale cunoștințe, acumulate cu o pasiune rar întâlnită, epuizat de pe urma unei

vieți de lupte și neajunsuri, Nicolae Maneguțiu se întoarce în Transilvania. Povestea lui se sfârșește în ziua de 24 noiembrie 1924, într-o criptă din cimitirul din Dumbrava Sibiului.

La Sibiu, moartea lui a fost ignorată cu desăvârșire, cu toate că defunctul n-a fost un orice preot, ci un ales învățat, precizând în scrisul său, în forme lapidare, credințele și convingerile sale.

Dr. Ilie Dăianu, protopopul Greco-catolic al Clujului, publica articolul „Gând și faptă, Maria P. Cosma, născ. Roman”, în „Luceafărul”³, în care spunea următoarele: „După un an de zile, mă găsiam din nou la Sibiu. În ziua de 1 Noemvrie, mă dusei și eu cu lumea la cimitir. Nu cunoșteam cimitirul cel nou din Dumbravă și-l priveam ca noutate în ziua cea mai frecventă a cimitirelor, ziua morților. În partea românească, ca și în cealaltă, am dat peste locul de odihnă al unor cunoscuți trecuți în ceea lume. M-am oprit, în fața unui mormânt, care în loc de cruce avea un colț de stâncă, așa cum s-ar fi desprins dintr-un vârf de munte. Pe acest bloc uriaș, e prinsă o mică tablă de marmoră care ne spune în slova ei, că sub el se odihnește neodihnitul Nicolae Măneaguțiu, fostul protopop al Tg. Mureșului. Pe tabla de marmură albă mai scrie pe latinește și o sentință cam pretențioasă de acest înțeles: *Mortus qui vitam suam vitae explorandae ac veritati consacravit* [Murit-a cel ce și-a consacrat viața adevărului și explorării vieții]”. →

Pr. Dr. GHEORGHE NICOLAE SINCAN

¹ ANDJ Mures, *fond parohia Mureș, Dosar corespondența*, Circulara 227/228/1897, f. 153, 3.

² Ilie Hașeganu, *op.cit.*, p.146

³ Ilie Dăianu, „Gând și faptă, Maria P. Cosma, născ. Roman”, în *Luceafărul*, decembrie 1944, anul IV, p. 340.

Vesmântul iernii - reflexia sfintei Lumini

Ninge! Mulțimea infinită a fulgilor învelește pământul cu repeziciune, fără să apuc a-mi dau seama. Ninsoarea acoperă totul. E în stare să schimbe în alb și sângele, și inima și mintea. Totul se dorește să reînvie ca la **Început**, - aceasta ar fi ideal.

„Cincizeci de veacuri să-mplinească prin Avraam și prin David, spița ta proorocească cerurile au obosit, cu lacrimi și plecaciune hărăzind neprihănit carnea ta din rugăciune, vajnic Rug nemistuit”, ne învață părintele Sandu Daniil Tudor în **Rugul aprins al Maicii Domnului**.

Și ce sunt fulgii dacă nu lacrimi!? Și cine este Rugul nemistuit, dacă nu Maica Domnului! Și cum să se mistuie Rugul, dacă jertfele aduse

sunt lacrimile Maicii Domnului, care luminează dumnezeiască sunt!

Afară ninge și unii fulgi vor să se furișeze în casă! Și e o mireasmă de taină, să vezi cum se întrec să-mplinească slăvirea firii până când va încolți din ea lumina.

Căderea fulgilor pe crengile copacilor naște cântare de îngeri...

Păsările ascultă în extaz dulceața cântării. Dealurile și munții contemplă armonia ninsorii care, precum o cerească simfonie, - într-una

îmbrățișează pământul într-o mișcare ce imită veșnicia...

Oamenii sunt cuprinși de o bucurie ce are drept izvor, Lumina, - care va răsări în inimi, după ce ninsoarea va obosi. Ca într-o altă lume, se naște impresia ireală că ninsoarea va continua la infinit cu raze de lumină.

Poate că de aceea e irezistibilă muzica fulgilor, fiindcă sunt ca o pană, ce mângâie coardele luminii. De aceea suntem uneori fericiți fără o cauză aparentă, afară de cea a cântecului luminii.

Legănarea aceasta, a fulgilor, creează impresia că stau nemișcați într-un leagăn al smereniei, ce primește mișcare de dincolo de el, și de unde... din altă parte, - dacă nu din adierea Duhului Sfânt.

VALERIU TĂNASĂ

Destinul unui cărturar

→Deși a dorit din tot sufletul binele neamului său, Nicolae Maneguțiu a fost deopotrivă iubit și hulit, adulat și criticat de unii dintre confrății săi. Nimeni însă, nu i-a contestat talentul și adâncă sa umanitate.

Profesorul O. Ghibu, care l-a cunoscut, spunea că: „Nenorocul lui Maneguțiu a fost că a trăit într-o vreme când oamenii cu care a avut a face au fost prea mici ca să-l înțeleagă [...] Oricâte rezerve am avea, nu se poate nega că lucrările lui Măneguțiu cuprind idei sănătoase și-l prezintă ca pe un autor cu mari calități.

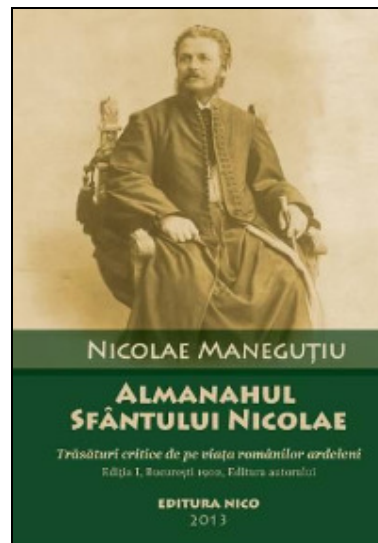
Ăstor fel de oameni vremea trebuie să le ierte defectele, să-i ridice pentru iubirea lor de umanitate, pentru iubirea lor de adevăr și de progres la loc de cinste și să condamne pe contemporanii care, lipsiți de calitățile acestea, s-au mulțumit să prigonească pe adevărații luptători și să-i înlăture de pe arenă fără nici o remușcare”⁴.

Personalitate originală, adesea pasionată, stăpânită permanent de acea neliniște, de acel neastâmpăr mărginean creator, mereu orientată spre faptă, mereu în luptă cu inerția și conformismul, însetată de adevăr și dreptate, de înnoiri, figura lui Nicolae

Maneguțiu lărgeste registrul de expresii umane al Mărginimii, înscriindu-se pe același itinerar patriotic al progresului obștesc⁵.

Când am descoperit în urmă cu ceva timp, printr-o întâmplare fericită *Reunirea românilor din Transilvania și Ungaria* citisem câteva din scrierile acestui preot cu un destin atât de tragic, fapt care ne-a stârnit un viu interes. Este o carte fascinantă care ne restituie nu numai o figură luminoasă, copleșitoare a protoprezbiterului de la Târgu-Mureș, dar și o epocă. Astfel de cărți sunt mult necesare și aduc un serviciu istoriografic, care nu va putea fi niciodată îndeajuns laudat. Prin ceea ce comunică, această carte se recomandă ca o contribuție istoriografică deosebit de prețioasă.

Am încercat să descifrez cu ajutorul articolelor și cărților publicate, o parte a activității preotului, protopopului, gazetarului patriot și consecvent susținător al ideilor sale, Nicolae Maneguțiu. Sunt bucuros și onorat că repun în circulație o carte importantă, care la vremea apariției a stârnit patimi și controverse, întrucât era expresia preocupărilor lui în legătură cu dezbinarea românilor din Ardeal. O carte ca aceasta, nu are nevoie de recomandarea noastră. Ea singură se va impune în fața tuturor

celor ce se vor osteni să o deschidă și să o folosească în cercetarea și cunoașterea trecutului bisericesc, cultural și istoric al românilor transilvăneni.

Mulțumesc tuturor celor ce mi-au stat aproape în demersul meu, și mărturisesc că sunt interesat și mă voi ocupa în continuare, cu ajutorul bunului Dumnezeu, să reeditez și alte lucrări ce ne-au rămas de la Nicolae Maneguțiu, unul din cele mai interesante și mai tragice personaje din istoria Transilvaniei, martor al zbuciumatei istorii a românilor din veacurile 19 și 20.

⁴ Apud I. Georgescu, în Ilie Hașeganu, *op.cit.*, p. 147.

⁵ Ilie Hașeganu, *op.cit.*, p. 147.

Extraterestrii printre noi

Suflarea Duhului

Îmi pare o evidență. Există printre noi extraterestri. Nu vă mirați, sunt (și) tereștri ca și noi, ca orice om, dar aparțin mai mult Cerului. Prin opțiunea lor de viață de a depăși somaticul și biologicul cu ajutorul harului dumnezeiesc își datorează devenirea „Tatălui nostru” din Ceruri. Întru El viețuiesc în trup, împărtășindu-se mistic din ceea ce este dincolo de trup, în teritoriul tainic al neCreatului.

Desigur, nu poți ajunge un astfel de trăitor dacă nu așezi ca prioritate absolută a viețuirii tale împlinirea ta ca om. Dar ce să însemne aceasta?

Din perspectivă duhovnicească, este vorba de o asumare de purtare și de trăire a umanității la cotele cele mai înalt posibile pentru viața în trup. Câteodată resimți această vocație de la vârste fragede, alteori izbucnește mai târziu, urmare a unei convertiri. Cert este că cel care resimte dorul de a-și trăi umanitatea la cote dumnezeiești are o singură Cale și Țintă, aceea a unirii iubitoare cu modelul absolut al omului, cu Dumnezeu-omul, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Aceasta obișnuia de altfel să se adreseze ucenicilor cu uimitorul „voi nu sunteți din lumea aceasta”. Ne frapează, cu atât mai mult cu cât cuvintele Sale le primim și noi, cei de azi, ca îndemn de a așeza corect prioritățile vieților noastre. Cu alte cuvinte, de a privilegia cele care ne așează în bătaia Suflării Duhului Sfânt. De a nu fi doar trupești. De a nu viețui doar în orizontal, în creat, ci de a ne întâlni cu verticala ascensională care să unească în noi terestru și ceresc, pământ și Cer.

Iar unii dintre noi devin iscusiți făptuitori. Sfântul Sofronie Saharov, recent canonizat, pornise la drum ca artist, ca pictor, cu o sete ființială de a atinge spațiul rarefiat al înălțimilor trăirilor umane din zona spiritului. Convertirea la Hristos l-a așezat pe făgașul făptuirii concrete, vii, iar trăirile sale au fost mângâiate de pogorârea luminii necreate, taborice, asupra sa, în momentele de rugăciune, transformându-l treptat într-un viețuitor duhovnicesc. Este contemporanul nostru, unul dintre noi. Iar mărturia sa este că sfințenia „nu este un concept științific, ci existențial”. Ea privește nu atât angajarea prin gândire, cât prin trăire.

Nu există de altfel știință care să poată da seama de manifestarea neCreatului în interiorul creatului. Eventual sufletul de artist poate să surprindă în cuvânt și culoare simțirile adânci, mărturisite existențial, acelea pe care omul de știință nu le poate demonstra prin puterea rațiunii. Știința poate da seama eventual de anomalii și depășirile față de legile naturii, excepțiile miracolelor, fără însă să poată contempla în ele teofanii.

A fi doar terestru, somatic, trupesc, înseamnă în fapt o ratare a condiției noastre adevărate de oameni. Vocația de extra-terestri o avem cu toții. În acest sens, exercițiul științei ne poate fi de mare ajutor, dar niciodată împlinitor. Pentru că doar lucrarea sculpturală a Duhului în om elimină adaosurile și surplusurile păcătoase, scoțând la lumină omul viu din noi, de care nicio știință nu poate da seama. Lupta cu mizeria lăuntrică e dură, dar rezultatul merită tot efortul. Pentru că în acest chip se naște sfântul, omul mai mult ceresc decât pământesc, omul viu și dincolo de moarte.

Pr. RĂZVAN IONESCU

CU BRĂȚELE ARIPI

Toată viața mi-am văzut-o filmic, chiar și atunci când visez.

E o caldură și liniște nebună în Ciudanovița în fața garajului. Nu e tipenie de om primprejur și doresc nespus să merg la alimentara de sus, de lângă puțul din apropierea turnului de răcire al compresoarelor miniere. Am de ridicat o cutie cu ceva important și nu trece nicio mașină ca să merg cu o ocazie. Unde or fi plecat toți? Mă întreb.

Deodată, se aude un motor de motoretă și mă bucur. Iată-l, vine de la cinematograful în jos, îi fac semn și se oprește. Îi explic depre ce-i vorba și îmi răspunde că nu are cum și se întoarce înapoi. Depărtându-se, realizez că e doar o trotinetă și mi se face rușine că am putut să-i fac o astfel de propunere acestui copil care se joacă.

E din nou liniște. Mă uit prin curtea Garajului doar dau de careva. Un nou sunet de motor. De astă dată mai matur, mai serios, ca de basculă.

Mă întorc spre direcția de unde venea și ce văd? Se oprește frânând brusc în fața mea un om bătrân călare pe două buturugi de lemn, una mare pe care stătea el conducând un volan improvizat. Buturugile conectate aveau trei roți din lemn de cărucior de copii mici. L-am rugat să mă ducă sus la alimentară, că e urgent. Cum să te duc, unde să te pun? Mă întreabă moșul. Îi zic că stau și eu pe buturuga mică. E imposibil, îmi spune și m-am trezit.

Alergăm continuu. Nu avem timp să ne dezmeticim. Suntem bombardați permanent cu idei și filozofii noi, suntem demolați, destruturați ca personalitate de nu mai știm ce suntem, suflet sau mașină. Programați, deprogramați, generație după generație cu forme noi de îndoire după calapodul exploatareului invizibil.

Azi, s-a schimbat povestea Albei ca zăpada, nu mai vine prințul pe un cal alb s-o sărute și să o ia cu el în împărăția lui, unde să trăiască fericiți până la adânci bătrâneți, ci un vânzător din poartă în poartă, care dă

peste ea în pădure pe o bancă sau în cosciugul de sticlă, o sărută și o invită într-o croazieră amoroasă pe ocean, după care ea se reîntoarce acasă și continuă să-și caute de lucru.

De violență, nu mai vorbesc. A fost introdusă în casele noastre sub scuza că e drept și legal să omori milioane de oameni în războaiele de pe pământ, dacă e pentru adevăr și justiție și că mult mai important este să ne dezvoltăm sentimentele de milă față de om decât a face bine sau rău.

Adică, acum înțeleg că a fost mai important să-l crucificăm pe Iisus decât să-l salvăm, pentru a trăi sentimentul milei.

Aceeași politică atunci ca și acum sau invers, adică învârtirea în cercuri, istoria se repetă din cauza că cineva nu vrea să învețe înălțarea divină prin evoluarea și înnobilarea conștiinței omului.

Aceste forțe negre se simt bine la nivel de oaie în costum de lup. Suntem lucrați continuu și ținuți captivi aici ca într-o pușcărie. Mereu ni se mai dă o mână de grăunțe și-o luăm de la capăt.

BEN TODICĂ

DESPRE FRAMASONERIE

(XV)

Tot francmasonii consideră că „cel mai mare templu Mithraic din lume se află în România, are 26 de metri lungime, fiind ridicat, cu peste două mii de ani în urmă, în celebra cetate dacică *Sarmisegetuza*”.⁶ Istoria românilor are o serie de mituri masonice.⁷

Declarația de Independență a S.U.A. a fost concepută de Thomas Jefferson, care «nu era mason, deși prezența la întruniri masonice este consemnată documentar. Există câteva mărturii istorice care demonstrează că el a cochetat cu rozacrușianismul, printre aceste dovezi numărându-se și câteva însemnări secrete în alfabet rozacrușian, care s-au descoperit în scrierile lui. Există, însă, dovezi mult mai solide ale legăturilor pe care le-a întreținut Franklin cu o grupare a cavalerilor roză crucieni, al cărei centru era orașul Georgetown, din Pennsylvania».⁸

În afara alfabetului masonic «mai au alfabete proprii: Cavalerul Rozicrucian, Prințul Tabernacolului; Marele Inspector Inchizitor Comandor; Sublimul Prinț al Secretului Regal; Cavalerul Kadosh».⁹

Masoneria, ca și *mayașii*, *aztecii* și *geto-dacii*, se bazază pe **FECUNDITATE** și **FERTILITATE**.

Se consideră că «țiganii sunt populația din care se recrutea detașamentul de avangardă al „magicienilor carpato-danubieni”»¹⁰

Athanasos I, Patriarhul Constantinopolului, într-o scrisoare circulară adresată clericilor, îi instruiește cum să-și povățuiască enoriașii să nu se întovărășească cu ghicitorii, ursarii*, îmblânzătorii de șerpi și „îndeosebi să nu permită țiganilor (adingánous) să le intre în case pentru că propovăduiesc lucruri diavolești”.

Dintre ursari, amintim pe masonul **MIHAIL URSACHI** (URS+achi) sau scriitorul cu pseudonimul **MIHAIL SADOVEANU** (1880-1961, n. Pașcani). Din 1947, este membru al Prezidiului Adunării Deputaților și apoi vicepreședinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale (1948-1961). În 1908, a devenit vicepreședinte al Societății

Scriitorilor Români, iar apoi președinte al acesteia. Din 1921 este membru titular al Academiei Române. A fost senator și, din anul 1931, **președinte al Senatului**. «Nu se cunosc locul și data inițierii sale. Între 1927 și 1930 a fost Venerabilul Lojii ieșene „Dimitrie Cantemir”, iar din 1932 AL Lojii „Moldova”, din același oraș. [N.n.: Se pare că a devenit mason după ce a fost ales **deputat** în anul 1926. Inițierile au loc după ce unii devin deputați sau senatori în cadrul Parlamentului.] Între 1930 și 1935, a îndeplinit și următoarele demnități masonice: „Mare Maestru Adjunct al **Marii Loji Naționale din România (MLNR)**, Pro Mare Maestru al MLNR, Mare Maestru al MLNR și Mare Maestru al **Francmasoneriei Române Unite**. Fratele său, Vasile Sadoveanu, de profesie inginer agronom, a fost, de asemenea, mason».¹¹

Romanul de inițiere „CREANGA DE AUR”, a lui Mihail Sadoveanu, este descris de masonul Alexandru Paleologu, ca o coborâre în Infern („descensus ad inferos”), de unde: «Creanga de aur, adică vâscul, adică înțelepciunea și cunoașterea, îl va ajuta pe Kesarion Breb, eroul cărții, să poată ieși din infern, unde se încheie călătoria sa inițiativă, împreună cu frumoasa Maria, pe care tot el o dusesse acolo».¹² Dar «creanga de aur ce va luci în sine, în afară de timp, este ieșirea lor din infernul în care au trebuit să coboare (căci aleșii trebuie să coboare în infern)».¹³

Amintim însă că după coborârea în Infern nu există cale de întoarcere, decât **RENAȘTEREA** sau **REÎNCARNAREA din IAD**.

Din analiza operei lui Mihail Sadoveanu, scriitorul I. OPRÎȘAN (care cunoaște bine și simbolistica Masoneriei) trage aceeași concluzie a veșnicei renașteri: «Din aceste motive, geneza perpetuă a firii (...) devine una din imaginile cheie ale operei sadoveniene de maturitate, purtând în fulgurațiile ei adânci semnificații filozofice de subtext, →

EUGEN MERA

⁶ OLIMPIAN UNGHEREA, *Misterele Templului Masonic*, Editura Phobos, București, 2004, p.51.

[N.n.: Mithra, Marele Maestru al misterelor inițiatice din India și Persia, s-a născut în **25 decembrie**, și tot la **25 decembrie**, dar în anul **1989**, a fost **ucis Nicolae Ceaușescu**, care, așa cum spunea Gelu Voican Voiculescu (care face parte din „*Meditația Trascendentală*”), „și-a lepădat șorțul” de mason. Nicolae Ceaușescu, probabil inițiat în anul 1966, a făcut parte din masoneria Lojii P2 sau Propaganda Due, care Lojă se pare că a fost finanțat și ajutat din umbră de KGB. «Dar nici **Franc-Masoneria Universală** nu-i va ierta pe cei care au trădat-o în afacerea P2, **nu-i va ierta nici pe Nicolae Ceaușescu** (spre binele poporului român)». Apud: RADU COMĂNESCU, EMILIAN M. DOBRESCU, *Franc-masoneria. O nouă viziune asupra istoriei lumii civilizate*, vol.2 (1961-1968), Editura Europa Unită, E.: U., București, 2004, p.198-199 și 203].

⁷ *Ibidem*, p.28-30.

⁸ STEVEN SORA, *op.cit.*, p.215-216.

⁹ PAUL ȘTEFĂNESCU, *Franc-Masoneria – Simbolism*, vol.2, Editura Miracol, București, 1997, p.157.

¹⁰ IVAN EVSEEV, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Colecția CUM PATRIBUS, Colecție îngrijită de CLAUDIU T. ARIEȘAN, Editura „ÎNVIEREA”, Arhiepiscopia Timișoarei, 2007, p.67.

* De la acești țigani ursari se trage onomastica de **URS** cu toate derivatele lui. *Vezi* numele **NICOLA URS** sau **HORIA** în anul 1784. Autorul Ioan Costea ridică chiar problema dacă **Horia a fost regele țiganilor** (Horia R.D.= Horia Rex Daciae): „**HOREA: REGELE ȚIGANILOR, GITANILOR SAU JIDANILOR (?)**” în: COSTEA IOAN, *MISTERILE HORII SAU CIVILIZAȚIA VELȘILOR*, Editura Altip, Alba Iulia, 2008, p.286-293.

Deși autorul vorbește despre civilizația velșilor (celților), aduce la concluzia că țiganii spălători de aur sunt moșii. (*Idem*, p.113). [N.n.: Era mai ușor să se ajungă la concluzia că la originea tuturor popoarelor sunt țiganii din Spațiul carpatic, care au plecat în toate direcțiile după ce Dumnezeu le-a încurcat limba unică când au ridicat turnul Babel=Babilon pentru a junge la Cer: «*Pământu’ntreg avea pe-atunci o singură limbă și aceleași cuvinte*» (*Facerea*, 11, 1)].

¹¹ Dr. EMILIAN M. DOBRESCU, *Ilustri francmasoni*, Editura Nemira, București, 1999, p.167-168.

¹² MIHAIL SADOVEANU, *Creanga de Aur*, Editura Alfa Paideia, București, 1996, coperta spate.

¹³ *Ibidem*.

cu **permanentă trimitere la mitul veșnicei reînțarceri**»¹⁴ «Viu evidențiat a fost, de asemenea, mai ales în ultimul deceniu, **subtextul criptico-emblematic** al operelor sadoveniene de maturitate, întrevăzut ca una dintre sursele cele mai acut generatoare ale tainei.

Premisa unor atari considerații e, fără îndoială, justificată. Din jurul anului 1930, Mihail Sadoveanu „aderă – după expresia lui Savin Bratu – la **ideea unei elite de inițiați**»¹⁵ în tainele înțelepciunii și comuniunii sufletești”, devenind el însuși mare maestru al confreriei din care făcea parte.

A presupune, deci, că **operele sale de după această dată reflectă noul statut intelectual al autorului, pătrunzându-se de sensurile adânci ale filosofiei recent asimilate – îndeosebi a filosofiei lui Platon și Pitagora – e mai mult decât îndreptățit.**

Și Savin Bratu, în **interesantul său studiu *Introducere în limbajul emblematic al „Cregii de aur”, a demonstrat cu elocvență temeinicia acestei deducții, dezvăluind relații tulburătoare între arhitectura cărții și simbolica cifrelor din „așa numita serie a lui Fibonacci, sau seria F, care dezvoltă cel de-al 10-lea tip de proporții stabilit de neo-pitagoricieni”; descifrând semnificația și filiația diverselor „semne-embleme” cuprinse în discursul profesorului Stamatin; sau relevând „cuplurile de nivele ale limbajului” ce se întrepătrund și-și răspund armonice în cadrul romanului.***

El lasă, astfel, să se întrevadă că dincolo de

desfășurarea aparentă – literar vorbind – a narațiunii, în subtextul romanului se conturează un profund plan simbolic, de subtilă încărcătură esoterică, incifrând adevăruri permanente și taine ultime ale firii.»¹⁶

Periculoasă nu e opera lui Mihail Sadoveanu, ci **drumul ascendent al MASONERIEI ROMÂNE** [atunci când noi arătam că **simbolurile Masoneriei sunt satanice**, VIRGIL MĂGUREANU, primul șef al Serviciului Român de Informații, (de unde și ideea că **S.R.I e înțesată de masoni**), spunea că: „Masoneria servește interesele naționale ale României”] **din perioada interbelică și din perioada comunistă** (exemplul cel mai elocvent, în cazul de față, este chiar al lui Mihail Sadoveanu), precum și drumul ascendent al masonilor în **forurile legislative ale României.**»¹⁷

Același drum neîntrerupt s-a perpetuat și după lovitura de stat masonică din decembrie 1989, când în Parlament au pătruns din nou masonii.

Periculos e și faptul că masonii ajung în cele mai înalte funcții în stat, în toate domeniile din România. Exemplificăm și prin **«Franc-Masoneria** din Anglia, SUA, Canada și Australia, deoarece ea **guverna și guvernează politic, militar, administrativ** în respectivele state; **toate hotărârile politice erau (n.n.: și sunt), de fapt, decizii masonice**»¹⁸ În Franța un Consiliu de Miniștri a fost format numai din Franc-Masoni.¹⁹

¹⁴ I. OPRÎȘAN, *Opera lui Mihail Sadoveanu. I. Natură – Om – Civilizație în opera lui M. Sadoveanu*, Editura Minerva, București, 1986, p.382.

¹⁵ „O societate devine perenă prin **formarea elitelor**. Puterea care se instalează în domeniul vieții oamenilor se structurează în mod natural. În lumea economică, ideologică, în raporturile politice, la spital sau la cazarmă, ca și în sânul statului, **se constituie elite**, tehnocrații, birocrații și nomenclaturi, care se dotează cu mecanisme proprii, **îți impun adevărurile lor**, dintre care primul este acela **că nu trebuie comentată ordinea pe care ele o constituie**”.

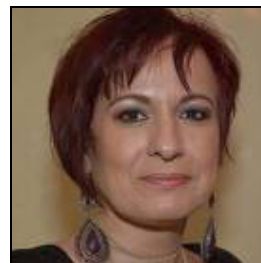
ROGER LEROY, Maestru al Marelui Orient al Franței în: EMILIAN M. DOBRESCU, *Mapamond francmasonic*, Colecția „Dicționarele Nemira”, Colecție coordonată de Dana Moroiu, Editura Nemira, 1997, coperta spate.

¹⁶ I. OPRÎȘAN, *op.cit.*, p.379.

¹⁷ Exemplul cel mai recent este și al masonului **VALERIU ȘTEFAN ZGONEA** (născut la 3 septembrie 1987 la Craiova) care din data de **3 iulie 2012** este **PRESEDINTE AL CAMEREI DEPUTATILOR**. [N.n.: Alegerea ca președinte al Camerei Deputaților în **prezua zilei naționale a S.U.A.** explică legăturile strânse ale lui Valeriu Ștefan Zgonea cu ambasadorii S.U.A., dar și legăturile masonice la nivel înalt. Pe **18** octombrie 2015 a fost ales în funcția de Președinte Executiv al Partidului Social Democrat. Ca și parlamentar l-a servit pe Președintele Iohannis].

¹⁸ ¹⁸ RADU COMĂNESCU, EMILIAN M. DOBRESCU, *Franc-Masoneria. O nouă viziune asupra istoriei lumii civilizate*, vol.I (1926-1960), Ediția a III-a revăzută și adăugită, Colecția Hiram, Editura Europa Unită E.: U.: București, 2001, p.72.

¹⁹ *Idem*, p.221.

abscisa existenței

acolo unde înfloresc
trandafirii sălbatici
picură secundele adormite
în baldachinul surâsului tău

am un infinit
în spate
și un altul în față

sunt un zero
în seara asta
cuvintele își donează viața

destinul lor curge
în mine

transplant de iubire

auzi cum crește
cerul
din palma mea?

lovitură de tac emoțional

dincolo de mine te regăsesc
în pro și contra unei invitații
indiscrete

„festina lente” înghiți în sec
și trăiești cu o zi înainte
moartea destinată zeilor

era inima mea o portocală solară
iar zâmbetul jertfit
tacul de lumină cu care jucai biliard
mărind dioptriile amurgului

pe dinlăuntru pielii de șarpe
ai trăit în formă fixă
cosind umerii albi de neputințe
atât de concret
atât de congruent
încât și floarea de colț
își picură argintul
pe depresiva bila 8

poți îmblânzi urletul nocturn al fiarei
în tumultul ploii de perseide

alege o stea
hingherii așteaptă

eu te scriu
încă

RAMONA MÜLLER

Vatra veche dialog

Gheorghe Jurcă

„Mirajul politicii este imens”

-Dacă tot trăim vremuri în care politica ne mănâncă viața... hai să vorbim puțin despre politica scriitorilor.

-Da, d-le Băciuț, politica, politicienii ne mănâncă viața așa cum ai mușca dintr-o felie de pâine prăjită pe care s-a așternut un strat gros de icre de sturion, iar alături s-ar mai afla fructe de mare, rață pe varză călită, șampanie și alte bucate alese. Politica scriitorilor e de a sta la masă și a scrie și dacă se poate, a scrie cărți bune, care să-i facă pe oameni (citiitori) fericiți, să fie mai veseli, să doarmă mai bine, să nu aibă coșmaruri, să nu fie măcinați de boli, să fie menajați de circul politic din parlament, de shouri- le politice televizate. Politica (literatura pe care o fac scriitorii) este să vestejească îngrozitoarea domnie a ipocriziei, a meschinăriei, a cinismului, grobianismului care se învecinează cu idioțenia, cu lipsa crasă de bun simț și alte păcate și vicii. N-aș vrea să aud spunându-se pe stradă sau la market ori în vreo cafenea: lasă să fim noi săraci, înșingurați și bolnavi, lasă să fie la noi foamete și frig și la ei politicienii, deținătorii puterii și cei care se bat ca niște hiene s-o înhațe, masa încărcată de bunătăți, să aibă vile cochete, cu limuzine în curte; noi avem în schimb suflete curate, suntem cinstiți, cocârjați de nevoi, dar avem în schimb sufletele arendate pe nimic.

-Scriitorii români au făcut mai fățîș sau mai discret politică, au fost prinși în angrenajul politicii. Nu de ieri, de azi – de la Eminescu la Octavian Goga, doar doua exemple luate mai mult sau mai puțin la întâmplare. Cum vă explicați eșecurile scriitorilor în politică?

-Observ, d-le Băciuț, că sunteți cam aspru, ca să nu spun contondent cu mine. Dar aveți dreptul să-mi

puneți orice întrebare. Cred că o primă cauză ar fi lipsa vocației în a face politică. Nu poți face două lucruri bune. Ori faci una ori cealaltă. Desigur, mirajul politicii este imens și nu puțini scriitori și nu numai la noi, ci și aiurea, nu au rezistat tentației de a face politică. Cei mai mulți au dat însă chix. Puțini sau foarte puțini au reușit. Au reușit o perioadă să facă politică un Titu Maiorescu, un Nicolae Iorga și desigur și Eminescu. Dar pe aceștia din urmă, mai ales Eminescu care știa s-o facă în mod strălucit, i-au mâncat ”inamicii”, adversarii atât din interiorul țării, cât și din afară (cazul lui Eminescu). Goga a fost acuzat de fascism, Eminescu de denigrare a evreilor și așa mai departe. Au fost scriitori străluciți care au pierdut lamentabil intrând în lupta dură a politicii, cum este cazul celebrului scriitor peruan Mario Vargas Llosa care a candidat acum câțiva ani în urmă la alegerile prezidențiale din țara sa. Cercurile de afaceri, potențaii cu bani mulți din țară și din afara țării l-au ”lucrat” și a pierdut alegerile prezidențiale, alegându-l pe un oarecare politician cu origini străine, pe nume Alberto Fujimori. Deci, nobelizantul Llosa n-a fot pe placul forțelor autohtone și a clacat cu brio. Nu vedeți ce lupte atroce se dau și la noi pentru funcția de președinte, deținut până la data interviului nostru de un profesor de fizică, care și-a cumpărat cu ghinion șase case din meditații și bietul de el, altfel bine clădit fizic, dar plin de insolență, aroganță, abia de rostogolește trei cuvinte fără să aibă foaia de hârtie în față.

-Regimul comunist a avut valuri de complici din lumea literară de la A. Toma la Mihai Beniuc, alte două exemple luate la întâmplare. Dar de colaboraționism sunt vizați și scriitorii din valul post-proletcultist, până în anii 90. Ce compromisuri politice au afectat unele destine literare?

-Deși unii scriitori sunt mari cât Ceahlăul și au fost canonizați, ca de pildă Mihail Sadoveanu, George Călinescu, Camil Petrescu, Tudor Arghezi și desigur și alții au făcut pact mai pe față, mai discret cu regimul comunist, s-au lăsat duși de val pentru a nu suporta rigorile impuse de dictatura proletariatului, pentru a o duce mai bine și firesc pentru a se situa în vârful culturii, al literaturii proletcultiste. Așa au apărut

cărți ca ” Mitrea Cocor”, ” Un om între oameni”, ” Cântare omului”, în care au fost proslăvite noile realități ce prindeau a se statornici în țară și peste țară. De A. Toma, Mihai Beniuc, Dan Deșliu, Maria Bănuș, Geo Bogza și mulți alții ce să mai spunem, ei s-au aliniat cu trup și suflet, malformându-și conștiința, practic aservind-o sistemului comunist. Unii au fost ” iertați” pentru indubitabila valoare literară, alții mai mediocri au fost osândiți de critica literară și puși la stâlpul infamiei. Dar frica, teama de a-și vedea libertatea pusă în pericol poate fi o explicație pentru că au cântat în poezie și-n proză secera și ciocanul,marile realizări socialiste. Îmi aduc aminte că se vehicula mai pe ascuns în lumea literară glume, bancuri, poante cum că în capitalism o familie se compune dintre un bărbat, o femeie și un psihiatru, în socialism această celulă de bază a societății se compunea dintr-un bărbat,o femeie și un tractor și dacă se poate soțul să fie stahanovist, soția - mamă eroină sau femeie – comisar, iar tractorul întruchipa simbolul familiei rurale, unde se edifica transformarea socialistă a agriculturii. Alți scriitori și-au vândut conștiința, crezul literar pentru o leafă mai bună, pentru a accede în ierarhia de partid și de stat. Ăștia erau un fel de fripturiști, cum sunt de altfel și acum și vor fi întotdeauna în societatea românească apăsată de tare obscure.

-Ca ziarist al acelor vremuri, la un cotidian de partid, nu puteați face abstracție de influența politicii. În ce măsură v-a afectat politicul biografia de scriitor?

-Eram destul de tânăr ca să-mi făuresc proiecte, vise de scriitor. Doar cochetam cu literatura, mă intersectau destul de multe gânduri că aș putea scrie literatură, că aș putea deveni scriitor, dar nu la modul dramatic, de a fi sau a nu fi scriitor. Totuși, nu am fost ocolit de mâna lungă a cenzurii, a ideologiei de partid care m-au tras de guler, m-au făcut să cad cu gura în țărână.

Am plătit și eu tribut regimului comunist, atunci când împreună cu poetul și prietenul meu Mircea Stâncel am tipărit la Editura Eminescu un volum de reportaje intitulat: „Mărturisirile muntelui”, în care aduceam laude industrializării zonei Munților→

NICOLAE BĂCIUȚ

Apuseni, unde în afară de cele două centre minere: Roșia Montană și Baia de Arieș, apoi Combinatul cuprifere de la Roșia Poieni, nu exista nici un alt obiectiv industrial care să ofere locuri de muncă oamenilor din zonă. Doresc să precizez că nicăieri în acest amplu reportaj nu am adus ditirambi lui Nicolae Ceaușescu. E adevărat că nici redactorul cărții nu mi-a impus acest lucru. Am mai tipărit după aceea două cărți de povestiri și nuvele în care am abordat teme oarecum tradiționaliste, gen Agârbiceanu: „Amurg în pădurea de carpeni” și „Toast de Anul Nou într-un hotel de provincie”. Dar aceste două cărți au apărut în perioada așa zisului dezgheț social-politic. Dar înainte de apariția celor două cărți am încercat să public un roman „Vinul amar al iubirii” la Editura Eminescu, dar redactorul de carte, tovarășa Ioana Cracă mi-a înroșit cu pixul tot manuscrisul de două sute și ceva de pagini. În concluzie, trebuia să-l refac în întregime, dându-mi-se prețioase indicații. Țin minte două mari învinuiri ce mi se aduceau: un tânăr nu are voie să iubească două femei, iar redacția unui ziar (în roman era vorba despre viața din lumea gazetarilor), nu trebuie să fie club de discuții, ci o școală de educație. Am luat fain –frumos manuscrisul romanului și m-am întors acasă, dar l-am pus într-un sertar și l-am lăsat acolo să zacă. Abia după ”deranjul” din 89 l-am publicat fără nicio ajustare la Editura Clusium din Cluj – Napoca.

Dar, lucrând la un ziar de partid, am avut de pățimit ca jurnalist. Trebuia să folosesc poncife specifice limbajului broșurilor de propagandă, a ședințelor de partid, lucru ce mă neliniștea. Dar, n-am avut încotro și a trebuit să mă supun ordinelor. Am fost nevoit să-mi câștig existența trăind în genunchi. (Apropo de viața mea de gazetar, mi-am tot propus să scriu un roman al acelor ani de teamă și spaima cenzurii, când am fost chemat la securitate, turnat de nu știu ce informator, probabil de redactorul șef al ziarului pentru că fiind cap limpede într-o noapte, apăruse în ziar o ”șopârlă” cum le spuneam noi gazetarii greșelilor : ” Cancer Federal” în loc de cancelarul federal Willi Brandt, dar am tot amânat și acum credeți-mă nu mai am chef să dezgrop morții). Cine a cunoscut travaliul scrisului, pasiunea de a scrie,

nu se mai poate debarasa de ele, e ca și chestia aia: odată ce ai cunoscut sărăcia, nu te mai poți simți niciodată bogat. Scriitorii ca și nevroticii știu foarte bine a-și ascunde suferința. Să dăruiești cu fiecare pagină, cu fiecare carte bucurie, lumină, prietenie, iubire și să accepți suferința necondiționat , iată supremul scop pentru care scriu. Când eram tânăr voiam să citesc toate cărțile care există și să cânt toate cântecele din lume, să iubesc toate femeile frumoase. Eu semăn cu mama mea: romantică și sentimentală. De la mamele noastre avem parte de iubire necondiționată, de ”păcatul originar” cum s-a exprimat într-o carte marele actor american de origine mexicană, Anthony Quinn, pentru simplul fapt că existăm. Așa și cu cititorii, nu trebuie să facem mare lucru ca să le câștigăm stima, iubirea, prețuirea. Așa cum ne idealizăm mamele, așa le dorim cititorilor să aibă clipe de bucurie, de feerie citindu-ne cărțile.

-După decembrie 1989, a fost un val mare de scriitori prinși în angrenajul mirajului politic. Încet, încet au dispărut din scenă cei mai mulți scriitori. Unii au plecat cu coada între picioare, alții au fost împinși spre periferia politicului, alții au eșuat lamentabil. De ce nu poate face scriitorul român politică?

-Iată o întrebare grea, încuie-toare. Eu unul cred că domeniul politic este unul inadecvat pentru scriitor. Cele două limbaje sunt complet diferite. Scriitorul merge la esența lucrurilor, la miezul vieții, iar politicianul este un ”homo politicus” care sforăie, hăhăie, rostește fraze goale, encomiastice, lipsite de substanță, de adevăr.

Florin Buciualeac

Iată și Manolescu, un excelent critic literar a încercat să facă politică, a candidat la funcția de președinte al țării din partea Convenției Democratice. Și n-a reușit. Există un mare clivaj între politic și arta scrisului. Cele două domenii: politic și literar sunt ca două linii paralele ce nu se întâlnesc niciodată, decât poate în imaginar, în ficțiune. Și dl Manolescu s-a retras, nu învins, ci plictisit. Despre cealaltă pletoară, de scriitori, ce să mai vorbim. Scriitorul are un limbaj pentru care teleastul, cititorul de gazete ar trebui să dețină o cheie specială pentru a-l putea descifra. Așa că foaie verde și iar verde. Sau vorba poetului „Nichita Stănescu”: Foaie verde de albastru, am iubit un cal măiastru!” Scriitorii pot fi în schimb buni analiști, moderatori de tocsouri politice.

-Ce l-ar putea aduce pe scriitorul român în politica de la vârf, acolo unde se iau decizii, măcar în sfera culturii, învățământului?

-Un scriitor ar putea veni pe scena politicului în măsura în care ar exista o autentică democrație și limbajul politic ar fi exorcizat, incizat, epurat de demagogie, de populism, de sforăială goală, de agramatism, de emfază, de miopie. Dar cred că acest lucru nu se va putea produce în România în următoarea sută de ani. Scriitorul își poate exprima opinia în ce-ar trebui făcut în domeniul culturii, a învățământului în presa literară sau în cotidienele de mare tiraj, prin interviurile pe care le dau, prin opiniile exprimate, din care să înțeleagă politicienii ce trebuie făcut. **Dacă ar fi să vă implicați în politică, spre ce v-ați orienta?**

-D-le Băciuț, să știți că, chiar aveți umor. Ce să caut eu în politică? Pentru mine politica e cea mai murdară, mai insalubră meserie sau activitate, ziceți-i cum vreți. Folosind o metaforă, pentru mine politica e ca Valeria Mesalina, prostituata de pe trotuarele Romei antice. Și dacă totuși prin absurd aș accede la un jilț de senator sau deputat aș milita pentru o mai bună politică de vânzare, de popularizare a cărților scriitorilor, dacă nu a tuturor, măcar a celor merituoși. Multe cărți zac în librării, pe altele editorii le pun în brațele autorilor care le oferă cu autograf cititorilor, prietenilor, dar nu le citește decât foarte puțină lume. Odată, era altfel, era bine. Ce-am avut și ce-am pierdut.

Gânduri peste hotarele vremii

Privesc, îndelung, coperta acestei „biblii” care este **CARTEA CU COLEGI**, la care prietenul și colegul **Alexandru Matei** a trudit, din greu, vreme de mulți ani. Pe această copertă se află fotografia edificiului în care, timp de opt ani, între 1948 și 1956 a funcționat Școala Pedagogică Română din Reghin. Era instituția exilată din Târgu-Mureș după reforma învățământului din 1948.

Nu știu ce au spus ori spun unii și alții despre ea, însă eu consider că Reghinul a avut de câștigat de pe urma ei. Fiindcă de acolo, din Reghin, a plecat spre școlile primare din satele fostei Regiuni Autonome Maghiare un detașament important de dascăli calificați, atât de necesari pentru vremea aceea de după război. Reghinul și-a înscris astfel numele între centrele importante ale învățământului pedagogic românesc postbelic.

Dar au avut de câștigat și cele câteva sute de copii sosiți la Reghin din satele românești din jurul orașului, ba chiar și mai dedeaparte. Cred că nu greșesc dacă spun că marea majoritate a elevilor școlii proveneau prin familiile de țărani. Era urmare a faptului că mulți dintre țărani noștri au început să priceapă dincotro bate vântul și se gândeau cu spaimă la viitorul lor, la pământul pentru care au pătimit atâtea și pe care își dădeau seama că erau pe cale să-l piardă odată cu „transformarea socialistă a agriculturii”.

Pe de altă parte, în satul românesc tradițional din acea vreme, doi oameni erau cei care se bucurau de prestigiul și încrederea sătenilor. Iar aceștia erau preotul și învățătorul. Nu era puțin lucru să fi preot sau învățător într-un sat. Adică oamenii considerați sfătuitoarii și îndrumătorii sătenilor. Iată deci motivele pentru care o mulțime de copii, cei mai mulți proveniți din familii țărănești cu o situație materială destul de precară. Dacă statul nu le-ar fi asigurat la toți burse, probabil că numărul lor s-ar fi redus la jumătate.

Revenind la Alexandru Matei, autorul „Cărții cu colegi”, este și el unul dintre cei mai sus amintiți, ca și

mine, ca și foarte mulți dintre colegii noștri. Cobora de sub Munții Gurghiuului, din Chierul de Sus. Era înaintea mea cu un an, făcând parte din cei care, în urma concursului de admitere din 1948, au devenit cei dintâi elevi ai Școlii Pedagogice Române din Reghin și deci au fost prima generație de absolvenți ai acesteia, în 1952.

A fost cea mai numeroasă promoție de dascăli din scurta existență a școlii reghinene, aproape 130!

Răsfoiesc paginile cărții lui Alexandru Matei. Nu pot să nu-mi exprim un sentiment de admirație pentru lucrarea sa. O lucrare născută din pasiunea cercetătorului din el. Că doar asta a fost toată viața, un căutător, un cercetător de dovezi și documente. Așa s-a născut și cartea sa. Nu mă îndoiesc nicio clipă că a fost o muncă de Sisif! Să aduni la un loc atâtea dovezi despre foștii tăi colegi, dar și despre alții, nu este deloc ușor. Și asta după o jumătate de veac! De aceea, cartea lui Matei este o carte-document despre istoria unei instituții importante a Reghinului de pe băcile căreia și-au luat zborul câteva generații de dascăli. Este un fel de hrisov, o adevărată hronică a școlii, iar autorul ei este, fără exagerare, un cronicar al unor vremuri demult apuse. Ele au fost scoase la lumină spre a fi mărturisiri pentru toate generațiile ce vor urma după noi, de către Alexandru Matei.

Dar cartea lui Alexandru Matei mă poartă cu gândul și cu amintirile cu multe decenii în urmă. De aceea, unele dintre ele mi-au revenit în

memorie doar odată cu întoarcerea paginilor, privind chipurile frumoase și tinere ale celor cu care, începând din toamna anului 1949 și până în vara anului 1952, am conviețuit, împărtășind bucuriile și necazurile vieții de elevi, supuși unei discipline aproape cazone: deplasarea cu rândul la școală de la internat și invers; cu rândul la masă, cu rândul la cinematograful de două roi pe săptămână; stingerea seara și deșteptarea dimineața, la ore fixe etc. Doar când aveam bilet de voie în oraș, timp de trei ore, duminica după masă, nu mergeam cu rândul! Asta dacă cumva nu eram consemnați pentru vreo notă proastă primită sau vreo altă nebunie copilărească făcută din timpul săptămânii. Nu știu câtă democrație era pe acea vreme, dar știu sigur că școala era școală, cartea era carte și disciplina era disciplină!

Mă gândesc că au trecut de atunci mai bine de șase decenii. Nu știu câte din chipurile frumoase și tinere din cartea lui Alexandru Matei nu s-au spulberat încă în țărâna din care Creatorul ne-a zidit ca ființe. Oricum, sunt convins că cei mai mulți dintre aceste chipuri au plecat pe calea fără întoarcere a lumii de dincolo. Dar, datorită trudei lui Alexandru Matei, ele vor rămâne pentru totdeauna nemuritoare tocmai prin această carte.

Eu aș spune că pentru cel ce se încumetă la o asemenea lucrare, o singură carte este suficientă. Fiindcă ea este cartea vieții sale, în paginile căreia trăiesc peste o sută de vieți. Pentru o asemenea carte-document Alexandru Matei are toată admirația mea!

ILIE ȘANDRU

Cunoscuții istorici ploieșteni Emilia Luchian și Nicolae Petrescu-Redi au îmbogățit istoriografia orașului cu un nou volum: *Oameni și instituții în Ploieștiul sfârșitului de secol al XIX-lea (1878-1900)*, Editura Karta-graphic, 2017. Cartea e o scriere de maturitate a celor doi autori, situată pe linia unor mai vechi preocupări. Doamna Emilia Luchian a mai publicat, pe lângă numeroase articole dedicate istoriei ploieștene, volumele: *Aromânii – pretutindeni și nicăieri*, în 2007, iar în anul 2010, *Fereastră în timp – Ploieștii în 1928*. Din cele 20 de volume publicate de către domnul Nicolae Petrescu-Redi, istoriei îi sunt consacrate volumele: *Bulevardul Independenței – 1999 și Comunitatea elenă din Prahova* - ediție bilingvă, 2011. Istoria constituie și sursa de inspirație pentru volumele de poeme, aforisme, maxime, catrene publicate de domnul N. Petrescu-Redi și pentru articolele din revistele din țară sau din Italia și Franța.

Volumul menționat debutează cu un *Argument* ce expune viziunea autorilor asupra problematicii abordate, constituind o adevărată filozofie a istoriei în variantă succintă și condensată. Se expune și un sumar comentariu asupra bibliografiei folosite, precizându-se că la originea cărții se află lucrarea lui Nicolae Petrescu-Redi, *Primăria orașului Ploiești în perioada 1878-1900*, dezvoltată ulterior.

În *Argument*, ca și în prima parte a capitolului I, intitulat *Lumea și noi*, e de admirat amploarea viziunii redacționale, caracterul general al informațiilor vehiculate, sugestivul tablou rezultat, care prezintă un oraș, orașul nostru pe fundalul istoriei naționale și universale. Trebuie să recunoaștem că nu e la îndemâna oricui ca, în câteva pagini, să treacă în zbor peste istoria lumii, a Europei, a României de la 1878 la 1900 atingând uneori cu aripa și Ploieștiul.

În redactarea capitolului I, predomină spiritul sintetic. În două pagini, autorii trec de la urmele arheologice mezolitice de locuire pe teritoriul actualului oraș, la statutul de sat al localității în secolul al XV-lea, târg în secolele al XVI-lea – al XVIII-lea și oraș începând din secolul al XIX-lea. Autorii folosesc o mare

varietate de izvoare istorice: dicționarul lui M. Apostol, monografiile lui Al R. Budescu și M. Sevastos, cronologiile, istoriile în date ale lui M. Chirulescu și Paul D. Popescu, memoriile lui Zaharia Antinescu și Al Candiano-Popescu, volumele de documente publicate de I.St. Baicu și C. Dobrescu, lucrările de istorie locală elaborate de C. M. Boncu, M. Rachieru, D. Stănescu etc.

Redactarea sintetică a textului e presărată cu flori de expresie menite să-i învieze ariditatea. În unele se recunoaște stilul prof. N. Petrescu-Redi. Altele sunt rodul gustului și căutărilor doamnei Luchian Emilia în tezaurul înțelepciunii universale. Ele apar sub forma mottourilor tuturor capitolelor. Reproducem două dintre ele: Vrei să cunoști lumea? Privește-o de aproape. Vrei să-ți placă? Privește-o de departe! (I.L.Caragiale); Ca să faci loc ideilor noi, trebuie să scapi de cele vechi.

Începând cu cel de al doilea capitol, s-a schimbat maniera de lucru, reușindu-se o eficientă îmbinare între spiritul sintetic și cel analitic, modalitate aplicată succesiv unor aspecte distincte ale istoriei orașului: structuri și funcționării principalelor instituții ale orașului, primăria și consiliul comunal; structuri administrative; utilităților și activităților specifice vieții urbane.

În redactarea nucleului cărții, cel care justifică și titlul ales oamenilor și instituțiile orașului, autorii manifestă moderație abținându-se de la interpretări exagerate, care ar putea naște polemici nesfârșite. Ne referim la dihotomia funcției de primar. Este acesta reprezentantul cetățenilor care

l-au ales, ori executantul programului partidului din care face parte?

Probitatea științifică și dorința de înțelegere și acceptare de către colegi și cititori a demersului lor științific îi determină pe autori să dezvăluie regulile după care s-au condus în cercetarea și redactarea materialului privind activitatea primarilor: „Vom încerca să creionăm personalitatea fiecăruia, evenimentele prin care au trecut, faptele care le-au marcat activitatea, împlinirile și nereușitele, atât cât s-a scris și s-a știut. Vom aduce în sprijinul ideii, diferite documente găsite în arhivele Primăriei orașului, pe care le vom prezenta în capitolele următoare”. Cititorii vor constata că autorii și-au onorat promisiunile.

În prezentarea personalității și faptelor primarilor ploieșteni dintre 1878-1900, autorii aveau de ales între o viziune restrânsă, limitată la mandatul primit (durată și prerogative) și una amplă, înfățișând omul și realizările sale în contextul epocii. Au preferat a doua modalitate și bine au făcut.

Primarul, omul și funcția, ne este prezentat în mediul social-politic în care a trăit și acționat, fapt ce înlesnește priceperea corectă și completă a personalității sale.

Autorii au o atitudine interactivă cu propria redactare, își percep scrierea și din postura de cititor. Când liberalul C.T. Grigorescu și conservatorul Gh. Gr. Cantacuzino au ajuns amândoi, ca aleși ai electoratului ploieștean în Camera Deputaților, autorii semnalează „originalitatea” asocierii liberalo-conservatoare în gusturile/opțiunile alegătorilor ploieșteni prin comentariul „interesantă asociere”. Ro-mâni imparțiali, vorba lui Caragiale!

Presupunem că fiind captivați de fluxul redactării autorii nu au mai apucat să amendeze instabilitatea opțiunilor unor politicieni, în colimator fiind C.T.Grigorescu, partizan aprig al lui Cuza la 1859 și participant la înlăturarea acestuia în 1866. Emilia Luchian a revenit asupra temei și a tratat-o competent în volumul *Ploieșteanul. Chip și Mască*, Editura Karta-Graphic, 2017.

În capitolele III-VI, autorii tratează elementele caracteristice ale urbanismului ploieștean la finele secolului al XIX-lea. Ne sunt →

TRAIAN D. LAZĂR

MATERIA ÎN DELIR

Foarfeca de cocori taie albastrul
încât se văd toamnele.
Lungi fire de iarbă sunt cu nervii la
pământ.

Se scurg pe la streșini primele picături
de-ntuneric.
Universul este în formă
de inimă.

Îmi e din ce în ce a fân cosit.
La casa cea străină trăiesc departe de
Terra.
Văd înapoi amintirile
cu ochiul din ceafă/ al cerebelului.
Ele vin ca trenurile plecate
în sens contrar,
vin și cer capul meu/ de copil.

EXIST ÎMPOTRIVA MEA

Astăzi e duminică, dar mâine
nu se știe ce va fi,
moartea crește-n orice.

La amfiteatru, statuile sunt goale
de suflet.

Stau în casa cu ferestre/ spre iarnă.
Viscolul își urlă în zăpadă lupii.

Mi-e greu să fiu om obișnuit,
exist împotriva mea.
Inima a ajuns o parte din creier,
fruntea are diametrul cât cerul.
Mi-e greu să fiu om obișnuit.

Haidem să nu fim comuni!
Haidem să iubim!

ROMAN DE DRAGOSTE

În fața oglinzii, ea își împletește
inocentă
visele. Și așteaptă,
așteaptă să-și dea pe buze cu sărutări.
– Ești mai iarnă ca zăpada
și părul îți e mai noapte!,
îi spuse bărbatul
și cu o mână o scoase din oglindă.

Ea ieși îndrăgostită doar de sine,
ieși să-și dea pe buze cu sărutări.
Sânii tăiară ca un ferăstrău aerul,
tăiară privirile lui
și tot ce întâlneau în cale.

– Ești zăpadă ca și iarna

și ești noapte ca și părul!,
îi strigă el -
și cu cealaltă mână
o împinse la loc
în oglindă.

EU, PROMETEUL

„M-au alungat oamenii, m-au dat afară.
Apoi, m-au dat afară de-afară”

E iarnă înspre voi.
Ferestrele sunt goale până la brâu.
Au mucegăit lângă cutia de scrisori
așteptările,
barba îmi crește/ pe dinăuntru,
în barbă-mi cresc cuvintele.
Vântul suflă de pe ziare literele pe jos.

„Alerg după strigătul meu de copil,
atât de grăbit încât urechile-mi intră
năuntru!”

„M-au alungat oamenii, m-au dat afară.
Apoi m-au dat afară de-afară!
Acum vor să mă ucidă.
Iată, au și scos arma,
ARMA SECREȚĂ a lui E. Jebeleanu:
p o e z i a.”

FLORENTIN SMARANDACHE

OAMENI ȘI INSTITUȚII...

→înfățișate elementele tehnice și
estetice ale evoluției Ploieștiului de la
statutul de târg la cel de oraș și
totodată de trecere de la civilizația
tradițională, impregnată cu urme
orientale la civilizația occidentală.

Activitatea comercială a târgului,
ce devine oraș, își pierde ritmul săptă-
mânal sau sezonier devenind cotidia-
nă și desfășurată în spații permanente,
cum ar fi prăvăliile în stil austriac,
amintite de autori. Activitățile pro-
ductive specifice târgului, meșteșugu-
rile din ateliere, devin industrii prac-
ticate în manufacturi și fabrici, aspect
înfățișat de autori inclusiv prin prisma
măsurilor de protecție și încurajare.

Întrucât nu au dorit să realizeze o
lucrare excesiv de voluminoasă, auto-
rii au tratat punctual alte aspecte ale
modernizării urbanistice. Principala
transformare s-a produs treptat și a
vizat structura așezării în conturarea
căreia interesele proprietarilor indivi-
duali s-au subordonat treptat interese-
lor comunității. Realizarea unei struc-
turi sistematice a așezării a impus
cedări, renunțări, vânzări de proprie-
tate și chiar exproprieri pentru alini-
erea străzilor, canalizarea râului Dâm-

bu, construirea unor obiective admi-
nistrative sau culturale comunitare.

Casele construite din paianță sau
bârne de lemn s-au restrâns numeric,
răspândindu-se casele de zidărie,
construcții cu decorațiuni din baroc
sau Art Nouveau, ce voiau să imite pe
cele din capitală.

În bisericile de plan treflat alături
de elementele decorative bizantine
apar unele preluate din stilurile neo-
clasic, baroc sau din bazilicile
italiene.

Hanurile sunt înlocuite de
hoteluri, iar ospelurile de restaurante.

Integrarea în modernitatea
occidentală e ilustrată și de evoluția
iluminatului public de la felinarele cu
gaz (1857), produs într-o rafinărie de
tip industrial cu utilaj împrumutat din
Germania, felinare și stâlpi aduși de
la Paris, la iluminatul electric (1903).
Merită reținut faptul că, în procesul
de modernizare, românii, ploieștenii,
nu au avut numai rolul de receptori, ci
și pe acela de inițiatori și promotori în
anumite domenii.

Aprovizionarea cu apă a orașului a
evoluat de la sacale și fântâni cu roată
sau cumpănă, la pompe de apă și
puțuri sistematice.

Căile de comunicații au evoluat de
la străzile de pământ tasat, înguste și

întortocheate, în formă concavă
pentru scurgerea apei, la străzi pavate
cu pietriș ori cuburi și format convex.
Realizarea de vârf în domeniu a
constituit-o amenajarea bulevardului
(1878-1894).

Instituțiile de cultură, mai ales
școlile sunt și ele tratate prin prisma
modernizării în structură și
funcționalitate.

S-ar fi convenit ca tabloul
modernizării urbanistice să fie
încununat cu prezentarea modului de
viață orășenesc, iar pentru aceasta
autorii ar fi trebuit să apeleze la
izvoarele istorice literare. Anumite
informații privind modificările
intervenite în viața cotidiană (jour fix,
primul revelion la Ploiești) au fost
presărate în text, dar fragmente
compacte înfățișând viața cotidiană a
unui ploieștean (primarul?) și a unei
instituții ploieștene (primăria) ar fi
întregit optim imaginea urbanității.

Autorii au relatat faptele pe un ton
obiectiv, au folosit terminologia
științifică adecvată temei, nu s-au
lansat în interpretări hazardate, au
argumentat temeinic și convingător
ipotezele susținute, și-au redactat cu
talent ideile, iar toate acestea fac din
acest volum o lectură plăcută și
instructivă.

Ocean întors

„Dreptul umbliă cu capul spart”

(O zicere înțeleaptă din Anton Pann)

Lista absurdităților care încep a fi acceptate ca locuri comune crește pe zi ce trece. Invadarea și ruina unei țări prin încălcarea oricăror legi internaționale este definită ca transfer de democrație, sufocarea unei țări prin sancțiuni concertate ar aduce libertate și prosperitate locuitorilor ei, Irakul ar fi avut arme de distrugere în masă, dar la control ele au lipsit cu desăvârșire, mai mult de cincizeci de guverne îl recunosc pe Juan Guaido președintele legitim al Venezuelei, deși el s-a proclamat singur pe stradă ca președinte, situație hilară pe care nici lumea a treia n-ar tolera-o. În schimb Maduro, președintele votat de 68% dintre alegători în mai 2018 este subminat ca fiind nelegitim. Cine să mai înțeleagă ceva în acest haos internațional?! Lista absurdităților acceptate poate continua. Dar ne oprim aici nu înainte de a o menționa pe ultima, strigătoare la cer: arestarea pe 11 aprilie a. c. a lui Julian Assange (n. 1971 în Australia), redactorul șef al organizației de presă *WikiLeaks* pentru delictul de a fi rostit mereu adevărul și numai adevărul. Numai că adevărurile publicate de Assange au stânenit acel *deep state* care rămâne permanent în toate administrațiile americane. El nu a furat sau hijacked documente secrete ale Pentagonului și Departamentului de Stat, ci doar a publicat ceea ce i-a oferit Bradely/Chelsea Manning (n. 1987, US Army intelligence analyst). Nici nu a fost spion al Rusiei cum încearcă să acrediteze cei puși să-l demonizeze pe Assange.

Toți jurnaliștii de bună credință confirmă faptul că, într-o vreme a triumfului lui *fake news* în presă, *WikiLeaks* este organizația care nu a greșit niciodată, nu a fost pusă nicicând în situația de a-și retrace informațiile publicate, de a-și cere scuze pentru denaturarea realității. Și când ajungi să realizezi o asemenea performanță cum de e posibil să târăști pe scările ambasadei ecuatoriene un om care rar a văzut soarele în cei șapte ani de reclusiune forțată? Cum s-a putut petrece o asemenea

faptă de ocară sub privirile trecătorilor londonezi, care au fost martori la o scenă de ev mediu întunecat, reactualizându-ni-se supliciuul lui Galileo. Acel *e pur si muove* ne doare și azi, făcându-ne să ne înspăimântăm pentru abisul moral în care cade puterea. Atunci ca și astăzi este un delict *to speak truth to the power* (să rostești adevărul în fața puterii).

Am sperat cu toții că ieșind din secolul 20, cel cu două războaie mondiale vom inaugura un veac al rațiunii, al gândirii libere și al bunei conviețuirii între popoare. Cele aproape două decenii care s-au scurs ne contrazic dur prin haosul cauzat de încălcarea legilor internaționale, prin campanii de cotoire și distrugere a unor state, prin jaful de resurse practicat pe față, prin uciderea a milioane de cetățeni nevinovați, prin anexări teritoriale abuzive, prin valuri de minciună propagandistică ce se revarsă din canalele de televiziune obedientă cu jurnaliști plătiți în milioane de dolari anual. N-am fi aflat niciodată despre aceste abuzuri dacă n-ar fi lucrat diligent pentru noi, masele de oameni mințiți, o organizație de știri ca *WikiLeaks*, avându-l în frunte pe temerarul Julian Assange. Acuzațiile care i se aduc pot viza orice jurnalist care își respectă menirea, aceea de a scormoni cât mai multe surse posibile pentru adevăr. Culmea este că pe rezultatele investigațiilor lui Assange și a organizației sale s-au bazat informațiile din *New York Times* și *The Guardian*, publicații care nu au fost deferite justiției. Numai Julian Assange a fost târât într-un mod ticălos pe treptele ambasadei ecuatoriene de către poliția metropolitană din Londra și aruncat în închisoare sub amenințarea de extrădare în SUA, care este animată de câțiva ani de o vendetă împotriva

jurnalismului australian.

Lui Assange nu i se iartă curajul de a fi dezvăluit adevăruri despre campaniile americane în Irak și Afganistan, care contraziceau versiunile oficiale, despre corupția familiei Clinton, despre manipulările din timpul campaniei electorale din 2016, despre tricurile de la DNC (Democratic National Convention). Un video din 2007 cu un helicotier american împușcând la întâmplare adulți și copii în Irak, incluzând și doi jurnaliști de la Agenția Reuter a spus totul despre prezența americană în Irak, denunțând-o. Ce-i drept, dezvăluirile lui Assange au fost pentru unii oficiali americani usturătoare. Assange ne-a arătat că Hillary Clinton primea sume imense de bani de la Arabia Saudită, un sponsor al Statului Islamic sau de la Qatar, ejusdem farinae, că ea, Hillary, a fost arhitectul distrugerii Libiei, unde astăzi se vând oameni ca în sclavagism. I se pune în cărcă lui Assange că a conspirat cu Manning în sustragerea documentelor care erau ascunse publicului. În realitate Manning le-a oferit altora înaintea lui Assange. O jumătate de milion de documente de la Pentagon și Departamentul de Stat diseminate de *WikiLeaks* plus video-ul cu helicotierul din care se trăgea cu indiferență în irakieni, au oferit probe decisive pentru criminalitatea antreprizei americane în Orientul Mijlociu. Totuși Julian Assange este înțemnițat și nu cei care au inspirat, planificat și comis crimele de război.

Tucker Carlson, (n. 1969) comentator politic, în emisiunea pe care o deține la *Fox News* a arătat că în 1971 *Washington Post* a publicat *Pentagon Papers*, documente zguduitoare despre războiul din Vietnam, dar nimănui nu i-a trecut prin cap să ia măsuri punitive împotriva redacției. „Vina” lui Assange este aceea de a fi expus pe cei puternici în întreaga lor mizerie morală și uriașa lor criminalitate. Puterea trebuie să dea seama de faptele ei în fața publicului care a ales-o, dar aceasta se întâmplă din ce în ce mai rar. Julian Assange a jucat acest rol de tribunal popular care a judecat samavolnicia celor ajunși în vârful piramidei, tratând cu aroganță masele care i-au votat, trădând programele electorale învâlmite în→

SILVIA URDEA

uriae minciuni. În condițiile unui divorț dramatic între oligarhie și restul populației, adevărurile rostite de Assange și WikiLeaks au jucat un rol justițiar și totodată de supapă a mâniei populare.

Chris Hedges, (n. 1956) un autor best seller, deținător al lui Pulitzer Prize în articolul său *The Martyrdom of Julian Assange* (Martiriul lui Julian Assange) a relevat poate cel mai bine esența jurnalismului lui Assange și al companiei sale: „Assange and WikiLeaks allowed us to see the inner workings of empire - the most important role of a press and for this they became empire's prey” (Assange și WikiLeaks ne-a permis să vedem lucrările dinăuntru ale imperiului - cel mai important rol al presei- și pentru asta ei au devenit o pradă a imperiului - www.consortiumnews.com, number 105, Monday, April 15, 2019). Arestarea lui Assange din 11 aprilie a.c. sfâșie orice pretenție că mai există legi respectate și dreptul de a face presă liberă, observă cu dramatism C. Hedges. Se pare că alunecăm din ce în ce mai mult într-o lume care ne amintește de dystopia din nuvela 1984 de George Orwell, unde ”War is peace. Freedom is slavery. Ignorance is strength”(Războiul este pace. Libertatea este sclavie. Ignoranța este putere). Într-o lume de valori răsturnate orice a devenit posibil, iar criminalitatea a ajuns să fie practică pe față. Assange a nemulțumit atât pe democrați cât și pe republicani. A expus-o pe Hillary Clinton cea care a primit 657.000 dolari de la Goldman Sachs pentru o conferință, evident o mită pentru protecția băncii în cazul victoriei ei în alegeri. A făcut publice abuzurile administrației Bush, inițiatorul intervenției în Irak. De asemenea WikiLeaks a dezvăluit modus operandi al unor agenții ca CIA sau NSA în interferența lor în campaniile electorale din alte țări. Nici conspirația internă a membrilor laburiști din parlamentul britanic împotriva liderului de partid Jeremy Corbyn n-a scăpat scrutinului din organizația lui Assange.

New York Times, Washington Post, The Guardian care s-au hrănit cu știri diseminate de WikiLeaks s-au întors împotriva grupului Assange când acesta a devenit

persona non grata în ochii administrației americane. Aceste publicații s-au unit în efortul lor de a-l discreditat pe Assange și organizația sa. Este clar că au comis o trădare abominabilă față de un confrate pentru a câștiga protecția establishment-ului.

Arestarea lui Julian Assange reprezintă un grav atentat la libertatea de gândire și expresie, la condiția esențială a jurnalismului autentic, la verticalitatea unui ins responsabil, care a publicat știri pline de acuratețe într-o epocă inundată de falsitate.

Validitatea informațiilor de la WikiLeaks a fost confirmată o sută de procente. Acest grup nu a fost silit niciodată să retragă vreo informație sau să-și ceară scuze pentru inadvertențe.

Președintele Donald Trump, care a aplaudat în timpul campaniei sale electorale din 2016 știrile compromițătoare la adresa contracandidatului său, Hillary Clinton se spală acum pe mâini ca Pilat din Pont, zicând ”I know nothing about WikiLeaks”. Revoltat, Chris Hedges biciuiește lășitatea tuturor celor care l-au vândut pe australian: președintele ecuadorian Lenin Moreno, prim-ministrul britanic Theresa May și președintele Trump căruia îi adresează o foarte justificată întrebare: ”Under what law did President Donald Trump demand the extradition of Assange, who is not a US citizen and whose news organization is not based in the United States?”(Pe baza cărei legi cere Președintele Donald Trump extrădarea lui Assange, care nu este cetățean US și a cărui organizație de știri nu funcționează în Statele Unite?). Jurisdicția extrateritorială pe care America dorește s-o exercite în cazul Assange

Florin Buciuleac

ne arată că puterea ei este imperială. Nimic nu pare a-i sta împotriva: nici Magna Charta, nici Constituția, nici Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului (1789). Articolul 11 din Declarație stipulează că: „*Libera circulație a gândurilor și a opiniilor este unul dintre drepturile cele mai prețioase ale omului; orice cetățean poate, deci, vorbi, scrie, tipări liber, fără a răspunde pentru abuzul acestei libertăți.*” Omenirea a elaborat asupra acestui nobil drept al omului cu peste două secole în urmă, dar iată că nici un drept fundamental nu este gravat în piatră.

Tulsi Gabbard, candidată democrată la președinție, combatantă în Irak de două ori, acum activistă împotriva războiului și-a exprimat profunda îngrijorare cauzată de arestarea lui Julian Assange, care a dat o lovitură legitimității presei, libertății și transparenței ei. Tucker Carlson a subliniat că nu Assange face rău Americii, ci adversarii care îl atacă.

Aruncarea unui jurnalist onest într-o închisoare britanică este simptomul unei boli care a cuprins lumea în întregul ei, dar mai ales lumea occidentală în primul rând. Acest act de intimidare și teroare exercitat asupra libertății de conștiință și expresie nu prevestește nimic bun. El anunță „a world where those with the courage and integrity to expose the misuse of power will be hunted down, tortured, subjected to sham trials and given lifetime prison terms in solitary confinement. They presage an Orwellian dystopia where news is replaced with propaganda, trivia and entertainment. The arrest of Assange, I fear, marks the official beginning of the corporate totalitarianism that will define our lives.”(o lume în care cei curajoși și integri care expun reaua folosire a puterii vor fi vânați, torturați, supuși unor judecăți trucate și condamnați la închisoare pe viață singuri în celulă.

Se prevestește dystopia orwelliană, unde știrile sunt înlocuite cu propaganda, lucruri triviale și amuzament.

Arestarea lui Assange, mă tem, marchează începutul oficial al totalitarianismului corporatist care va defini viețile noastre.”(Chris Hedges, *Ibidem*).

Efigii

NE ÎNSTRĂINĂM?

Așa, într-un fel de virtute a inerției, *unii* comentatori literari, mai mult s-au mai puțin pregătiți pentru înțelegerea și accesarea la marea schimbare datorată Revoluției din Decembrie '89, au trecut rapid la atacul și desființarea creației literare din perioada comunistă, respectiv '44 – '89. Această „defrișare” masivă a creației literare având baza de plecare la o gândire și logică transferate din Occident la noi în... interesul serviciului, a condus la implementarea și dezvoltarea unei literaturi naționale pe un palier nou, palier care a cam rupt-o cu tradiția și cu un anume tradiționalism, drept că exacerbă în anumite cazuri.

Din păcate, programul de eliminare a literaturii naționale tributare *bolșevismului, proletcultismului și ideologiei comuniste*, având țintă predilectă *obsedantul deceniu*, a lăsat în urmă un fel de sahară autohtonă, pentru că tăvălugul a fost setat/direcționat spre o schimbare radicală și mai aproape de total decât de parțial. Problema e că din viteză, sau din neatenție, asediatorii au dorit să anuleze tot, pentru a i se asigura noului val de autori manifestarea plenitudinii forțelor scriitoricești în locul proaspăt curățat de eventuale nervuri ideologico-proletcultiste. În această horă a sodomirii, spre mulțumirea și bucuria asediatorilor, s-au prins și câțiva comentatori și critici literari buni practicanți ai oportunismului, astfel că, salvându-și pielea punctată cu pigmenți ai vechiului regim, au început reconsiderarea, denigrarea și, în final, distrugerea fără discernământ a literaturii postbelice... Normal că în... pustiul rămas trebuia plantat ceva, drept care, cu o hărnicie chiar impresionantă, noul val de scriitori a invadat piața cărții cu scrieri cel mai adesea lipsite de valoare autentică, deși laudele și explicațiile au existat din plin pentru salvarea noii producții literare. Mare lucru nu s-a reușit, fiindcă nici invocatele curente: modernism, postmodernism, noul realism, suprealism etc., etc., n-au reușit salvarea scrierilor din mediocritate, nici încercarea de întoarcere la modelul clasic... Ici-colo a funcționat acest de-

ziderat, însă s-a dovedit a fi fost mult prea... subtil, fiindcă tocmai a ieșit un amalgam atât de întortocheat și îmbelșugat cu simboluri și metafore care ar fi trebuit să rezolve problema, încât nimeni n-a mai înțeles mare lucru. Dovadă că, după trei decenii postdecembriste, literatura națională, indiferent de genul literar abordat, a reușit performanța de a se îndepărta tot mai mult de cititori. Și poate că ruptura n-ar fi fost atât de clară și de ireversibilă, dacă, în paralel, distrugătorii despre care a fost vorba ceva mai înainte, s-ar fi limitat la perioada postbelică, recte antedecembristă, însă, tot după un nefericit model occidental, au pus accent pe lepădarea de tradiții și trecerea la un gen de literatură cu mult mai... înrudit cu un anumit tip de literatură occidentală decât cu cea tradițional-națională. Evident, orice oponent, a fost urgent etichetat ca nostalgic sau ca posesor al unei mentalități marcată de virus comunist și... gata! Dar nu, mai era ceva și anume: era necesară o reconsiderare a operei multilor autori romantici din literatura română, adică acei scriitori, indiferent de genul literar abordat de-a lungul vieții lor de creatori. În această ordine de idei, reconsideratorii-distrugători, au început cu ultimul mare romantic european – Mihai Eminescu, descoperind ei repede că acesta nu era decât vârful unui aisberg în care se mai aflau nume importante ale literaturii naționale, chiar multe, iar opera acestora se înscria fără drept de apel și de viețuire postdecembristă. Așadar, s-a căzut de acord în scurtă vreme că romantismul, clasic sau contemporan se lovea ca nuca în perete de noile curente sau pseudo-curente literare importate, ori

inventate pe post de colaci de salvare pentru noile, multe și lipsite de valoare creații literare ale unor făcători de literatură, preținși scriitori. Lădat până la a i se aduce osanale, noul val s-a autosesizat decretând: de fapt, noi suntem *alfa* și *omega* în condițiile începutului de secol XXI, tehnicizat până la dezumanizarea populației... Și atunci: ce nevoie mai putem avea de... romantism? Să ne întoarcem la preromanticii Gheorghe Asachi, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Cârlova, sau Grigore Alexandrescu? Dar nici măcar la *etapa nouă a romantismului începând cu 1848* cu reprezentanții săi mai importanți: Nicolae Bălcescu, Constantin Negruzzi, Mihail Kogălniceanu, Dimitrie Bolintineanu, Alecu Russo... Și continuând cu Alexandru Odobescu, Andrei Mureșanu, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski...

Revenind: pentru a clarifica și justifica această atitudine exclusivistă din partea unor autori postdecembriști, este de înțeles că, în noile condiții social-economice și culturale ale începutului de secol XXI, și care e motivul încercării de eliminare a romanticilor și a romantismului, să solicităm ajutor de la DEX cu scopul de a fi cât mai convingător, și anume, după DEX, ca definiție: ROMANTISM, *romantisme*, s. n. 1., înseamnă „*Mișcare artistică și literară apărută la sfârșitul sec. XVIII în Anglia și la începutul sec. XIX în Franța, ca o reacție împotriva clasicismului și regulilor lui formale, care a preluat tradițiile naționale și populare, promovând cultul naturii, lirismul, fantezia și libertatea de expresie. Ansamblu de aspecte care caracterizează curentul romantic; înclinare spre lirism, spre individualism, spre visare, spre melancolie.*” Și, încă: „*Atitudine, comportament dominat de sensibilitate, de imaginație care nu mai trece de rațiune.*” În tehnicizata lume în care trăim, iese la suprafața comentariului întrebarea: ce să facem cu romantismul în perioada actual-modernă? *Visare, lirism, imaginație care trece de rațiune* etc., toate elemente cu statut de *intruși* în contextul existenței literar-artistice la început de secol XXI... De-aceia, slăbirea forței romantismului→

DUMITRU HURUBĂ

Începând cu anul 1990, mai cu seamă încercarea de supraviețuire a unui nou tip de romantism românesc, presupune o adevărată luptă literară și ideologică – de ce nu? Spun aceasta bazându-mă pe adevărul, greu sau imposibil de contestat, conform căruia, prin forța împrejurărilor și, în primul rând prin pustiirea la modul propriu a satului românesc și în consecință lipsa sau reducerea numărului populației de la țară, scade puterea unui anumit gen de romantism. Acest adevăr a contribuit și contribuie esențial și la diminuarea importanței fenomenului ca atare și în mediul urban, acolo unde mutațiile spiritual-materiale sunt mai pronunțate în detrimentul unor curente literare de tradiție și, înainte de toate, romantismul.

Interesant de reținut: în timp ce mediul rural doar păstrează, deseori fără să conștientizeze, mare parte din ideologia tradițiilor, în mediul urban contactul, și permanent și direct cu o altă modalitate de a gândi și acționa, deteriorează cu mult mai ușor ideea de continuitate. Invadarea unui concept nou, cel mai des fără vreo legătură cu literatura de tradiție, dar în ton cu cerințele unui deziderat absolut străin de credința și principiile actului autohton de creație, a dus la schimbarea gravă a valorii literaturii naționale cu respectarea cerințelor unor literaturi care au dus, deja, la depersonalizarea creației noastre în favoarea unor valori mai mult comerciale decât autentice.

Evident, și trebuie să fim realiști: societatea în care trăim, derapajul lumii contemporane, voit sau nevoit, spre altă treaptă de civilizație pretins mai bună, sunt elemente în fața cărora este greu de creat obstacole. Nu ne putem întoarce la abac uitând de telefoane mobile și de tablete, ignorând atotștiutorul google, la extemporale, la celebrele *lecturi particulare*, la nu mai puțin celebrele *vocabulare* etc., etc., acum când *gugă*ul ne face victorios cu ochiul, toate-acestea și altele făcând parte intrinsecă dintr-un romantism pe care generațiile mai proaspete îl consideră depășit, dacă, deseori, chiar penibil. E de plictiseală... Iar n literatură nu e altfel, să fim bine înțeleși!

Cu toate binefacerile sale, civilizația și, cu precădere,

civilizația privită din punct de vedere al progresului tehnic, are o latură neglijată și anume, influența sau asupra aspectului comportamental și al calității comunicării dintre ființele umane pe care aș numi-o *dezumanizare*.

Sunt tot mai dese situațiile în care toleranța, înțelegerea și sentimentalismul sunt înlocuite cu răceala, intoleranța, antipatia, indiferența, iar noua literatură, fără să conteze genul literar abordat, contribuie din plin la degradarea relațiilor *om-om*... Pentru că ea însăși nu constituie un liant, ci, așa cum spuneam, prin dorința expresă de a fi original, mulți autori își îmbracă produsul literar cu simboluri, metafore și alegorii chiar într-un asemenea mod, încât cititorul nu mai înțelege mare lucru și, fiindcă și el este agresat de tarele unei societăți total indiferentă la problemele de comunicare dintre oameni, respectivul cititor renunță și, forțat de împrejurări, se integrează în marea masă a populației.

Până una-alta, există o întrebare: nu cumva ne sălbăticim? Pentru că în civilizația zilelor de azi, romantismul și nevoia de comunicare, nevoia de celălalt, devin neputincioase... Însă, mi se pare normal și potrivit să mă folosesc, în încheierea acestui comentariu, de următorul citat ca argument: „*Și la noi acționează aceeași reducere la natură, îndeosebi la cea vegetală, ca poartă deschisă către toate regnurile și, în consecință, către o înfinită viziune cosmică. Noi, însă, ne simțim mai legați de romantism decât multe alte popoare. Este primul vehicul stilistic care ne-a integrat în circuitul culturilor moderne, într-o perfectă sincronie cu acestea. Este stilul din desigurul căruia va răsună până peste veacuri glasul de aur al lui Eminescu.*” (*Ceva despre romantismul românesc*, din volumul: Edgar Papu, **Existența romantică**, Editura Minerva [BPT], 1980, p.210).

Așadar, să luăm aminte la cuvintele unuia dintre cei mai importanți comparatiști români postbelici, autorul unor studii de literatură universală și teorie literară, eseistul și criticul literar Edgar Papu...

De sub zăpezi spre tine cu fruntea aplecată

De sub zăpezi spre tine cu fruntea aplecată
Încă o primăvară se-ntoarce și-ți arată
Că din pământul rodnic ai zămislit cuminte,
Măicuța mea icoană a cerurilor sfinte.

Din stolurile care îți zboară lumea-ntreagă
Se prind în horă sorii și nopțile îți leagă
La brâu din Prut cernută dovada înflorării,
Iar peste codrii-n plete răvașele iertării.

Măicuța mea din veacuri prin martie zidită,
Ca o făclie-n beznă și malului răchită,
Te-nseninez de-a pururi cu brațele întinse
Spre dorurile tale în mărtişoare prinse.

Trupul nostru naște fulgi

Trupul nostru naște fulgi,
Porii albi ne dau în floare,
Dacă norii mi-i alungi,
Îți sunt oază de răcoare.

Ochii noștri de măsline
Spulberați de ierni cumplite,
Cerurilor să-i închini,
Dorurilor nesfârșite.

Stolul nostru de cocori
Se înalță din simțire,
Gândurile-n care-mi zbori
Te așteaptă-n nemurire.

**TATIANA SCURTU
MUNTEANU**

Starea prozei

Căminul

Din cine știe ce motive se folosește tot mai puțin cuvântul azil, cămin este acum acel loc unde pot avea un cămin și cei fără un cămin, cam tot așa spun dicționarele și despre vechiul cuvânt, chiar precizând că este o instituție de ocrotire. De ocrotire din partea altora are nevoie ființa umană la începutul și la sfârșitul vieții, și este greu și trist pentru cei care nu au parte de astfel de ajutor din partea societății. Există situații în care părinții au ceva mai important decât viața celor pe care i-au adus pe lume, dar, chiar mai frecvent, există copiii în atenția căroră părinții, deveniți neputincioși, nu mai au loc. Societatea a găsit această formă de a se substitui celor care în urările de felicitare sunt numiți „cei dragi”, adică cei în mijlocul căroră cineva își poate trăi deplin fericirea. E bine și așa.

Căminul de bătrâni era amplasat la marginea localității, acolo unde pădurea se apropia de zona locuită atât cât să nu deranjeze circulația, dând dovadă de acel bun simț pe care, măcar natura, nu-l consideră anacronic și desigur demodat. Proiectanții și constructorii au considerat că este momentul să se prezinte în fața pădurii cu ceea ce știu și pot, așa că lângă gardul așezământului a apărut parcul. Fără a avea mărimea pădurii, dar opunând acesteia forma sa, organizată după regulile omenești, cu vegetație diversă și astfel combinate speciile încât să nu capituleze la asaltul iernii în același timp. Toamna își risipea cu dărnicie culorile, galbenul pastelat al frunzelor de stejar rivaliza cu finetea cu care înfloresc primăvara oțetarii, galbenul frunzelor de fag, care amintește de culoarea coniacului pentru unii sau de culoarea citrinului pentru cei care pot crede că unele minerale generează reacții de simpatie din partea banilor, și roșul afișat cu insistență de părul sălbatic. Câte un sânger înroșindu-se astfel încât să poată schimba privitorului părerea pe care va fi avut-o despre clorofilă. Culorile frunzelor și straturile de crizanteme fiind decorul perfect asortat cu pașii șovăielnici ai vârstnicilor ieșiți la plimbare. Alături de parc, care oferea condiții de petrecere a timpului liber și celor de acolo, aceeași societate grijulie, plasase căminul de copii orfani. De o parte și de alta a parcului, ca aripile unei păsări care să ridice sus, cât mai sus, cuvintele gândite și doar arareori

spuse, cele două cămine se completau reciproc. Copii și bătrânii întâlnindu-se își pot oferi, unii altora, ceea ce altfel nu puteau primi, se completa un gol, se compensa o lipsă, se crea iluzia aducerii la normal a situației existente pentru bunicii fără nepoți și nepoții fără bunici.

Nici iarna nu erau refuzate plimbările prin parc, copacii cu ramurile goale și ridicate ca pentru o invocație nu puteau genera bună dispoziție, poate doar să amintească de tristețea care bântuie ultimele etape, dar zăpada și aerul rece au darul de a ameli simțul realității și de a crea impresia că viața mai are ceva de oferit, mai ales celor care se deplasau câte doi. Desigur, umbră are fiecare, dar pereche nu, așa că printre grămezile de zăpadă și pășind cu grijă, trebuia să apară și bătrânul singuratic, care își șoptea sieși, dar adresându-se cine știe cui: Dora, Dora, de ce nu ești, de ce nu ai fost? Atitudinea acestuia, deplin inofensivă, a dat curaj unui băiețel să-i adreseze o rugămintă. Poate pentru că era mai mic și ceva mai puțin acceptat de ceilalți copii, că oamenii își deconspiră încă din copilărie unele tendințe, cum ar fi aceea de a supăra cu plăcere pe cel slab și lipsit de apărare, băiețelului i-a trebuit ceva timp până să îndrăznească. A cerut un om de zăpadă, știe că se fac, văzuse de la distanță, dar își dorea și el unul.

Zăpada moale și lipicioasă se lăsa modelată cu ușurință, ceilalți bătrâni și ceilalți copii zâmbeau încurajator, așa că omul de zăpadă s-a ivit la intersecția a două alei, ba mai mult, pentru că era materie primă din belșug, poate și pentru a da un plus de originalitate, lângă el a fost construit și ceva ce se dorea, chiar a fost acceptat ca atare, un cățel de zăpadă. Cei mai mulți așa fac, dar nu toți oamenii râd atunci când se bucură, se poate și altfel, cum ar fi să se lase ochilor libertatea de a mărturisii prin strălucire

ceea ce sufletul trăiește. Copilul era fericit, cineva îi îndeplinesc o dorință, se pare că în mediul în care se afla așa ceva nu se întâmpla decât destul de rar sau se manifesta astfel doar obligația impusă de fișa postului. Și pentru bătrân însemna mult existența unei forme de simbioză între cele două categorii de vârstă.

Așa cum fructul, pentru a se dezvolta, trebuie să aștepte ofilirea florii din care provine, așa cum dăinuirea are la bază succesiunea generațiilor, așa și explozia revenirii la viață caracteristică primăverii trebuie să găsească pământul fără zăpadă, inclusiv a celei care are formă de om și câine. Plimbările unora și joaca celorlalți continuau, pașii mai ușori străbat aleile, mugurii se desfac în florile anului care își va duce clipele pe calea spre eternitate. Timpul nu își întrerupe curgerea spre infinit, dar cel care îl percepe are momentul de excludere, clipa din care timpul va fi fără ca el să mai știe, cel pentru care se sfârșește veșnicia.

Prin mister și implacabilitate, moartea impune un respect pe care oamenii i-l acordă fără a fi nevoie de vreun fel de atenționare.

Cortegiul funerar, odată format, se învâluie de o aureolă în care se cumulează atitudinile celor prezenți, o seriozitate deosebită și trăită în mod deosebit. Așezat pe vehiculul care urma să-l ducă acolo unde îi asigura loc de înhumare firma de pompe funebre cu care încheiase contract din timp, bătrânul nu mai avea privirea pierdută cu care obișnuise anturajul și nici nu mai șoptea nume feminine despre care nimeni nu știa nimic. Fiecare își conștientiza apropierea propriului sfârșit în timp ce pașii îl duceau, ca un fel de repetiție făcută pe drumul altuia. Fiecare se simțea izolat, deși aflat în mijlocul celorlalți, firesc, omul se naște singur și moare singur, în timpul vieții doar stabilește legături cu societatea, legături de naturi diverse, dar după cum se vede, destul de efemere.

Participau și unii copii, doar că aceștia se deplasau în grupuri, unul doar era singur și privea mâinile care îi îndeplineau dorința modelând zăpada, făptura celui care pleca, dar cumva îi lăsa lui moștenirea de singurătate și pricepând că se întâmplă ceva complet ireversibil, scapă un strigăt slab și întunecat de o disperare dureroasă pe care el nu putea să și-o explice, dar precis va reuși peste ani:

– Bunicule, bunicule!

IOAN MUGUREL SASU

MUTAȚIA GENETICĂ

Puțin favorizat de viață și, mai ales nemulțumit de ceea ce i se întâmplase zilele trecute la registratura primăriei din localitate, Ioan Avisalon Vorton se hotărî să meargă degrabă, pentru anumite nelămuriri, la un birou de mediator. Ajunse cât ai bate din palme, la biroul domnișoarei Angela Pipidi-Lipea și, după primele întrebări ale acesteia, se auzi numaidecât, vorbind de unul singur, cu o irezistibilă voluptate:

- Stați să detaliez, don'șoară medeiator. Să vezi de ce m-am dus la primărie și mai ales de ce-am scris cererea care v-am spus că am scris-o. Întrucât numai nevastă-mea, handicapată locomotor, muscular, macular și caznică și ețetera de mulți ani, a primit rația de lemne, pe anul în curs 2018, adică bon de trei metri steri lemn, iar eu, nici cât negru sub unghie, am sunat la domnu' Vice, ca să văd ce și cum stă treaba și să-i spun că căcăreală ca asta n-a mai fost niciodată, dom'le Vice, la ocoalele silvice, de când e lumea lume și nelumea, nelume, cu toate că nu putem spune că anii trecuți nu s-ar fi furat lemne mai mult decât în acest an. Adică să-l întreb pe domn' Vice de ce n-am primit eu niciun bon de lemne, adică nici cât negru sub unghie și gata. Sau să fi primit și eu lemne, măcar așa, ca nevastă-mea, handicapată locomotor, muscular, macular și ețetera și caznică de mulți, mulți ani. Atunci domn' Vice mi-a spus-o pe șleau, la telefon, ca și cum ar fi fost aici, lângă mine, zice: „Măi dom'le Vorton, 'mneata nu primești rația de lemne, *fincă* 'mneata n-ai mutație, dom'le”. Așa că mi-am luat frumușel *bulentinu'* și am plecat la primărie, unde una dintre cele șase funcționare care stau în biroul acela clăie peste grămadă, mi-a recomandat să fac o cerere în care să specific ce aveam de specificat și s-o las acolo, la registratură, așa cum se lasă o cerere în care ceri ce ceri, și să vezi ce n-ai mai văzut, don'șoară mediator Pipidi-Lipea sau numai Angela, cum să mă adresez devese în calitate de cetățean contribuabil, patriot și vertical până-n măduva oaselor mele? Scriu fain-frumos în cerere ce vreau să cer, da? A-șa carevasăzică... Funcționara cea brunetă, mortal de frumoasă, sexy și

drăgăstoasă foc (să-i mănci mămăliga de pe buricul ei, nu altăceva) citește cererea în gând și-mi zice, nu fără un surâs grozav, ca de frazelă proaspăt scoasă proaspătă din cuptorul de *pâne*: „Bine. Așa. Lăsați-o aici” Și, neinspirat, cum îs eu când am de a face cu o doamnă frumoasă, sexy și drăgăstoasă, și când mi se furnică *epiferna* de atâta drag, las acolo cererea, ca fraieru', fără să-i cer, dom'le, la femeia asta, un număr de înregistrare la cerere, cum ar fi trebuit să-i cer și cum, pare-se, cere tot omu' care-i om și care cere în cerere ce cere, nu?...

- Da, domnule - răspunse media-toarea, ca absentă, captivată mai mult de hârtiile de birou, decât de povestea clientului - Depinde evident, ce ai scris în cerere, domnule Vorton...

- Vă citesc de pe cionă, don'șoară, - zise clientul și începu să citească de pe o foaie șifonată: „Subsemnatul Vorton Ioan Avisalon, fost femeie de servici la grădinița din Izbeliștea, județul, țara, naționalitatea, în prezent ocupând funcția de educatoare la aceeași grădiniță, strada, numărul, orașul, ețetera, în locul nevastă-mii, fostă educatoare, acum pensionată de boală, handicapată locomotor, muscular, macular și ețetera și caznică definitivă, deoarece e handicapată locomotor și caznică de mulți ani, prin prezenta vă rog să-mi faceți o mutație”. Funcționara a zâmbit cum zâmbește ea când vrea să zâmbească apetisant și a zis că „e bine așa, domnule”, iar eu m-am semnat, cum se semnează cel care se semnează pe o cerere care e cerere, nu foaie verde și, luându-mi bascul bleumarin cu paratrăznet maron, adică cu un paratrăznet luat de la un alt basc maron, tot de la un second hand de mâna a cincea, de pe vremurile alea bune și interbelice dintre războaie, am plecat. Ei bine, don'șoară, abia atunci urma să înceapă începutul începutului sfârșitului nenorocirii mele. La câteva zile „rertard”, cum știe să spună acum orice cocotă *ambigenă* și *aborigenă*, sunt chemat la biroul Șef Serviciu chiar de șef serviciu în persoană, care, după ce am ajuns acolo, m-a luat ca pe ultimul om, întrebându-mă de ce-mi bat joc în cererea depusă la registratură, de funcționarii publici ai orașului nostru și îmi arată ce scria în finalul cererii mele, proaspăt aprobată de primar și

secretar, cu tot, țoc-poc, ștampilă aplicată cu curu'-n sus și semnături indescifrabilo- nedescifrabilo- opace. Atunci, șefu' serviciu se răstește la mine, ca un șef serviciu de azi și ca la orice răgălie de om care nu poa' să fie decât o răgălie, întrebându-mă: „Ce-ai scris, bă, acolo?” Așa m-a luat, cu „bă”, mai mult decât popular și apropape interlop, pentru că el e șef, nu șefuț, iar eu, nici măcar nu sunt un subșef, darmite un șefuț de șefuț cum sunt mulți interlopi. „Ce?” - zic eu ca omu'. „Păi ne ceri nouă să-ți facem 'mneatale o mutație genetică, domnule? - zice el și mai apoi - Uite ce scrie aici” - și-mi arată cererea. Când văd cuvântul „genetică” lângă cuvântul „mutație”, înlemnesc din nou, pe loc și simt cum mă trec pe șiru' spinării, sudori reci, peste sudori reci, uite așa - pic-pic-pic! și plic-plic-plic! și pleos-pleosc-pleosc!, se scurgeau pe spatelul „ecuatorului” meu, direct în dosu' dosului nădragilor mei bărbătești. „Eu n-am scris așa ceva” - zic. „Cum?” - zice el - Uite! E scrisul 'mneatale, băi omule...” Atunci subsemnatu' îi jur că ultimul cuvânt nu l-am fost scris eu, iar el se apucă să-mi povestească ce distracție a fost în biroul registraturii când una dintre funcționare a citit cu glas tare ce am cerut eu în cerere, ca să pot funcționa pe postul de educatoare, adică o mutație genetică. „Și m-am gândit - zice - că, așa cum ești tu, om serios, scrupulos și contribuabil vaccinat la zi, mai știi că nu îi fi vrut o operație de schimbare de sex, care, cum vezi, e super la modă? Adică, *pretene* dragă, tu ori nu știi ce e o mutație genetică, din moment ce ceri așa ceva în cerere, ori ai vrut să-ți bați joc cu vârf și îndesat, de funcționarele *elea*, fiindcă-s proaste ca sobele de teracotă, chipurile, băi”. „Nu, domnule - îi răspund - Vreau o mutație, ca să primesc și eu, pe baza la mutația →

NICOLAE SUCIU

asta, un car cu lemne plătibil desigur, și nerambursabil. Că, fără mutație, mă-nțelegi dumneata, domnul Vice mă asigurase anterior zicând că nu mă asigură să primesc lemne. Așa că numai ea, funcționara, a adăugat în mod precis, cuvântul „genetică”, pe șestache, imediat lângă cuvântul „mutație”. „N-ai avut de lucru, domnule Vorton - zice șefu’ - Ce te face să crezi asta? Și mai apoi, după câteva zile, ce mai știe omul care a scris ce-a scris?” Șeful s-a dus mai apoi pe fir, a întrebat-o pe funcționară ce și cum, iar ea i-a zis că eu, subsemnatul din cerere, anume am scris așa, „mutație genetică”, pentru a-mi bate joc de ea. Când a văzut șefu’ că eu strâmb din nas la ce zice el, mi-a recomandat ca, dacă-i așa cum zic eu, s-o dau pe funcționară imediat în judecată, înainte de a mă da ea pe mine în aceeași judecată, și că, dacă n-o dau în judecată, eu ca subsemnat, înseamnă că nu ea ar fi scris tărășenia respectivă în cerere, ci eu, adică subsemnatu’ în carnea și oasele mele.

După cele spuse de el, clientul Ion Avisalon Vorton așteptă să vadă ce sfat îi va da mediatoarea. Cu cine să se războiască el prin tribunale? Cu funcționara de care șeful zice că e proastă „ca soba de teracotă” sau cu însuși șef-serviciu care-i șef și n-ai ce-i face dacă-i șef?

- Vasăzică, domnule – răspunse mediatoarea părând provocată de-a binelea de discursul clientului - ești sigur că dumneata n-ai scris cu mânăta dumată, termenul „genetică” în cerere scrisă și depusă de dumneata acolo?

- Nu mai încape vorbă, don’șoară – răspunse Vorton - Eu care abia pot să mă descurc cu trei copii și cu nevastă handicapată locomotor, auditiv, muscular, neuro-vegetativ și macular, n-aveam de lucru? Spune și mata. Adică eu care, la *Referendum*, am votat cum trebuia să votez, așa, ca un patriot ce sînt, adică pentru familia tradițională, alcătuită dintr-un singur bărbat și o singură femeie, să fac așa ceva? Deci, eu ca contribuabil vaccinat și patriot, nu am votat pentru familia formată dintr-un bărbat și un harem de femei sau invers sau pentru familia formată dintr-o femeie și un harem de bărbați, cum se cam poartă pe sus, prin unele dintre familiile politicienilor noștri, scuzați-mă, care fiind cu musca pe căciulă, vorbesc cu

atâta *pafos* de familia tradițională, vezi Doamne? Și-atunci, în definitiv, la urma urmei și în concluzie, stimată domnișoară de nota 15, tocmai eu să cer acum mutație genetică?

- A-ha! – făcu domnișoara luminată 100% – acum îmi explic eu de ce au răs funcționarele alea de dumneata. Pentru că, în calitate de bărbat, dumneata ai funcționat mai mult în joburi de femeie, domnule Vorton. Ba femeie de servicii la *Pompe Funerare Izbeliștea*, ba în calitate de machioară, tot la *Pompe Funerare Izbeliștea*, ca să ajungi apoi, educatoare la grădinița unde ești acum, pe fostul post al soției handicape locomotor, muscular, macular, audio-vizual și etcetera. Așa e?

- Da – răspunse Vorton – Atunci chiar n-am găsit joburi de bărbați, nici să mă fi pus în cap și să-mi *ploaie*-n c... Adică job de om de servicii, job de machior, job de educator și job de ețetera... Eu cred totuși, că scopul funcționarei n-a fost să rădă de mine ca subsemnat, ci să-mi *arete* ce cale ar trebui să apuc eu într-un viitor mai apropiat decât cel apropiat. Adică să mă gândesc bine, bine, dacă mai vreau să rămân bărbat sau nu. Adică așa cum se poartă acum. Și asta ține, să știți, de „delirul mediatic universal”, cum zicea o minte luminată, care, în mod inevitabil, ne va copleși și pe noi, aici, în sud-estul Europei, ca în vestul Europei. Asta sunt obligate funcționarele să facă într-o democrație, ca cea care ne așteaptă, cum este așteptat măgaru-n ceață: să ne bage-n cap nouă, ca clienți-bărbați,

Florin Buciuțac, „Exif”

că oricând putem fi clienți-femei și nimic *altăceva*...

- Ceea ce spuneți dumneavoastră, domnule Vorton, poate fi, desigur, numai o presupunere. Cel mult o părere, da? Dar cine o spune? Unde ați întâlnit sintagma aceasta, „delirul mediatic universal”? Pe facebook? Atunci îmi pare foarte rău, domnule. Asta e cultura! Dumnezeu cu mila...

- Și mie îmi pare foarte rău, don’șoară, și pot spune și eu „Dumnezeu cu mila” - răspunse clientul, tot mai marcat – Dar să știți că pe mine nu mă păcălește nime’. Absolut nime’...

- În cazul acesta, stimate domn, – reluă domnișoara Pipidi-Lipea dicursul - iată ce vă recomand eu: mai faceți o cerere, la fel ca prima, în care cereți ceea ce vreți să cereți, o depuneți la registratura primăriei și așteptați. Așteptați să vă cheme la primărie, mergeți, însușiți-vă greșeala și, cu numerele de înregistrare, veniți înapoi la mine, bine?

După exact o săptămână, domnul Vorton se înfățișă din nou, la biroul mediatoarei Pipidi-Lipea căreia îi povesti pe îndelete cum decurseseră toți pașii pe care-i făcuse el între timp. Mediatoarea află că omul depusese mai întâi încă o cerere identică cu prima și o rugase pe respectiva funcționară să i-o xeroxeze, iar ea îi răspunsese că se poate xeroxa, numai că nu are voie să înstrăineze copia respectivă, nimănui. „Că copia tre’ să stea la dosar” – zicea ea. Că ziua următoare, Vorton fusese chemat de același *Șef servicii* și luat la treipăzește, ca și cum și-ar fi bătut joc din nou, de aceeași funcționară. „Imposibil, domnule, - mă ia Șeful din nou, ca pe un gunoi - ca o amărâtă de funcționară să adauge de-a oarba, termeni aiurea într-o cerere oarecare. Ce-ar avea de câștigat funcționara mea?”

Îi povesti apoi mediatoarei, cum procedase în pasul următor:

- Când am văzut la cât e ceasul, don’șoară dragă, m-am apucat și am scris 30 de cereri identice cu prima și cu a doua și cu a treia și am zis „Fie ce-o fi”, apoi le-am depus la *Registratură*, adică tot la doamna funcționară cu pricina.

- Și care a fost reacția, stimate domn? – îl privi moderatoarea stupefiată.

- Păi s-a uitat la mine, ca la un nebun și a început să zbiere, de→

zdrăngăneau termopanele biroului, ca la cutremur, nu altceva: „Asta-i chiar batjocură!”- zice. Ea a crezut că ripostez, dar eu n-am ripostat. Am stat calm. M-a amenințat cu o amendă mare de tot. Așa zbiera de tare la mine funcționara, încât i-am zis: „Să vă autoamnedatăi *devese* pe *devese*, duduie, că iată, v-ați permis să adăugați în cererea mea, termenul „genetică”, ca și cum eu n-aș fi știut să-l adaug, dacă chiar aș fi considerat că ar fi trebuit adăugat... Așa ați scris, domnule – zice ea - Să-mi faceți o mutație genetică”. Și-atunci i-am spus: „Eu, la *Referendum*, am votat cu Da, iar dacă dumneata ai votat cu Nu, pentru că cochetezi cu „mutația genetică”, e treaba *dumneatale*. Eu sunt căsătorit, dumneata, nu”. Și zice ea: „Habar n-ai ce e o mutație genetică, domnule”. „Ce e?” – zic și repede dau citire de pe o foaie, definiției din DEX, pe care o aveam în buzunarul gecii. Și ea a zis, zice de trei ori: „Ieși afară!” și am ieșit strigându-i că chestia asta n-o să *rămâie* așa.

- Ce chestie? – întreabă mediatoarea curioasă.

- Cum ce chestie, don’șoară? Chestia cu „Ieși afară!”

- Dumneata ai greșit – zise mediatoarea într-un târziu, după ce rumegă bine răspunsul – De ce n-ai respectat, domnule, ce-am zis eu? De ce te-ai apucat să scrii 30 de cereri deodată? Ca să scoți din minți funcționăria din primărie, domnule? Îți dai seama ce prostie ai făcut? Trebuia să scrii frumos, două cereri, cum bine ți-am spus să scrii. Hai, cel mult trei. Acum ce e de făcut?

- Ce e de făcut? - răspunse Vorton simțind că nu mai avea aer - Să aservim „delirul mediatic universal”. Asta să facem, don’șoară. Să trecem la mutații genetice, ca să nu se mai știe care dintre copiii noștri e băiat și care e fată. La grădiniță, așa. La școală, așa. În societate, așa...

- Și cum putem noi să schimbăm mersul acestei lumi, domnule Vorton? – zâmbi mediatoarea.

- Cum să-l schimbăm? Hă-hă! Foarte simplu: contracarând astfel de mizerii contracarante...

- Ce „mizerii contracarante”, domnule? Că o funcționară a îndrăznit să adauge în cererea dumneavoastră, termenul „genetică”? Această e „mizeria contracarantă”?

- Da, don’șoară. Să adauge în

numele meu ceva ce eu nu obișnuiesc să gândesc. Asta-i de fapt, manipularea...

- Sunt sigură că funcționara n-a făcut-o din răutate, domnule Vorton...

- Să avem pardon, don’șoară. Dacă adăuga acel termen numai pe prima cerere, mai ziceam. Dar ea a adăugat pe toate cele treizeci de cereri, termenul „genetică”. Iată ce-i așteaptă pe copilașii noștri *mâne*. Și pe copilașii copilașilor noștri *pomâne*. Iată! Îi așteaptă o bulibăseală de acest gen, care va conduce ireversibil, la „delirul mediatic universal”...

- Gata, cu astfel de presupuneri bolnave, domnule – ridică mediatoarea, tonul – M-ai înnebunit de-a binelea. Gata! M-am săturat!

- Și eu să nu mă fi săturat că voi, cu toții v-ați săturat, don’șoară? – începuse să zică Vorton brusc, pe un ton ieșit din toate balamalele posibile - Nu. Eu n-am voie să mă satur, fir-ar a dracului de săturare, cu nevastă handicapată locomotor, muscular, macular și ețetera, da? Eu să mănânc în continuare, rahat cu polonicul, da? Că așa vreți voi, ’tu-vă grijania cui v-a *inciocolat* în mama voastră de mocofani! Da, da! Mo-co-fani!

- Alo! Alo! – strigă și domnișoara Pipidi-Lipea ridicată în picioare, crezând că va putea acoperi cu glasul ei, vocea clientului – Vorbiți frumos aici! Domnule, aici e un spațiu public, nu maidan! Maidanul e pentru maidanezi! Alo. Alo! Domnu’!

Intervenția mediatoarei, în loc să-l liniștească pe client, păru a-l înfierbânta și mai tare. Aflat la capătul răbdărilor, Vorton lărgi nările parcă nu numai din instinctul de a inspira mai mult aer pentru plămânii lui normali, ci pentru a nu rupe cu pumnul strâns, vreun obiect în biroul care-l găzduia. Deodată, în loc să se înfurie, se puse un minut și ceva, pe un râs de nestăpânit, apoi, privind-o fix pe domnișoară, se apucă de conjugat:

- Eu maidan, tu maidan, el-ea maidan. Noi maidan, voi maidan, ei-ele maidan. Noi maidan, voi maidan, ei-ele maidan...Indicativ prezent!...

Ieși apoi, din birou și se depărtă ca de un loc ciumat, repetând tot mai în forță, de-alungul coridorului, până în stradă:

- Eu maidan, tu maidani, el-ea maidan, noi maidan, voi maidan, ei-ele maidan...

ochii verzi în verde-i rochie

pe manșeta timpului scrie în
pagina destinului
perla coroanei – femeia ce dă
viață
coregrafia din spirala timpului
frumusețea unor metafore
trăire albastră

s-a făcut târziu și mă refugiez în
magia altui poem
rescriu cu pasiune imaginea
trupurilor
cu nume din palma iubirii
albastre
arc peste noapte
melodia naiului din ape

femeie ca un țărnam
logodna culorii cu umerii goi
pe obrazul trupului de foc în
nocturne sărutări
cântă cu fluier din anotimp
despre fecunditate – despre viață

în cercul nesfârșit
repetabilă partitură de pian
pe buzele dimineții altă notă
dirijorul continuității noastre
mai presus de metafore – viață

în vârful picioarelor albe o roată
de lumină
muzica ochilor verzi
legată în înserări de privirea
blândă
urcă vise și coboară împliniri
femeia – perla coroanei cu
menirea-i sfântă

VALERIU NIȚU

Starea prozei

LUMÂNAREA

„Unde pleci, bunică?”

Bătrîna cu părul strâns într-o coadă la spate, cu fața rotundă, rozalie, mă privește cu ochii goi, căznindu-se să se ridice. Are încă destulă putere. Se prinde cu mîinile de grătarele metalice de la marginea patului, se ridică în poziție șezîndă și tot încearcă să se dea jos. Patul e destul de înalt, bătrînei îi scapă un picior prin grătarul de la margine și nu înțelege de ce nu se mai poate mișca.

A repetat aceeași mișcare de atâtea ori în timpul zilei încît și eu am obosit. Dar mă privește iar cu ochi insitenți în fixitatea lor, așa că mă ridic iar s-o ajut.

Este după amiază. Perdelele albastre din geamuri nu reușesc să filtreze căldura soarelui de iulie. Înăuntru miroase a sînge, a clor și a medicamente. Șase paturi despărțite de paravane albe, șase vieți în suferință mai mult sau mai puțin conștiente ca bătrîna. Cînd au adus-o, pe la prînz, se văita apăsîndu-și cu mîinile pîntecul. Acum nu se mai vaită. Probabil n-o mai doare nimic. E încă destul de conștientă, sau din conștient i-a mai rămas doar simțul curățeniei. Refuză plosca. Vrea jos, vrea afară, E grea. Patul e înalt. Coboară întîi pe un scaun scund, apoi pe podea, cu multă grijă și cu mult sprijin. Merge pînă la baie aproape singură. Mai greu îmi este s-o urc la loc. Îi pun cîte un picior pe rînd pe scaun, apoi o împing în pat. „Cade” cu fața în jos, ca un sac, se tîrăște pe mîini, eu o împing mai departe și încet, încet ajunge cu capul pe pernă. Atunci îmi spune „mulțumesc” și adoarme. Din cînd în cînd zornăie pe coridor căruciorul. Aduce și duce pe cineva.

Tata doarme. Respiră liniștit. Nu mă mai tem să mă depărtez de patul lui. Mă mișc prin salon, sau „rezervă” sau nu știu cum îi mai spune acestei încăperi. Aici nu stau „însoțitori”. Aici doar „sora” alunecă printre paturi, nu zăbovește mult lîngă nici unul, schimbă o perfuzie aproape terminată, face o injecție. Apă, vrea unul, dar nu, azi nu e voie apă și dispăre la fel de iute cum a apărut. Am amorțit de cînd stau pe scaun lîngă patul tatei. Mă ridic să-i ud buzele celui care n-are voie apă.

Să-i ud buzele este voie. Mă așez pe canapeaua mică de lîngă măsuta cu foile de observație. E mai comod decît pe scaun dar, la fel de cald. Pe sub halatul alb rochia mi s-a lipit de piele. Pentru că port halat alb și pentru că stau aici de multă vreme, bolnavii mă cred

făcînd parte din personalul spitalului. Unul îmi cere apă, altuia i se termină perfuzia. Alerg după o soră, alarmată că s-a terminat perfuzia la patul cu numărul trei.

Stau iar pe canapea și încerc să citesc ziarele de pe masă. Aud respirația liniștită a tatei și caut să-mi găsesc o poziție cât mai comodă. Mă doare spatele și mai ales mă dor picioarele. Cât nu se aude nici o mișcare pe coridor le întind de-a lungul canapelei. Cînd aud pași, mă așez din nou într-o poziție decentă.

Bolnavul de la numărul patru geme. Până acum n-a dat niciun semn. De cîte ori trec pe lîngă patul lui schimb privirea în altă direcție. Nici nu știu dacă pot să-l numesc bolnav. De cînd stau aici am citit toate foile de observație, în special pe a lui. Accidentat, adus direct în sala de operație la ora 3 noaptea, găsit pe linia de cale ferată. Intervenție de trei ore în „echipă”.

Rezultatul acestui efort geme acum în patul cu nr.4. Un ciot fără picioare amputate de sus, de lîngă trunchi, pielea de pe torace jupuită, fața, o masă sîngerîndă, un pansament pe un ochi „e-năcălat”, așa scrie în foaie, piramida nazală „refăcută”, „multiple răni profunde”. Toată această arătare este plină de sînge uscat pe care nimeni n-a avut timp să-l spele. Sau poate acest lucru era mai puțin important.

Acum geme și cere apă. Stau ascunsă și tac pînă cînd nu mai rabd și mă ridic să-i dau să bea. Văzusem că mai înainte i se dăduse apă, deci avea voie. Nu are cană, îi duc apă într-o sticlă goală de perfuzie. O prinde cu mîna stîngă - mîinile le are întregi - și o duce la gură pe care cred că doar el ar găsi-o în masa de carne zdrobită. Bea și, spre surpriza mea, vorbește. Are ochii închiși sub pleoape vineții, umflate. „Unde sunt?”. „La spital”. „De cînd sunt aici?”. „De azi noapte, de la ora trei”. „Sunt lovit tare?”. „Da, destul de tare”. „Aici, în stînga - și îmi arată cu mîna coastele - sunt operat?”. „Nu, nu ești operat”.

Dacă ar ști cum arată mai jos de trunchi... Pentru că vorbește, insist. În foaia de observație scria că a fost adus cu „halenă alcolică”. „Știi ce ai făcut?”. „Nu”. „Ai fost ieri la servici?”. „Da”. „Și după asta, mai știi ceva?”. „M-am dus la restaurant să beau o bere”. Rostește greu cuvintele prin gura plină de cusături și de sînge. Îl las în pace și trec pe la tata. Îl întreb cîte ceva, nu-mi răspunde, dă doar din cap, a da sau nu.” Să stai lîngă mine după operație”, mi-a spus înainte. „Să nu pleci nici-o clipă, mi-e frică...” Acum e bine, riscul a

trecut dar m-a rugat și trebuie să fiu lîngă el cînd va deveni pe deplin conștient. Altfel, degeaba tot efortul.

Bunica se ridică iar, pentru a nu știu cîta oară.

„Unde pleci, bunică?”. „Maricica n-a tras foraiabărul la bucătărie”.

E noapte tîrziu, s-a schimbat „tura” de gardă, vine un asistent plin de vervă și umor. Parcă pune mai mult suflet decît „tura” de dinainte. Răspunde la toate gemetele, dă apă cui e voie.

„Maricica, Maricica, unde ești?”, întreabă bătrîna.

„Stai bunică liniștită, a plecat la piață”, răspunde asistentul care nu știa despre ce-i vorba. „Da?”. „Da!” E iar liniștită. Accidentatul nu mai geme, doarme sub influența somniferelor.

Se trezește în sfârșit tata. Mă privește, mă recunoaște și spune sfârșit: „Mă doare”. „Da tată - răspund - știu că te doare, acum o să-ți facă un calmant. Știi că te-a operat?”. „Da...”. „Ți-au scos 13 pietre...! Nu răspunde, dă doar din cap a îngrijorare. „Tată, acum o să dormi pînă dimineață, e aproape ora unu noaptea, eu am să plec acasă și vin dimineață...” „Nu, să nu pleci!”. „Bine, nu plec, dormi...”.

Bunica iar se ridică din pat. Asistentul e la post, iar eu mă simt deja unul de-ai lor.

„Ce vrei, bunică?”. „Nu-mi place aici, cum e așezată mobila, vreau să dorm dincolo...”

„Stai, bunică, liniștită, acum cît de curînd o să dormi dincolo”, răspunde calm asistentul.

Pe la trei dimineața, respirația bătrînei devine aspră. Sandu, asistentul, aleargă după infirmiera care vine cu o lumânare pe jumătate consumată. În cîteva minute, respirația bătrînei dispăre, înlocuită cu pîlpăirea cu miros de ceară a lumînării. O aură de fum negru se alungește pe măsură ce lumînarea se stinge sfîrșind odată cu respirația bătrînei. Se luminează de ziuă. E cald, miroase a sînge, a clor și a medicamente. Pe coridor zornăie căruciorul. Duce și aduce ...

ȘTEFANIA OPROESCU

adevărul (pre)simțirilor

ajun de 30 septembrie
și fi-va un ieri minunat
octombrie începe și scrie
notă cu notă
mă ridică peste stâncile de nori

iau haina lui octombrie

ploaie de frunze
îmbrac ruginiu tăcerea din cuvinte
inima toamnei botează răscrucea
în mișcarea turturicii
ca și cum umblă noaptea la începutul
lucrurilor

iau haina lui octombrie
îmi sunt văzduh atingător pe ultima
frunză
incapabilă de sacrificiu
las la răspântie darul întâlnirii
pentru suflete

nu pot fi găsită căutându-mă

trei nopți la rând
la granița statului
la sfârșitul de localitate
o să mă vezi la timp

toamna aceasta o vară albastră
bea din calendar
bea de dor vinul de frunze
când intră-n casă
lumina îngerilor ochi de fulger

nu mai vreau povești

și nu doar pentru că au două fețe
și poetul le schimbă cum vrea
accesoriile între ele
vreau o viață
pe tâmpile toamnei
e pentru prima dată când mi se
întâmplă
despart albastrul de albastru
umbrele soarelui substituit de
arhangheli

papile gustative ale vântului

limbi de frig
brăzdează cerul alipit de struguri
dincolo de vii
pe trotuar taie obrazul

străzi slinoase de ultimul drum

tulbură dorința frunzelor căzute
ca și cum ar dizgrația numaidecât
ilustra rugină

ploaia?
ploaia nu are lacrimi
plânsul ei e mai mult decât un plâns
pământul stârnit de sângele de sub
pământ

se agață de ceruri

nu fiți îngrijorați sau preocupați

nu pot renunța la ce e dat de
Dumnezeu
câtă viață mai am în mine
face tot răsăritul

reverele soartei?
barem întâi toate joile nenăscute și
desigur duminica
interminabilă retină în cupola ochiului
crucea
dinainte de Hristos realitate spirituală
cu focul în sus
și apa în jos

înainte de cuvânt a fost culoarea

sau poate gândul culorii
greșeala unui chip nehotărât
mai mult decât ceva-ul de după efectul
de contaminare

într-un coș de răchită
culorile merg în picioare
pe colile albe
rărunchii dorinței
mai cu seamă roșul materiei ce arde

am întors spatele acelei vieți

cum să pierzi lucrul care te menține în
viață?
curcubeu cu pedigree nemuritor
de la sublim la visuri
întâlnire din când în când
până când?

dacă ai fi fost

n-ar fi nevoie
însă mereu vei fi
cel
cel dintre foști

nici bărbații nu își pot păstra sângele rece

nu te vor salva dacă
nu (cred că) ai nevoie de a fi salvată

eu nu voi renunța

nemurirea
fața din spatele voalului
e ca viața
mai bine ca toamna
ori un tango
imaginație pașilor în valuri

știam că nu știu

dar când te-am văzut ca o forță majoră
pur și simplu am știut

puterea celor cinci picături
cosite atehnic toamna
e poezie curată poezie
rana se vindecă și zona din jur devine
tare
piticii abdică precum albă ca zăpada

din pântecul clipei

timpul naște gemeni
neasemănători
dar amândoi însetați de mine
de un sărut de unde am început
liniar și circular prezentul

sufletul?

abur care nu rămâne pe ochi
un alb gravid
față necunoscutului
sau poate semnalele ramurilor de măr
pe nedefinitul cerului

se așteaptă să închid ochii
așa cum ai întipărit pe față un răspuns
neștiut
dar liniștea tulbură
nu văd
nu aud
simt lăuntric
simt luminile nordului ca un desen pe
cer
contract cu lumea cealaltă

bucurați-vă (acum)

nu va ține
speranța dă în colț
iar sufletul prinde floare și eu
mă pierd tot mai mult

credeam și încă cred
dragostea adevărată e o fantezie
în prima rochie pe care o găsesc
revine

ce rol să interpretez, o întreb
cultivat, grațios, șic îmi răspunde
să fii eu

IULIA PAȚIU

Străinii din casa scării

De fiecare dată când se întâlnea cu mătușa Anei avea impresia că se întoarce în timp, undeva prin anii '80 pe vremea comunismului triumfător.

Natașa nu era o mătușă de modă veche. Rămăsese însă cu amprenta acelei epoci când doamnele erau egale cu bărbații și ieșea din scara blocului îmbrăcată lejer, cu niște pantaloni negri, strâmți în talie și largi în partea de jos.

Cumva moda care se tot schimba cu reveniri spectaculoase o avantaja. Era o femeie subțirică, cu o manichiură impecabilă și o voce prea gravă. Martin o saluta nonșalant, apoi se retrăgea în dormitorul modest pe care îl închiriasse de la Natașa pe bani puțini.

Atunci când Ana, colega lui de grupă, îi facilitase acest lucru, nu a putut să refuze.

Atmosfera bătrânească nu îl încântase deloc, nici biblioteca vastă care trona ca o femeie trupeșă în camera principală.

Ajuncea repede cu metroul la Universitate și s-a bucurat că Natașa era mai tot timpul plecată.

Parcul de peste drum îi dădea posibilitatea să alerge la prima oară câteva ture, iar din bănuții economisiți cu chiria își cumpărase un televizor plat, imens, pe care cu acordul bătrânei l-a montat în bucătărie. De altfel Natașa (câci așa conveniseră să i se adreseze) nici nu prea intra în bucătărie. Cu cât înaintase în vârstă, cu atât se detașase de orice preocupare casnică.

Martin nu era pretențios la mâncare și învățase să își prepare singur niste feluri de mâncare după rețete luate de pe net sau uitându-se la emisiuni culinare.

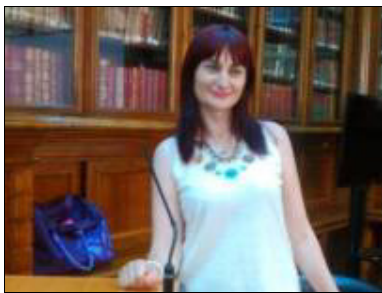
Așadar era mulțumit că se putea desfășura în apartamentul micuț după voia sa și nu își mai imputa timpul pierdut cu diverse mărunțișuri. Ajunsese la vârsta de 40 să urmeze cursurile facultății de Jurnalism, nu din vocație, ci din ambiția de a avea o diplomă.

Cu banii moșteniți după moartea mamei reușise să își cumpere câteva costume și să își impresioneze fosta iubită cu câteva croaziere prin Est.

Era timpul marilor realizări; se considera neîmplinit pe parte spirituală.

Lucrase într-un lanț hotelier vreo cinci ani și încă zece ca agent imobiliar.

Totuși nu căpătase acea dexteritate pe care o au comercianții. Se lăsa dus de val, era impresionat de orice turistă

care nu avea suficiente informații și mai ales de casele pe care nu reușea să le vândă la un preț onorabil.

Natașa avea nevoie de puțin, banii nu erau o problemă pentru ea.

Trăia parțial pendulând între trecut și prezent.

Singurătatea ultimilor zece ani o rosesese și părea că își impută pudoarea unei vieți calme.

Fostul soț de care se despărțise acum două decenii își refăcuse viața alături de sora medicală ce îl îngrijea și căreia îi lăsase tot ceea ce obținuse la partaj.

Mama Natașei locuise cu ea până de curând, dar a fost o povară de care s-a ușurat cu trei ani în urmă.

Copii nu avea și nici regretul de a nu-i fi avut, doar un cerc de prietene pasionate de plimbări.

Atunci când Martin i-a fost prezentat pentru a ocupa camera modestă din apartamentul proprietate personală, Natașa s-a mulțumit cu o sumă modică ce nu acoperea cheltuielile cu întreținerea; s-a bucurat însă că va putea pleca liniștită încolo și încoace, după neliniștile vârstei, știind că are un om de încredere în casă.

Nu i-a păsat de ochii iscoditori ai vecinilor, nici de larma făcută de nepoți care se simțeau ca niște intruși de când Martin ocupase un loc care oricum nu îl prea frecventau.

Încet-încet a început să asimileze din noile tendințe.

La 65 de ani viața ei fusese canalizată veșnic spre trecut.

Se trezea înainte ca Martin să plece la alergarea din parc și găsea mereu câte o oportunitate de a pleca în oraș atunci când nu călătorea.

Apartamentul cu Martin în el rămânea pe loc și Natașa umbla destinsă cu pantalonii cambrați pe talie pe la diverse activități unde bifa o prezență.

Uimitor a fost când s-a atașat de clubul de dansatori din oraș.

Era cea mai în vârstă de acolo și totuși cea mai tonică prezență.

Recupera cu obrăznicie alinturile tinereții dansând cu fiecare partener, fumând și râzând până la epuizare, până

într-o zi când Martin, aflat în vacanța dintre cursuri, s-a hotărât să o însoțească.

În seara aceea lipseau mulți bărbați și dintre femeile venite la curs, Natașa nu era cea mai lipsită de talent. Dimpotrivă! Parcă ar fi trăit dintotdeauna prin sălile de dans, așa de poznașă și de uimitoare era.

În oglinzile uriașe ale sălii de dans nu se reflecta femeia divorțată de peste două decenii, modestă și caldă ci o femeie singură, dar de o singurătate triumfătoare, o femeie pe care o puteai învârti la nesfârșit și ea ar fi continuat să râdă și să își salte pantofii.

Nu părea că ar atinge podeaua și se lăsa condusă oarecum ca într-un joc frivol.

Martin era greoi, lipsit de pasiunea dansului cu care nu interacționase prea mult, însă avea siguranța că este acolo unde se aștepta să fie.

Uitase fiecare pas (dacă îl știuse vreodată).

Întorși acasă se simțeau cumva stângaci, incapabili să repare timpul dintre ei, dar nici să se așeze cât mai departe unul de altul în aceleași convenții imature.

Se intersectau pe casa scării, în acel întuneric difuz: Martin venit de la cursuri, Natașa plecând discret.

Mirosul de petunii al rochiilor și brățările înșirate în camera acestora mai aminteau de prezența ei în casă. Peste tot pătrunsese acel parfum de bărbat în plină maturitate, capabil să își conducă destinul singur.

Și viitorul părea cert cu plimbările ei nesfârșite și costisitoare, cu întoarcerile lui târzii și netaxate.

Parcă nu se închiseră bine ușile metroului și fiecare si-ar fi dorit să coboare preț de câteva secunde.

Nostalgia umezea pereții albi și, imuni la orice atac de panică, își strecurau umbra sub cearșafuri.

Era prima dată când se simțeau neîmpliniți și stingheri în comunicare.

Ana nu mai trecuse pe la ei de atunci, dar când s-a hotărât să își viziteze mătușa și fostul coleg a observat ciudata potrivire.

Când Martin tăcea, Natașa deschidea ferestrele, când Natașa căuta prin bibliotecă, Martin îndoia paginile revistei sportive.

În spatele ei ușa proaspăt schimbată s-a închis fără un singur zgomet, iar Ana s-a trezit pe casa scării cu sentimentul că cei doi nu mai erau străini. A surâs în timp ce cobora treptele...un surâs lipsit de emoții.

MELANIA ANGELA CRISTEA

CATRENE

Prețuiește azi aerul rece de munte
salutând viața care oferă ani mulți și
ridică poverile bătrâneții;
Spre șes se simte a ierbii aromă; iarba
cosită apoi uscată devine un prieten al
naturii și imn adus vieții.
Pretutindeni aerul este darul cafelei
aducătoare de noroc și tinerețe,
supunând uitării anii de sărăcie;
Cândva tătării gustau arome de
șuberek*, de kobete**, azi bucuria
pâinii rămâne simbol de bogății.

*,** *mâncăruri tradiționale*

Învață el de mic copil să se teamă de
necunoscute sau de ascunse forțe,
știe să se roage;

Nimeni nu a aflat taina de dincolo de
cer, de pământ, de măreție, de tot ce
crede că bine face...

Învață el mersul, cuvântul, munca,
salvarea și poate așa se desfac
lacătele pentru cei mici.

El crește atât de greu sub pumnii
celui mare care nu cunoaște
canoanele, nici nu le șterge.

Crescând, simte o teamă ce crește,
pentru sine și pentru cei aduși fără de
vrere la margine;

Pierzându-se în casă, la școală și la
muncă, încearcă să iubească, speră
mereu că va fi mai bine;

Altul sau alta au parte de cele bune,
neînțelese căi și fețe trec peste
imposibile dorințe!

Nu mai crește pomul de fructe, umbra
nu se mai întinde, pentru multe
răspunsul nu se cuvine.

Pletele se usucă, puterea și încrederea
din tinerețe cu anii de lipsuri se
înmoaie...

Greșeala nu se vede, speranța ofilită
nici lacrima n-o simte scurgându-se
pe foaie;

Dacă așa e rânduiala ce rost are să
lupte sau să se măsoare cu
preaputernicul din cer?

Credința mai rezistă căci fierul ca și
glasul ce tace, a trebuit de toate să se
îndoiaie...

De-aicea crește tulpina fatalistă
curgând prin ram spre frunzele tot
verzi de soare;

Eternă este numai natura, apa,
cerul, luna, fiice care cuvântă sub stele
de splendoare.

Multe zile și nopți înfrigurate,
cutremurate de neliniști vizând cer și
pământ sub ape...

Nimicuri stăpânesc a omului însetare
de viață și de fericire, uitându-se
efemera trecere.

S-au așezat pe lung de ape ce
măsurau pustia sfâșiată de pomii fără
de grija ordinii;

Strămoșii considerau apa izvor de
vise și se închinau tatălui ceresc
legiutorul de drept al lumii.

Colibe verzi înalță spre apă susur
foșnind și cuvântând de vraja iubirilor
veșniciei tinerești.

Pe lung și lat de apă, la umbra frunzei
albe, străbuni uimiți de daruri - sorb
aerele spumii.

Din cer căzuse peste ei o rază de
lumină – focul învăluind veșmântul
țesut din iarbă

Flori albe și albastre râd prin frunzele
rupte din soare cântând farmecul de
lumină albă.

Era focul stăpân peste hrană dar și
pericol al arderilor fără măsură
pierzând al numerelor șir;
Era focul fără om, fără maimuță; el,
focul, stinge-n vijelie mișcarea de
unire și liniștea superbă.

Se oglindea cerul peste apă și foc,
răsturnând valorile din generație la
mereu o altă concepție;

Din cer, din uitate vremuri veniră
mesajele și evoluțiile puseră în
mișcare a omului creație.

Acolo, în cerul necunoscut se nasc

Florin Buciuleac, „Dedicată
muzelor”

puterile; eceste forțe organizează și
spre bine conduc
Tot ce omenirea smulge naturii
tainice, rupe din sieși, apoi își permite
ca sublimă educație.

Sub întinderi albastre pământul negru
se albește, se înverzește apoi se
coace, sunt recoltele...

Cu mâna, omul abia născut, se avântă
pentru belșugul de pe mese lucrând și
însuflețind ogoarele.

Este pământul un dar divin când omul
biet rătăcea culegând frunze și
așchiile încă nu le ardea?

Pentru a fi stăpân pe el porniseră și
ale vechimii crude arme, pentru cei de
azi neînțelese, războaiele?

Muntele fu înălțimea căutată de cei
suspui pentru o rugăciune care să
ajungă le zeii atotputernici;
Gengiz han al strămoșilor cerceta
adâncul cerurilor de pe culmea bogată
pentru hanii vremelnici.
Urcaseră cărarea pioșeniei și
sufletului pur numai cu un măgăruș
neînțeles și nedorit de credincioși;
Căci... se auzise... că numai de sus
poți trimite Creatorului în ruga
pentru victorie voci de pustnici!

*Aceleași catrene, precum strămoșii
scriau rezumând la patru versuri „o
lume întreagă”, în limba tătară
crimeeană.*

(fragmente dintr-un volum în
lucru)

GÜNER AKMOLLA

Biblioteca Babel

Irène Gayraud

(FRANȚA)

Prozo-poeme

I

În cele din urmă, îndrăznește să se întoarcă la apartamentul vechi. În centrul camerei, pe podeaua din lemn, se afla o ramă uluitoare: recunosc oglinda.

Se apropie și, pentru prima dată, cu un ritm constant, începu să meargă pe cristalul impasibil.

Ajunse la marginea oglinzii, unde lumina se refractă, și contemplă abisul.

În zori, trupul său a fost găsit, difractat.

II

A ieșit de pe străzi înguste și a tăiat-o pe câmpuri.

Deodată, s-a trezit în fața unei mari biserici în ruină. Pereții înalți creștați de vreme, nu-și pierduseră nimic din splendoarea lor.

A intrat în naosul înierbat. Ploaia zdrăngăni cu tărie pe un acoperiș de sticlă instalat pentru a proteja resturile statuiilor păstrate în biserică. O ceață fină se cernea, strecurându-se și răsucindu-se în aer. Se așeză pe pământ și își dădu seama că mâinile ei erau încă acoperite cu săpun alb. Întinse brațele într-un gest brusc și sigur, și, totuși, ușor reținută, ca într-o încercare, și spuse: „Hai să mergem”. Un rotop de ploaie căzu pe mâini ca de la un robinet invizibil, iar ea le spăla fără grabă în apa amestecată cu claritate. Și când toate urmele de săpun dispăruseră, ea spuse: „Destul” și în acel moment rotopul de ploaie a încetat să cadă.

Poate că cuvintele și gesturile ei erau o celebrare sau un rit, pentru ce, nimeni nu știa, dar fuseseră îndeplinite cu precizia luminoasă a unui răsărit de iunie.

III

În siguranță în casa ei, urmărește prin cadrul ferestrei dumbrăvile zvârcolindu-se sub rafale violente de vânt. Mâinile ei se afundă într-un pahar umplut cu cuburi de gheață topită. Când trecu prin seră și intră în grădină, vântul năvăli spre ea, o învălui, lovind-o. Fiecare atingere dintre aer și piele îi strângea corpul mai departe, ca o vază ce se îngustează în mâinile insistente ale unui olar. Talia înconjurată de rafale devine la fel de fragilă ca o crenguță; brațele ei întinse devin mai subțiri până când dispar; chipul ei dispare în jurul buzelor, neantizându-se într-un țipăt. Din degetele vântului, niște boabe de nisip zboară în vânt.

IV

În anumite nopți de când s-a mutat în noul ei apartament, odată ce s-a așezat în întuneric, a putut auzi un sunet de apă curgătoare, ca și cum un pârâu ar fi apărut brusc înaintea ușii ei. Uneori, se ridica pentru a se asigura că niciun strop de apă nu cădea din robinete sau de la duș, dar sunetul scădea, de îndată ce se ridica în picioare, ca să se reia în clipa în care se întorcea în pat. În timp ce moțăiala o cuprindea t treptat, asculta fluxul de apă din lăuntru ei; îi ajungea în gât, curgând în jos în lungul traheei sale, apoi se cufunda mai jos, mult mai în jos, cu băta înăbușite, rezonând în pereții unei caverne subterane.

(din volumul „Voltes”, 2016)

Florin Buciualeac, „Exif”

Monika Herceg

(CROAȚIA)

morți insignifiante

respirăm gâfâit în căldura înăbușitoare
în timp ce dormim în aceeași cameră
o senzație de scufundare mai grea
decât aerul
umple spațiul ca dioxidul de carbon
și ne sufocăm în teroriile nopții

în visele tatălui se năpustesc
ca gândacii apăruți pe cartof
până când fac ravagii în recoltă
din când în când tușește
ca un tom care se retrage
într-un ghemotoc
fratele își macină dinții
mama este nemișcată
cu buze înțepenite
ca o poză a doamnei la care se roagă
Mă aplec uneori peste fața ei
Să verific dacă respiră

Ascult și
pe măsură ce creștem din pantofi
pe măsură ce părul nostru se întunecă
iar cartilajul nostru se uzează pe
măsură ce alergăm
o atmosferă arde afară
iar în noi ard trupuri de copii
ca lumânările de ziua de naștere
destul de repede
să uităm a doua zi dimineața

vulpe

tatăl avea câteva personalități pe care
le va pune
pe fața lui în funcție de umiditatea
aerului
și adâncimea toamnei
în zilele grele de octombrie
care i-au înmuiat interiorul
s-a așezat în fața casei
chemând pisici fără stăpân
cu ciudata înjurătură sub limbă
care s-a dezvăluit de kilometri în
pădure
dincolo de nimburi înțepătoare de
castane

în zilele mai ușoare de toamnă
a trăit în povestea mamei mele în care
dacă amurgul este destul de ascuțit
și se întinde de-a lungul umărului
pădurii
el se transformă într-o vulpe
și se întoarce la fiecare zece ani
ca un blestem

În românește de NICOLAE BĂCIUȚ

Valsul crizantemelor

Solemna ceremonie de întronare a Împăratului Japoniei, pe 22 octombrie 2019, mi-a amintit momentul când mi-am prezentat scrisorile de acreditare, în Sala Tronului Crizantemei, pe 23 aprilie 2012.

Simbol al longevității și tinereții, floarea crizantemei, sau „kiku” în limba japoneză, a fascinat familia imperială încă din perioada „Nara” (710 – 793 D.H.). Mai rezistentă decât efemera floare de cireș, crizantema înfiripă sentimentul durabilității. Cu timpul, crizantema a devenit emblema Familiei Imperiale.

În tradiția niponă, crizantema este reprodusă în peste 150 de sigilii, diferite ca număr de petale, culminând cu sigiliul Dietei (Parlamentului), crizantema cu 16 petale, care se aplică pe documente oficiale, inclusiv pe coperta pașaportului nipon. Apropo, este cel mai puternic pașaport din lume, care deschide, fără viză, cele mai multe frontiere, cotat astfel de „2019 Henley Passport Index”²⁰.

Ca o confirmare a prestigioasei simbolistici a crizantemei, personalităților de excepție li se conferă cea mai înaltă decorație a țării, „Ordinul Suprem al Crizantemei”.

Gama cromatică a crizantemelor ascunde subtile semnificații, de exemplu cea roșie poartă conotații romantice, iar cea galbenă (aurie) se regăsește în sigiliul imperial al Japoniei (kikumon). Păstrez în memoria olfactivă și vizuală o maiestuoasă expoziție de crizanteme din parcul Shinjuku Gyoen din centrul Tokyo-ului. Beneficiind și de arta Ikebana, ca într-o constelație a crizantemei, aranjamentele florale depășesc orice imaginație, imensă simfonie de culori, mărimi și forme, sub lina adiere a unei miresme odihnitoare.

O unduire de festivaluri ale crizantemei (*kiku matsuri*) plutește toamna în diverse orașe nipone, „Ziua crizantemei” (*Kiku no Sekku*) celebrându-se în a noua zi din a noua lună a anului („festivalul dublului nouă”).

Primul festival de acest gen s-a ținut în anul 910, cu prilejul unei expoziții de crizanteme organizată de Curtea Imperială.

Trăgându-și numele originar din greacă, de la *chrysos* (aur) și *anthemon* (floare), crizantema în varianta sălbatică este galbenă. Limba japoneză îi redă sensul original, *kiku* însemnând „floarea de aur”.

Dacă în unele țări, precum Franța, Italia sau Polonia, crizantema este floarea tristeții, japonezii nu au niciun fel de fobie față de această floare. Dimpotrivă, îi acordă cele mai înalte onoruri și o cultivă pe suprafețe imense. Adevărată galaxie a crizantemei, Parcul Kasama, la nord-est de Tokyo, dă sens ideii de festival, cu circa 10.000 de crizanteme în variate dimensiuni, culori și forme, aranjate în sfere sau alte figuri geometrice, sau miniaturizate în stil bonsai, cu spectacole tradiționale adiacente, printre care și faimosul tir cu arcul din goana calului, „yabusame”.

Personificare a celei mai vechi monarhii ereditare neîntrerupte, tema crizantemei, atât de naturală în peisajul arhipelagului și în cultura locală, am descoperit-o ca pe o „comoară din insulă” (sau din arhipelag), inspirându-mă în titlul ultimei plachete de haiku.

Acum, când pe Tronul Crizantemei s-a instalat un nou monarh, după vechiul ritual, deschizând „Era Reiwa”, s-a întâmplat să public „Teme și crizanteme”, cu translucide accente nipone, motiv de a mă considera cel puțin norocos. Am strâns în acest volumaș, petală cu petală, polenul ascuns al unor gânduri și impresii, adică „teme și crizanteme”, privite prin prisma a ceea ce Marius Chelaru numea „oglină sinelui-crizantemă”.

Începând să înflorească în septembrie, crizantemele, flori ale toamnei, intră în haiku drept cuvânt tipic acestui anotimp, respectiv un așa numit „kireji”.

Am privit o clipă Japonia prin acea „oglină a sinelui-crizantemă” și am auzit o mirifică simfonie a florilor. Paralela între doină și haiku cheamă la descoperirea dimensiunii muzicale a poemului popular nipon. „Cântecul dulce” al doinei se oglindește în haiku, în limba sa maternă, prin genuine tonalități populare, cu o melodicitate tradițională.

Dar, din păcate, muzicalitatea limbii japoneze din haiku se disipează prin traducere.

În românește, citind cu voce tare un haiku, trăiesc senzația elipsei. Lipsește „ceva” subînțeles: muzica. Limba japoneză mi-a sunat ca o melodie necunoscută la început, dar tot mai agreabilă de la o zi la alta, timp de patru ani și jumătate, la ea acasă.

Frecvente în conversațiile cotidiene, unitățile sintactice scurte, din cinci sau șapte silabe, se regăsesc firesc în haiku la japonezi, însă în românește, asemenea construcție își pierde „cadența”.

Măsura poetică de 5-7-5 silabe s-a preluat la noi, ca un „tabu” în haiku, numai că, o asemenea „măsură”, nu consonează în lirica poetică românească. Romanțele noastre, doinele, sau alte cântece populare, nu se potrivesc acestei măsuri. Nu știu să existe compoziții muzicale românești după haiku. De ce? Unde-și pierde haiku muzicalitatea în limba română?

Pare de ne-nțeles, cu atât mai mult cu cât numele și prenumele nipone strălucesc prin muzicalitate. Orice faimos nume japonez rezonază subliminal: Yoko Ono, Toshiro Mifune, Yoshinobu Tokugawa etc. Totuși, în morfosintaxa niponă, majoritatea numelor nu se accentuează, adică se pronunță aplatizat, ceea ce în limba română pare imposibil. Silabele, frunze de toamnă, plutesc lin pe un lac neclintit, unde niciuna nu se ridică deasupra celeilalte!

Dacă vrea cineva să complice lucrurile în limba română, poate adăuga ritmul în haiku, pentru un plus de strălucire, ca lustrul dăruit unei sculpturi de marmură. Ar mai fi acesta un haiku autentic? Nu cred, așa cum nu cred că într-o limbă diferită de japoneză se pot respecta toate regulile unui haiku autentic. Aici intrăm într-o zonă a entropiei semantice.→

RADU ȘERBAN

²⁰ Indice calculat după numărul de țări în care se poate intra fără viză.
<https://www.henleypassportindex.com/assets/2019/Q3/HPI%20Report%20190701.pdf>

Teoria versificației și prozodiei (în greacă, „prosodia” înseamnă intonare), confirmă că poezia, spre deosebire de proză, îl încântă pe cititor prin armonia cuvintelor, netedă ca o petală de crizantemă.

Fără ritm și rimă, haiku în limba română pierde din armonia formală. „Vers alb”, dar nu „vers liber”, haiku în limba română ignoră, deocamdată, accentul silabelor, respectiv ritmul, element de bază în muzică.

Tot deocamdată, „măsura” (numărul silabelor din vers) pare a rămâne regula centrală a unui haiku în limba română, 5-7-5, alături de cuvântul-cheie desemnând anotimpul: „kigo”.

„Unitatea metrică” a poeziei clasice, adică regula succesiunii ritmice de silabe accentuate și neaccentuate, nu se regăsește în haiku.

M-am întrebat ce ritm s-ar potrivi în limba română pentru haiku, dintre cele mai simple: „trohaic” sau „iambic”? În mod firesc, dacă iambul merge în poezia cultă, dând glas elegiei și meditației, atunci în haiku ar merge, ca în doină, „troheul”.

Dar și mai bine s-ar potrivi un alt ritm, cel „amfibrahic” (silabă accentuată urmată de două neaccentuate). Tehnic, ar rămâne un neajuns, anume că încheierea primului vers ne lasă în „suspans”. Dacă nu vrem să renunțăm la ritm, atunci putem începe al doilea vers cu o silabă neaccentuată, în continuarea celei neaccentuate cu care se termină primul vers, închizând astfel corola poemului.

Așadar, dacă un autor nejaпонez de haiku și-ar propune mai multă rigoare prin luarea în considerare a ritmului, atunci și-ar îngădi libertatea de mișcare, sporind în schimb calitatea poemului prin virtutea sa muzicală.

Am ajuns la un poem în ritm amfibrahic, de acest gen:

Spiritul nopții / __ / _
Topindu-le tainele – _ / __ / __
Stele-n cădere. / __ / _

Ritmul unui asemenea haiku respectă ordinea amfibrahică, însă fără pauză la sfârșit de vers: o silabă accentuată, urmată de două neaccentuate, de 17 ori. Ritmul de vals ar da o nouă dimensiune poemului, ca o mireasmă de dumitrițe.

Un exemplu diferit poate începe cu o silabă neaccentuată, continuând apoi în ritm amfibrahic:

Străvechiul Ardeal _ / __ /
Revenit printre semeni __ / __ / _
De-o sută de ani. _ / __ /

Înterupt brusc, acest haiku dă o notă de solemnitate, iar juxtapunerea „Ardealului” cu „semenii” confirmă firescul Unirii. „Kigo”, care definește anotimpul, se subînțelege pentru avizați, fiind vorba de 1 Decembrie 1918.

Lipsa ultimei silabe neaccentuate, la finele poemului, poate sugera o întrerupere bruscă a cursului lin, o „cădere”, ca o stâncă deasupra prăpastiei la Nokogiri.

*

Într-o simfonie a crizantemei, poezia și muzica se completează și complimentează reciproc, motivând de ce Bob Dylan a primit Premiul Nobel pentru literatură.

În căutarea cantabilității, am compus câteva tristihuri în ritm amfibrahic, ca într-un vals al crizantemei:

1. Gândul îmbracă
În martie, mantia
Finei corole.
2. Foi necitite
Din tomul cireșului
Zbor de petale.
3. Artă murală:
Cu pensula iederii -
Verde obraznic.
4. Stropi de petale
Din cerul lui martie –
Ploaia luminii.
5. Cerul așterne
Fachiri peste cetina
Brazilor: norii.
6. Sol ușuratic:
Din plopul cărunț ninge
Sporul iubirii.
7. Fără de fulger
Furtuna petalelor –
Blândă putere.
8. Picurii ploii
Pe firul țambalului
Tors de păianjen.
9. Două petale,

O singură inimă:
Lepidopterul.

10. Ninge salcâmul:
Miresme onirice
Stupului masă.
 11. Rouă pe lotus,
Sărut matinal sub o
Rază de soare.
 12. Lacrimi de sălcii
Pletoase, prelinse în
Iarba fecundă.
 13. Floarea de lotus
Dezvăluie tainele
Apei tăcute.
 14. Lacul îngână
Tăcerea cireșilor
Grei de separe.
 15. Sălcii în floare –
Pisica jucându-se
Cu mătîșorii.
 16. Horă de stele
La nunta Lunii, norii
Fură mireasa.
 17. Șansa căderii:
Pe frunzele umede
Ghindă-ncolțită.
 18. Mustul zăpezii
În cupa ghiocului –
Vii sentimente.
 19. Ziua și noaptea
Cordon mărtişoarelor
Blând echinoctiu.
 20. Codru de bambuși,
Orchestra din fluiere;
Vântul – maestru.
- De la cele 16 petale ale crizantemei imperiale la cele 17 silabe dintr-un haiku, se adaugă un singur element central, pistilul florii, piatră unghiulară a unei civilizații ce așează astrul zilei în centrul drapelului național, sugerând o partitură onirică a crizantemei:
Petală plutind,
Valsul crizantemelor –
Solemnul Kōkyo[1]

București, 22 octombrie 2019

[1] Kōkyo = denumirea japoneză a Palatului Imperial din Tokyo.

MAPAMOND

Țara Egiptului

– impresii de călătorie

(I)

Plecam spre Egipt cu bagajul sedimentat al fascinației din copilărie pentru mitologia, istoria și minunile arhitecturii egiptene, în minte răsunându-mi versurile lui Eminescu din *Egiptul*, text publicat la Iași, în CONVORBIRI LITERARE nr. 7, la 1 octombrie 1872: *Mur pe mur, stâncă pe stâncă, o cetate de giganți - / Sunt gândiri arhitectonici de-o grozavă măreție! / Au zidit munte pe munte în antica lor truție!... / Colo se ridic' trușe! / Și eterne ca și moartea piramidele-uriae.*

Era 16 decembrie 2018, zburam din București către „Darul Nilului”, cum numise cândva Herodot, într-a doua din cele nouă cărți ale operei sale *Historiai*, uluitorul târâm al celor două regate antice, cucerit la acea vreme de ahemenizi prin Cambyses, zis și Cambise al II-lea, rege al perșilor între 529-522 înainte de Hristos, fiul marelui rege Cyrus al II-lea cel Mare.

Dar Egiptul de Sus și Egiptul de Jos fuseseră unite de faraonul Narmer, primul rege al întregului Egipt, fondator al primei dinastii faraonice, care era succesor al Regelui Scorpion din perioada Egiptului predinastic. Aterizăm și ne cazăm la Hurghada, un vechi sat pescăresc pe malul Mării Roșii, devenit din 1980 centru turistic asemănător celor turcești din provincia Antalya, acel soi de ghetouri luxoase, dincolo de gardul cărora călătorul cazat acolo nu are la dispoziție decât ciulinii deșertului de nisip, în toate direcțiile, cu excepția accesului la plaja mării.

După cucerirea arabă (639-642), Egiptul devine musulman, aici – în capitala Cairo, avându-și sediul Liga Arabă sau Liga Statelor arabe, Jamiyat Al Duwal Al Arabiya – înființată la 22 martie 1945 pe baza Protocolului de la Alexandria, de cele șase țări fondatoare: Regatul Egiptului, Regatul Irakului, Emiratul Transiordaniei (din 1949 Regatul Hașemit al Iordaniei), Republica Libaneză, Regatul Arabiei Saudite și Republica Siriană.), astăzi numărând 22 de membri, nu toți fiind state de limbă arabă, din care chiar Egiptul a fost suspendat în perioada 1979-1989 din cauza acordului de pace cu Israelul,

Siria a fost suspendată în noiembrie 2011 pentru acțiunile represive ale guvernului în războiul civil sirian, iar temporar și Libia, condusă atunci de Muammar Al Gaddafi.

Iar construcția de piramide îl are drept întemeietor pe un arhitect, inginer constructor, inginer, astronom și medic născut la Memphis, în veacul al XXVIII-lea î. Hr. și decedat în cel următor, arhitectul regal al regelui Djeser/Joser/Zoser din dinastia a III-a, care a construit pentru regele său prima piramidă în trepte ca monument funerar, la Saqqara/Sakkarah, până atunci regii fiind îngropați în ridicături uriașe din cărămizi de lut uscate la soare ori din piatră, numite *mastaba*.

Câteva comparații

Marea Stupa Sanci/Sanchi – complex buddhist edificat în veacul al doilea înainte de Hristos, pe vremea împăratului Ashoka cel Mare, pe vârful unui deal în orașul Sanchi, districtul Raisen, în statul Madhya Pradesh, din India, peste relicvele lui Buddha (în sanskrit: Siddhārtha Gautama, în pali: Siddhāttha Gotama, sau Shakyamuni Buddha, adică „înțelepciunea clanului vedic Shakya”, seamănă, prin dimensiuni și scop, cu mastabalele egiptene. Iar raiul lui Osiris se apropie întrucâtva de Nirvâna doctrinei buddhiste.

Piramidele în trepte din Egipt seamănă izbitor cu zigguratele din Mesopotamia (ziggurat = structură piramidală gigantică din piatră, cu un sanctuar în vârf, după Herodot, ca parte a unui templu complex ce includea și alte edificii, construite de mesopotamieni: sumerieni, akkadieni, asirieni, elamiți, eblați și babilonieni, aproximativ între anii 3.500 î. Hr.-400 d. Hr.), dar și cu piramidele mezoamericane, construite între anii 200 î. Hr. și 1.000 d. Hr.: maiase din Belize în situl de la Altun Hadin – cu

Legende vii pe nisipurile Egiptului: piramidele de la Gizeh, lângă Cairo

Nilul, părintele Egiptului locuit, cu vapoare de croazieră așteptând turiști

piramida „Temple of the Masonry Altars”; situl din districtul Cayo cu piramida El Caracol; situl din Lamanai în districtul Orange – cu piramidele-temple: Templul Măștii, Templul Jaguarului și Marele Templu; cel din Uxmal în regiunea El Adivino, peninsula mexicană Yucatan – cu Piramida Magicianului, dedicată zeului Itzamna; cu Templul-piramidă IV din Tikal, marele oraș al civilizației Maya din Guatemala; cu Calamkul – orașul maias cu uriașa Structură 2; cel din El Castillo – cu piramida-templu dedicată „Șarpelui cu pene”-zeul Kukulcan, în nordul peninsulei Yucatan din Mexic, având 365 de trepte, câte una pentru fiecare zi a anului; cu Piramida Lunii din Teotihuacan („locul unde omul devine zeu”); cel din Cholula, la vest de orașul mexican Puebla – cu Marea Piramidă, cea mai mare piramidă din lume ca volum (4,45 milioane m³, față de cei 2,5 milioane m³ ai Marii Piramide din Gizeh), dedicată de azteci zeului Quetzalcoatl și cunoscută deasemeni sub numele Tlachihualtepetl, adică „Muntele artificial”; cu cel din mijlocul orașului Teotihuacan, la 45 km. nord-est de capitala Mexico – cu Piramida Soarelui; ori cu cele din Peru: din Saqsaywaman, la 3.567 metri altitudine și circa doi kilometri nord de Cusco și cel din Ollantaytambo la 3.000 de metri față de nivelul mării și circa 90 de kilometri nord-vest de Cusco, construite din megaliti din granit cu forme neregulate sau rectangulare dar care se îmbină perfect între ei, cei mai grei având cinci metri înălțime până la 300 de tone greutate (față de blocurile piramidelor din Gizeh, de circa 2,5 tone fiecare) și despre care se spune că ar avea 12.000 de ani vechime și că sunt contemporane cu marile piramide egiptene... Cu piramidele din platoul Gizeh mai și seamănă cele descoperite pe teritoriul Sudanului, →

MIHAI POSADA

cu morminte sub ele, mai mici dar mai ȱuguiate ȱi datȱnd de peste 2.000 de ani, construite din blocuri de piatrȱ de faraonii regatului Kush, ȱn Sudan. Piramide comparabile ca suprafaȱȱ a bazei cu cele mari din Gizeh s-au descoperit ȱn China, dar construite din pȱmȱnt. ȱi ȱn Tenerife, cum bunȱoarȱ cele ȱase piramide de piatrȱ, ȱn trepte, construite de guanȱi (misterioasȱ populaȱie albȱ stabilitȱ pe o insulȱ atȱt de aproape de nordul Africii), probabil ȱn secolul al XIX-lea ȱi aflate azi ȱn Parcul Etnografic fondat de Thor Heyerdahl ȱn oraȱul Gȱimar din sudul insulei. Iar mai recent, ȱn Bosnia, ȱn apropiere de Sarajevo, au fost descoperite patru „piramide ȱmpȱdurite”, cum ar spune poetul Ion Mircea, ȱncȱ ne scoase la luminȱ, dar legate ȱntre ele prin tunelurile Ravne, din care una are ȱnȱlȱimea de 360 de metri, mai mult decȱt dublul Marii Piramide de la Gizeh. Descoperitorul lor, Semir Osmanagic, crede cȱ ele sunt „mama tuturor piramidelor”, avȱnd o vechime ȱntre 12.000 ȱi 34.000 de ani, dar controversele cu Asociaȱia Europeanȱ a Arheologilor au vizat oprirea cercetȱrilor pentru care guvernul bosniac alocase fonduri de sprijin.

Moartea se dezlȱntȱie din nou ȱn țara cȱutȱtorilor nemuririi

Cine-a deschis piramida ȱi-nȱuntru a intrat?/ Este regele: ȱn hainȱ de-aur roȱ ȱi pietre scumpe,/ El intrȱ sȱ vad-acolo tot trecutul. - I se rumpe/ Al lui suflet cȱnd priveȱte peste-al vremurilor vad.// ȱn zadar guvernȱ regii lumea cu ȱȱtelepciune,/ Se-nmulȱesc semnele rele, se-mpuȱin faptele bune, mai spunea Poetul. La numai cȱteva zile dupȱ temerara noastrȱ cȱlȱtorie ȱn Egiptul islamic de azi, pe platoul Gizeh/Giza exploda o bombȱ artizanalȱ, ucigȱnd trei turiȱti vietnamezi ȱi ghidul egiptean al grupului, decedat ulterior. Forȱele egiptene de securitate au ucis a doua zi 40 de presupuȱi teroriȱti jihadiȱti, dar pericolul continuȱ (http://stiri.tvr.ro/egipt-fortele-de-securitate-au-ucis-40-de-presupusi-teroristi-dupa-atentatul-de-vineri-de-la-gizeh_839963.html#view). Egiptul e astȱzi, aȱadar, o zonȱ turisticȱ ce prezintȱ risc ridicat pentru vizitatori, iar excursiile ȱn peninsula Sinai nu le sunt recomandate turiȱtilor, ȱn special creȱtinilor, pentru cȱ pot fi victimele teroriȱtilor tribali care ȱi decapiteazȱ pe loc.

Omniprezentele foiȱoare de observaȱie cu cȱte un puȱcaȱ aflat ȱn post sau ȱn permisie

Nu trebuie sȱ mai mire pe nimeni prezenȱa permanentȱ ȱn autocarul turiȱtilor a unui ȱnȱoȱitor ȱnarmat, sau militarizarea la ieȱșirea ȱi intrarea ȱn zonele urbane, ca la frontierȱ, cu taburi, maȱini blindate ȱi soldaȱi ȱnarmaȱi, ori a cȱte unui soldat cu vestȱ antiglonȱ ȱi armȱ automatȱ, lȱngȱ fiecare pod, la intersecȱii sau cocoȱat ȱntȱ-un cuib de observaȱie betonat, lȱngȱ diverse puncte strategice:

Egiptul trȱieȱte ȱn stare permenentȱ de asediu.

Biblioteca Babel

Duo Duo, China 1951

CANALELE DIN AMSTERDAM

Noiembrie, oraȱ ȱn searȱ:
Prin Amsterdam numai canale.
ȱi dintr-odatȱ
Vȱntul toamnei clatinȱ pomul cu
portocale din curtea mea
ȱncolo ȱi-ncoace le leagȱnȱ.
ȱnchid fereastra, nu mȱ ajutȱ
oricum.
Curge rȱul ȱnapoi pe zadarnicul
drum
ȱi-n perle bȱtut soarele suie
ȱnutil
Schije metalice stoluri strȱpung,
cad porumbei.
Fȱrȱ copii strȱzile par dintr-odatȱ
pustii.
Dupȱ ploaia de toamnȱ
De melci pȱtura-i plinȱ,
— patria mea
Pe canale din Amsterdam trece
linȱ...

STEFȱN HȱRȱUR GRȱMSON,
Islanda (1919 -2002)

CȱNTEC LA MIEZ DE IARNȱ

Atȱt de grele ale noȱȱii umbre
ȱprimȱ ȱnimii iubitei mele
acel adȱnc ȱi sumbru ritm

al profunzimii din tenebre.

CȱND SUB ARC DE SEMILUNȱ

Cȱnd sub arc de semilunȱ
briza frunze troieneȱte
ai sȱ-mi fii tu trandafirul.

Din tristeȱi de vȱrf de deget
grele tremurȱnd pe corzi
zȱmbet tot tu ȱmi vei fi.

**Traducere: GERMAIN
DROOGENBROODT ȱi
GABRIELA CȱLUȱIU
SONNENBERG**

TOT LA GURA OCEANULUI, BAY OF FUNDY, NOVA SCOTIA

Gluma lui Matei cu „bătrânul și marea” mi-a căzut rău la stomacul cerebelului, chiar ca aluzie la cartea lui Hemingway, pentru că eu mă întâlnesc cu oceanul ca un îndrăgostit tot sperând să-i aflu secretul tinereții fără de bătrânețe, dar cu totul deosebit de basmul de inițiere. Timpul nu e făcut să îmbătrânească pe om cum susțin filosofii, plângăreții și alte viețuitoare. Plângi, dom'le, dar să plângi cu rost! Așa cum face ploaia, nu pentru ireversibilul timpului din care s-a născut ca fiică a soarelui și a oceanului, ci ea plânge spre a putea să facă pustii să fie roditor și moartea seminței și a bulbului - plâns de bucurie pentru sfîlnica îndumnezeire a crinului și lacrimă de triumf, peste moarte, în genele fecioarelor înțelepte din arhaica agrăire a spicelor de grâu. Despre timp, lasă-l pe ocean să-ți vorbească! Numai el știe cum este de partea cealaltă a morții unde este limanul de la capătul lumilor. La Bay of Fundy, nu vii pentru spectacolul cel mai magnific din lume să fotografiezi fluxul până la 15 metri, ci să afli cum Dumnezeu în copilăria lui l-a învățat caligrafia, scrisul frumos al înțelepciunii și al lucrurilor, pentru că iubirea este creație, iar creația este formosus, forma colibelor taborice ale luminii și ale vieții.

Am pus fotografia aceasta, pe care mi-a luat-o Matei de pe stâncile roșii, ca să vedeți ce e omul - un grăunte de nisip gânditor, dar ceea ce nu se vede în poză e că acest bob gânditor are o ureche pentru tainele oceanului și are o inimă în care vine Dumnezeu să se odihnească. „Hai, Doamne, Stăpânule al măriilor, și te odihnește că am descoperit bobul de nisip cu inimă de om în care e loc pentru întreaga creație a ta și de destul loc pentru toți heruvimii și serafimii tăi pentru că e o inimă plină de dragoste, inima Fiului Tău!” Matei, a făcut Facultatea de Economie, a cules niște titluri în acest domeniu de prin Canada și Anglia și nu are treabă cu sistemul meu de ichimioterapie! Când i-am spus că se poate trece pe sub timp să fii mereu tânăr dacă știi să înțelegi slovenirea oceanică a infinitului, a zis că bat câmpii, la care i-am răspuns că mai avem două săptămâni de vacanță, iar

pentru a învăța să fii tânăr, cum zicea Picasso ironic, îți ia cam foarte mult timp. Repet, numai oceanul este singurul și cel mai apropiat dascăl al omului care are dreptul să predea Timpul și Caligrafia Avansată unei lumi tot mai speriată de moarte, înghesuită în borcanele de sticlă ale zgârie norilor, o lume care se urâtește cu mijloace moderne de rătăcire de la hărțile transbiologice și de însingurare a lui însingurare în angoasă, spaimă și atunci mai vrei să știi ce înseamnă depresie nu numai din punct de vedere etimologic? Există un poem marianic la catolici în care omul are de străbătut această „vale a plângerii”, o depresiune a plânsului mocnit ce pâraie ca oasele frânte când i se rup omului grinzile sufletului de greutatea timpului. Mi-aduc aminte cum poetul ascultător al dascălului oceanic ajungea să scape din această „vale a plângerii” și ajungea unde? La „zidul plângerii”, zidul existențialismului ateu al lui Camus, Sartre și ciracii lor. Acest „zid al plângerii” a fost templul lui Savaot, templul ființei umane sfârșimată de oștirile celui rău. Și în „Psaltirea Apocrifă a Dreptului Iov”

PSALM LA REFĂCUT DE HAINĂ

Când haina era veche, scotea bunica firul
Și-i depăna, nou, rostul, cât poartă ciocălăul.
Tu ce-ai să faci din umbra-mi ce Ți-a-nnoptat papirul,
Că încă poartă aur ce nu-l coclise răul?
Asemeni cu lăcusta, peste mireasmă, saltu-i
Spre cea de fân din iesle, subțire ca un ler de
Străpuns spre frumusețe... Mai bine dă-o altui,
Dar nu mă spune morii că sub blestemul verde
Te caut ca ghepardul, cu viața lui pe viață,
Și nu-Ți știu împrumutul din moartea Ta pe moarte.
Unde mă-ncurci cu-apusuri, mi-ești și mai dimineată,
Țărânei încălcite, tot Tu-mi ești semn de carte.
De mă-nvechește bala înscrisă-n crisalidă,
Taie din mac aripă, la flutur dând hlamidă!

DUMITRU ICHIM

Iovul modern ajunge la acest dead end: "Ispitiți de a fi, pofticioși de-a nu fi - / Nu-i să te iei la trăintă/ ca Iacov cu îngerii, sau în negoț cu valul./ ci să ajungi la cel ce ești, / mai real ca realul - Zidul Plângerii! / Și dincolo? Pe-acolo erau îngerii./ dar azi e Marea Moartă." Acesta e timpul lui Cronos, nu al lui Kairos. Este acela dintr-un proverrb egiptean că: „Oamenii se tem de timp, dar timpul se teme de piramide.” De ce se teme timpul de piramide? Pentru că este timpul lui „eidon”, timpul văzătorului de „idee” cu care începe Platon, al omului care avea un „ideal”. Și oceanul în cuvintele mărunțite de val se oprește cu omul la taina timpului ce ar părea ireversibil și dă voie poetului să rezolve ecuația ce pare de nerezolvat a existențialismului pentru că-i lipsește miezul ontologic, de a putea privi dincolo de fatum ca „zid al plângerii”: „Domnilor, ne spune ghidul, așteptați! Acolo este Grădina, dar Cineva încă se roagă!”// Un singur Om a mai rămas în noapte! Ce-o fi spunând? Și de ce/ în șoapte, de după Zidul Plângerii? Oare nu cumva și Lui/ îi tremură lumina?” Ghidul de la Bay of Fundy le spune turiștilor că flux-refluxul durează șase ore și mă gândesc la ora a șasea când întinericul s-a revărsat deasupra lumii până la ora a noua. Turiștii au rămas în urmă pe țărmul plin de rânile oceanului, alții caută scoici și pietre colorate, sau relicve, dar eu cobor pe podețul de piatră roșie al oceanului care se retrage. Merg în urma lui ca după un mort și-mi vine parcă să-i cânt: „Mergi la cer și te așează...” Plecăm de la Bay of Fundy privind în urmă cum nourii ies din ocean cu căruțele lor cu butoaiele pline de apă... E vineri, s-a făcut ora șase și ne reîntoarcem din nou în lume de pe fundul oceanului.

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Canada

Ocean întors

SPECTRUL LIBERTATEA

Am plecat din România cu un tablou național pe care erau brodate încrustate o Nadia Comăneci, un Ilie Năstase, un Ion Creangă, un Eminescu, Ispirescu, Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare, un Vlad Tepeș, un Decebal, un Făt Frumos, o Ileana Cosanzeană și o Punguță cu doi bani, Mama și Tata, Fratele și Sora, un Munte și o Mare, chiar Neagră dar o aveam, era a noastră că de aceea învățam la școală Țara Noastră - Casa Noastră, Colegii și Dascalii mei, Blocul, Cinematograful, Școala și Șantierul Minier Ciudanovița. Am uitat să amintesc de Ceaușești, dar și pe aceștia i-au împușcat de Crăciun și nu am vrut să îmi pătez pânza cu ei. Asta am dus cu mine în străinătate.

În Occident, am realizat cât de liber și treaz eram în România, în lumea acelor vremuri așa-zise dictatoriale. Cu toate că atunci nu știam decât de Dictatorul lui Chaplin și asta era comic, te făcea să râzi. Este adevărat că dacă mă gândesc acum, atunci râdeam cu poftă la bancurile comuniste. În Australia, unde am ajuns, nu sunt bancuri. Aici nu am avut timp să râd, că a trebuit să-mi plătesc chiria la casă și ratele la mașină. Am muncit încontinuu ca să mă bucur de libertatea de a alerga de la serviciu la Bancă pentru a-mi plăti datoriile pentru lucrurile închise în casă, bunăstarea democrației și libertății capitaliste. Azi sunt pensionar, trăind doar pentru asta. Nu am mai râs în grup și nu ne-am mai ascuns de nimeni fericiți. Fericiți e plural, iar aici, în vest, există doar individual fericit, ascuns în casă și nu numai, dar și casa ascunsă după garduri și zăbrele, cică pentru a nu te fura hoții. Să nu-ți fure averea din casă pentru care ți-ai riscat viața când ai trecut fraudulos frontiera.

Acestea sunt noile lanțuri ale libertății: bunurile materiale, pe care nu le poți arăta altora ca să te mândrești pentru că toți au lanțuri și tu nu poți fi mai prejos. Începi să delirezi numai la gândul minciunii speciei umane. Viața e un joc de Pocker, ne mințim încontinuu, ne tragem în piept, ne momim nu numai peștii cu boaba de porumb în undiță, dar și pe noi. Natura întreagă e îngrozită de comportamentul speciei

umane, de imaturitate, iresponsabilitate, lacomie și prostie. Și animalul mănâncă, dar nu ca omul, ci el știe cât îi trebuie, restul lasă, așa din respect pentru echilibrul vieții. Îi înțeleg pe extraterestrii că nu vor să ne contacteze. Imaginează-ți omul să dorească să intre într-o căcănărie pentru a contacta muștele pentru un schimb de experiență. Vă simțiți jigniți de comparație, dar cam așa se vede de sus. Mai repede te-ai grăbi să contactezi un gândac în balega din drum. Asta mă duce cu gândul la aborigenul care aleargă de unul singur prin deșert cu sulita în mână după vânat. Mai repede mă gândesc că extraterestru l-ar contacta pe ei și poate chiar că i-a și contactat deja ca dovadă picturile lăsate pe stâncile răzlețe ale marelui continent. Acești aborigeni de cincizeci de mii de ani au trăit aici fără limbă scrisă și fără o istorie violentă, fără exercițiul timpului ca unitate de măsură a gândirii și călătoriei în viață. Pentru ei nu exista trecut și viitor, ci doar prezent. De asemenea, când se naște sau moare omul, nu părăsește această lume, pleacă în aici și tot de aici vine. Deci ei și noi trăim de fapt în lumi paralele. Ca să înțeleg mai bine încep cu lumea noastră, cum o vedem și percepem noi. Imaginați-vă spectrul electromagnetic în care trăim ca pe o coardă de chitară sau sârmă care vine din infinit și se depărtează spre un infinit pe care sunt întinse ca rufe la uscat începând cu cele cunoscute nouă; razele gama, razele X, ultravioletele, apoi cele vizibile ochiului nostru, lumina alb, negru și culorile, aici fac o paranteză să informez că materia din univers, spun specialiștii nu are culoare, ci doar proprietatea de a reflecta lumina albă în spectrul frecvenței culorii respective, dacă obiectul e roșu va

reflecta frecvența roșie, dacă e verde atunci va reflecta frecvența specifică verdelui și așa mai departe. După spectrul vizibil, urmează razele infraroșii, radiațiile Terahertz, microondele, undele radio și altele necunoscute nouă spre un maxim infinit. Acesta este spectrul electromagnetic popular lumii noastre. Când vorbim de mai multe lumi pe înțelesul aborigenului australian atunci să ne închipuim pe lângă spectrul cunoscut nouă, adică coarda de chitară un număr infinit de corzi adică de lumi paralele. Aborigenul își imaginează că atunci când te naști, vii de pe o altă coardă (ceva asemănător cu ce spunea într-un interviu Oana Pellea că și-a ales părinții înainte de a se naște), iar când mori te duci pe o altă coardă, adică alt spectru electromagnetic. Deci, există un număr infinit de lumi paralele într-un infinit de universuri. Visarea e și ea o călătorie. Azi-noapte am fost în acest oraș în timpul Imperiului Roman, eram turist. În fața mea se ridica un zid imens, cu porți falnice de vreo douăzeci de metri înălțime, patru uși solid închise. Eram pe un fel de trotuar înalt, iar în stradă o pereche agitată să se pozeze. Doamna vine la mine și mă roagă politicos, înmânându-mi aparatul să le fac o poza cu peisajul din față. Aparatul de fotografiat era de mărimea unei banane, cu un ecran mic de ceas de mână și privind imaginea zidului cu poarta încadrat pe ecran, observ cum poarta începe să se dizolve în zid. Doamna era lângă mine. Prin fața noastră trece o namilă de om care obturează imaginea din față și pe domnul pereche. În timp sincron, ea mă sărută pe obrazul stâng, →

BEN TODICĂ

șoptindu-mi că nu mai e nevoie de poză. Tresar surprins, familiar și mă trezesc. Ea a vrut doar să mă sărute. Nu m-am prins. Sunt cazuri în care sunt ființe care pot călători de pe un spectru pe altul sau să pătrunzi cu vederea sau să comunici audiovizual cu ființe sau cunoscuți din aceste lumi. Sunt anumite plante pe pământ sau chiar dintr-un accident corpul nostru poate să genereze anumite substanțe în creier care să ofere posibilitatea de a vedea în unele din aceste lumi.

Să vorbești de pildă cu o persoană dragă, pierdută sau chiar străini, cu strigoi de exemplu. Imaginați-vă că vizionați un film cu Mihai Viteazul și deodată pe ecran mai apare o proiecție cu un alt film, din al doilea război mondial cu Hitler, de acum sunt două lumi și eroii se observă și încep să vorbească unul cu celălalt, apoi mai apare o proiecție cu Superman care îi vede pe primii doi, dar îi ignoră din cauza vitezei. Imaginați-vă cât de ocupați am fi dacă am avea acces la toate rețetele și chimicalele care să ne ajute să accesăm un număr infinit de lumi. Am schimba canale încontinuu până am înnebuni. Acum înțelegeți de ce nu aveți voie să consumați droguri?

Se mai spune că timpul e o noțiune inventată de om și că în realitate toate lucrurile se întâmplă simultan. Într-un apartament în Blocul A, la ultimul etaj era o conferință de presă la care eu eram invitat să spun câteva cuvinte despre inginerul Iulian Topală care trebuia criticat azi, în democrație că a servit Comunismul, dar am fost dat afară pentru că i-am scos în evidență patriotismul, dedicația lui pentru locul natal și profesionalismul eminent și inventiv de care a dat dovadă în perioada vieții și a serviciului sau a adus exploatarea miniere EMB Oravița, prin invențiile și inovațiile sale și nu mai puțin titlul sau la catedra Institutului Politehnic

din Timișoara, lucruri care ar trebui să ne onoreze. Am așteptat afară la poala Blocului vreo câteva ore. Cum se poate ca un om care a făcut atâtea pentru ciudanovițeni, a copilărit acolo, le-a cântat pentru că era și un muzician strălucit, le-a reparat drumul de câte ori îl lua apa, le-a obținut de la județ și instalat releul de televiziune ca să îi scoată din izolare. După toate aceste frământări nu am mai rezistat și am hotărât să apar starea de fapt a lucrurilor și să mă confrunt cu cei din ședință. Cinstea unui adevărat român nu trebuie obturată pe motivul că a trăit în orânduirea comunistă în care am trăit cu toții și ea era la putere atunci. Am urcat alergând cele trei nivele și am pătruns în apartament prin coridorul lung, parcă eram la Auschwitz. Am ajuns în încăperea care acum era dărăpănată, cu doar un pat de fier în mijloc, în care, acoperit cu o patură din păr de cal dormea cu fată, în jos un ajutor de minier proaspăt ieșit din mină, de obicei erau tineri. La picioarele lui care îi ieșeau pe sub patură, pe tălpile murdare plasate orizontal pe bara patului se frigeau câțiva cârnați de porc Kransk, despicați în două pe lungime care sfârâiau. Mi s-a făcut foame, am început să-i învârt și să-i reorganizez pe tălpile mari de miner care ardeau. El s-a trezit și l-am întrebat ce s-a întâmplat cu sedința? ”Habar nu am! Ia și mănâncă și tu”, m-a invitat. Într-adevăr mi-era foame și sete. M-am trezit și am băut apă. Dorința mea a fost să-l reabilitez pe om ca să poată dormi în pace. Sunt lucruri pe care le putem face unii pentru alții, chiar între lumi.

Cu știința pe care a acumulat-o omenirea până azi putem picta doar astfel de tablouri. Sunt sigur că în o sută de ani vom fi liberi, dacă mai suntem aici vom fi capabili de alte tablouri, de comunicări și călătorii bine controlate și organizate între lumi și tot așa spre un infinit fericit până acesta dispăre, crește și devine un prezent cu Ilene Cosânzene, Feți Frumoși și un acasă.

ORNICUL

Timpul se poate măsura nu în secunde sau clipe ci în răsărituri de soare sau în fiecare inspirație ce se deschide asemeni unei corole ivită de sub marginea zdrențuitei nopți ca să se lase cuprinsă de caldă lumină a zilei să se piardă în ea precum stropul apei în imensitatea oceanului albastru flacăra a vieții.

ȘOAPTE

Nisipul cald de pe plaja pustie foșnește lin ca o poveste despre ce-a fost despre ce astăzi nu mai este o casă cândva și copii răs plâns speranțe bucurii un gardul pe care se-nălțau curioase zorele ducele dulci căzute pe alee mirosul crinului pe înserat un răsărit înflăcărat amurgul deseori însângerat toate aieva au fost toate-n lumină-au stat și-n molcom susur de nisip foșnesc în preajma mea pentru un timp și-apoi pe-o aripă de vânt iar zboară undeva se sting în timp ce eu încă rămân dorind din nou să mai aud glasurile ce au răsunat cândva iar astăzi nu mai sunt.

TANIA NICOLESCU

Simfonia singurătății

M-am pierdut în căutarea destinului
meu,
voi găsi o altă cale. Voi încerca și
voi cânta în drumul meu din nou.
Îmi voi face propria cale.
Dar, tu, searbăd inept al vieții
întunecate, slujitor al nefastei Lilith,
cer cu tunete și răsuciri cu spini te
vor învălui!
Privighetoarea - pasărea din mine nu
a obosit să cânte,
Firul întins spre inima mea nu s-a
rupt.
Cu fiecare lovitură de destin tot mai
singură sunt,
dar inima mea glăsuie tot mai gîngăș
și tot mai crunt.
Nu pot rambursa dragostea ce mă
inundă din cer,
nu pot cere divinității decât să sper,
nu-mi mai obosesc sentimentele
plângând.
Vântul îmi piaptăna părul pleșuv și
risipește
ale demonului negre umbre.
Cine știe câte stele vor cădea pe
fruntea mea?
Cine știe câte triluri va fredona
inima mea
și pe care meleaguri își va găsi
rătăcirea?

Mangalia, 12 iulie 2019 h:01.10

Șarpele

Corbii-și ascut ghearele deasupra
boltei mele
Șarpele se târăște unduindu-se și-mi
trece hulpav pragul
Pare că toți ghețarii Antarcticii îmi
invadează trupul
Când, cu o aroganță nedisimulată, își
varsă-n jet veninul
Pe polița cu haine curate,
împachetate
Din care răzbătea parfum de liliac.
Ce-o fi? mă-ntreb.
Dau totuși semn să nu-mi storc prea
mult neuronii
Am nevoie de ei pentru alte lucruri
Alte destinații așteaptă să fie
explorate
Și-și merită și locul în pagini de
granit
Cioplit cu mâini de aur, gândit de
meșter faur.

*Mangalia, 20 septembrie 2019 h:
22.11*

Veșmânt de toamnă

Poemul și-a-mbrăcat veșmântul
de toamnă
Răcoarea pătrunde pe geamul
dinspre nord
Tăcerea se așterne
pe-aleile pustii
doar foșnetul frunzelor trezesc
melancolii
Trandafirii înfloresc o ultimă
iubire
un ultim val pornit din tinereți
apuse
Amurgul se așterne pe chip(ul)
brăzdat de vremuri
Atâtea toamne a strâns pe
tâmpile-i de argint
Un val de aer rece-n suflet zgribulit
Un dor ce rătăcește pe versuri
de iubire.

Mangalia, 01 oct 2015 h 14.00

Bătrânul orologiu

Își toarce timpul-ncet, bătrânul
orologiu...
Cu fiecare gong, în ritmuri de
solfegiu,
Cosiței argintii îi adaugă un șirag,
La ce-ai lăsat în urmă, privești acum
cu drag.

Și fiecare clipă te-ndeamnă iar să
scrii,
Că noile ispite alte-ncercări vor fi.
Pe-altarul de-amintiri din vremurile
tale,
Vor fi mărturisiri și urme-adânci în
cale.

Mangalia, 03.10.2015, h 12.00

Eu nu-mi plec capul umil la icoane

Eu nu-mi plec capul umil la icoane,
Ci îmi îndrept privirea spre ceruri,
Cu rugile în suflet mă-nalț pe
piroane,
Durerea din palme n-o uit de-a
pururi.

Mă rog la Dumnezeu pentru oameni
și flori,
Mă rog pentru mine și pentru
prietenii,
Ca sufletele noastre de bieți muritori
Să-și găsească pacea printre luceferi.

Mangalia, 09 oct. 2015, h 01.00

URFET ȘACHIR

Asterisc

Dor doruț, Brăduț drăguț

Și vacanța de vară a luat sfârșit.
Era prima zi de școală. Doru și clasa
lui așteptau cu nerăbdare începutul
orelor, în noua lor clasă, pentru a
face cunoștință cu noua dirigintă.
Intraseră în clasa a V-a și erau mândri
nevoie mare că nu o să mai fie
catalogați drept niște puști mucoși și
plângăcioși de către colegii mai mari,
care anii trecuți se tot legau de ei și la
școală și pe ulițele satului, pe oriunde
îi întâlneau. De-acum erau mari,
ciclul doi de școală generală le dădea
o anumită prestanță... credeau ei. Și
deschise ușa clasei o doamnă zveltă,
înaltă, cu alură de miss, cu ochi verzi
ca mătasea broaștei din iazul de la
marginea satului și cu păr lung,
despletit pe spate, de culoarea aluniei.
Șușoteau și chicoteau între ei înaintea
de a deschide doamna gura să spună
ceva copiilor. Și o și porecliseră la
repezeală-Missy. Doamna profesoară,
pe fază, auzi murmurele lor și
prinse din zbor porecla. Îi plăcu mult.
Era primul ei an în învățământ, în
acest sătuc de podiș, destul de
aproape de orașul din Ardeal în care
se născuse, la vreo 2 ore de mers cu
mașina. Le mulțumi și le dădu
întâlnire în orele după-amiezii, în
păduricea de brazi de la marginea
satului (pe care o ochise când venise
să cunoască satul și școala), pentru a
se cunoaște mai bine. Era profesoară
de limba și literatura română. Doru și
colega lui de bancă, Ana, au îndrăgit
o din prima, cu vorba-i molcomă și
glumeață, la fel de mult cum iubeau și
materia pe care o predă. Cei doi copii
au fost apropiați de la grădiniță, erau
și vecini apropiați, pe străzi paralele,
iubeau amândoi să citească, erau
clienți fideli ai bibliotecii școlii, care
era destul de bogată în volume ale
clasicilor români și străini sau în cărți
de specialitate, mulțumită faptului →

ARMIANA POP

că s-a primit nu demult o donație substanțială de volume de cărți de la o bibliotecă orășenească, ce se desființase. Lui Doru îi plăcea Ana. Îi aducea cumva aminte de Smărăndița Popii din *Amintiri din copilărie* a lui Ion Creangă, la fel de oacheșă, cuminte și ascultătoare. Și se înțelegeau foarte bine.

S-au întâlnit după orele de școală în pădurea cu Missy, care adusese și catalogul să le învețe numele la toți. Brădetul de la marginea satului era un loc de poveste. La început de toamnă, totul luase o culoare de ruginiu deschis, înafară de minunații brazi veșnic verzi, inegali ca înălțime, care atrăgeau privirile imediat. La marginea unei poteci, abia ajungând la o juma' de metru, dar cu o coroană rotundă, frumoasă, egală, era Brăduț. Îi vedea trecând pe copii și îi auzea povestind și râzând. Ana și Doru, de mână amândoi, îi atinseseră cu poalele pardesielor ramurile fragile. Povesteau zâmbind încântați de frățiorul Anei și de surioara lui Doru, născuți mai în vară, amândoi aproape în același timp, de mămicile lor care rămăseseră acasă cu ăia mici și de tăticii lor care lucrau amândoi la oraș, ajungând acasă doar spre seară, în fiecare zi. Brăduț se gândi o clipă și se întrebă: „Oare eu de ce nu am avut parte de o mămică și de un tătic? Oare cum e să ai familie? Oare cum e să fii acasă?” El nu știa, era prea mic, abia îi ieșise căpșorul din pământ, când niște hoți de lemne îi tăiaseră părinții pentru lemne de foc, ducându-le la vânzare în oraș. „Lasă că îmi fac eu rost de o familie”, își spuse zâmbind.

Și veni iarna, destul de grea, care îl luă prin surprindere pe Brăduț, obligat fiind să suporte greutatea păturii de nea care se așezase pe rămurelele lui fragile. Se încăpățână însă: „Voi fi tare, vreau să îmi găsesc și eu o familie”. Trecu cu bine de anotimpul alb. Și în primăvară, când totul înverzi în jurul lui, începu să se înalțe câțiva cm. „Oh, încep și eu să ies la lumină, văd mai multe, nu mai sunt piticul piticilor”. Făcu cunoștință cu toate animăluțele pădurii și păsărelele cerului care nu îl prea băgaseră în seamă anul trecut, din simplul motiv că ele nu trăiau la nivelul pământului, ci mai sus.

Și mai trecu o vară și o iarnă, și încă una.... și încă una.... vreo patru la rând. Ana și Doru continuau

plimbările în pădurea în orice anotimp, tot ținându-se de mână. Erau deja liceeni de oraș, dar în școli diferite. Învătau tot la fel de bine amândoi. Se despărțiseră cu greu și tristețe de școala generală, de Missy, care între timp își formase și ea o familie, căsătorindu-se cu un profesor de muzică nou venit în școală. Și de câteva luni, era și ea mămică unei fetițe durdullii și dragălașe, botezată după elevii ei favoriți, Doriană. Doru și Ana continuau să se plimbe prin parcul din oraș, aproape în fiecare sfârșit de zi, dar când apucau să se reîntoarcă în sat, primul lor drum era, fără doar și poate, în pădurea. Brăduț le vedea ochii lucind de fiorul primei iubiri, le asculta vorbele tandre și copilăroase încă și îi mângâia cu drag cu ramurile care erau departe de-a mai fi firave și fragile. Crescuse la vreo 1,5 m înălțime, cu o coroană splendidă, rotundă și foarte frumoasă la privit. Era mândru de el însuși. Dar și foarte trist. Nu își găsisese încă o familie. „Dar nu mă las, speranța moare ultima”, își zise el.

Doru și Ana făcură vizita tradițională, înainte de Crăciun la Missy, erau încântați de Doriană, de obraji ei buclăți, de râsul ei colorat și de ochii frumoși ca niște mărgeluțe de smaralde. O moștenise pe mama ei la culoarea ochilor, dar la formatul lor, pe tata. Missy îi rugă să îi facă rost de un brad, era curioasă de reacția Dorianei când îl va vedea împodobit prima dată în viețioara ei, și copiii îi promisese să revină chiar a doua zi cu el.

În dimineața următoare, se sculară cu noaptea în cap, au făcut un drum surpriză până în oraș cu tatăl lui Doru cu mașina, reveniră, și mai spre prânz, înarmați, nu cu topoare, ci cu cazmale și o roabă, luară drumul păduricii. Sătenii toți au primit permisiunea primăriei (nu era un sat cu foarte mulți locuitori) de a-și tăia propriul brad de Crăciun pentru a-l împodobi. Și s-au gândit că cel mai bine era să îi facă cadou lui Missy un brad în ghiveci (doar pentru asta fuseseră în oraș de dimineață pentru a-l cumpăra), ca să îl poată păstra și afară și înăuntru cât mai mulți ani, ca amintire de la ei pentru frumoasa ei familie. Și intrară în pădurea. Dădură ocol de mai multe ori pe poteci și, dintr-o dată, ochii amândurora s-au oprit la Brăduț, copăcelul frumos, numai bun de ornat. Când îi văzu la

venire, Brăduț era surprins observând că se învârtteau tot de-a roata pe poteci, căutând nu știu ce. „Oare au pierdut ceva?”, se întrebă. Dar privirile i-au căzut pe roabă. Începu să se întristeze. Mai veniră și alții înaintea lor și își porniră drujbele zgomotoase tăindu-i unii vecini-brazi. Pe el nu l-au luat în seamă. Ziceau că e prea mic. Sau cu topoarele. Dar nu vedea așa ceva în roabă. Dar copiii începură să sape la rădăcină, până l-au scos cu totul din pământ. Uimirea lui Brăduț nu avea margini. „Mă mișc? Oare pot și eu să umblu ca oamenii? Ce fac cu mine? De ce mă așează în roabă? De ce părăsim pădurea? Unde mă duc?” Nu se simțea rău. Era de bine. Și i se înfiripă speranța în gânduri. Ana și Doru avură mare grijă de rădăcinile lui și de ramurile-i frumoase. Ajunși acasă, la Doru îl transplantară în ghiveciul imens și ajutați de tatăl băiatului îl puseră din nou în roabă, de astă dată în picioare. „Ce înalt sunt.... dar mă zguduie ăștia, nu glumă! Oare unde mă duc?” Și ajunseră la Missy, care a fost foarte încântată de ideea ecologică a copiilor de brad de Crăciun. Îl împodobiră toți, în mijlocul sufrageriei. Doriană se uita, cu mărgeluțele ei verzi, încântată, la Brăduț. Cu cât îl împopoțonau, cu atât era mai atractiv. Doriană dădea din mâini și piciorușe de încântare, pe canapea, și nu își putea lua ochii de la el, mai ales după ce aprinseră luminițele. Brăduț avea un sentiment de bună-stare. „Ce bine mă simt... m-au și îmbrăcat.... de ce oare? Parcă totuși e prea cald”... Și rămase așa câteva zile, înconjurat de familie, de copii și adulți musafiri, colindători sau necolindători, care se minunau cât de perfect și frumos era mister Brăduț. „Am ajuns și eu acasă....ce bine e.....”, își zicea încântat de tot și toți. Începea să se simtă Acasă.

Dar sărbătorile de iarnă s-au sfârșit, colindătorii au obosit, mai ales că au venit de două ori, și de Crăciun cu colinde, și după Revelion cu Sorcova. Abia s-a trezit Brăduț într-o dimineață, la câteva zile după Bobotează, când îl sărbătoriseră cu o droaie de musafiri pe Ion al familiei, soțul lui Missy, că văzu vânzoleală prin casă, și simți că e mișcat din loc, cu ghiveci cu tot. Missy și soțul ei îl scosese cu greu în verandă, și de acolo direct în mijlocul curții în→

grădinița de flori. Mă rog, ce se mai vedea din ea, niște amărâte de crizanteme ofilite, tufe de trandafiri golași tăiați de jos, un gard viu care își pierduse frumusețea de frunze verzi. Era mândru că se vedea atât de verde și de falnic în mijlocul curții. „Ce bine e aici.....începuse să mi se mai scuture din acele mele frumoase, era totuși prea cald acolo”....Și încercă să pătrundă cu privirea peste poarta de intrare în curte. Îi observa pe trecători, pe unii dintre ei îi cunoștea, au fost musafiri permanenți în casa lui Missy de sărbători, alții erau vecini nelipsiți de la masa gazdelor. La un moment dat, pe crengile-i răcorite de frigul de afară se așezară rând pe rând stelute albe, lucitor de albe, care se legănau în aer, așezându-se ca o manta moale și udă peste tot. Recunoscu zăpada pe care îi era atât de greu s-o poarte când era doar un puști. Acum a devenit un flăcău puternic și încântat de atuurile lui de Adonis perfect. Își trăia pe deplin copilăria și adolescența.

Și iarna a luat sfârșit. Satul de deal se îmbracă cu haine verzi de sărbătoare. Se apropia marea sărbătoare a creștinătății, Paștile. Totul înverzea, totul înflorea în jurul lui Brăduț. Câte o pasăre primăvărată mai poposea pe ramurile lui, încântându-l cu trilarile melodioase. Se simțea chiar acasă. Missy coborî treptele verandei și se apropie de Brăduț. După ea, și soțul ei. Și din nou a simțit că e zguduit, pus la pământ, și trăgeau amândoi de tulpina lui cu toate puterile, până i-au eliberat rădăcinile din ghiveci....S-au săturat de mine? Oare mă aruncă? Nu mă mai vor deloc? Vor să mă bage pe foc?” Dar se liniști imediat. Ion era deja în dreapta porții de intrare, unde începu să sape o groapă adâncă. Se hotărâseră să îl transplanteze în pământ, să nu îl mai mute niciodată, a-vea loc acolo, se putea întinde și înălța cât voia. Brăduț era în al nouălea cer, în pământul proaspăt, afânat, cu îngrășământ pe care îl aduseseră din grădină.

Nu bine terminară treaba, când pe poartă intrară Doru și Ana. Veniseră în vizită în vacanța de primăvară. Au dat cu ochii de Brăduț, s-au mirat cât de bine arată, și cât a mai crescut afară, și-au unit amândouă mâinile în jurul coroanei lui, l-au înconjurat, și zburdau în jurul lui cântând și râzând: „Dor doruț, brăduț drăguț.....dor doruț, brăduț drăguț.....”

IN MEMORIAM

NECULAI POPA

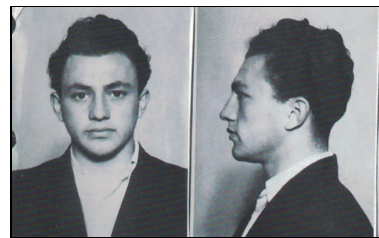
În seară zilei de 11 noiembrie 2019 s-a stins la Los Angeles, la vârsta de 88 de ani, compatriotul nostru Neculai Popa. Dacă l-aș putea caracteriza în doar câteva fraze, aș spune: **Un mare suflet de român; Un om care toată viața a vrut să înfrângă comunismul; Un om bun și modest, care tot timpul vieții a făcut mereu ceva pentru frații săi din țară.**

În pofida suferințelor îndurate în închisoare timp de 14 ani și în ciuda problemelor de sănătate din ultimii ani, fratele Neculai a rămas până în ultimele zile un creștin înțelept și generos. Se impacase cu soarta și aștepta să fie chemat la Domnul. Ultima discuție telefonică am avut-o cu câteva zile înaintea despărțirii sale de trup. Vorbea încet și greoi, dar am discutat despre aceleași probleme românești din todeauna; cum să ne ajutăm țara și frații...

Redau în continuare câteva extrase despre confratele Neculai culese din cartea „Mărturiile Dedicat Eroilor și Martirilor noștri,” carte publicată anul trecut la București:

...Fiecare om își are destinul lui. Comunsimul a ruinat destinele a numeroși confrăți. Iată totuși și un caz cu un final optimist, dacă pot face o asemenea afirmație. *Fără Închisoare aș fi fost Nimic* este titlul incitant al cărții-dialog dintre Neculai Popa, care a executat 14 ani de închisoare, și redactorul Flori Bălănescu.

....În detenție, tânărul nostru *cu tinerețea furată* da dovadă de mult curaj, îndura nenumărate pedepse, își pune probleme existențiale și, în final, își găsește liniștea sufletească în patriotism și credință! Aici se deschid însă două subiecte deosebit de delicate. Neculai Popa cunoaște mai mulți români naționaliști, le admira curajul și credința, și aceștia îi devin modele de luptă și supraviețuire. Tot în închisoare el cunoaște câțiva prelați catolici, e impresionat de cunoștințele și comportarea lor, și devine el însuși catolic. În ciuda acestei alegeri, Neculai Popa a rămas în primul rând Român și de-a lungul întregii sale vieți și-a ajutat continuu frații ortodocși din țară și mai ales din Basarabia. Și face acest lucru cu toată dăruirea și în aceste zile. Așa cum îl cunosc eu, va continua să-și

îndeplinească misiunea pe care și-a asumat-o singur până în clipă în care va închide ochii!

...Neculai Popa a fost totuși ocrotit de mâna lui Dumnezeu. El a fost pus în libertate în 1964, fără să fi trecut prin cumplitele reeducări de la Pitești, Gherla sau Aiud... La scurt timp după eliberare, Neculai Popa a întâlnit o femeie trimisă parcă de destin să-i completeze viața mutilată și cu care a întemeiat un cămin creștinesc cu șase copii și 18 nepoți. În 1979, familia Popa a emigrat în Statele Unite unde, de atunci și până acum, se zbate pentru a promova binele celor din țară... Demonstrații pentru libertate în România, ajutoare pentru țară și pentru Basarabia, ctitorii de biserici, refacerea cimitirului militar românesc de la Țiganca, burse studențești și alte ajutoare financiare...

Domnul Popa este motorul acțiunilor de bine, scrie un beneficiar la pagină 284, iar o ziaristă din Chișinău scrie la pagină 287: *El a dăruit fără a cere ceva în schimb...* Această este cea mai bună definiție a conaționalului nostru, care trăiește cu trupul în America și cu sufletul în România. Un om modest, cu o inimă de aur, care a iubit adevărul și neamul românesc și care a dăruit permanent fără să ceară nimic... Ultima noastră întâlnire a fost în luna august 2017, când l-am vizitat la Los Angeles. Credeam că vom avea nevoie de zile întregi de discuții. Stând însă alături unul de altul, sufletele noastre au vibraț la unison și au comunicat fără cuvinte..!” (Extrase din cartea „Mărturiile Dedicat Eroilor și Martirilor noștri”, București, 2018)

PS: Fratele Neculai Popa ne-a părăsit. Și totuși îl simt alături de noi. Ori, poate, și noi ultimii octogenari din vechiul exil românesc, ne apropiem de eternitate. Și poate tot împreună vom săvârși dincolo ceea ce am urmărit aici toată viața: mântuirea noastră și a neamului românesc!

Cu inimă deschisă.

Prof. Dr. NICHOLAS DIMA,
Tucson, Arizona, 13 Noiembrie 2019.

Pictorul Baruch Elron

– Despre o expoziție și două albume de artă

La Institutul Cultural Român din Tel Aviv, vernisajul expoziției „Baruch Elron - desene și schițe”. Curatorul expoziției este dna. Andreea Soare, referentă la ICR. Expoziția a fost posibilă datorită excepționalei dedicație și eforturile soției artistului dna. Lydia Elron, care, de la decesul lui Baruch, în anul 2006, promovează în lume arta marelui nostru pictor.

Despre Elron a vorbit doamna Dalia Hakker Orion, critic de artă, care a amintit în cuvântarea sa atât despre lunga activitate în lumea artei plastice, cât și despre aderența lui Baruch la grupul israelian – postmodernist „Hexagon” care funcționa și expunea în Israel prin anii '80.

Am urmat eu, cu prezentarea recentei cărți de artă „Baruch Elron - Desene și schițe”. A precedat, cu doi ani mai înainte, albumul „Magia Penelului”, în care mă ocupam exclu-

siv de lucrările în ulei pe pânză și de instalațiile lui Baruch. Aș dori să arunc puțină lumină asupra condițiilor care au dus la dezvoltarea stilului numit azi „Realism Fantastic”, inițiat la Ferrara în Italia, acum 100 de ani, de Giorgio de Chirico și Carlo Carra, doi artiști care urmăreau să inducă în pictura lor un spirit misterios, filozofic, enigmatic - total diferit de clasicismul perimat în cei peste 400 de ani trecuți de la naștere. O ceartă izbucnește între cei doi (declanșată de Carra - acesta în cartea sa „Pittura Metafisica”, ignoră total contribuția lui De Chirico)... cei doi se separă și astfel mișcarea se dizolvă. Dar impactul asupra artei plastice este uriaș, ideile „Realismului fantastic” sunt preluate de pictori germani, belgieni (ca Rene Magritte) la francezi (Paul Delvaux) și ceva mai târziu, Salvador Dali... artiști care la un loc, catalizează apariția mișcării suprarealiste în Europa.

Cele două volume de artă au fost realizate folosind documente, cărți, broșuri, afișe, articole în presă... materiale deja apărute în lume, dar, mai ales cele aflate în arhiva și colecția de artă „Lydia și Baruch Elron”. În primul volum despre Elron, „Magia Penelului”, datat 2017 – am studiat pictura în ulei care tratează câteva din subiectele preferate de pictorul de origine română, ca de exemplu: timpul, peisajul israelian, Biblia și tradiția iudaică, natura, femeia, creația, pacea, războiul, dar și continuitatea spirituală pe aceste meleaguri.

Elron creează un stil aparte, pe care azi îl numim „Realism Magic”, foarte apropiat de pictura metafizică a

secolului XX. În picturile sale, el împletește filosofia cu umorul, cu maliție, și la un loc realizează o fină critică la adresa omului modern care populează aceste meleaguri. Al doilea volum, „Baruch Elron - Desene și schițe” (Editura Saga, 2019) ne poartă înapoi la procesul creativ, care pornește de la schița fugară, un crochiu pe marginea unui caiet de desene sau încercări și variații ale unei teme executate pe o foaie volantă (în creion, tuș sau cerneală colorată), ca să se finalizeze în opere mature și complete: acuarele și litografii.

Materialul bibliografic provine din mai multe surse. M-am bazat pe documente, cărți, broșuri, articole în presă.... materiale deja existente, dar mai ales m-am axat pe cele aflate în arhiva și colecția de artă a familiei Elron. În vederea producerii cărții de desene și schițe, arhiva a fost scanată și catalogată cu minuțiozitate, iar Lydia Elron, a obținut de la colecționarii din lume, fotografii de calitate ale lucrărilor din afara arhivei. Ambele volume sunt ilustrate și comentate în limba română, ele oferă o clară și completă viziune asupra unui mare artist modern, care prin vastitatea, estetica și eclectismul operei sale continuă să ne incite imaginația.

Mentionez că o bună parte din desenele lui Elron servesc azi ca ilustrații interioare sau de copertă, la cărțile tipărite de Editura SAGA, dar și de alte edituri.→

ADRIAN GRAUENFELS

Aș dori să subliniez unicitatea operei sale. Elron este un pictor eclectic care în decursul carierei sale schimbă subiecte, experimentează intens, și oferă un larg spectru ideatic care emoționează. El studiază egoul, permanentul dialog dintre real și imaginar, dintre prezent și istoria evreiască pe care o vede continuată până în zilele noastre. Elron te provoacă la joc și incită mental. Îl preocupă trecerea timpului, ritmul, instrumentul muzical, femeia și estetica care există între trup și obiect.

În multe desene, din trupul uman apar noi personaje care locuiesc la interior și se vor eliberate. Unele își iau zborul. Scriitorul Jose Saramago oferă această zicere: „Dacă nu ieși din tine, nu vei ști cine ești”. Este exact scopul major în opera lui Elron, care tratează realul în permanentă tranziție, visul și luciditatea fiind două fețe complementare ale revelației estetice la care ne supune cu fiecare desen, ulei sau instalație. Ca să încheie, vreau să adaug o fabulă din folclorul sud american. Iată o poveste apărută la 30 noiembrie 1950 în ziarul El Espectador: „Daniel Arango ne spune această poveste uimitor de frumoasă, pe care nu sunt în stare să o păstrez în secret”, menționează Garcia Márquez.

Un băiat de cinci ani, care s-a pierdut de mama sa în mulțimea de la un târg de țară, s-a dus la un ofițer de poliție și l-a întrebat: „Nu ai văzut din întâmplare o doamnă elegantă care se plimbă pe aici fără un fiu ca mine?”

Sunt covins că Baruch Elron ar fi pictat cu măiestrie această scenă. E exact spiritul lui și magia artei sale, cu care continuă să ne uimească.

„Argumente pentru pace”

din luna decembrie

Și în această lună, istoria s-a repetat uneori și sunt coincidențe care par să confirme acest lucru... Le puteți descoperi în evenimentele menționate în acest articol...

□ În 1389, Mircea și Petru I au semnat un tratat cu scopul de a face față împreună intențiilor regelui maghiar, Sigismund de Luxemburg, (1387-1437) de a cucerii Țările Române. La propunerea lui Petru I, Mircea cel Bătrân și-a orientat alianțele și către Polonia. La 10.12.1389, la Radom s-a încheiat tratatul dintre domnitorul român și regele polon, Wladislaw Jagello.

□ Din 4.12.1691 este adoptată de Curtea de la Viena, “Diploma Leopoldină”. Acest act reglementa raporturile cu Transilvania. Se recunoștea și statutul de autonomie, al Transilvaniei, în cadrul Imperiului Habsburgic.

□ În data de 23.12.1806 începea războiul ruso-turc (1806-1812).

□ Din 11.12. S.V. /23.12. S.N. 1876 statutul extern al României devine – „provincie privilegiată,” conform Constituției otomane (alături de Egipt și Serbia) în comparație cu celelalte provincii care erau considerate „obișnuite”.

☞ De această lună sunt legate și unirea a două provincii românești.

□ În 1.12.1918 se desfășura Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, cu peste 100.000 de participanți la Marea Adunare, 1228 delegați ai românilor ardeleni, populația majoritară a Transilvaniei, care au hotărât unirea.

□ În 18.12.1918 era promulgat decretul lege pentru consfințirea unirii Bucovinei. Recunoașterea internațională a unirii avea să vină, un an mai târziu, la 10.09.1919, prin semnarea Tratatului de la Saint Germain dintre Puterile Aliate și Austria.

☞ În 10 ale lunii, România consfințește tratate de pace după primul război mondial.

□ În 10.12.1919 România semnează tratatul de pace de la Saint Germain cu Austria, prin care se confirma unirea Bucovinei cu România.

□ În 10.12.1919 România semnează tratatul de pace cu Bulgaria, la Neully, prin care se consfințea granița din

1913.

□ În 10.12.1920 România semnează tratatele de pace cu Austria și cu Bulgaria.

☞ Alte tratate din decembrie:

□ În 29.12.1920 Parlamentul votează legile de ratificare a unirii Transilvaniei, Crișanei, Maramureșului, Banatului, Bucovinei și Basarabiei cu România.

□ În 4.12.1940 la Berlin era semnat tratatul de colaborare economică româno german pe 10 ani. România se angajează să sporească producția petrolieră, forestieră și agricolă, țara noastră se angajează să accepte specialiști germani în industrie.

□ În 19.12.1947 are loc vizita oficială, la București, a unei delegații guvernamentale iugoslave, condusă de Iosip Broz Tito. Este semnat Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală între cele două țări, pentru o perioadă de 20 de ani. Este primul act internațional încheiat de România după cel de-al Doilea Război Mondial.

□ În 14.12.1955 România devine membru O.N.U.

☞ Uneori prin munca lor, oamenii mari stabilesc tradiții noi. Profitând de perioada de stabilitate care a urmat dublei sale alegeri, domnitorul Alexandru Ioan Cuza încheia anul cu noi reforme. Astfel...

□ În 3.12.1861 printr-o proclamație către națiune, A.I. Cuza anunța oficial că: „Unirea e îndeplinită, naționalitatea română este întemeiată...”.

□ În 17.12.1863 domnitorul A.I. Cuza promulgă “Legea secularizării averilor mănăstirești”; în urma aplicării ei, 25% din teritoriul țării devenea patrimoniul statului.

□ În 5.12.1864 A.I. Cuza promulgă „Legea instrucțiunii”, prima lege prin care învățământul era organizat în mod unitar și erau stabiliți anii →

Prof. CORINA SIMEANU

de studiu: învățământul primar, de patru ani, gratuit și obligatoriu, cel secundar, de șapte ani și universitar, de trei ani.

□ În 16.12.1864 se promulga Codul civil. Al.I. Cuza promulgă "Codul civil", alcătuit după modelul „Codului napoleonian” și al „Codului civil italian”, dar păstrând și unele prevederi ale vechiului drept românesc. Intra în vigoare din 1.01.1866.

□ În 15.12.1865 se emite legea privind organizarea serviciului poștal. Al.I. Cuza promulgă "Legea de organizare a serviciului de poștă și telegraf". În fruntea Direcției Poștelor și Telegrafului e numit Cezar Librecht.

 Tradițiile din noiembrie se continuă și în decembrie, în anii de liniște și pace. Și decembrie e favorabilă teatrului și muzicii. Astfel...

□ 27.12.1816 e data primului spectacol de teatru în limba română. Are loc la Iași, din inițiativa lui Gheorghe Asachi, prima reprezentație teatrală în limba română. O formațiune românească a prezentat piesa *Mirtil și Chloe*, pastorală dramatizată a lui Jean Pierre Claris de Florian, după Salomon Gessner.

□ În 11.12.1835 se prezenta, pe scena „Teatrului Momulo”, din București primul vodevil românesc – *Triumful amorului*, în adaptarea muzicală a lui Ioan Andrei Wachmann.

□ În 31.12.1852 se inaugura Teatrul cel Mare, din București. Din anul 1857 va deveni Teatrul Național din București, care, prin proporțiile și amenajările interioare, era, la acea dată, al treilea din Europa.

□ În 15.12.1868 are loc concertul inaugural al Societății Filarmonice Române, sub bagheta lui Eduard Wachmann, primul director al orchestrei. În program au fost lucrări de Mozart, Haydn, Beethoven, Mendelssohn Bartholdy.

□ În 1.12.1919 se deschidea Teatrul Național din Cluj. Prima stagiune a Teatrului Național din Cluj se deschide cu spectacolele "Se face ziuă" și "Poemul Unirii" de Zaharia Bârsan personalitate ce a fost și primul director al teatrului.

□ În 8.12.1921 are loc inaugurarea Operei Române din București. Spectacolul inaugural prezintă "Lohengrin" de Richard Wagner, dirijat de George Enescu. Încă din 4 septembrie 1919 se semnase actul de înființare a Societății Opera. La 22. 09.

1919 aceasta lua numele de Societatea lirică română Opera și a stat la baza înființării Operei Române.

□ În 1.09.1955 se înființa Filarmonica de Stat din Cluj. Concertul inaugural are loc în 4 decembrie.

□ În 24.12.1964 are loc inaugurarea Teatrului "Ion Creangă," din București cu premiera *Harap Alb*, în regia lui Ion Lucian, directorul noului teatru; decretul de construire a teatrului a fost emis pe 4.05.1965.

□ În 18.12.1970 a fost premiera, la București, a spectacolului cu piesa *Acești nebuni fărnici*, de Teodor Mazilu.

 Se continuă și tradiția apariției de mari publicații.

□ În 20.12.1837 apărea primul cotidian românesc intitulat "România", editat de Florian Aaron.

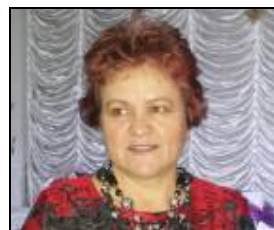
□ În 4.12.1888 a apărut la București "*Fântâna Blanduziei*", foaie literară, politică și săptămânală sub direcția lui Mihai Eminescu. Motto-ul revistei este versul eminescian "Unde vei găsi cuvântul ce exprimă adevărul".

□ În 2.12.1901 apare la București, revista "Semănătorul" (din septembrie 1902, folosește denumirea arhaică pentru titlul său – "Sămănătorul", sub care va primi consacrarea). Inițiativa pentru apariția revistei îi aparține tot lui Spiru Haret, savant și om politic cu un rol excepțional în modernizarea învățământului românesc. "Sămănătorul" a avut și alți colaboratori iluștri, dintre care amintim pe: Octavian Goga, I.A.I. Brătescu-Voinești, Alexandru Davila, I.A. Bassarabescu, Elena Farago, Emil Gârleanu, Dimitrie Anghel, C. Sandu-Aldea, G.M. Murgoci, Mihail Sadoveanu și I. Scurtu.

□ În 25.12.1908, la Vălenii de Munte apărea "Neamul românesc literar", publicație sămănătoristă, supliment al ziarului "Neamul românesc" care a apărut în perioada 1906-1940 la București, Iași și Vălenii de Munte. Colaboratori remarcabili au fost: George Topîrceanu, Aron Cotruș, I.U. Soricu, Elena Farago, Romulus Cioflec, I.E. Torouțiu, H. Stahl, Nicolae Cartoian și G.M. Vlădescu.

□ În 19.12.1925 apare, la București, săptămânalul "Cetatea literară," condus de scriitorul Camil Petrescu (până în iulie 1926).

*Sursele articolului se pot vizualiza pe pagina <https://calendarele.eu/bibliografie/>
De pe site-ul aplicație – [Calendare românești](#)*

AJUN DE CRĂCIUN

Lasă-mă să-ți fiu colindul
Ce la geam se-aude-n seară
Când Isus coboară-n lume
Și se nască-n iesle iară,

Lasă-mă să-ți fiu lumina
Ochiului din noaptea sfântă
Prin care zboară spre lume
Heruvimi ce-n coruri cântă!

Lasă-mă să-ți fiu pământul
Pe care păsește Cerul,
Când își naște Nemurirea
Și-n colinzi îi cântă lerul,

Minunea sfântă, când te-ntrebi
Cu pacea-alintându-ți gândul,
Unde se sfârșește cerul
Și unde începe pământul,

Neaua legănată-n creangă
Cu sclipiri de-argint și rouă,
Flacăra de lumânare
Dezvelind o lume nouă!

Pentru tine-n seara asta,
Lasă-mă să fiu Ajunul,
Iar când miezul nopții bate,
Tu să-mi spui că-ți sunt Crăciunul!

Teiuș, 15.12.2019

PRIN IARBĂ ALBASTRĂ

Afară e iarnă și-n odaie e cald
Și gerul e flacăra în macii din noi
Ne crește iarba albastră în trupuri
Și-n iarba albastră alergăm
amândoi!

E iarnă afară cu zăpezi pe la geam
Și-atât de cald și plăcut e-n suflet la tine,
Mă-nvește acolo cu neuitarea
Și de cele lumești ascunde-mă
bine....!

Teiuș, 10.12.2019

CAROLINA BALDEA

PUNCTE DE VEDERE

Punctul de vedere al falsului medic estetician

(Eu am venit în întâmpinarea cererii...)

Gene și sprâncene false, păr fals, unghii false, sâni falși, buze false...

De ce n-aș fi apărut și eu, când era așa de mare discrepanța dintre cerere și ofertă?! Practic, nu am făcut decât să răspund acestei cereri, lucru normal într-o economie de piață. Am câștigat astfel un ban muncit ca toată lumea. Și să nu credeți că mi-a fost ușor să deprind această meserie, nu...

Adevărat, nu știam lucruri mărunte, precum ar fi spălatul pe mâini, de care sunt acuzat, dar cunoșteam esențialul. Clientele erau încântate, eram și eu mulțumit câștigând cinstit. Au mai apărut și rateuri, e drept, dar câți oameni nu mor în spitale din incompetența unor medici și nu se află sau, mai grav, se mușamalizează?!

Sunteți niște meschini acuzându-mă, asta sunteți! Eu am vrut să muncesc. Atât.*

Nenorocirea este însă alta. După descoperirea lui s-a deschis o veritabilă cutie a Pandorei. Zilnic apar noi medici falși, ba și ingineri. Cât de curând parcă văd că vor apărea noi și noi categorii sociale încriminate, pentru că absolvenții facultăților ce eliberează diplome contra-cost trebuie să se regăsească undeva, nu?! (sic!). Illegal, e adevărat, dar mai contează?! Au ei patalama? Au. Până să fie deconspirați mai va. Așa că, până una alta, ne taie un chirurg fals, ne ridică blocul un inginer asemenea, ne anchetează un procuror fals... Brrr!

Doar economia duduie și avem PIB-ul cel mai mare din Europa. ((2017, anul în care era gata cartea, dar, vedeți dvs, n-a apărut, pentru că încă nu fusese descoperit medicul fals, inginerul așijderea etc....)) În ce lume trăim, Doamne?

*Fragment din depoziția, imaginară desigur, a unui medic estetician, prins recent cu mâța-n sac.

Punctul de vedere al unor medicului în anul de grație 2019

(Se răsuște Hypocrate în mormânt)

2019... În sfârșit, ne-au majorat salariile.

Crapă bolnavul de la 8? Să crape. Nu stric eu bunătațe de Kent pe suta lui. Un mizerabil. Credea că mă cumpără cu atât. Dar eu sunt valoros...

*

Vă surprinde această atitudine? Ei bine, aflați că deși ne așteptam cu toții la o îmbunătățire a actului medical după mult trâmbișata mărire de salariu a acestei onorabile categorii, situația se prezintă taman pe dos. Medicii plătiți astăzi foarte bine pentru a li se opri exodul masiv cu care ne-am confruntat în ultimii ani, tratează bolnavii cu o indiferență crasă. Dacă înainte își mai dădeau interesul cât de cât, așteptând să le pice vestita șpagă - devenită sport național -, acum nu le mai pasă, pentru că, oricum, au salarii ce le acoperă nevoile, ba încă dau pe dinafară.

Așadar, cum ai da-o, tot un drac... La ce folos avem medici dacă nu-și fac meseria?!

E drept, mai sunt și excepții, nu sunt chiar toți o apă și-un pământ, dar totuși, ne așteptam la mai multă solitudine, responsabilitate, empatie. Doar au depus un jurământ...

Se răsuște Hypocrate în mormânt.

Punctul de vedere al infirmierei (Negreșit, trebuie să fac inventar...)

Altu' care făcu pe el. Cu ce-am greșit, Doamne, să muncesc în cloaca asta? Noroc cu pempârșii. Da' pute-al dracului. Pe unde-o umbla nevastă-sa? Iar i-am confundat. A ăstuia e-n Spania... Plecați, mă, toți! Duceți-vă, s-aveți bani să vă-mbuibați și să umpleți spitalele!

Ăsta ce-o mai vrea? I se termină perfuzia. Nu ți s-ar mai termina! O să sun să vină asistenta. Dacă e în cabinet, vine. Dacă nu, noroc bun! Vine când își aduce aminte. Aoleu și vai de vai! Și poftim, numai cinci lei, ca la ceșetori. Doar atâta merit? Și mă mai trimite și după cafea? Dracu' i-o mai aduce! Asta e bătaie de joc. Nu-și mai țin căcații și pișății, dar se dreg cu tutun și cafele. Ăsta e spital? Du-te, neică, la cafenea! Acolo te mai dregi și cu o tărie, o berică. Aci e spital, da? Mănâncă tot ce nu trebuie că, de, au rude grijulii, care le-aduc de-acasă slănină, cârnați. Mare minune de nu au și băutură... Chiar, ia' să fac eu curățenie prin sertare, că bine mi-ar prinde o țuică fiartă pe geru' ăsta înainte de masă, nu mult, o gură sau două. Oricum, bitter nu îmi mai dă mâna să cumpăr. Negreșit, trebuie să fac inventar, ba o să-i caut și pe sub saltele când pleacă la masă. Ce vă mirați? Credeți că numai o dată oi fi găsit sticlele cu trăscau sub saltea? Să fiți sănătoși! Nu știți nimic din năcăfalele ăstei meserii ingrate. Auzi, infirmieră? Unde mi-o fo' capu' de n-am învățat carte? Îmi fugea mintea la alți draci. De mică am fost dată dracului. Da, păi când a murit unul, barosan, e drept, de whisky jumate goală sub pernă. acu' mai bine de-o lună, am găsit sticla →

ELENA AGIU NEACȘU

Și se mirau doctorii, nu știau ce să-i mai facă, văzând că-i merge spre cur. Dormea continuu aproape. Medicamente asociate cu alcool, mană cerească! De fapt, omul știa că n-o mai duce mult și ce și-a zis? Măcar acum, pe ultima sută, să mai tragă, că pe lumea ailaltă or bea viii pentru el.

Aoleu! Altă poznă! Nu! Bărbații sunt niște porci! Nici cu muierile nu mi-e rușine, da' ăștia chiar întrec măsura. Ce nesimțit! Cu plosca la socoteală și ține morțiș să meargă la toaletă... Pleacă cu ea târâș. Cum e de slăbit, dacă se împiedică și cade, pas' de îl mai ridică. Sodom, nu alta. Bagă-n ei până crapă și pe urmă vin aci ca să-i facă doctorii ca scoși din cutie. Și mulți chiar ajung în cutie, bănuți, desigur, în care. Așa nu se mai poate! Omul e un sinucigaș. Ce v-aș trage la rapangele, de să vă meargă peticele!

Ăsta ce-o mai vrea? Dar când a-junse la ușă, frate? Și singur pe deasupra? Nevastă-sa umblă craina prin saloane, ba chiar și prin oraș, chipurile după medicamente, iar omul e dus cu pluta. Nu, trebuie să mă țin după el să văd ce vrea. Că e un încă-pățânat. Îl cunosc de-acuma. Dacă încerc să-l opresc, n-o să m-asculte. Nu am decât să-l urmez îndeaproape să nu cadă cumva în baie. Acum se dezbracă. Vrea să se spele. Ce-o fi în capul ăstora, Doamne? Cu chiu, cu vai, reușesc să-l conving că nu are prosop, săpun, nu are nici pijamale de schimb. Mi-a scos sufletul. Aproape că-i dau dreptate nevastii că o doare-n cot de el. Nu, dacă o țin tot așa, ajung eu pe năsalie!

Ia uite și bezmetica asta. Da' parcă o externaseră! Cum de-o fi avut curajul să plece cu tuburile de dializă după ea, Doamne apără și păzește singură la baie? Hopa! Și-a scos o țigară. Chelului, tichia de mărgăritar! Hait, că ți-o bag eu pe nas! O chem pe șefa să vadă ce îi face pacienta favorită, că numa-n brațe n-o ține. A mânjit-o bine, bag'samă. Las'pe mine! Să vadă de-acu-nainte cu cine trebuie să se pună bine. N-ar trebui să m-amestec, nu aparține de raionu' meu, dar dacă, Doamne fere', păștețe ceva, e bai. Ai fost în zonă, trebuie să raportezi. Sunt Stan Pățitul. Mi-e silă de mizeria asta, încât abia de mai pot mânca. Am slăbit ca un fâr. Abia aștept să ies la pensie să mă odihnesc. Hei-rup, o viață de om și acasă și aici.

Altă pilă. Toți mă calcă în picioare. Eu cu munca, alții cu lunca. Eu la săpat, alții la cules. Nu, asta e strigător la cer. Așa nu mai merge. Auz' la el, s-a programat la șefa. Las' că-i dau eu șefă. Îl pun în rezerva de lângă biroul ei, unde se mai află încă un pat, dar e ocupat de un alt pacient, așa, ca să stea-n pat de-o persoană cu nevasta și să vadă cine e șeful aici. Că așa a fost mereu. Stau aci pe masă și cazare gratis. Unde se trezesc? La pensiune? Las' că mi-i cunosc eu! Dau doctorilor plicul gras, iar mie îmi aruncă mărunțișul: cafea, ciocolată. Pe criza asta, de ciocolată ne arde nouă! Omul nu se poate, vorba aia, de foame, dar o dă pe finețuri. Odată mi-a adus și mie unul niște cârnați afumați. Bag mâna-n foc că șefilor le-a dat carne, mușchi. Crezi că nu știu? Îmi aruncă și mie firimiturile ca la milogi. Sunt câte unii în stare să-și mănânce de sub unghie, nu alta. Da' las' pe mine, de nu mi ți l-oi juca ursu', să vadă cine e adevăratul șef. O s-o avertizez și pe colega de schimb să nu-i dea atenție, să-l ținem în șah câteva zile, până lărgeste băierile pungii. Nu, de-acuma-nainte așa o să fac cu toți internații care sunt pe marginea gropii și se dau mari că sunt cunoștințele șefei, iar pe mine nu mă bagă-n seamă. Oricum, tot la mâna mea ajung, că eu nu stau în birou, ci alerg toată ziua. Și să mă trateze ca pe-o glugă de coceni? Nu, nu se cade. O să mi ți-i potcovesc, de să mă țină minte, să mi se ducă buhu' că sunt a dracu' și că nu-mi intri în grații cu una cu două. Le fac zile fripte, și atunci o să se-ntoarcă roata. Păi! Că de-acu, oricum, nu am unde mă mai muta. Abia găsesc tinerii de lucru, darămite eu. Trebuie să fiu, totuși, cu băgare de samă să nu se prindă șefii, pentru că, se pare, bate iar vântul schimbării. Se aude că se fac restructurări și madam Fârlifus, de nu-i convine la chirurgie, vine cam des pe la șefa.

De unde știi că nu—mi poartă sâmbetele? Ia uite și zănatica... Termină țigara. Ce neghiobă, în loc să meargă pe lângă perete, merge de-a oabla, n-o vedea și ea că eu spăl pe jos?! Țigara o vede.

Abia aștept să mă pensionez și să merg la țară, la grădină, la aer curat. Aici simt că mă sufoc, mă otrăvesc. Zi de zi, în mediul ăsta infect, sănătos tun să fii și te îmbolnăvești.

IDIL ȚĂ SERALĂ

Zefirul serii la apus
subt palide lumini în zare.
Orașul o să doarmă dus
sub stele sclipitoare.
Și adierile-aițesc;
doar surdul huruit răzbate:
prin geamuri ni se prevestesc
furtuni îndepărtate.

ÎNVIO RARE

Zefir pe case schiopătând,
dintre-ai Pădurii Vieneze,
fereastra mi-o atinge blând,
ca-n încăperi să penetreze.
Natura mă salută deci,
ea-mi răcorește multe gânduri;
cu-odăi încinse când te-ntreci –
mai poți certa ușoare vânturi?
Respir adânc și mulțumit:
îmi cade totul foarte bine.
În capul meu învălmășit,
acuma totul îmi convine.
Ce doarme-n germen de cuvinte,
ce-i gol de sens, ce-i adunat
eu pot rima acum în minte
și alunga lexic uzat
de care sunt înconjurat.

PE CALEA PERDANȚ ILOR

Din proști, mai proști de-acu
'nainte
ajungeți dacă vă lăsați
proștiți de unii fără minte
ce cred că sunt mari învățați.
Au strategie: să vă țină
departe de înțelepciuni,
de chibzuinți, gândire fină,
spunându-vă numai minciuni.
Cât de ușor vă manevrează
când școala școală nu mai îi,
când ei putere-și cumulează
prin voi, perdanții cei molâi.
Lăsându-vă fără speranțe,
vă pun în cărcă aspre dări,
vă cer postire la finanțe,
și-n timp vă dau asigurări.
V-ar sta mai bine-n frâu, în găuri?
Pân' la extrem cât o mai fi?
Să n-alergați orbiu prin hăuri!
Treziiți-vă, orice ar fi!

HANS DAMA

Sonorități epifanice

Se-aude, dincolo de mine,
Dincolo de orice hotar,
O harpă învăluită de pronia divină
Ce-nalță psalmi, în surdină.

Totul se transformă
Într-un portativ epifanic, fără contur,
Pe care îngerii valsează,
Fără de trup, fără de cuvânt.

A-nceput ca un joc

A-nceput ca un joc
De-a demiurgul de cuvinte
Sau ca un transfer de suflète-
nmiresmate
În cerneala primăverii...

A-nceput ca o revoluție creativă,
Ca o taină, pe care nu pot s-o exprim,
A-nceput, fără să-mi dau o clipă
seama,
Că eram deja dependentă de Cuvântul
divin

.Lacrima

O lacrimă de astre
Se pogoară-n neiființa,
Clădită-n albastrul nocturn, de safir.

O lacrimă tremură-n chemarea
Orologiului celest,
Ascunzându-se -n clipa
Dinaintea ultimului vers.

Să mă nasc

Nu mai vreau să tac
În anotimpul din sticlă.

Nu mai vreau din alb
Să mă nasc nerostită.

Nu mai vreau să ating
O vocală strivită

Îmi doresc să renasc
În poemul din clipă.

CRISTINA VASILIU

Excelsior

Orez, cu lapte

Prin lentila zgâriată se zărește o fetiță care se joacă roz. Rozul acoperă cu un parfum copilăresc o copilărie prelungită. Copilăria miroase a orez, cu lapte. Boabele de orez, înșirate într-o ordine dezordonată sfidează orezul cu neghină. Neghina murdărește albul boabelor de orez. Fetița igonora murdăria neghinei care azi va fi vedeta din farfurie. Imperfecțiunea își sărbătorește cu mult fast ziua copilăriei. Ziua chicotește discret prin lentilă. Mirosul de lapte se prelungește într-o bucurie imperfectă. Bucuria înseamnă a face un orez cu lapte delicios cu tot cu neghină. Micuțul bucătar ascunde rețeta:

Bobul 1

Vrea să absoarbă tot laptele. Se crede atât de mare, încât se așază rasfățat în mijloc, sperând că va reuși. Zâmbește celorlalte boabe care, crede el, vor rămâne fără lapte. Laptele e al lui, pentru că doar el există. Existența sa îi dă curajul de a se crede unic. Unicitatea se sperie de propria-i imagine și ascunde oglinda. Bobul nu poate accepta o dublură închipuită. Închipuirea declară război realității.

Bobul 2

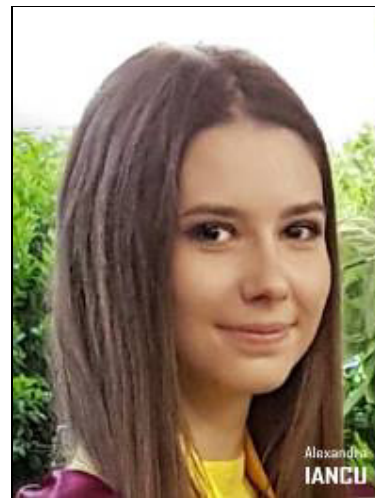
Crede că are cel mai bun gust și refuză să fiarbă în lapte. Laptele-i strică savoarea pe care nu vrea să și-o știe. Savoarea lui se fierbe singură și dispăre când e gustată. Nimeni nu-i știe gustul, pentru că fuge de lingură. Lingura se aruncă într-o cursă cu boabe de orez. Un bob ștrengar fură startul. Cheia succesului: trișarea.

Bobul 3

Nu poate fierbe. Orele se scurg în focul ce stă să adoarmă. Somnul privește cum bobul nu fierbe decât singur. Singurătatea e remediul bobului inadapdat. Un strop de lapte singur acoperă bobul ce-i ușurează fierberea. Colaborare scurtă, până ce bobul fierbe. Restul e solitudine.

Bobul 4

Țipă înainte de a fi fiert. Strigătul lui deranjează celelalte boabe. Boabele își revendică dreptul la liniște. Liniștea e zahărul din orezul cu lapte. Zaharul afectează sănătatea, iar bobul vrea să protejeze sănătatea fetei. Fetița mediază conflictul din oală. Oala îi amintește fetei de imparțialitatea mediatorului.

Bobul 5

Crede că orezul va da greș din cauza lui. Insuccesul stă în pesimism. Cortexul bobului respiră pesimism. Fibrele lui dansează neîncrezătoare sub coaja pesimistă. Pesimismul bobului se strecoară printre boabele certărețe.

Cearta se amplifică sub miza gustului. Gustul orezului susține împăcarea.

Bobul 6

Consumă vitaminele orezului. Încăpățânarea lui uzează fibrele și-i îmbătrânesc consistența. Bătrânețea întristează exteriorul bobului.

Bobul crud devine sec. Strălucirea lui e povestea orezului din copilărie. Orez în care tot el avea dreptate. Dreptate au doar cei bătrâni; și înțelepți. Înțelepciunea e taina încăpățânării.

Bobul 7

Lovește boabele cu o coajă bogată în fier. Aroma tare a bobului lovește gustul și rănește orezul.

Fierul ruginește sub presiunea laptelui. Laptele triumfă într-un război chimic. Destinul schimbă coaja bobului și o uniformizează. Uniformizarea atinge boabele și le amestecă cu neghina. Aromele rezistă în aliaje impure.

Fetița calmează boabele cu un pahar de lapte. Laptele anunță prospețimea păcii. Pacea din oală inundă nările. Nările se visează, din nou, copii. Copiii aleargă prin oală într-un cerc omogen. Cercul e desenul unor unde sonore vesele. Veselia din lapte încheagă gustul orezului cu neghină. Fetița amestecă veselia în tot.

ALEXANDRA IANCU

Lumea lui Larco

ÎN LUNA DECEMBRIE

DE SĂRBĂTORI

Fumul gros inundă casa,
Vinul curge în pahare
Și de la un timp, doar masa
Se mai ține pe picioare.

ÎN SEARA DE CRĂCIUN

Soțul de pe drumuri vine
Și din ușă izbucnește:
Cine e în pat cu tine?
Moș Gerilă, se-ncălzește!

CONSTATARE ȘI DESTĂINUIRE

Ușoară-i viața, ca o spumă
Și-i trecătoare, ca o brumă,
Dar să nu-mi treacă prea ușor,
Mănânc satiră, beau umor!

LA BALUL MASCAT

Nimeni să nu-i recunoască
Mulți își pun pe față mască
Astfel vede lumea toată
Fața lor adevărată.

RONDELUL SFÂRȘITULUI DE AN

E sacul vieții mai ușor,
Un an de zile-a dispărut,
Ce se adună la trecut,
Scăzând din cei de viitor.

Greșelilor plătesc tribut
Ca orișicare muritor...
E sacul vieții-i mai ușor,
Un an de zile-a dispărut.

Dar sper să am, desigur, spor
În ceea ce am de făcut,
Știind de-un fapt ce pare scut,

Având o spuză de umor...
E sacul vieții-i mai ușor.

REVELION ÎMBELȘUGAT

Se-apropie revelionul,
E un superb sfârșit de an,
Om de zăpadă-i pe maidan
Și-i burdușit cu vin balconul.

O să-l petrecem la un han!
Își ascuțise soața tonul...
Se-apropie revelionul,
E un superb sfârșit de an.

A răsunat acordeonul,
Fripturi erau de pui, curcan,
Dar m-a costat, nu-s vorbe-n van:
C-a trebuit să-mi vând paltonul,
Când s-a sfârșit revelionul.

REVELION 2020

Cu visuri, dar și cu elan,
Ne-am strecurat prin zeci de grile,
Iar pe al timpului ecran
A mai trecut un an de zile.

Ne-am mai trezit la câte-un duș
Ori la vreo aprigă surpriză,
Iar pe al timpului urcuș
A mai trecut un an de criză.
Românul muncii nu-i fidel
Și n-are bani decât de clipsuri,
Iar pe al timpului tunel
I-a mai trecut un an de lipsuri.

Cum este mult prea guraliv
În public face numai valuri
Dar i-a trecut pe portativ
Un an de bârfe și scandaluri.

Necazurile vin suvoi,
Se scurg așa ca la poruncă
Și toate se opresc la noi
Când trece anul fără muncă.

Dar totu-i clar, măreț, frumos,
Iar viața riscu și-l asumă,
Când ieși umoru-n serios
Și greutatea, în glumă.

Vă spun la toți mulți ani și buni,
Noroc pe-a timpului aripă,
Să mai primiți de „sus” minuni,
Iubiți să fiți în orice clipă!

DE REVELION

Neinvitat la o agapă,
Chefliul zice cu suspin:
Decât să-mi lase gura apă,
Aș prefera să-mi lase vin!

VASILE LARCO

De la un clasic citire:
ANTIOH CANTEMIR
(1670-1726)

La icoana sfântului Petru

Ce stai cu cheia, Petre? — În rai voi
să slobod
Răsăriteana ceată. — Dar celălalt
norod
Ce-n lanțurile Papei s-au prins așa
ușor?
— Eu n-am cu dâșii treabă; ei au
chelarul lor.

La Brut

Că ești cuminte, Brute, toți oamenii
gândesc,
Că ești un nerod însă eu nu mă
îndoiesc;
De-or întreba pricina, o pot spune de
rost:
Când taci tu ești cuminte, iar când
grăiești, un prost.

La Lida

Pentru ce Druz ia pre Lida, o bătrână
hârcă, sură,
Ce în gingini molfaiește neavând nici
un dinte-n gură?
— Pentru că plăcerea-i este să adune-
antichități,
Vrea să aibă și pre Lida printre alte
rarități.

La Erazdu

Prietene Erazde, ești prea capricios,
Privesc că nici o fată nu poate să-ți
mai placă;
Cu toate-ai fost în vorbă și fără vrut
folos.
Una nu e frumoasă, alta e prea săracă,
Aceasta n-are zestre sau nu-i de
măritat,
Tot alegând nevastă, ai rămas ne-
nsurat.

Selecție VASILE LARCO

EPIGRAME

Alertă dubioasă

Spusa șoc a lui Macron la zi:
„NATO e în moarte cerebrală”
Ne-ar băga-n alertă, de n-ar fi
O angoasă strict ... comercială.

Adevărat a înviat!

Toți transpiră de frison,
Căci *Defender** a probat
Că ne aburea Macron.
Mortul lui a ... înviat!

**Defender 20* - proiect de exercițiu
militar de amploare al trupelor NATO
în zece țări din Europa, aprobat
pentru 2020.

Președintele Consiliului European bate șaua Președintelui Franței

Lui, tot învârtindu-se-n dilemă,
Cum să-i spui de Rusia că-i, legic,
Nu un sincer partener strategic,
Ci-o etern strategică problemă?

O nouă amânare a Brexit-ului

Câtă vreme nă sunt mână-n mână
Cele două mari puteri burlești,
Noua amânare se amână
Până la calendele grecești.

Eșecul combinației premierului britanic

A suspendat în grabă parlamentul
Alegeri să provoace-anticipate,
Dar când să-și pună-n joc
aranjamentul,
A fost, abil, el însuși dat pe spate.

Curtea Supremă a Regatului Unit a anulat decizia premierului de suspendare a celor două Camere

Adevăr spus ferm și tare:
Suspendarea-i ilegală!
Doar că pentru suspendare
Nu dă numeni socoteală.

Cine le-o purta de grijă?

Compania Thomas Cook
Prăbușitu-s-a-ntr-un buc.
Turiști mii, umblând haihui,
Au ajuns ai nimănu.

De ce protestează populația Hong Kong-ului?

Au ieșit de sub imperiul
Doar simbolic, tutelar,
Să ia-n brațe-un amfiteriu
Cu regim totalitar?

Președintele român a confundat președinția macroniană a UE cu cea finlandeză

În grai dulce să-l dai huța
C-o susține pe Codruța,
Culpabilizându-i țara
Că pe-a ta o coace,-agrara?

Șantajarea cu migranții

Dacă n-are, pornind trenul,
Cu ce unge roțile,
Erdogan reia refrenul
Că deschide porțile.

Velicorușii și Crimeea

Belicoși, pe fapte puși,
Cât le-a fost s-o cotopească,
S-o planteze prompt cu ruși
Și să spună că-i rusească?

Egalitate de gen pe toate fronturile?

Ce-ar fi,-n roajba Europă,
Feminismul când se-nțoașă,
Să se vrea femeia popă,
Ba-ncă și mai și: și Papă?!

Dodon versus Kozak?

Fată șic, dar rușinoasă,
Mai nu vrea și mai se lasă.
N-ar fi federalizare:
Autonomism mai mare!

Neutralitate dodonistă

Înflorește floare-n glastră
Neutralitatea noastră.
Că avem trupe străine?
Fără ele mult n-ar ține.

Pe rol de avocat al Rusiei la tribuna ONU

Rusia - și-o știu eu bine -
Nu-i un stat, la câte face,
Ahtiat de hălci străine,
Ci ... exportator de pace.

În Japonia cu toată cimotoia

Tot alaiul: soața, mîța, natul...
Cine-o pupăză-n obraz să-i dea
Că se-ncoronează împăratul,
Nicidecum e-ncorNorarea sa?

Exemplu contagios

Președintele român
Și-a scos un guvern din sân.
Omologul moldovan:
„Da eu - ce,-s mai prostovan?”

De ce Dodon vrea să închidă Muzeul Ocupației Sovietice din Chișinău?

Am putea trăi fără muzeu,
Cum putem trăi azi fără biber.
Peste Nistru-apoi - ce Dumnezeu? -
N-avem un muzeu în aer liber?!

Chișinăul înroșit subit

*Orașul meu din albe flori de piatră**,
Tot drag îmi ești, dar să te-ntrebe
moșu':
Ce vânt năprasnic ți-a suflat în vatră,
De-ai devenit, ca la comandă, roșu?

**Vers din imnul orașului Chișinău
(autorul versurilor: Gheorghe Vodă)*

Guvernul proeuropean de la Chișinău – demis

Alianță contra firii
Între-ACUM și socialiști:
Te opui înlănțuirii,
Nu te lasă să exiști.

Când justiția-i captivă/ Statul e, la fel, captiv

Oligarhul Plahotniuc
Ținea legea sub papuc.
Alungat de la ghidon,
O ia sub obroc Dodon.

La două țate

Guvern cum altu-n lume nu mai e
De ipocrit - nu poți să nu te miri:
Europeni când bani vor din UE
Și asiati când gaze din Sibiri.

Pârjolire

Semn clar că, roșul dând pe dinafară,
Nu vom - din Leonida* dau citire -
Avea nu doar un loc de trai în țară,
Dar nici un alt - de veci - în cimitire.

**Regretata poetă-tribun Leonida Lari.
NICOLAE MĂTCAȘ*

Curier
**De la „Vatra” veche,
la noua „Vatra veche”**

Mulțumesc pentru revista *Vatra Veche* ! Salutări dragi, prețuire și admirație !

Acad. Marius Porumb

Dragă Nicolae,
de fiecare dată este o mare surpriză să primesc „Vatra veche”. Ultimul număr, nr. 11 (131) noiembrie 2019, pare interesant și inteligent. Mă bucur foarte mult să văd unii autori pe care îi cunosc. Poezia pare a fi regina paginilor. Avem nevoie de o bună scriere creativă și artă pentru a da energie acestei lumi obosite. Aș dori să vă trimit câteva poezii ale mele. Preferi în italiană sau engleză? Vă mulțumesc foarte mult pentru cadoul prețios. Toate cele bune,

**Anna Santoliquido
Bari - Italia**

Dragă Nikolae,
Am primit pdf-ul *Vatra veche* 11/ 2019. Mulțumesc mult pentru traduceriile poemelor mele. Dacă aveți nevoie de mai multe poezii de-ale mele sau de o recomandare pentru vreun poet sârb, nu ezitați să mă întrebați. Vă salut foarte mult cu speranța că vom continua să colaborăm și, probabil, ne vom întâlni personal cu o ocazie literară.

Zvonko Karanović

Stimate maestre Nicolae Băciuț, vă felicit pentru calitatea revistelor „Vatra veche” apărute în anul 2019, vă doresc succes și în continuare, iar cititorilor mă adresez cu oferta pentru „Vatra” lunii decembrie astfel:

Toți despre „Vatră” să aflați,
Ofertele-s interesante,
Că fi-va plină cu cârnați,
Fripturi și poezii picante.

Vasile Larco

Stimate d-le Băciuț,
Felicitări și mulțumiri pentru dedicația dv. spre cultură: revista *Vatra veche* 11 / 2019 mi s-a părut mai bogată ca de obicei. Sunt prezentate o mulțime de cărți și de poeți pe care nu-i cunoșteam, precum Carolina Baldea sau Zvonko Karanovic (d-le Băciuț, sunteți un

campion al traducerilor, nu știam că știți atât de multe limbi!).

Mi-a plăcut și ilustrarea numărului cu picturi de Vasile Mic. Am căutat un text despre el în revistă. Poate că este, dar eu nu l-am găsit. Am căutat și pe Google referințe, dar nici acolo n-am găsit nimica.

O surpriză plăcută mi-a făcut d-na Melania Cuc, care a scris o superbă recenzie despre cartea „Nicolae Băciuț în dialog cu Veronica Pavel Lerner - Oameni - repere-mărturii”. Mulțumiri deci frumoasei și artistei cu multiple talente.

**V.P.L.
Canada**

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Este o bucurie pentru mine primirea lunară a revistei Dvs, pe care o aștept cu nerăbdare. Citesc cu emoție creațiile colegilor mei și apreciez calitatea literară a articolelor găzduite de Dvs, de la cronici, poeme, proze în premieră, până la eseuri de un înalt profesionalism.

Din ultimul număr, am apreciat în mod deosebit articolul dedicat dnei profesoare Gabriela Vasiliu pe care și eu o stimez și o respect în mod deosebit pentru organizarea Festivalului pentru elevi Ana Blandiana din Brăila, la care și elevii mei au participat de multe ori, obținând distincții importante. De asemenea, mă bucură interesul acordat scriitorilor din Teleorman, și eu fiind, recunosc cu mândrie, născută și crescută în Teleorman și „adoptată” pe perioada liceului și a facultății de minunata și unica Craiova.

Vă felicit pentru activitatea Dvs de gazetar, de poet și de OM și sper să rămân a Dvs colaboratoare,

Maria Postu

Mulțumesc frumos, e o bucurie lunară primirea prestigioasei dvs reviste. Atașez un text de proză care a pierdut iarnă trecută, dar nu s-au topit personajele în căldura verii. Cu deosebit respect

Ioan Mugurel Sasu

M-a bucurat Nicolae Băciuț, minunatul Om, scriitor și redactor-șef și responsabil al celebrei reviste „Vatra veche” (Târgu-Mureș) fondată de marii predecesori I. Slavici, I.L. Caragiale și G. Coșbuc. Sunt onorat printre contemporani! Poate este un semn că poemele mele scrise în urmă cu trei decenii, publicate în volum la Editura Libertatea (Panciova), iată durează în timp. Spicuiți câte ceva! Gratiitudini!

Ioan Baba

Felicitări! Într-adevăr, „Vatra veche” este o revistă de strălucit prestigiu, ca și cel care îi veghează cuprinsul și înfățișarea: talentatul și nobilul confrate, mult-dăruitul scriitor Nicolae Băciuț.

Eugen Dorcescu

Ecouri la o aniversare

La mulți ani, Domnule Profesor Ion Vlad, reprezentant de frunte din Galeria de Aur a Filologiei clujene, model peren de erudiție și caracter! Vă mulțumesc personal pentru ce mi-ați dăruit (fac parte din generația privilegiată de studenți căreia i-ați predat încă de la începutul strălucitei Dumneavoastră cariere universitare). Din această fericită ipostază, aș înlocui paloarea cuvintelor oricât de alese cu o îmbrățișare de suflet

Miron Scorobete

Sănătate multă domnului profesor! Așa arăta pe vremea când studiam noi teoria literaturii, și deși am rămas pe toamnă, respectul a rămas pentru acest filolog extraordinar cu o viață extraordinară !

Armiana Pop

Vă mulțumesc, domnule Nicolae Băciuț! Pentru apariția poemelor în revista *Vatra Veche*, nr.11 Minunată surpriză! Prețuire și grațitudine. Senin în suflet să vă fie! Binele să vă învăluie.

**Marilena Apostu,
Galați**

Mulțumim din suflet domnule Băciuț,

Am completat arhiva pe care o rezervăm pentru dumneavoastră:

<https://școală-online.eu/vatra-veche/>
<https://școală-online.eu/vatra-veche/anul-2019/>

Toate cele bune noroc și sănătate,

Bogdan Simeanu

Mult stimată domnule,

Am primit revista. Felicitări pentru realizarea ei. Promit să onorez invitația la lectură.

Mult spor în toate.

Mihaela Popa,

inspector școlar pentru educație permanentă și activități extrașcolare
Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Stimate domnule Băciuț,

Am citit cu deosebită plăcere și interes noul număr al revistei „Vatra Veche”, cel pe luna noiembrie 2019. Constat același profesionalism, aceeași rigoare jurnalistică și științifică în scrierea lunarului. Remarc și la acest număr marea diversitate tematică (evocări, restituiri, cronici literare, istorie, voci spirituale, proză, poezie etc.). În perspectiva noului an, 2020, vă doresc dumneavoastră, cât și întregii redacții, tuturor colaboratorilor și cititorilor, multă sănătate, succes în demersul cultural pe care îl întreprindeți și un călduros „La mulți ani!”.

Prof. Ghiță Nazare,
Galați

Vă mulțumesc pentru trimiterea interesantei reviste, pe care o apreciez în mod deosebit., și o semnalăm în revista Asociației *Iulia Hasdeu (Mesaj literar)*. Remarcând că publicați și lucrări literare ale tinerelor speranțe vă propun să disiminați regulamentul Concursului literar pentru premiul Iulia Hasdeu ce se adresează tinerilor între 12 și 19 ani (conform dorinței lui B.P. Hasdeu). Vă mulțumesc anticipat
Cu considerație,

Ph.D. Crina Bocsan
President of UNESCO Assoc IULIA
HASDEU

Stimate domnule Băciuț,

Mulțumesc pentru noul număr al revistei Vatra veche. Am remarcat în mod deosebit articolul lui Dumitru Hurubă despre Veronica Micle și

articolul despre prezența Monseniorului Vladimir Ghyka în Japonia. Felicitări!

Mihaela Mudure

Va rog să publicați materialul din atașament, dacă se poate în revista și ziarul dumneavoastră. Imagini la alegere.

Va citim întodeauna cu interes în Australia.

Cu apreciere,

Ben Todiciă

M-am ocoșit un pic și eu, Nicule. Ca pensionară, am tot timpul din lume, dacă îmi dă Dumnezeu sănătate. Mie mi-a plăcut ce a ieșit. Să îmi scrii, te rog, părerea ta. Cu siguranță eu nu sunt atât de „profundă” în scrieri ca voi, toți ceilalți care nu au renunțat la a continua pe acest frumos drum al descoperirii limbii și literaturii române, eu sunt mai „casnică” și mai conservatoare. Mă gândeam la ceva proză scurtă pentru copilași. Mai am câteva. Să ți le trimit? Citesc tot de la tine, să știi. Sunt foarte mândră de tine, dragul meu coleg, care ai ajuns un mare om pe tărâmul literaturii contemporane. Te admir și îți admir activitatea continuă. Ești de neoprit și distributiv, ca Napoleon. Oare mai ai timp de nepoței? Te îmbrățișez cu drag, și pe tine și pe Codruța. Cu ea mai comunic pe FB. Tot binele din lume întregii familii. Mult succes!

Armiana

Felicitări, domnule Băciuț, revista dvs. este foarte interesantă și bine întocmită! Am citit cu plăcere numărul trimis, așa cum fac de fiecare dată.

Vă trimit și eu (spre publicare, dacă veți găsi un spațiu potrivit) o cronică scrisă de Silvia Ioana Sofineti: este vorba despre recentul meu volum, „Anotimpuri de plumb”.

Cu prețuire,

Valeria Manta Tăicuțu

Bună seara, domnule Băciuț!

Cu o emoție ce mă încearcă de ceva vreme, mi-am luat inima în dinți să vă trimit un grupaj de poezii pentru revista „Vatra Veche”.

Va fi o onoare și un privilegiu pentru mine dacă veți considera că pot fi publicate în prestigioasă dvs. revistă.

Vă doresc o seară liniștită și senină și o săptămână plină de reușite!

Cu deosebit respect,

Urfet Șachir.
Mangalia / Constanța.

Stimate Domnule Băciuț,

Am primit de la Profesorul universitar Mircea Lăzărescu, reputatul filosof și psihiatru, un text frumos, consistent, după opinia mea, pe care îndrăznesc a vi-l trimite. Nădăjduesc să vă intereseze pentru revistă.

Dacă da, sau dacă nu, m-aș bucura să-mi dați un semn.

Așteptându-l și mulțumindu-vă pentru generozitate, rămân același recunoscător, colegial,

Eugen Dorcescu

Mulțumim. Revista este foarte interesantă

Director Maria Stetco

Bună ziua, stimați domni!

M-am bucurat nespus să mă regăsesc în paginile ultimului număr al prestigioasei dvs reviste, pe care, cu această ocazie, am parcurs-o cu plăcere, în varianta ei online, trimisă mie de dl. Sebastian Bară, directorul Bibliotecii Județene Deva.

Întrucât eforturile mele de a o găsi la chioșcurile din București s-au soldat cu un eșec, vă rog mult, ajutați-mă cu 1-2 exemplare, trimise prin poștă, la Televiziunea Română, pe numele meu!

De altfel, v-am semnalat revista și pe pagină mea de Fb :

<https://www.facebook.com/100002804304344/posts/2056765721093551?sfn=mo>

Vă mulțumesc încă o dată și vă asigur de întreaga mea prețuire,
Cu stimă,

Marina Almășan,
Producător TV

Stimate dle Nicolae Băciuț,

Felicitări pentru conținutul bogat și calitatea revistei „Vatra veche” și vă mulțumesc din suflet pentru că-mi trimiteți aici, la capătul lumii, fiecare număr al publicației.

De mai mult timp, îmi tot propun să colaborez la revista dvs. cu grupaje de poezii, eseuri, recenzii și, se pare, că a sosit momentul.

Vă atașez o recenzie pe care am scris-o pentru cartea de versuri „O corabie la timp potrivit”, semnată de Vasile Grigoraș. Autoarea împlinește anii pe 30 mai, de aceea vă rog, în măsura în care este posibil să fie publicată într-un număr al

revistei cât mai apropiat de această dată. Mulțumesc mult, aștept răspunsul dvs

Cu deosebită stimă,

Valentina Teclici

Bună ziua, stimate domn, vă mulțumesc frumos pentru includerea textelor mele în acest număr. Felicitări!

Elena Neacșu

Domnule Baciut,

M-am bucurat să citesc în paginile ultimului volum din *Vatra veche* despre Titu Popescu, remarcabil estetician, pe care l-am vizitat la Munchen, și despre talentatul poet Ioan Baba, pe care l-am întâlnit în Serbia la o manifestare poetică românească.

Vă atașez și câteva poeme pentru numărul următor.

Numai bine!

Prof. Florentin Smarandache,

PhD, Postdoc

University of New Mexico

Vielen herzlichen Dank!

Freue mich aufs Lesen.

Ich wünsche Ihnen, Ihrer Familie und Ihrem Team eine schöne Zeit.

Liebe Grüße

Elisabeth Anton

Vă mulțumesc mult, este foarte variată.

Radu

Mulțumiri! Am primit revista! Văd că ați și folosit fotografia Veronicăi Micle. Înțelegi pe deplin de ce se îndrăgostise de ea...

Și Titu Popescu așa arată acum...

Îmi amintesc ce zgomet a fost când nu s-a mai întors și cum încerca să-l apere Tomuș.... Fiindcă se gândea că revista o să aibă de suferit... Dar n-a avut...

Salutări în așteptarea zilei de 1 Decembrie....

Ecaterina Țaralungă

Bună ziua, domnule Băciut

Îmi cer scuze pentru întârzierea răspunsului meu și vă mulțumesc pentru că nu ne-ați uitat. Am avut o perioadă aglomerată, intensă, cu multe plecări și de aceea am răspuns atât de greu. Încă nu s-a încheiat alergarea mea și tocmai din acest motiv vă trimit o parte din cartea „Ovidiu Bojor - Omul care a cucerit vârfurile” (Editura Dharana), de

unde puteți selecta dumneavoastră cât și ce aveți nevoie și vă place. Vă trimit o variantă în care sunt sublinieri, o variantă de lucru, întrucât din pdf nu ați putea să luați. Puteți debifa sublinierile în diferite culori, desigur. Acolo am făcut unele corecturi la vremea respectivă.

Mi-a plăcut revista dumneavoastră, are ținută și un stil al ei: vă felicit pentru conținut și pentru grafica ei, dar mai ales pentru că aveți și o variantă tipărită, ceea ce este remarcabil în vremurile noastre.

Vă doresc sănătate și succes în tot ce faceți.

Cu deosebită considerație,

Maria Timuc

Vă mulțumesc pentru „darul” pe care mi-l faceți lunar și vă felicit pentru pasiunea depusă în realizarea acestei reviste. Multă sănătate și nesfârșite bucurii personale!

Cu tot respectul,

Cristian Stănescu,

Brașov

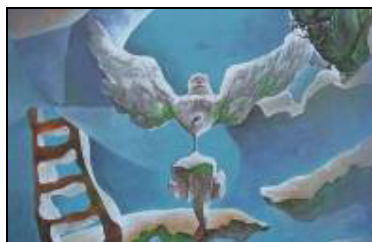
„Vatră veche”, mereu reînnoită cu purpură-n verde, mă simt onorată că te oprești și la mine la fereastră, precum frunzele toamnei, zugrăvită în cele mai frumoase culori. Stimate, Domnule Băciut, vă scriu rar, dar citesc, de fiecare dată, cu încântare, tot ce scriitorii noștri aștern cu mare migală gândurile d-lor. pe paginile albe ale revistei, la care lucrați cu atâta dăruire. Vă doresc să aveți satisfacții, pe măsura realizării visurilor, cât mai frumoase. Mulțumesc pentru neuitare! Considerație!

Mara Paraschiv

Mulțumim din nou pentru minunata revistă **Vatra veche**, nr.11/2019.

Complexă, îndrăznească, responsabilă. Un prieten adevărat și o bucurie în casa fiecărui cititor.

Multă sănătate și putere de muncă

Florin Buciuileac

domnului Nicolae Băciut și întregii redacții.

La mulți ani de ziua noastră națională.

Fundația Culturală Română DLN

Stimate domnule Băciut,

Vă mulțumesc pentru recentul număr al revistei **VATRA VECHE**. Îl citesc cu plăcere, descoperind lucruri de preț semnate de autori care mi-au devenit cunoscuți de-acum prin intermediul revistei.

Vă doresc spor în ceea ce faceți și toate cele bune!

Vă trimit un material pe marginea volumului Victoriei Stoian, considerată cea mai bună sonetistă din județ (și nu numai).

prof. L. Daradici (Deva)

Stimate Domnule Băciut,

Am scris un text mai puțin obișnuit pentru o publicație ca a dumneavoastră și chiar pentru mine. Nu-mi stă în fire să mă laud, de aceea am semnat doar cu inițialele. Exista și posibilitatea să semnez V. Molodeanu, cum am mai făcut-o, dar voiam ca textul să rămână anonim. Explicația este foarte simplă; știu, din discuții cu foarte mulți oameni, că problema este foarte generală și că, deci, privește foarte multă lume, taxată ca neimplicată în viața socială, confundându-se implicarea cu verbalizarea, patriotismul cu gargariseala, faptele fiind ultimele luate în calcul.

Curînd se împlinesc 30 de ani de la revoluție (sau ce a fost!) și acest fapt m-a determinat să scriu textul, încercînd să-mi răspund la întrebarea **CE AM CÎȘTIGAT?**

Aș ruga să-mi răspunde-ți dacă veți publica textul. Dacă răspunsul este afirmativ, rog să nu se omită din titlu semnul întrebării. Mulțumiri și urări de sănătate și împliniri!

G.M.

Mulțumesc frumos, domnule Nicolae Băciut.

V-am ascultat acum mai bine de o lună la Centenarul Uniunii Ziariștilor Profesioniști, în București. Vă felicit!

Poate vă trimit și eu câte un eseu ori câte un interviu cu scriitori (poeti, filologi). Spor în toate !

Victor Marola,

redactor la revista **BOEMA** (Galați).

Panoramic cultural

Alba Iulia, 1 decembrie 2019

București, lansare de carte Francisc Păcurariu,
Tudor Păcuraru

Reghin, Ziua Națională a României

Reghin, Festival de datini, „Vin colindătorii”

Toplița, Zilele „George Sbârcea”

Târgu-Mureș, Festival „Colinda-vom, colinda”

Cluj-Napoca, la Muzeul de Istorie a Transilvaniei

Toplița, Lansare de carte Doina Cotfas

OCHIUL CICLOPULUI

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC
Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:
Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Emilia Amariei, Florin Bengean, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, Luminița Boboc, A.I. Brumar, Mariana Cheșan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Duncan, Suzana Fântânariu-Baia, Dumitru Hurubă, Alexandru Jurcan,

Vasile Larcu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Loringiu, Ioan Marcoș, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suciu, Titus Suciu, Gheorghe Sarău, Ilie Șandru, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boșan (Spania), Darie Duncan, (Paris), Dumitru Ichim, George Filip (Canada), Andrei Fischof (Israel), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dorin Nădrău (SUA), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Aliona Grati, (Chișinău), M. N. Rusu (SUA), Ognean Stamboliev (Bulgaria), Silvia Urdea (SUA).

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Iuliu Maniu nr. 14, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2019 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0744474258. • Tehnoredactare Sergiu Paul Băciuț • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

